

fundatia culturala
targu-jiu

COLUMNA

anul XVI nr. 77/4

2015

ISSN 1453-7982

-serie nouă-

**critică și
cronică:**

Nicolae Brânzan
Theodor Codreanu
Eli Gîlcescu
Nicolai Mazăre
Alensis De Nobilis
Andrei Novac
Vasile Ponea
Florentin Smarandache
Ion Trancău
Mihai Ungheanu
Ileana Vulpescu

proză:

Paula Adriana Cozian
Ion Gociu
Nelly Gociu
Lazăr Popescu
Silviu D. Popescu
Viorel Surdoiu
Al. Florin Țene

eseuri

și studii:
Antigona Grecu
Gheorghe Grigurcu
Bogdan Pârvanu
Daniel Popa
Ion Popescu-Brădiceni
Anca Srobu

poezie:

Mihai Amaradia
Mircea Arjuna
Gelu Birău
Ionuț Caragea
Radu Cârstoiu
Ion Căpruciu
Adrian Frățilă
Gențiana Gabriela Groza
Constantin Marafet
Simion Felix Marțian
Mariana Cornoiu Popeangă
I.D. Sicore

Reportaj:
Ion Elena

restituiri

și evocări:
Zoe Dumitrescu-Buşulenga
Eugen Evu
Ioan Flora
Ion Pena
Marin Scarlat
Valentin Taşcu
Dumitru Tătăroiu
George Țârnea
Claudia Voiculescu

retro-polemici:

Napoleon Săvescu

caietele
COLUMNA

REVISTĂ TRIMESTRIALĂ DE LITERATURĂ ȘI ARTĂ

Masa Tăcerii după CP din 1965

traduceri:

Dumitru Dănău

grafică:

Florin Isuf

Gorjeanul în viziunea lui Tudor Arghezi

„Gorjul e o regiune de surprize (...). Întâi, căci se cuvine să fie pus întâi, e gorjeanul. E el român, e el oltean, dar e mai mult decât atât, cu toate că va fi prea de ajuns să rămână și fără alte originalități. E altfel de român și altfel de oltean. Gorjeanul, comparat cu ceilalți români, considerați pe județe, are nu știu ce are, ceva ca un lipici al lui, o noimă de aristocrație (...). Dacă n-ați văzut gorjencele acelea, în opinci și-n cojoc, cu chipul rotunjit într-o bogată năframă boierească, n-ați văzut nimic și duceți-vă să le vedeți. Pictorii, care ne-au îm-

buibat capul cu Balciul, să-și ia șevaletul, paleta și s-o apuce pe Jiu în sus, la dreapta și de-a stânga lui, ca să ne spună în expozițiile de la București cum li s-au agățat pensulele de sprânceana Smarandei, de ȋțarii lui Marin, de genele Parângului și de acea lumină de aur, mare, care fulgeră pământul celui mai sărac județ, cu oamenii cei mai zdraveni și mai teferi la minte. Gorjeanul are stilul lui în a vorbă, în port, în inteligență. Aș pune rămășag că nu-i în tot județul un singur prost. În felul lui, fiecare gorjean este o individualitate”.

semnal

S ✓

Grigore Vieru

Florentina Narcisa Boldeanu,
Ed. Zona Publishers, Iași,
2014, pag. 304

Ostrakon II

Ion Popescu-Brădiceni,
Ed. Limes, Cluj, 2015, pag. 228

Dorința

Silviu D. Popescu, Ed. Napoca
Star, Cluj, 2015, pag. 100

Cugetări și reflecții

Paula Adriana Cozian,
Ed. Sf. Ierarh Nicolae,
Brăila, 2015, pag. 100

La prima lectură

Ion Trancău

Un itinerar critic biobibliografic

Cu reminiscențe istorico-literare călinesciene, eram tentat să-ncep micromonografia despre personalitatea și opera poetului Florian Saioc cu o deschidere sau evocare a satului Seaca și a altor localități rurale megieșe din Teleorman, circumscriind astfel un spațiu geografic și etnografic fabulos, cu miraculoasa *pădure nebună* identică aceleia imaginare, din romanul lui Zaharia Stancu. Vreo cincisprezece kilometri din acest teritoriu campestru și silvestru, cât măsoară drumul din comuna natală până la țărmul danubian, mai precis de la Seaca la Turnu Măgurele, era fost străbătuți de multe ori pedestru de copilul și preadolescentul teleormănean, animat, inițial, de imboldul unor banale și lucrative studii medii de finanțe și comerț, evident, apoetice, incongruente cu aptitudinile lui și cu vocația de viitor poet.

Așadar, am și acum în memorie paginile introductive ale capitolului din *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, prin care *divinul* și *hulitul* critic și istoric literar ne oferă un tablou panoramic sugestiv al satului Rășinari de lângă Sibiu, ca loc al nașterii impetuosului poet, publicist și politician ardelean Octavian Goga. Eu nu pot improviza, nici epigonic, o descriere a privilegiilor naturii de care este legat Florian Saioc, fiul interbelic al Catrinei Dorcescu și al lui Ion, zis Moțu Saioc. Observ doar că relieful geoetnografic submontan ardelean din care irumpe elegiac *cântarea pămîririi noastre*, persistentă în poezia lui Octavian Goga de dinaintea Marii Uniri, diferă tranșant de cel campestru, cufundat în senzațional și pitoresc balcanic, ca sursă a lirismului programatic viguros, cu teme, motive și un limbaj poetic definitiv, inconfundabil, saiocian. Cel care a cunoscut și a denunțat *coșmarurile din carcera*

comună nu declară cu patetice nostalgii și melancolii neosămănătoriste dezrădăcinarea din natura și ambianța satului natal, nu se lamentează odată cu plecarea spre danubiana urbe Turnu Măgurele, așa cum procedase, cu motivație și expresivitate etnică și morală predecesorul lui ardelean. Florian Saioc nu este un peisagist, un autor de pasteluri ale naturii aspre, în care ancorează cu puteri ancestrale oamenii rurali ai câmpiei Dunării, ca în multe *Poeme simple* de Zaharia Stancu. Ambianța naturii teleormănene, imaginea plugarului energic angajat în actul agrar, cu înverșunare argheziană, apare conjugată cu aceea a virilității erotice paternale, a iubirilor vânjoase săvârșite în natura familiară de alt Ion, zis Moțu Saioc. Esențialmente antropomorfizată este imaginea naturii în poezia de evocare a copilăriei și a familiei lui Florian Saioc. El percepe și transfigurează elemente ale universului rural, inclusiv erosul, cu acuități, vigurozități și expresivități ereditare și străbune.

(continuare în pag. 91)

Fondator: Tudor Voinea

Redactor șef: Vasile Ponea

Redactori: Ion Popescu Brădiceni - redactor principal, Ion Trancău, Lazăr Popescu, Cristian George Brebenel, Aurel Antonie, Marius Iorga, Gelu Birău, Elena Roată, Alex Gregora, Florian Saioc

Tehnoredactare și procesare grafică:

Bogdan Chirimbău

Fundația Culturală "COLUMNA", Tg.Jiu,

tel: 0253 216529, 0740157280

cenaclucolumna.wordpress.com la rubrica "Revista" vizualizare și pe: www.targujiu.ro la rubrica "Cetățeni" și Corespondență pe e-mail: ponea.vasile@yahoo.com

Opiniile exprimate în revistă aparțin exclusiv autorilor. Materialele trimise să fie scrise cu diacritice și în format digital, dar cele netipărite nu se restituie.

Pe marginea unor interviuri

Gheorghe Grigurcu

Gabriel Liiceanu: unul din intelectualii noștri care a denunțat, printr-un discurs de-o salutară fermitate, teribila primejdie ce a reprezentat-o/o reprezintă stihia comunistă. Într-un răstimp românesc al derutei care îngăduie și eschive, relativizări, dacă nu pledoarii fătășe în favoarea nefastului regim, d-sa pune punctul pe i: “Pericolul în care ne aflam atunci [îndată după răsturnarea din decembrie - n.n.] era ca licheaua istorică din comunism, după ce își nenorocise deja semenii o dată prin prestația ei în «vechiul regim», în loc să se retragă acum de pe scena socială, să persiste, metamorfozată în «om politic democrat», și să-și nenorocească semenii a doua oară. Și, din nefericire pentru noi toți, exact așa s-a și întâmplat”. Relevantă ni se înfățișează cu deosebire ampla discuție pe care Gabriel Liiceanu a purtat-o cu Iosif Sava, în cadrul uneia din “seratele muzicale” televizate ale acestuia, din decembrie 1995. Cu o bună doză de oportunism vădit și în destule alte circumstanțe, muzicianul a jucat rolul unui “ispititor”, încercând a-i opune interlocutorului dîrz diverse obiecții. Bunăoară: “profesorul Ianoși, colegul dvs., demonstra mari virtuți ale marxismului și faptul că tot ce s-a întâmplat - praxiologia marxistă, ca să zic așa - n-are nici o legătură cu doctrina ca atare. Pe de altă parte, aș aminti și alt fapt. Acum vreo patru ani, l-am întâlnit pe ambasadorul Spaniei la București, care la un moment dat, mi-a spus: «în Spania, în '37, dacă nu erai cu Franco, nu puteai fi decît cu comuniștii»”.

Replicile lui Gabriel Liiceanu sînt în măsură a-l ține mereu în șah pe muzicianul teleast: “După război, Uniunea Sovietică a devenit în ochii Occidentului marea salvatoare, mîntuitoarea lumii de răul nazist. Din clipa aceea s-a dat uitării mormanul de cadavre pe care se înălțase acest regim, (...) ajungînd la zeci de milioane de nevinovați uciși în chip bestial”. Ca și: “Dacă n-ar fi vrut să închidă ochii încă din capul locului, «intelectualitatea mondială» n-ar fi trebuit să-l aștepte pe Soljenițin ca să înceapă să vadă, n-ar fi trebuit să aștepte nici anul 1956 la Budapesta, nici 1968 la Praga”. Ca și: “S-a știut perfect momentul în care Lenin - Lenin, nu Stalin - a instituit teroarea. Există un raport publicat la Paris, în 1921 de către vechii deputați socialiști, intitulat **Închisorile sovietice**”. Ca și: “Zinoviev, care era comisarul de Nord al Sovietelor, în Petersburg, omoară fără anchetă și fără judecată, într-o singură noapte, [în urma atentatului săvîrșit asupra lui Lenin de o “dezechilibrată”, Fanny Kaplan, la 30 august 1918 - n.n.] 512 prizonieri politici. Ceka exista deja, creată de Lenin, și comitea atrocități care depășesc orice imaginație”. Și multe altele, de pildă existența unui departament Ceka, îndrumat de un “agent genial”, pe nume Müntzenberg, care avea drept scop racolarea pleiadei intelectualității occidentale (Hemingway, Aragon, Rolland, Dos Passos, Lewis, Gide etc.), pentru a deveni promotora propagandei sovietice. Sau interviul dat de Sartre în **Libération**, după vizita

sa făcută în URSS, în 1954, în care acesta susține că acolo ar exista o libertate care permite cetățenilor să-și critice guvernul mai mult decît o fac francezii și că sovieticii nu călătoresc peste hotare pentru că țara lor e atît de minunată încît nu se îndură s-o părăsească nici măcar temporar. Sau opinia aceluiași Sartre, cum că e preferabil să lichidezi fizic un adversar decît să-l închizi, deoarece din pușcărie mai poate ieși iar din mormînt niciodată... Cînd abilul Sava tentează să abată discuția referindu-se la Revoluția franceză din 1789 (“Vedeți, lucrurile trebuie nuanțate, nu? Robespierismul ăsta al D-voastră...”), cuvintele lui Gabriel Liiceanu sînt iarăși cu promptitudine concludente: “Robespierre era un fanatic care a omorît oameni nevinovați în numele unor idei. Nu confundați nevoia firească de justiție, pe care-i așezată orice societate normală, cu justițiarismul sau cu răzbunarea”.

Înțelegînd a nu se limita la exemplificări străine, Gabriel Liiceanu recurge și la un set de

cazuri autohtone spre a ilustra ravagiile puterii comuniste asupra conștiințelor. Un N. Tertulian, de la o vreme analist al lui Heidegger, nu șovăie a-l judeca aspru pe acesta, în două articole din **Quinzaine littéraire**, pentru discursul pe care l-a rostit în favoarea naziștilor abia ajunși la putere, în 1933, la preluarea rectoratului Universității din Freiburg, ca și cum filosoful ar mai fi susținut vreodată după aceea, regimul lui Hitler. A propune interpretarea întregii opere heideggeriene “în cheie nazistă” nu e o enormitate? Cine îl judecă astfel pe Heidegger? “Unul din reprezentanții notabili ai proletcultismului anilor ‘50, care veghea, ca ideolog de serviciu al partidului comunist, (...) făcându-se instrumentul trecerii la index a operelor lui Maiorescu, Lovinescu sau Blaga”. Un Radu Florian, profesor de socialism științific al anilor ‘60, care în prezent diriguiește un ditamai institut de politologie, provenit din coasta Academiei Ștefan Gheorghiu, scoate o publicație intitulată **Idei careucid**, ce-și propune a înfățișa texte de blamare a dreptei românești. “Radu Florian era cel care ne învăța pe noi despre «etapa violentă» și «etapa pașnică» a luptei de clasă. Prin mințile noastre de copii de 18-19 ani el făcea să treacă «idei careucid» și care efectiv ucid-au”. Zoe Dumitrescu-Bușulenga, cea care ținea cursuri “înaripate” de literatură universală, a găsit cu cale a-l asemui pe Ceaușescu cu omul complet al Renașterii și cu un omolog glorios al epocii lui Pericle. “Nici nu i se uscaser bine cerneala marilor lingușiri, când, pe 22 decembrie 1989, a apărut la televiziune, spunând că a sosit «pe tanc» pentru a declara țării bucuria pe care i-a provocat-o «căderea dictatorului». Astăzi această doamnă conduce Academia Română din Roma [sînt aprecieri din februarie 1993 - n.n.]. Și nu în ultimul rînd Adrian Marino, care-i făcuse temenele lui Noica atîta timp cît acesta trăia, îi aprecia în scrisori “opera, caracterul și umanitatea (...) atît de rară”, dorindu-l prezent la Sibiu pentru lansarea uneia din cărțile sale, dar care nu se dă în lături a-l arăta cu degetul, în revista **22**, drept “colaboraționist”. Același Marino, care “în anii ‘70 îl felicita pe Popescu-Dumnezeu pentru realegerea în funcție, era persoana potrivită să vorbească despre colaboraționismul general și despre cel al lui Noica în speță? (...) Nu era și așa un lucru strigător la cer?”

Pînă aici totul e în regulă. Înfațișînd racilele

comunismului, departe de tipul “căldicel” atît de răspîndit în mediul intelighenției noastre, ci un pasional, Gabriel Liiceanu e, din păcate, pîndit de excesul naturii d-sale. Observam altădată că i s-ar potrivi o vorbă faimoasă a lui Caragiale: “simț enorm și văz monstruos”. Gabriel Liiceanu se arată dispus a îngroșa atît luminile cît și umbrele pe care le percepe, a le expanda în numele unei intenții justițiare năvalnice, care riscă astfel a se destabiliza. Renunțînd la cumpănire, se lasă purtat nu o dată de valul aprecierilor umorale care copleșesc obiectul, îi alterează înfățișarea. Preferă fără clipire extremele. Nu uităm elogiile colosale pe care i le-a dedicat lui George Pruteanu (“un arheu al poporului român”). Horia Roman-Patapievici are parte și d-sa de o primire ditirambică, sub chipul unei teorii *ad-hoc*, menite a funcționa ca un postament al figurii statuare propuse. Cultura ar poseda trei ipostaze. Una ar fi cea a erudiției, “ornament, haină pe care o îmbraci în diferite ocazii, care cade bine, face bine”. Alta, mai pretențioasă, ar întrupa cultura ca „sacerdoțiu”, fiind cea care se ocupă de “numele mari, cultura omenirii, scrisă cu C, dacă nu cu K (*Kultur*), cultura în care intri ca într-un templu, în care se oficiază în numele Spiritului”. Aici ar fi vorba de Noica pentru care cultura constituia “ceva strivitor”, “ceva care te făcea să tremuri” (încă o notă a disocierii de magistrul!). Cum devine cazul cu Patapievici? “Ei bine, Patapievici aduce în joc o altă ipostază a culturii. O cultură care se întrupează în el, care îl locuiește și devine a lui, cultura care e perfect asimilată, care a intrat, precum cămașa aceea mitologică, cămașa lui Nessus, în trup, care-ți arde trupul și se absoarbe în el și se face una cu el”. Să fie nevoie de-a fi împins puțin la o parte Noica, pentru exaltarea pînă la mitologizare a lui Patapievici? Și de altminteri o astfel de cultură absolută nu e și ea, ba poate mai mult decît cea de la punctul doi, “ceva strivitor”, “ceva care te face să tremuri”? La fel magnanim pînă peste poate se arată Gabriel Liiceanu față de -ne-am mai putea mira? - Andrei Pleșu, însoțitorul d-sale gemelar. Zadarnic am încerca să mai facem o legătură între liniile în care autorul vestejește partidele care ar fi “simple măști”, în dosul cărora se află “aceiași indivizi, mînați cu toții de interese personale, care se «servesc» unii pe alții *à tour de rôle*, care joacă cu toții un joc *al lor*”, “propriii lor prizonieri”, și marele d-sale prieten. Colindînd, și

nu fără succes, pe la toate curțile puterii ce s-au succedat după decembrie '89, oare autorul **Miminei moralia** chiar corespunde unei paradigme de conduită sau e doar proiecția unui simțămînt de *filia* excesiv? O hiperbolizare a acestuia care, neconsumîndu-se în intimitate, dobîndind un subliniat caracter public, devine, orice ar zice ori n-ar zice dl. Liiceanu, vulnerabilă sub unghi etc...

Să revenim la Noica. Interviu-urile fostului său discipol continuă a marca “despărțirea” ultimului de cel dintîi, e drept nu una severă ca în, de pildă, situația nefericită a lui A. Marino, care ajunge a-l injuria pe G. Călinescu, dar suficient de accentuată pentru a trezi bănuiala unui complex. Azi, Gabriel Liiceanu vede lucrurile într-un fel pe care, straniu, deși era matur și pe atunci, nu le-ar fi

văzut cînd se afla în preajma magistrului de la Păltiniș. Și oarecum contradictoriu. Pe de o parte ex-discipolul celebrează “experiența eliberării” spirituale pe care a trăit-o odinioară grație lui Noica. O “eliberare” paradoxală, deoarece implica o prealabilă “supunere” analoagă cu supunerea unui credincios față de divinitate: “Noica era mai liber decît noi (*sic!*) și noi am fost eliberați în spiritul nostru tocmai pentru că am acceptat să intrăm în acest scenariu al supunerii prealabile în vederea viitoarei eliberări. Singura supunere acceptabilă pe lumea asta, în afară de supunerea față de Dumnezeu, este supunerea față de cineva care, liber fiind, te poate împinge pînă la gradul eliberării tale și al libertății proprii”. Așadar un maestru cu un efect mirabil asupra celor ce se lăsau “duși

de mîna pînă în punctul eliberării lor”. Dar... dar ce mai aflăm din alte pasaje? “Cu mine, trebuie s-o spun, Noica a făcut o greșeală”. Ce soi de “greșeală”? Exaltarea face loc unui limbaj surprinzător de slobod: “el avea iluzia că este un bun negustor de cai și că știe să vadă în fiecare tînar pe care-l avea în față ce fel de cal este: o mîrtoagă, un pursînge, un cal de tracțiune etc”. Mai precis, îi reducea pe toți tinerii la un singur “tip de performanță”: “Toți trebuiau să devină filosofi”. Simțindu-se cu precădere literat, învățăcelul în chestiune îi aduce magistrului reproșuri amare: “eram mai puțin potrivit cu «gîndirea ca gîndire», așadar cu filosofia, cît mai degrabă cu acel domeniu al cuvîntului care este mai aproape de intuiția concretului, așadar cu literatura”.

Și încă mai precis: “în filosofia lui, Noica făcea elogiul individualului, dar practica lui, ca literatură nu o concepea”. Observație îndreptățită, dar... cum rămîne cu mirifica “eliberare”? Cu atît mai vîrtos cu cît Gabriel Liiceanu ajunge să mărturisească: “Din această perspectivă, întîlnirea mea cu Noica a fost doar parțial reușită”. Cum s-ar fi putut produce “eliberarea” în condițiile în care discipolul își simțea vocația de căpetenie drept o față “oprimată de însuși Noica a ființei mele”? Întrebare deschisă.

Mărturisind acum că se socotește literat mai mult decît filosof, Gabriel Liiceanu oferă cîteva precizări asupra structurii d-sale intime pe care o va fi descoperit cu întîrziere, cu imboldul unui angajament. Al unui angajament de natura simpatiei și empatiei, într-o relație oarecum caritabilă cu semenii, ce ar ieși din cadrul calității de “filosof” cu care e îndeobște investit: “Am vrut ca ceilalți să se poată recunoaște în vorbele mele. Mi-am zis că dacă Dumnezeu mi-a dat un dar care se numește exprimarea, dacă pot să exprim mai bine ceea ce alții simt și nu pot exprima, atunci eu am o obligație față de ceilalți. Trebuie să-i exprim, exprimîndu-mă”. Nu tocmai aceasta ar reprezenta, în logica afectivității prezumate, adevărata “eliberare”, pe care Noica nu numai că n-a favorizat-o, dar a și întîrziat-o? Să vedem care e înțelesul vocației literare pe care autorul o pune pe tapet: “am simțit că ceilalți se deschideau către mine tocmai pentru că mă deschiseseam către ei, pentru că eram unul la fel ca ei și pentru că în dramele mele descifrau dramele lor”. Am fi înclinați a vedea aici dispoziția unei fraternizări, a unei îmbrățișări iubitoare a tuturor, a unei dăruiri cvasireligioase. Dar Gabriel Liiceanu nu șovăie a pune o altă placă. Cea cu semn contrar, a resentimentului exacerbant. Ce e drept, d-sa nu-și exhibă impulsul resentimentar în principiu, însă ne comunică satisfacția de a se scâlta în ura celorlalți: “Și trebuie să știți că ura asta îmi face, pînă la urmă, mare plăcere: e un semn al deplinei reușite. Este măsura românească a succesului. În România, pînă nu ești urît, nu exiști”. Așa va să zică! Cel ce se pronunță astfel asupra urii ce l-ar înconjura, o simte și ca o latură funcțională a eului său. A vedea și a simți monstruos implică nu doar maxima potențare a reacțiilor pozitive, ci și a celor negative. Neîndoios, Gabriel Liiceanu cunoaște voluptatea urii. Nu vom avea acum în vedere por-

nirile justițiare în raport cu nedreptatea atît de proteiformă a regimului comunist și nici cele față de practicantii plecăciunii care l-au slujit, ci excesul. Excesul ce se poate constata în situațiile tratate cu învederată rea voință. Ca să nu oitem verbul cel mai potrivit, răutate. Un exemplu: atacul furibund îndreptat împotriva Monei Muscă, un om politic cu un discurs de calitate și cu bune intenții peste care s-a trecut cu buldozerul, nici pe departe un “monstru” în vecinătatea figurilor teratologice pe care le oferă politichia și mediul nostru afacerist. Oare se cădea ca o greșeală a tinereții acesteia să fie astfel lătită încît s-o distrugă? A avea stări de beatitudine față de G. Pruteanu, a-l cocoloși perpetuu pe Andrei Pleșu, a te înclina reverențios în fața lui Băsescu și a o executa în piața publică pe Mona Muscă înseamnă a trasa o prăpastie acolo unde s-ar cuveni să existe un simț al proporțiilor, pe un teren unitar. Și încă o izbucnire colerică din chiar volumul pe care îl comentăm. Victima e de astădată criticul și universitarul Ion Bogdan Lefter, abordat ca un infam: “Pe tot ce pune mîna omul ăsta e atins de demonul plictisului. Intră în competiția în care e perdant din capul locului. În fundul sufletului pesemne că simte asta. Și atunci se răzbună pe cei care au har. (...) Cred sincer că a făcut mult rău culturii de astăzi”. Chiar așa?

Stilistic, textele lui Gabriel Liiceanu ce s-ar dori organizate pururi printr-o crispă ofensivă sau printr-o relaxare debordînd de entuziasm, conțin nu chiar puține pasaje ale unei retorici a “bunelor atitudini”, care se soldează cu locuri comune. Tensiunea lor scade pesemne dintr-o insuficiență de combustibil... literar: “Iar prezentul este neliniștitor tocmai pentru că amenință configurația viitorului”. Sau: “E adevărat: istoria se făcuse cîteva decenii peste capetele noastre. Dar se mai putea accepta acest lucru, atunci cînd istoria înseși pretindea să fie făcută prin participarea tuturor? Obligația unui intelectual umanist de a vorbi vine din chiar calificarea sa”. Distins declarativ, superior pedagogic, Gabriel Liiceanu nu posedă acel har al formulărilor care să plutească deasupra obiectului lor, să convingă în sine printr-o estetică a fulgurației, acea carismă pe care o învederează, bunăoară, companionul d-sale, Andrei Pleșu.

Gabriel Liiceanu: **Estul naivităților noastre. 27 de interviuri 1990-2011**, Ed. Humanitas, 2012, 432 p.

Mirajul literaturii și demistificarea lui

Ion Popescu-Brădiceni

1. Serge Doubrovsky e de părere că „literarul” ar fi o activitate voluntară și lucidă consacrată unei munci de exprimare. Cuvintele, purtătoare ale unui sens univoc, atât pentru scriitor cât și pentru cititor, comunică în mod direct acea alegere, inteligibilă care constituie scrierea literară.

Tot el rezumă succint sarcinile criticii care trebuie, în ordine:

– să arate semnificațiile clare ale operei și chiar să le regrepeze, atunci când acestea par prea complexe;

– să clarifice – printr-o hermeneutică adecvată – opera cu mare exactitate (explicații de / pe texte reprezentative unui autor – n.m.)

– să înțeleagă mișcarea prin care scriitorul a realizat travaliul expresiv (geneza operei, adică creația ei – n.m.).

Daniel Cristea-Enache și le-a însușit dar plusează prin acea semantică optimistă în virtutea căreia discursul său critic enunță și manifestă simultan, eidetic și transcendent. Cred că tânărul cercetător înțelege ce scriu, pentru că are un potențial uriaș și îl consider capabil oricând să surprindă frumusețea unei opere literare (pur literare – n.m., I.P.B.). Căci frumusețea nu-i nimic altceva decât plenitudinea unei ineputabile bogății semantice; geniul scriitorului, la care criticul e forțat de context să acceadă, e de a fi știut să închidă în scriere principiul infinitei ei spargerii (vezi Serge Doubrovsky: De ce noua critică?, p. 87).

Practicând un comentariu de actualitate, respinge veșnica parafrază – cu care se compromit doar criticii de întâmpinare nedo-

tați teoreticoștiințific –, plagiatul spiritual ori copia deseori jalnică etc. Respingerea e programatică și configurează un sistem adecvat obiectului, deschide o perspectivă, trecând de la vechea la noua critică și transformându-și din mers „semantica optimistă” în alta constructivă, dar prin menirea-i de a eradica „dulcea mediocritate, de a proiecta asupra operei într-un viitor condiționat triadic de trei timpuri ale verbului de posesie: a avut / are / va avea (opera: sensuri – n.m.)” imaginea capodoperei.

După aceste necesare precizări, să-mi continuu articolul despre două din cărțile semnate de Daniel Cristea-Enache, care, personal, m-au convins: „București Far West. Secvențe de literatură română” (Albatros, 2005) și „Timpuri noi” (Cartea Românească, 2009).

2. Ilie Constantin a publicat la prestigioasa editură Gallimard romanul „La chute vers le zénith”, în 1989, iar în 2002 a ales să se repatrieze în România.

Daniel Cristea-Enache îl abordează în nume propriu, amenând de pildă o prefață cursivă, dar superficială, scrisă în 1993 de Al. Călinescu, axată pe transbordările lingvistice ale poetului. Remarcă prompt și exact „aceeași structură reflexivă cerebrală” și o aceeași dispoziție meditativă, „metamodernismul tare al poetului șaizecist”, caracterizată de obținerea Ideii prin subtile, rafinate, oculate silogisme poetice, această Idee (oare să sune ca un reproș? – n.m., I.P.B.) „dovedindu-se mult mai importantă decât materia pe care o transfi-

gurează”. Și totuși s-ar putea ca Daniel Cristea-Enache să aibă perfectă dreptate: „Asociată cu o muzicalitate specifică și primind o notă pronunțată de estetism, această viziune abstractă modulează și modulează ingenios concretul versurilor, precum și imaginile, de multe ori în succesiune realistă, ale poemelor”.

Creația întâiului Ilie Constantin ar fi accentul anxios-metafizic. Inteligent și îndrăzneț, D.C.-E. îl contreză pe Ion Pop fără să clipească (care-l depreciașe pe I.C., reproșându-i versificația prea șlefuită, glacial-solemnă, cu note de prețiozitate, constrângerea formată amenințând poezia cu sterilitatea, iar rigoarea versificației „mutilând” impulsurile spontane ale imaginației – n.m.), edictând că „valoarea unui poem nu e condiționată de arta versificației, dar nici de călcarea ei în picioare (metrice). Eminescu, Arghezi, Nichita Stănescu sunt excepționali versificatori, ceea ce nu le diminuează statura, dimpotrivă. Rigoarea formală a liricii lui Ilie Constantin nu este neapărat o cămașă de forță în care autorul își sufocă temele și

obsesiile. Atenta circumscriere prozodică mi se pare cum nu se poate mai adecvată arhitecturii acestei poezii, spiralelor pe care viziunile creatorului se dispun”.

Cel de-al doilea Ilie Constantin: metafizicul lasă mari porțiuni biograficului (pe de o parte pastelului, vibratil, cu o fină urzeală imagistică și sonoră), în care nivelul cognitiv eliberează marile tensiuni ale eului. O asemenea poezie e de acum „o scenă la vedere”, inițiativă, ostensiologică desigur și cumva transbarbiană (model major pentru I.C. – n.m.). Și-mi place să subscriu credinței lui Daniel Cristea-Enache că, da, „creația unui autor, indiferent de genul ei și de generația lui, se cuvine analizată și interpretată în interiorul paradigmei în care scriitorul respectiv, conștient sau inerțial, se înscrie” [vezi „În spirală”].

3. Consecvent cu acest asumat – de bună voie și nesilit de nimeni – program metacritic, Daniel Cristea-Enache se ocupă și de un alt laureat al A.N.P.S.L.B., Șerban Foarță (vezi „... Vă place Foarță?” – n.m.). Întrebarea din titlu nu e, vai, retorică, fiindcă, deși, în ultimii ani, poezia i se scaldă în apele dulci ale consensului liric (care poate fi și unul cu dus-întors – n.m.) poezia lui Șerban Foarță păcătuiește prin multe aspecte, pe care criticul i le sesizează neiertător, deloc înșelat de pre-postmodernismul acestuia (preferând de exemplu tardo-modernismul lui Nichita

Stănescu – n.m.).

Astfel, tânărul cronicar amenadează snobismul unor comentatori entuziaști în gol. Căci „din reunirea tuturor acestor alibiuri și găselnițe se conturează o judecată de valoare ce-i face mai mult rău decât bine intens lăudatului poet, care prea literaturizează în exces, prea abuzează de forțate jocuri de cuvinte, prea complică inutil ceea ce s-ar fi putut spune oblu, cu nu chiar atât de... manierist.” „Miza unor asemenea producții pare minimă, – conchide Daniel Cristea-Enache – iar platitudinea / mediocritatea lor e totală”. Dexteritatea formală e ucigătoare pentru spiritul viu al poeziei pe care o circumscrie căci, vai, (repet interjecția cu suferința ironiei netrucate – n.m., I.P.B.). „Șerban Foarță e mai degrabă redundant decât manierist – căci nimic din fabulosul minuțios organizat al manierismului, din acea sfâșiere bine condusă a materialului (concepția noastră despre lume) și cufundarea artis-

tului în vârtejul propriilor imagini nu se regăsește în poezioarele croșetate” într-un stil căznit, cu ieftine, efecte publicistice, livrate sub o deranjantă finalmente umbrelă protectoare.

Acestea fiind, în rezumat, opiniile lui D.C.-E. despre Foarță, ce să socot? Să dezaproab? Să aplaud? Nici una nici alta! Mă abțin și-mi văd imperturbabil de cale! Cea transmodernistă, întrucât nu doresc să mi-o abjur.

4. Tudorel Urian și Nichita Danilov au fost încununăți cu laurii A.N.P.S.L.B., ambii, în 2009. Ce întâmplare... kairotică și eudaimonică! În 2000, Tudorel Urian publicase „Proza românească a anilor '90” (la Albatros) iar Daniel Cristea-Enache a scris prompt despre ea. Tudorel Urian, debutantul, era deja un critic format, matur, cu o tehnică de analiză bine pusă la punct și cu o amprentă stilistică inconfundabilă. Însă D.C.-E îl prinde pe picior greșit cu superlativul relativ «cel mai», acordat ca o

medalie bine meritată fiecărui prozator așezat pe podiumul... premianților I la grămadă, dar și cu o mică fixație, aceea cu «stiliștii». Încolo, odată ieșit la lumină, Tudorel Urian vede întregul (nu fragmentul), esențialul (ci nu particularul), pădurea, (nu arborii ei). „Cel puțin, aceasta e senzația pe care o dă cititorului și cronicarului literar. E o senzație de confort psihologic, pentru că nu sunt foarte numeroși criticii capabili să schițeze, din câteva linii, profilul unei opere literare. Sub acest aspect, Tudorel Urian e printre cei mai performanți” [Vezi „Radiografii și superlative”], revendicându-se din teoria receptării de fapt, în descendența unor Robert Escarpit și Hans Robert Jauss.

Prin urmare, profilul de critic, în cazul lui Daniel Cristea-Enache, e constant vertical și intransigent. Cogitoul său pendulează între două tendințe ce par ireconciliabile. Pe de o parte criticul este, trebuie să fie, un revelator al operei, în sensul fecund al termenului: nu există operă decât prin el. Pe de cealaltă singura realitate este conștiința criticului întoarsă reflexiv asupra lui însuși, dar una atentă la consecințe (căci i-ar putea fi fatale, distrugându-i cariera fragilă) și înarmată prin cunoaștere (grație căreia se va vedea integrat calitativ într-o tradiție glorioasă).

„La jumătatea drumului între evidentă și arbitrar, – ne avertizează sec același Serge Doubrovsky (De ce noua critică?) – adevărul criticii, ca și acela al filozofiei, nu încetează niciodată să se caute” istoric și – pe cât posibil – transistoric. Postura lui D.C.-E. ba cedează mirajului literaturii de a-și crea, în fiecare epocă și cu fiecare scriitor, propriul ei mit, ba reamintindu-și sarcina-i de critic, o demistifică, deoarece revelând alienarea scriitorului, criticul arată totdeauna și modul în care opera o depășește (depășire care este cel mai important semn al marilor creații epice, lirice, dramatice).

Conștiința critică nu-i însă numai un atribut ce-l definește pe.. critic. Orice operă literară implică un act de conștiință de sine săvârșit de cel care o scrie. Coerența textului literar devine coerența textului critic care îl reia transpunându-l. A găsi Cogitoul unui scriitor – crede Georges Poulet – înseamnă că sarcina criticului e rezolvată peste jumătate. Actul critic cere din partea celui care îl afirmă aceeași activitate internă ca și actul de conștiință al autorului criticat. „Nu poate exista critică fără o mișcare primă prin care gândirea critică se strecoară în in-

teriorul gândirii criticate și se instalează provizoriu în ea, în rolul de subiect cunoscător. A cunoaște / a se cunoaște; a-l cunoaște pe celălalt coincizând cu actul prin care reușește el însuși să se cunoască; și pentru a spune în sfârșit totul, a-l cunoaște într-un moment identic celui în care a reușit să se cunoască, adică într-un moment privilegiat” (Vezi Georges Poulet: Conștiința critică, p. 325).

Fiind un astfel de critic, Daniel Cristea-Enache îl prizează pe Nichita Danilov ca pe un poet a cărui lirică simbolică, vizionară și reflexivă filtrează metafizicul prin sita banalului cotidian, într-o logică strânsă ce umanizează absurdul, inserționând parabolicul într-un regim realist ori utilizând creator retoricile, pe care remodelându-le face să apară notele esențiale. „Esențialul este rareori pierdut din vedere”, dar, pentru a ajunge în inima lui, poetul se transformă într-un producător laborios, făcând lungi și complicate ocoluri artistice.” [Vezi Hyde Park].

Iar pe Nicolae Coande îl remarcă drept un poet adevărat, de o originalitate neostentativă vădit și voit postexpresioniste, apocaliptice. Lazăr Popescu l-ar fi putut include în „Cărțile destrămării. Introducere în apocalipsele literare” (din care și-a tipărit doar Volumul I. Aezii și absurdii, la Fundația-Edit. Scrisul Românesc, în 2014) și probabil îl va recupera în cel de-al doilea volet.

Nicolae Coande are o cultură superioară talentului propriu-zis, e postmodern tipic prin aceea că și recunoaște și înglobează predecesorii. „Fără a fi relativist și a deconstrui marile narațiuni, trecând totul prin acizii ironiei, el se înscrie fără ezitări într-o tradiție, asumând-o și apărând-o în vremi de restriște poetică” [vezi „Vremea ratării”]. Dacă în Fundătura Homer (2002), vizionarismul era dezleat și puternic, omogenizator, ireductibil la o schemă rațională, acum (adică în Folfă, 2003), el este îngustat și încadrat de o ars poetica, obligat să se conformeze și să se explice.

Cum s-ar pronunța Murray Krieger, un critic responsabil are misiunea de a revela opera literară în termenii ei proprii ci nu de a o reface pentru ca ea să corespundă termenilor lui. Salvagardarea criticii ca artă îl obsedează, benefic, și pe Daniel Cristea-Enache, un infatigabil ofician al formulei de identificare fie din poziția de critic partizan și totodată profesoral fie din poziția de critic liberal. E un critic sensibil cu persoană și persona (dacă

☑ socotim persoana drept superegoul criticului, atunci persoana este id-ul său) care combinate alchimic dau performanța care ne apare ca o dramă între acești protagoniști.

Citatul cu care se încheie secțiunea de față trădează o asemenea dilemă epistemologico-fenomenologică și dualitatea ca atitudine căci sunt sesizabile urmele conflictului intern dintre persoana sa și dogmele pe care sistemul propriu, reprezentat de persoana lui critică majestuoasă, încearcă să le impună: „Pendularea aceasta între adevărul crud, dar palpabil al vieții, și literatura care, încercând să-l exprime, îl falsifică este un mod de a face poezie deplângând, totodată, limitele ei. Un exercițiu retoric, fără îndoială însă și o autenticitate mai adâncă, smulsă planului strict senzorial și ridicată la treapta reflexivității. Deosebirea față de nucleul dur al nouăzecismului constă în integrarea lirică a neorealismului, în locul unei simple absorbții. Elementele realului și datele propriei biografii sunt introduse într-un discurs amar și sceptic, care este fața văzută a unui consistent stoicism... Mai gravă decât această lipsă de vizibilitate a autorului (e vorba de același Nicolae Coandă – n.m.), decât „ratarea” biografică, este ratarea marilor teme, conștiința acută a faptului că viziunile fulgurante nu pot trece în „pagina răbdătoare”... În întregul său, volumul este meritoriu, sub cota atinsă de Nicolae Coandă în Fundătura Homer, dar peste nivelul multor autori din prezentul nostru literar” (vezi „Vremea ratării, p. 297”).

Theodor Codreanu despre Valeriu Matei

Singurătatea lupului

Valeriu Matei este una dintre figurile emblematice ale mișcării de renaștere națională din Basarabia. Poetul este dublat de omul politic în mai mare măsură decât alți corifei ai direcției naționale. Valeriu Matei este ceea ce poate fi numit un luptător viguros, cu verbul tăios, de o incandescență pragmatică. Dar eșecul mișcării naționale l-a readus și pe el la uneltele poeziei ca și pe Ion Hădârcă, spre exemplu, deși nu a renunțat la bătălie. În cazul său, poetul nu s-a lăsat copleșit de imperativele omului politic, încât el n-a căzut în facilitatea verbului militant, găsind soluții estetice de substrat metafizic.

Desigur, putem aborda lirica lui Valeriu Matei dinspre cel puțin două referențiale. Primul este cel mai agreeat și mai la îndemâna criticilor - „complexele de cultură”. S-ar putea spune că poetul însuși a fost sensibil la acest referențial, evitând, astfel, de a fi identificat în postura de „tradiționalist”, „ne-sămănătorist”, „neopașoptist” etc, cum li s-a întâmplat unor poeți chiar dintre cei mai mari, ca Grigore Vieru. Altfel spus, Valeriu Matei aparține, prin limbajul său artistic, generației optzeciste din

Țară și din Basarabia (n. 1959). O oglindă fidelă a evoluției sale poetice ne-o oferă cele trei volume de versuri apărute în 2003: *Dimineața marelui oraș* (Editura Pontos, Chișinău), *Orfeu și singurătatea* (Editura Mesagerul, Chișinău) și *Grecia imaginară* (aceeași editură). Copertele celor trei volume sunt inspirat ilustrate cu picturi reproduse din opera fratelui său, Iurie Matei, pictor - i-aș zice -postmodernist, cu nouă ani mai tânăr decât fratele său.

Dacă e să ne menținem în primul referențial critic, putem distinge în opera lui Valeriu Matei sincronizări ale poetului cu neomodernismul, postmodernismul și chiar cu post-postmodernismul, cuvânt la care face trimitere într-un vers metapoetic. El și-a însușit bine limbajul și tehnicile adecvate, își recunoaște unele modele asumate, chiar la modul intelectualist, cum observă, în 1987, Grigore Vieru. În faza neomodernistă, depistabilă în *Dimineața marelui oraș*, modelele asumate, observate și de critici, par a fi Bacovia, Lucian Blaga, Nichita Stănescu. S-a vorbit de „simbolismul” și mai cu seamă de „expresionismul” său. Există în poezia lui un vitalism al disperării în „orașele tentaculare”. Eugen Simion găsea în evoluția lui Valeriu Matei două etape: una „tradiționalistă”, cu elemente simboliste, ameliorată cu lecturi din poezii moderni, și un al doilea registru, „mai acut, mai explicit modern, în stilul și cu mijloacele poeziei românești din anii 70-80”. (Poezia lui Valeriu Matei, în „Literatorul” nr. 16/1995). Cri-

☑ ticul adăuga: „Semn că poezia basarabeană n-a așteptat pe firoșcoșii publiciști de la București pentru a se sincroniza”. Ne putem însuși deopotrivă și altă apreciere: „În comparație cu colegii săi de generație mitologizanți la modul lui Lucian Blaga sau ironici, băscălioși și esopici în linie dâmbovițeană, Valeriu Matei este un poet mai ațos, mai grav”.

Dar din 1992 (cu aproximația necesară), Valeriu Matei a evoluat, prin același efort de sincronizare, spre alte două etape ale liricii sale: una postmodernistă, în care își fac loc tehnicile intertextualității, nu fără o doză de ironie, ca în textul: „e-o noapte udă, grea te-neci/ în ploaia fără de capăt a modelor și a noilor deschideri spre ușile ferecate ale vremii” etc. (Ecuatii lirice în ultimul deceniu). Din acest punct de vedere, ilustrativ mi se pare cel de-al doilea volum al tripticului său - Orfeu și singurătatea. În fine, cu Grecia imaginară, postmodernismul - destul de bine simulat - se deschide spre un post-postmodernism (visat în lirica basarabeană, și de Leo Butnaru), care în speță, seamănă cu un neoclasicism balcanizat. Cum termenul de post-postmodernism mi se pare neserios și lipsit de perspectivă, va trebui să concedem că Valeriu Matei a intuit că viitorul literaturii aparține transmodernismului. El găsește o soluție proprie (totuși, nu singulară) de a transcende zădărniciile modelor, cum e, în definitiv, și postmodernismul. Modelul asumat este balcanismul lui Ion Barbu. Valeriu Matei, se pare, a înțeles ceea ce istoria literară a refuzat să facă, anume că Ion Barbu nu s-a considerat un „modernist”, protestând în fața unei asemenea etichetări. Și cum n-a fost nici „tradiționalist”, deși se ancora și în tradiție, nu ne rămâne decât să admitem că autorul Rigăi Crypto se consideră un transmodernist (deși n-a dibuit un asemenea cuvânt). Am două motive serioase să nu mă-nșel în atare direcție: Ion Barbu a beneficiat de avantajul că a venit în poezie dinspre matematică, familiarizat fiind cu geometriile neeuclidiene și cu transfinitul cantorian, apreciind și demonstrațiile lui Gerhard Gentzen (1936) pornite de la „teoria inducției transfinite”. (Ion Barbu, Versuri și proză, Ed. Minerva, București, 1970, p. 300). Remarcabilă în consecință este, bunăoară, reinterpretarea operei lui Rimbaud, privită și astăzi cu unele reticențe de către critic literară profesionistă. Considerat model pentru poezia modernistă, anticipator al suprarealismului, Ion Barbu dislocă asemenea opinii privitoare la Rimbaud și talmăcește, Iluminările rimbaldiene chiar în sensul poetului-savant (cum se considera

poetul francez), distingând în faza ultimă a creației sale nu „simbolism”, nu „supra-realism”, ci mai degrabă un transrealism, pe care Barbu îl numește cu un termen mai potrivit pentru noua viziune; infrarealism. (Ibidem, p. 238). Oare să fie o simplă întâmplare că Valeriu Matei e, în ultima vreme, un traducător al lui Rimbaud?). Nu altfel gândea despre proza lui Mateiu I. Caragiale. Iluminările rimbaldiene, ca și cele barbiene - de rotatorie solaritate sudică - trimit la zonele de transparentă (trans-aparență) din ontologia transdisciplinarității lui Basarab Nicolescu, grefată, la rândul-i, pe filosofia celor trei materii lupasciene (trei, cum sunt și roțile ființei la Ion Barbu). Și acesta este al doilea motiv pe care mă bazez. Nu întâmplător cea mai bună carte despre „cosmologia jocului secund” rămâne cea a lui Basarab Nicolescu, o carte scrisă chiar înainte de a părăsi România, privită și ea cu vădite reticențe de către aceiași critici profesioniști ancorați în modelul modernismului. Realizarea a fost posibilă deoarece, Basarab Nicolescu venea în critică dinspre știință (după cum Ion Barbu venise în poezie dinspre matematică). Or, în anii 70-80 predominant era purismul estetic modern, chiar dacă în modernitatea europeană pătrunsese masiv spiritul interdisciplinarității, care, în România, nu era prizat în cercurile criticilor impresionisti (pe linie Iovinesciană), de la Al. Piru până la Nicolae Manolescu. Interdisciplinaritatea era cotate ca intrusă, încât spirite ca Edgar Papu, Solomon Marcus, Basarab Nicolescu erau privite cel mult cu îngăduință. Chiar și postmodernismul românesc s-a văzut împins la Condiția de neoavangardă din pricina purismului estetic dinspre care venea. Iată de ce spiritul ludic al postmodernismului românesc nu s-a putut revendica de la jocul secund al lui Ion Barbu, prizat mai bine de către neomoderniștii din generația lui Nichita Stănescu.

Îmi place să cred că Grecia imaginară a lui Valeriu Matei, marcată de rescrierea infrarealismului barbian, „pentru o mai grabnică decantare a balcanismului”, cum ne atrage atenția în motoul cărții, constituie o încercare de a se plasa programatic în transmodernism. „Întocma-dogma” vine pe urmele „eonului dogmatic” blagian, care se sprijină pe transfinitul categoriilor abisale ale stilului, și ele privite cu precise reticențe de către postmodernism. Cu aceste precizări, abandonăm deja primul referențial sub semnul căruia se produc interpretările în „canonul” „complexelor de cultură”, preferate de critici

☑ și intrăm să ne ospătam vorba lui Ion Barbu, în „câmară soarelui”. Or, într-o asemenea „câmară” (cuvânt și de rezonanți eminesciană) nu se poate pătrunde decât luând ca martore „complexele de profunzime”. Aici, nu mai funcționează idolii ismelor diverse încât segmentarea operei unui autor pe etape de evoluție are o importanță secundară. În operă, scriitorul e ubicuu. Dar tocmai de aceea el devine „sistemic”, intră în „dogmă”, ceea ce postmodernismului îi repugnă. Sau cum zice Valeriu Matei: „cuget și suflet înrudite mistic/în joc secund, dedus și riguros;” Și: „moștenitori ai marilor sisteme/plimbați prin texte ca-ntr-un labirint!/sinteza dramei susură-n boeme,/în verbul tamizat întemeind/noul orizont când moartea anunțată/poemului retras și marginal/dispare-n logos sobru ce-și desfătă/abisul senzual și cerebral” (Grecia imaginară, op. cit., p. 10-11). În ubicuitatea sa, poetul tirîde să simultaneizeze întregul cosmos sau întreaga istorie a umanității, ca un Eminescu trecut prin Ion Barbu, fără să mai fie nici unul, nici altul, căci îi rescrie ca în Cartea închipuită de Borges. Tentativa merită semnalată, chiar dacă acești maeștri nu pot fi ajunși: „cosmos clar, armonios/înglobând în sine toate/teoriile-nvățate/înainte de Cristos,/dar și cele ce vin după/când în noi se înșurupă/dogma existenței sacre/cu fragi dulci, cu poame acre” (p. 34).

Barbianismul „Greciei imaginare” ar risca să devină o simplă pastişă de epigon postmodernist, dacă n-ar fi o mască. Noul simulacru încă ține de complexe de suprafață ale primului referențial luat ca martor. În realitate, el re-

zumă istoria anterioară a ființei lui Valeriu Matei, încât rezultă un balcanism de recul, căci Grecia imaginară se dovedește a fi un simptom al ispitei dacice, despre care vorbea Mircea Vulcănescu. Grecia, cu solaritatea ei urbană, își trage sevele din tracismul învolburat al lui Dionysos și al lui Orfeu. Balcanismul lui Ion Barbu e al privirii pure. De aceea, cititorii lui Ion Barbu reușesc să distingă în jocul secund doar arhetipul Narcis (celebrul „act clar de narcisism”) și să creadă că poetul matematician l-a alungat pe tracol Orfeu din imaginarul său artistic. Este o iluzie pe care nu a reușit s-o treacă nici Valeriu Matei, dar el o compensează redescoperind în singurătatea lui Narcis - „singurătatea lui Orfeu”. Și aici trebuie căutată originalitatea lui Valeriu Matei, deși ea se bazează pe o eroare hermeneutică.

Orfeul său este de-a dreptul dacic, strămutat în Grecia imaginară, imagine a civilizației urbane. Centrul lumii lui Valeriu Matei este orașul tentacular, iar nu satul, ca la Bлага. Iată de ce el nu și-a îngăduit să scrie o Dacie imaginară. Dar suferința și singurătatea

dacului în urma distrugerii Daciei de către Roma, alt simbol al urbanității, răzbat aproape bacovian prin întreaga operă a lui Valeriu Matei. Aceasta este forma ispitei dacice, de care vorbeam. Ea se concretizează stilistic prin două simboluri - unul de suprafață, și altul de adâncime. Primul este chiar Orfeu, imaginea arhetipală a muzicii și a poeziei. Orfeu, ca și Dacia, se va vedea „sfâșiat” (de bacante), urmărindu-și singurătatea după ce n-a reușit s-o scoată pe Euridice din Infern. Mitul orfic se va insinua destinal în spațiul dacic (simțit cu o forță similară, între poezii basarabeni, și de Nicolae Dabija). Această sfâșiere de burg modern se va repeta periodic în spațiul românesc dar cu precădere în istoria de 200 de ani a Basarabiei. Roma, Constantinopol, Istanbul, Moscova devin mari burguri ale tragediei Daciei supraviețuind ca un lup hăituit, care nu-și mai găsește liniștea nici în păduri. Comparația nu e aruncată la întâmplare, fiindcă lupul este simbolul de adâncime a ispitei dacice în poezia lui Valeriu Matei, mitul personal al autorului

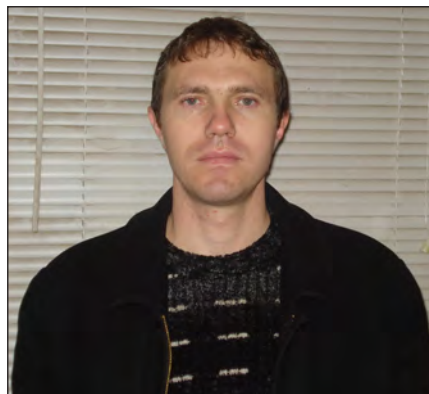
☑ asigurător de originalitate. Un lup singuratic, rătăcit în orașul-metropolă, bântuie prin imaginarul poetic al lui Valeriu Matei. Acesta este Lupul dacic, fantoma lui supraviețuindă. Când cu ani în urmă scriam despre poezia lui Valeriu Matei, m-a impresionat tocmai imaginea lupului hăituit, dar mândru, Orfeu ca arhetip al poetului devenind un insolit poet-lup și aruncându-se după prada sa - poezia, (vezi *Somn de lup*, 1990). De aici rezultă puternica tentă expresionistă a liricii lui Valeriu Matei, un vitalism aproape furios, neîncăpător în hangarele urbei-mamut. Dintre critici, Eugen Simion a înțeles simbolismul licantropic al liricii lui Valeriu Matei, fără să-i adâncească, totuși, semnificațiile: „Emblema lui mi se pare a fi lupul singuratic, lupul de jertfă, hăituit și dat prăzii în mijlocul unui ocean de zăpadă”. (Op. cit., *Literatorul*, 1995). Intr-adevăr, lupul dacic a fost jertfit pe altarul măreției Romei, pentru ca fantoma lui viețuitoare în mit să fie încă o dată jertfită pe un alt altar de „măreție” - cea a Moscovei. Sub cele două straturi mitice și-a ascuns Valeriu Matei sensul abisal al luptei de renaștere națională, evitând, astfel, căderea în poezia conjuncturală, de militantism publicistic și salvându-se ca poet.

În „Grecia imaginară”, burgul strivitor care condamnă la singurărate, își poate găsi mântuirea prin somnul de lup care-i increatul dacic: „liniștea pământului/să dureze-n somn lupesc/visul sacru omenesc,-/visul celui nefărtat/ce-nghiți-n cerc blestemat/piatra spumei fermecată/încă-o dată și-ncă-o dată,/șlefuit-o ca pe-o roată/ce se-nvârte ne-ncetat/pe drumul cel neumblat./până se făcu balaur/cu solzi mari cu solzi de aur,/scânteiere de azur/ prinsă-n orizontul pur./gata să se-arunce-n hău/cu ce-i bine și ce-i rău/vindecând cu-al său venin/lumea veșnicului chin...” (Grecia imaginară, p. 45).

Al XII-lea „cânt” al poemului, intitulat tot barbi-ano-blagian Epilog dogmatic, decriptează, altminteri, condiția tragică a Basarabiei: „iar la Nistru și la Prut/ne-am avut și ne-am pierdut/ și, uituci, am pus pe rug/hărți făcute vălătug/când ne-a fost înscrisă soarta/dintr-o cărdășie-ntr-alta/c-un creion de tâmplărie./cu cerneală stacojie,/puși pe tablă ca pionii/de s-au risipit eonii/fisurându-ne ființa/cu jugul și umilința”, (p. 60).

Acesta e Valeriu Matei, în care s-a retras gasteropodic lupul dormitând al strămoșilor, retrezit cu vigoare într-o luptă inegală, sub aromele aspre ale verbului poetic.

„Nevoia” de a aparține unei mișcări literare

Daniel Popa

Există unele idei recurente fără de care o operă de artă dacă nu ține cont măcar de unele dintre ele nu va atinge niciodată o minimă valoare. Cel care încearcă să acceadă pe acest teritoriu al artei plin de meandre de tot felul își pune de multe ori întrebarea în ce măsură creația sa are valențe axiologice. Simte nevoia să revină asupra ei iar și iar până crede că exprimă cel mai bine ceea ce vrea să transmită. Paul Valéry spunea că „orice adevărat poet este în mod necesar un critic de primă mână”. Asta pentru că trebuie să înțeleagă în primul rând cât de mult valoarea muncii spiritului. Opera va reflecta întotdeauna calitățile înnăscute și dobândite ale creatorului său. Faptul de a-ți cunoaște posibilitățile creative și de a fi sincer cu tine însuși, de a-ți depăși narcisismul inevitabil uneori fiecărei persoane rămâne o condiție sine qua non a artei. A te autoeduca permanent și a reuși să amalgamezi talent, muncă, inspirație și idei clădite pe propriile frământări sincronizate totuși la ceea ce se întâmplă în jurul tău se adaugă la elementele imperioase dobândirii artei autentice. Și ne amintim de sincronismul promovată de Lovinescu în literatura noastră și preluată de la sociologul francez Gabriel Tarde ce scrisese „Les lois de l’imitation”, și de aceea observăm că trăim totuși într-o epocă numită post-postmodernistă sau metamodernistă și a construi un demers fără a nu fi conștient de ceea ce se întâmplă în actualitate, acesta va fi supus eșecului.

Cezar Gheorghe în numărul 785 din „Observatorul cultural”, scrie un articol intitulat „Metamodernismul sau despre amurgul postmodernismului”, în care pleacă de la dosarul dedicat noțiunii de metamodernism coordonat de Christian Moraru și publicat în *American Book Review* în volumul 34 numărul 4 pentru

☑ a evidenția „slăbirea paradigmei postmodernismului, dacă nu chiar devalorizarea sa completă”. Apariția unor termeni precum „digimodernism, performatism, globalism, cosmodernism, planetarism, hipermodernism, altermodernism” și trimiterea la anumiți autori și studii ale acestora precum Jeffrey T. Nealon, *Post-postmodernism or The Cultural Logic of Just-in-Time Capitalism*, John Frow, *What Was Postmodernism?*, Timothy S. Murphy, *To Have Done with Modernism: A Plea (or Provocation) for Globalization Studies*, Neil Brooks, Josh Toth, *The Mourning After: Attending the Wake of Postmodernism* bazate pe apariția unor scrieri ale unor autori precum Don DeLillo, David Foster Wallace, Chang-rae Lee, Junot Díaz, Mark Z. Danielewski, Zadie Smith, Michel Houellebecq, Haruki Murakami, Orhan Pamuk și Roberto Bolaño care dezvoltă noi forme și deschideri filozofico-tematice anunță „*înțoarcerea la o lume care înainte de toate există și care trebuie reconstruită cu mize umaniste pare a anunța cucerirea unui nou teritoriu – metamodernismul*”.

Termenul de *metamodernism* apare pentru prima oară potrivit Wikipedia în 1975 fiind folosit de Zava-zardeh pentru a descrie o tendință a literaturii americane de la mijlocul anilor 1950. Demnă de reținut este reapariția lui în anul 2010 în studiul olandezilor Timotheus Vermeulen și Robin van den Akker „*Note asupra metamodernismului*”. Aici autorii subliniază ideea că metamodernismul se constituie ca o mișcare de tranziție a postmodernismului spre altceva deoarece se clădește pe mentalități postmoderne din anii 1980 și 1990 și recuperează elemente moderne care se prelungesc până la romantism, prefixul *meta* trebuind să fie înțeles aici prin trimitere la *metaxy* lui Platon deoarece semnifică o mișcare între poli opuși și dincolo de ei aceștia fiind modernismul și postmodernismul.

În „*Manifestul metamodernist*” publicat de Luke Turner în 2011 autorul enumeră în 8 puncte principalele linii ale acestei noi tendințe ce presupune „o oscilație între poziții cu idei diametral opuse”, dar și depășirea acestora, creația artistică „fiind condiționată de inițiere sau revelație” presupunând „o căutare a adevărului”, prin „*îmbrățișarea unei sinteze științifico-poetice și informația naivă a unui realism magic*”. Manifestul se încheie ferm: „*Noi trebuie să mergem mai departe și să oscilăm*” pledând pentru o abordare holistică în artă, dar și pentru ne-

voia depășirii inerției epocii.

Dihotomia artist-critic literar dezvoltată inițial de Maiorescu, chiar dacă a fost contrazisă oarecum ulterior prin activitatea artistică și critică remarcabilă a lui Călinescu, rămâne totuși și azi o problematică a vieții literare. Deși respinși de multe ori de către scriitori (și să ne amintim doar de George Bacovia care nega încadrarea sa în vreo mișcare literară și preciza că nu scrie pentru asta sau pentru critici), s-a dovedit de multe ori cât de importantă a fost susținerea unor scriitori de critica literară plecând de la Eminescu versus Maiorescu, trecând pe la Rebreanu versus Lovinescu și ajungând la Cărtărescu versus Manolescu. În ce măsură mai este criticul obiectiv azi așa cum o cerea cu vehemență Titu Maiorescu odată rămâne un subiect pe care cred că îi frământă pe mulți pentru că așa se oglindește mediatic în mare măsură valoarea unei literaturi. Latura axiologică a scrierii a fost tot timpul o problemă și de aceea o tot regăsim reluată în multe studii. Există momente când din păcate „*cumetria bate axiologia*”, și de aceea scriitorii rămân să se resemneze cu situația sperând ca cititorul simplu să-i aprecieze opera trăind și retrăind prin frământările, dorurile, năzuințele, disperările, de fapt prin întreg sufletul artistului care se răsfrânge multidimensional în opera sa. Prezentul e cel care contează, dar trecutul este cel care va da valoare viitorului, de aceea a fi romantic, clasic, romantic, realist, modern, postmodern azi decât metamodern ar putea fi o problemă.

Bibliografie:

Cezar Gheorghe – „*Metamodernismul sau despre amurgul postmodernismului*” în „*Observator cultural*” Nr. 785 din 14.08.2015

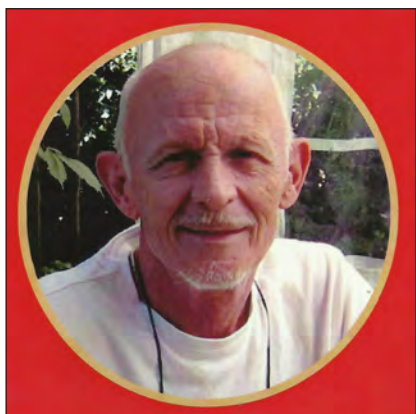
Wikipedia - <https://en.wikipedia.org/wiki/Metamodernism>

Note de lector

Revelație prin oglindire de sine „Departele” (Editura Paula, Deva)

Eugen Evu

Paulina Popa își conturează o bibliotecă proprie remarcabilă: de la debutul prin „**Cu mâinile în flăcări**”- volum pragmatic în care își clama cu un patos religios ars-poetica unei autentice chemări de natură feministă – ecologistă, poetesa bihoreancă (acum deveancă) a urmat un itinerariu al dezvoltării eului liric, cumva ramificată cu nesațiu de fructificare a acestei religiozități; răsfrânt generos într-o „coroană” ce amintește un figurativ conifer. Dealtfel nu întâmplător elegantul album poetic este ilustrat cu imagini montane- în care leit-motivul este Bradul (simbol arhaic carpatin dar parcă amintind de o pagodă!) și desigur Bradul simbolic al Belșugului de Crăciun). Câteva drumuri de pelerinaj în spațiul cu pecete vechi-testamentară par să îi fi deschis o viziune panoramatică asupra spațiului original – ca resurrecție a memoriei. Însă cartea este axată pe stâlpul religiosului doar pretextual- iar sincretismul este o resursă abundentă pentru marile întrebări existențiale care trans-

par sau se derulează explicit. Axiomaticile sentințe aristotelice – delphice sunt urmate sub cerul între timp rotit sub zorii creștinismului și rămurind alte semne luminoase și alte spaime stihiale. Dintre acele sentințe, „Urmează-ți zeul” și „Cunoaște-te pe tine însuși” par să îi fie condiție și crez. Am citit cel puțin 10 din cărțile ei, iar cea recentă „**Le Lointain**” – „**Departele**”- The distance – evident trilingvă, este de fapt un elegant album al cultului pentru carte – cu un conținut COMPOZIT (procedeu canonic muzical) – modular și egal de consistent. Poate că undeva „departe” scânteiază imemorial Cântarea Cântărilor și chiar funcționalitatea marelui poem atribuit lui Solomon... După „**Îngerul politic**” – carte contestată cu inserții postmoderniste și pamfletarde – iată că Paulina Popa revine la acea religiozitate transferată asupra societății tot mai agitate de trepidațiile istoriei imediate . Evident, experiența și fluența discursului sunt factorii ce marchează un experiment liric singular și în care substanța lirisului înflorește mereu din spontaneitate și reverberație harică. Hieratismul angelic revine ca leit – motiv și cromatismul devine iconic- fără a fi iconoclast: un suflu mai degrabă metafizic și o psalmodică spunere interferează paradoxal cu exprimări șocante: profanul se impregnează de sacru prin „ritualul” scrierii iar cuvântul lirici

este extras din prozaismul cotidian și șlefuit cu imaginație de iconar deloc naiv – mai degrabă stilizator „*stă și mă chinuiește/ cu privirea/ de sub brazi/ Inge-nuncheat în zăpadă/ Îngerul cântă la chitară/ Biesrica este purpurie/ se ridică spre cer/-... Substanța/ materia cu urechi frumoase/ o formă a plăcerii/ ce nu-mi trece prin carne*”/ este cea care mă determină/ să nu rămân nemișcată/.....*Soarele apasă ușor/ pe inima iernii/ Sângele îmi acoperă mâinile*”. Ca și în cărțile anterioare Paulina Popa construiește cumva omphalic cartea în care fiecare poem se încheie ca un rând de zidire, spre a continua ROSTUIT în următorul. Este un rafinement acesta și sublinierea nu este formală, ca aldine, ci religio (refacere a legăturii) ce are o semnificație mantică. Bizantinismul este explorat în mistica poeziei moderne și Paulina Popa reface de fapt regresiv în *stratele* arhetipale definite de un Carl Gustav Jung. Poetul devine apostol iar dumnezeu „cântă la kitară”. OrfeuOrfelinul?- nu o mai plânge , nici caută pe Euridice. Suntem în alt spațiu, pe care l-aș numi unul Dantesc modern și deopotrivă al unui Hieronymus Bosch! Un frison apocaliptic resurect sub spectrul „*luminii mai strălucitoare ca o mie de sori*”(...) – ca și hieratismele lui „neo mensch” al lui Nietzsche - aglutinează intervalele unui discurs sun starea tran-

☑
 sei „neascunderii” metafizice. Întregul volum este astfel edificat, sistematic și cu o rigoare științifică, dacă pot spune. Polemos nu e departe, nici tonul adecvat spre a dojeni sau rechemă doctrinar „rătăcirile” ucenicilor. Nu înseamnă că Paulinei Popa i se pot reproșa intruziuni în naosul restrictiv – ci se pare că ea a dat de un filon adânc în sine, din care psalmodierea unora cu nuanțe laice - via eposul original – narează intempestiv starea unei continue și fluente mărturisiri euharistice în amplitudini „electronice”... Structurarea cărții, în stil „de cantată” sau oratoriu modern, îi este pare-se inspirată de legile componistice muzicale. Unele imagini șocante coboară parcă dintr-un delir mistic cioranian (Lacrimi și sfinți). Stigma ancestrală este a femeii corupte de îngerul căzut, celui biblic, dar mai ales celui apocriptic. Se perindă în cartea obiect de cult – sanctuar – bazilică - templu o mare felurime de simboluri ce vin când din pre creștinism, din mir, din eposul rural arhaic, când din chiar lycantropia protodacică. Evident, Paulina Popa nu mai scrie doar spre a dezmiarda harfe și timpane dornice de psalmice oratii, ci a ajuns la cu totul alte vămi, a trecut la cu totul alte cercetări: Cercetări de sine și cercetări al naturii primitive din om care se disimulează mereu în homo religiosus dar și în zoon politicon. Livrescul se suprapune energetic și sinergia metaforică reumple

mereu cu nesațiu fantastic – de colorist impetuos - spațiile ce nu au repaus în rostuirea poemului. Se rostește ceva oracular, se oficiază libații dar și mistere: „*Să ne alăturăm/ să purtăm vesminte/ cât mai transparent/ (citește metafore analogice, n) – așa cât să ni se poată număra /gândurile... Acelea care ne citesc/ și pe care noi le citim/ invers/ ca-ntr-o oglindă*” (pag. 49). Paulina Popa dezvoltă impetuos și la limita paroxismului – oximoronic – (remember!): „mușcătura nebunului” – defini-

ția unei figuri de stil) însă devinind de la hamletism. Deși afirmă un onirism desuet „*îmi citesc/ tot ce am trăit în somnul meu/ ce devine/ din ce în ce mai adânc*” – Paulina Popa trăiește aventura ireversibilei inițieri de sine, iar procedeul este unui ezoteric: al ogliindirii caleidoscopice și scrutării inconștientului nu doar „rememorând ludic” somnul blagianului concept, ci profunzimile dantești ale ființei. O pleiadă de poeți antici dar și

moderni par să participe la acest „simpozion” în care înțelepciunea este totuși riscată paradoxal în emoțional și chiar senzualism firesc feminin. Frecvența unor clișee – surpriză - ne tendențioase - desigur, poate fi suspectată de artificios: dar mutațiile semantice ce răzbesc printre astfel de „întocmiri” sunt ale unui „ce” abia reprimat și poate anume deviat în virtualitatea și astâmpărul efemerului catarsic. O distanță uriașă față de – bunăoară - Angela Marinescu și tot atâta dar altfel, față de Ana Blandiana. Asumat cu ardoare și tenacitate, un destin poetic pare să fie sub semnul permanenței temeri și încordări, pierderi și regăsiri, acalmii și interogații ale marelui Sfinx – zeița femeie. Nu e nimic previzibil în această evoluție când incendiară, când estompată, dar mereu direcționată cu o admirabilă vreare – spre un liman INTERIOR . regresiv în *stratele* arhetipale definite de un Carl Gustav Jung. Poetul devine apostol iar Dumnezeu „cântă la kitară”. Orfeu nu o mai plânge , nici caută pe Euridice. Suntem în alt spațiu, pe care l-aș numi unul Dantesc modern și deopotrivă al unui Hieronymus Bosch! Un frison apocaliptic resurect sub spectrul „*luminii mai strălucitoare ca o mie de sori*”(...) – ca și hieratismele lui „neo mensch” al lui Nietzsche - aglutinează intervalele unui discurs sun starea transei „neascunderii” metafizice. Întregul volum este astfel edificat, sistematic și cu o rigoare științifică, dacă pot spune.

☑ Polemos nu e departe, nici tonul adecvat spre a dojeni sau rechema doctrinar „rătăcirile” ucenicilor. Nu înseamnă că Paulinei Popa i se pot reproșa intruziuni în naosul retristiv – ci se pare că ea a dat de un filon adânc în sine, din care psalmodierea uneori cu nuanțe laice - via eposul original – narează intempestiv starea unei continue și fluente mărturisiri euharistice în amplitudini „electronice”... Structurarea cărții în stil „de cantată” sau oratoriu modern, îi este pare-se inspirată de legile componistice muzicale. Unele imagini șocante coboară parcă dintr-un delir mistic cioranian (Lacrimi și sfinți) Stigma ancestrală este a femeii corupte de îngerul căzut, celui biblic, dar mai ales celui apocritic.

... Paulina Popa dezvoltă impetuos și la limita paroxismului – oximoronic – (remember!): „mușcătura nebunului” – definiția unei figuri de stil) însă deviind de la hamletism. Deși afirmă un onirism desuet „îmi citesc/ tot ce am trăit în somnul meu/ ce devine/ din ce în ce mai adânc” – Paulina Popa trăiește aventura ireversibilei inițieri de sine, iar procedeele sunt unii ezoterici: al oglinzirii caleidoscopice și scrutării inconștientului nu doar „rememorând ludic” somnul blagiului concept, ci profunzimile dantești ale ființei. O pleiadă de poeți antici dar și moderni par să participe la acest „simpozion” în care înțelepciunea este totuși riscată paradoxal în emoțional și chiar senzualism firesc feminin. Frecvența unor clișee – surpriză - ne tendențioase - desigur, poate fi suspectată de artificios: dar mutațiile semantice ce răzlesc printre astfel de „întocmiri” sunt ale unui „ce” abia reprimat și poate anume deviat în virtualitatea și astâmpărul efemerului catarsic. O distanță uriașă față de – bunăoară - Angela Marinescu și tot atâta dar altfel, față de Ana Blandiana. Asumat cu ardoare și tenacitate, un destin poetic pare să fie sub semnul permanenței temeri și încordări, pierderi și regăsiri, acalmii și interogații ale marelui Sfinx – zeița femeie. Nu e nimic previzibil în această evoluție când incendiară, când estompată, dar mereu direcționată cu o admirabilă vrere – spre un liman INTERIOR , oglinditor, al misterului a fi.

* din Revista de cultură și atitudine Agero, Stuttgart, 2008

Florin Isuf – Un strălucit reprezentant al localismului creator gorjean

Ion Popescu Brădiceni

S-a stins din viață, pe 22 iulie a.c., artistul plastic – unul de excepție – FLORIN ISUF. Am scris despre opera-i grafică și picturală printre cei dintâi, în „Tribuna” lui D.R. Popescu, într-un supliment „Tribuna în Gorj” supervizat de Nicolae Diaconu. Apoi, mereu, cu prilejul fiecărei expoziții, i-am comentat tablourile și compozițiile întotdeauna stranii.

Am fost colegi de tabără de cercetare etnofolclorică „Constantin Brăiloiu” a Centrului Județean

pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Gorj, unde – ce nebunie și ce frumusețe! - l-am văzut la lucru, așezat gospodărește în fața vreunui prepeleac, vreunei mori pe râu, vreunei pivniți, vreunei case boierești vechi, tradiționale, precum cea a scriitorului Emil Parascivoiu din Brădiceni.

Era înainte de toate un om adevărat, autentic și un artist desăvârșit. Explic cum înțelegea el acest concept: ca pe o împlinire de sine, ca pe o neînțetă nemulțumire de sine, ca pe o neîntreruptă zbatere de a găsi în cultură sâmburii naturii, ca pe o ambiție personală de a nu uita inseparabilul raport dintre artă și mesajul profund omenesc (îi zicea catharsis) al acesteia. Ca plastician/estetician, Florin Isuf a căutat cu obstinație, cu pozitivă consacrare, pe urmele suprarealiștilor, a explora resursele (arhetipurile) inconștientului. S-a exprimat pe muchia sublimantă (în sens freudian) dintre figurativ și nonfigurativ. Cobora tot mai adânc în bolgiile Existentialului cu scopul, programatic, de a-l interpre-

ta metaforic, simbolic, semiotic, alegoric, în a-i redefini accepțiile, fiind ispitit, parcă ad infinitum, a-și dedubla intenția primară, de a o reduplica, întru determinarea intrinsecă de a da chip invizibilului, necunoscutului, terifiantului (într-un singur cuvânt: sacrului).

Elaborasem un distih: „Pe-un munte de melancolie/ ziditu-mi-am târziu chilie”, prin preajma Sfântului Lăcaș al Mănăstirii Tismana. Se arătase încântat de el și încropise un desen aleatoriu. Se pronunțase, telegrafic, cum îi era modul: „Eu chiar am fost întregă-mi viață un munte de melancolie, crescut pe-o vatră de iubire. Iar asta-mi a fost un prelungit exercițiu ascetic, de pustnic retras în chilia-mi de slujitor al tuturor muzelor”.

Trecând în lumea umbrelor luminoase, FLORIN ISUF, devine nemuritor, se reînzeiește. A lăsat o zestre cultural-artistică de mare valoare Gorjului, pe care România va trebui în continuare s-o evalueze, reevalueze și integreze în circuitul european. Ca orice trăitor în Limes, ca orice reprezentant al localismului creator, nu a fost prețuit pe cât ar fi meritat. Fie ca măcar posteritatea să-i fie glorioasă!

Aniversara: 120 Lucian Blaga 120

- *Universul Poetic - Tradiționalism metafizic*

Anca Srobu

S-a născut la 5 mai, 1895, în satul Lancrăm, Alba; fiul preotului Isidor Blaga.

Studiile:

Scoala primară la Sebes, gimnaziul și liceul la Brasov (liceul Andrei Șaguna) și la Sibiu Seminarul Teologic. Din 1917 studiază filozofie la Viena, unde și ia și doctoratul. Revenind în țară intră-n publicistică, fiind redactor la Cultura din Cluj, și la Banatul la Lugoj. Din 1926 intră în diplomatie, făcând parte din corpul diplomatic românesc din Varsovia, Viena, Praga, Lisabona și Berna. Paralel elaborează o valoroasă operă politică și filozofică, recunoscută prin intrarea în Academie în 1937. Cu acest prilej rosteste discursul de recepție Laudă satului românesc. În 1938 este numit profesor universitar la catedra de filozofie a universității din Cluj. După instalarea regimului comunist, considerat idealist și refuzând să falsifice filozofia prin prisma materialismului dialectic, refuzând să-și renege concepția, Blaga este înlăturat de la catedra universitară, devenind simplu bibliotecar la Biblioteca din Cluj.

Opera:

Poet și filozof, Blaga este creatorul unui sistem filozofic propriu, original.

I. Poezia Poemele luminii (1919) Pașii profetului (1921) În marea trecere (1924) Lauda somnului (1929) La cumpăna apelor (1933) La curtile dorului (1938)

Nebănuitele trepte (1943) Postum: Poezii (1964) - grupează creațiile din ultima perioadă a

vietii II. Filozofie: Trilogia cunoașterii, Trilogia culturii, Trilogia valorilor, Trilogia cosmologică III. Dramaturgia: Zamolxe, Meseterul Manole, Tulburarea apelor, Cruciada copiilor, Anton Pann, etc. IV. Aforizme, cugetări, mărturisiri: Pietre pentru templul meu, Viscobolul, Elanul insulei

Universul poetic blagian

Poezia lui Blaga reprezintă un moment de elevație a lirismului românesc. Fată de marele său înaintas, Eminescu, pasionat de filozofie, care a nuanțat și a versificat idei filozofice, Blaga este primul poet filozof, autor al unui sistem de filozofie propriu, original. Legătura dintre poezie și filozofie este indisolubilă. Astfel poezia nu poate fi înțeleasă fără o necesară raportare la aspecte ale sistemului său filozofic. Concepția filozofică la rândul ei este exprimată într-o formă poetică metaforică. Apariția lui Blaga în climatul literar interbelic i-a contrariat pe contemporani, care nu stiau unde să-l plaseze: printre tradiționaliști sau printre modernisti. Criticul literar Eugen Simion remarca capacitatea lui Blaga de a fi în același timp modern și de a păstra legătura cu fondul arhaic, mitic, ancestral. Poetul însuși s-a încadrat alături de Brîncuși într-un tradiționalist metafizic.

Lucian Blaga e mut ca o lebădă./în patria sa/zăpada fapturii tine loc de cuvânt. Sufletul lui e în căutare /în mută, seculară căutare/de totdeauna,/ și până la cele din urmă hotare.// El caută apa din care bea cur-

cubeul./El caută apa,/din care curcubeul/să-și bea frumusețea și neființa./

În formația spirituală a lui Blaga au jucat un rol important următorii factori:

a). Un contact timpuriu cu lumea satului și cu spiritualitatea populară: eu cred că vesnicia s-a născut la sat:

Sat al meu, ce porti în nume/
sunetele lacrimii,/la chemări
adânci de nume/în cea noapte
te-am ales/ca prag de lume și po-
tecă patimei./Spre tine cine m-a
ndrumat/din stâfund de veac,/în
tine cine m-a chemat/fie binecu-
vântat,/sat de lacrimi fără leac.

b). Un factor important la devenirea viitorului poet l-a reprezentat **contactul cu filozofia indiană. De aici a reținut teme, motive, idei: tema timpului infinit, tema trupului ca închisoare a sufletului, somnul și tăcerea, ca modalități de atingere a absolutului.**

c). Contactul cu filozofia germană, și mai ales cu expresionismul german. Multe elemente expresioniste pătrund în opera lui Blaga (mai ales în dramaturgie): oroarea de oras, fată de binefacerea civilizației moderne, regresivitatea spre vegetal, betia vitalistă, cultul primitivului, al miticului și al arhaicului. Poezia lui Blaga se constituie mai ales pe metaforă, care închide de cele mai multe ori o problemă existențială. Primul poet român, care impune definitiv în lirica românească versul liber.

Primul volum: Poemele luminii - 1919

Metafora centrală a volumului este lumina. Tânărul poet oscilează între instinct și idee,

trăire și meditație. Predomină elanul vital, betia vitalistă, care tinde să depășească limitele condiției umane pentru a se contopi cu cosmosul Lumina are mai multe semnificații; astfel ea înseamnă originea vietii:

Lumina ce-o simt năvălin-
du-mi/în piept minunato/e
poate că ultimul strop din
lumina creată în ziua dintâi/

în poezia Vreau să joc po-
etul exprimă un elan vital
dezlântuit:/O vreau să joc,/ cum
niciodată n-am jucat !/Să nu se
simtă Dumnezeu/în mine/un rob
în temniță-încătușat.

În alte creații lumina apare
alături de întuneric, semnificând
coexistența binelui cu răul, ca în
Lumina raiului:

De unde are raiul-/lumina
? - Știu: îl luminează iadul/cu
flăcările lui !

Aceeași combinație de lu-
mină și întuneric de bine și rău,
defineste natura umană în poezia
Pax magna. În poezia Dati-mi un
trup voi muntilor poetul exprimă
dorința fierbinte a sufletului său,
care-și caută în învelis pe măsura
elanurilor sale dezlătuite:

Dati-mi un trup/voi mun-
tilor,/mărilor,/dati-mi alt
trup să-mi descarc nebunia
în plin !/Pământule larg fii
trunchiul meu,/fii pieptul acestei
năprasnice inimi,/prefă-te-n lă-
casul furtunilor, cari mă strivesc,
fii amfora eului meu îndărătnic !

În alte poezii ca “Frumoa-
se mâini”, “Gorunul” poetul
exprimă presimtirea morții. Alte
poezii, ca “Pământul”, “Eva”
prezintă iubirea ca pe un mod de
a comunica cu universul.

Pașii profetului - 1921

Cu toate că și volumul urmă-
tor mai păstrează încă un elan

vital dezlântuit (Dati-mi un trup,
voi muntilor), Pașii profetului
marchează o schimbare de atitu-
dine, preeminentă (predomi-
narea) cugetării, a reflexivității
asupra instinctului, asupra trăirii.
Semnificativ în acest sens este
Moartea lui Anton Pann. Bătrân
și orb, zeul naturii, al instinc-
telor, își presimte moartea și **în-
locuirea lui cu un profet cres-
tin care va îndepărta omul de
natură, de trăirea imediată
prin introducerea notiunii pă-
cat:**

Pan rupe faguri/în umbra unor
nuci./E trist:/se înmultesc prin
codri /mănăstirile,/și-l supără
sclipirea unei cruci.//Subt clo-
pot de vecerne Pan e trist/Pe-o
cărăruie trece umbra/de culoarea
lumii/a lui Crist.

(Moartea lui Pan - III: Umbra

În marea trecere - 1924

începând cu volumul În marea
trecere (= viața), reflexivitatea,
frământarea, neliniștea meta-
fizică devin dominante. Poetul
se simte tot mai înstrăinat, mai
singur în univers. Natur-și pierde
frumusețea paradisiacă, iar el-
anurile vitaliste sunt înlocuite
de marile întrebări ale vietii. Se
accentuează tot mai mult rup-
tura dintre eul poetic și lume.
Poezia lui Blaga dobândește
o problematică filozofică. În
poezia Scrisoare poetul regretă
aparitia sa pe lume, din moment
ce nu poate descifra marile taine
ale universului:

Sunt mai bătrân decât tine,
Mamă,/ci tot așa cum mă stii:/
adus puțin din umeri/si aple-
cat peste întrebările lumii.//
Nu stiu nici azi pentru ce m-ai
trimis în lumină./Numai ca
să umblu printre lucruri/si să
le fac dreptate spunându-le/

care-i mai adevărat și care-i mai frumos ?/Mâna mi se opreste: e prea puțin./ Glasul se stinge: e prea puțin./ De ce m-ai trimis în lumină, Mamă,/ de ce m-ai trimis ?

În fata atâtor întrebări nedezlegate ale vietii, poetul trăiește sentimentul regretului profund al copilăriei și al inocenței acelei perioade. Regresiunea spre această lume a copilăriei este exprimată în poezia **În marea trecere**: Numai sângele meu strigă prin păduri după îndepărtata-i copilărie. Altături de copilărie satul reprezintă pentru Blaga un univers mitic, etern, o posibilitate, o sansă de regenerare sufletească. Poetul treăiește profund sentimentul vinovăției de a se fi îndepărtat de această lume și de a-și fi pus întrebări pe care această colectivitate umană a satului nu și le-a pus de-a lungul generațiilor. Semnificativă în acest sens este **Am înțeles păcatul ce apasă peste casa mea**:

Am înțeles păcatul ce apasă peste casa mea/Ca un muschi strămosesc./O, de ce am tălmăcit vremea și zodiile/altfel decât baba ce-și topește cânepa în baltă ?/ De ce am dorit alt zâmbet decât al pietrarului/ce scapără scânteii în margine de drum ?

Laudă somnului - 1929

Aduce o modificare profundă în lirismul blagian. Întregul univers este cufundat într-o stare hipnotică, de

destrămare. Poetul cultivă aici un lirism magic, universul stînd sub semnul haosului, al negării totale:

Pretutindeni e o tristete. E o negare. E un sfârșit. Somnul, ca metaforă centrală a acestui volum, are o dublă funcție. În unele poezii prin somn se realizează **trecerea într-o lume magică, atemporală**; în alte creații este o modalitate de a intra în moarte. Poezia Somn definește somnul ca o posibilitate de a ieși din timp.

în somn sângele meu ca un val/se trage din mine/înapoi în părinti/

Începînd cu volumul următor **La cumpăna apelor** (1933), urmat de **La curțile dorului** (1938) se accentuează inspirația folclorică. Paralel se constată o temperare a frământărilor metafizice datorită contactului cu spiritualitatea folclorică. Totuși și în tiparul popular, Blaga introduce reflexivitatea, marile întrebări, care îl frământă pe om și pe filozof.

Semnificative în acest sens sunt: **Stă în codru fără slavă și Bel-sug**:

Stă în codru fără slavă/mare pasăre bolnavă./Se tot uită-n sus bolnavă/la cea stea peste dumbravă.

Începînd cu **Nebănuitele trepte** (1943) se constată o împăcare a poetului cu lumea. În locul mărilor frământări metafizice, poeziile exprimă încrederea și speranța.

Semnificativă:

Schimbarea Zodiiei

Si azi, dintr-o dată, neasteptat, acest răsărit./Ce cântec nemăsurat !/Ca unui orb vindecăt/lumea-n lumină mi s-a lărgit.

Creațiile după 1944 ne dezvăluie un poet nou. Deși trece printr-o perioadă dificilă, poeziile sale exprimă împăcarea cu viața și cu semenii. Descoperind un Blaga mai apropiat pe linia omenească, marele nelinistit, frământări sunt înlocuite prin poezia iubirii și a germinăției.

Versurile din această perioadă sunt grupate în ciclurile: **Vârsta de fier, Vară de noiembrie, Ce aude unicornul, Corăbii cu cenușă, Mirabila semânță**. În poezia **Vară de noiembrie** sau **Cântecul focului** poetul cântă o iubire târzie doar cu atât mai profundă cu cât este atinsă de trecerea timpului și de presimțirea sfârșitului.

În poezia **Catrenele fetei frumoase** poetul folosește un limbaj

☑ metaforic, rafinat:

O fată frumoasă e/o fe-reastră deschisă spre paradis./ Mai verosimil decât adevărul/e câteodată un vis.

În poezia de maturitate mo-artera nu este privită ca nelin-iste ci ca un eveniment firesc al vietii. Poezia **Mirabila sâmânță** este un elogiu al capacității de regenerare sufletească și de ren-astere al naturii:

Laudă semintelor, celor de fată și-n veci tuturor !/Un gând de puternică vară,/ un cer de în-altă lumină,/s-ascunde în fiestic-are din ele, când dorm./Palpită în visul semintelor/un fosnet de câmp și amiezi de grădină,/ un veac păduret,/ popoare de frunze/si-un murmur de neam cîntăret.

O temă nouă este aceea a necuvântului. Astfel în **Ulisse** personajul mitologic refuză să-si mai povestească aventurile pentru că prin cuvinte ar ucide farmecul, misterul acestora.

Concluzie: Creatia lui Blaga a parcurs succesiv mai multe etape fără ca între acestea să existe demarcatii ferme, exacte. Astfel primul volum, **Poemele luminii**, se caracterizează printr-un vitalism pronunțat. Volumul următor, **Pasii profetului**, se definește printr-un limbaj meditativ, reflexiv. Volumele următoare, **La cumpăna apelor**, **La curtile dorului** se definesc printr-un lirism folclorizant. Ultimele volume, **Nebănuitele trepte etc.**, se caracterizează printr-o împăcare cu viața și cu semenii. În întreaga lirică blagiană se pot identifica două constante: reflexivitatea și metafora. Din punct de vedere formal, poetul a impus definitiv versul liber.

(Subl. n. eugen evu)

Ion și Ioan – Întelepții din Transalpina

Al. Florin Țene

În primăvară, când muntele mai purta pecetea zăpezii și firicele de apă se revărsau în văile unde iarba mijea a verde, Ion fiul lui Ionescu din Ionești, cioban cunoscut de pe valea Ol-tului, a luat hotărârea să treacă dincolo, în Ardeal, cu cele zece oițe țurcane gestante. Atâtea îi mai rămaseseră după inundații. Pleca să-și caute o nevastă harnică și bună de făcut copii. „Numai bine, până trec muntele, oile mele vor făta și cu banii luați pe jumătatea de miei voi putea face nuntă“, gândea Ion, luând drumul Brezoiului, mergând agale în urma oilor. „Am s-o învăț să-mi facă fasole bătută, frecată cu usturoi!” medita bărbatul lovind cu măciuca câte o piatră ce-i răsărea în fața opincilor, legate până sub genunchi cu nojițe din piele de porc... Din când în când fluiera printre dinți la oițele ce priveau cu jind la apa limpede a Lotrului.

După atâta mers, a strigat scurt la oi. Acestea s-au oprit ca la o comandă, privind la stăpânul așezat pe marginea unei

stâci, năpădit de gânduri. „*Puterea unui cioban se măsoară în greutățile biruite!*”.

- Bârrr! Duceți-vă să beți apă! A strigat, aruncând spre ele cu un șomoioag de iarbă uscată.

După o odihnă de mai bine de o oră, în timp ce autoturisme și basculante treceau cu viteză pe lângă micul grup de oi, Ion s-a hotărât să treacă în fața turmei, ca mioarele să-l urmeze docile pe poteca ce șerpuia pe lângă drumul asfaltat ce ducea spre Voineasa. „*Frumoase locuri. Sunt clipele ce le trăiesc din plin, salvându-mi trecutul, astfel mă fac să cuceresc viitorul...*” gândea Ion urcând spre pisc. Astfel, au trecut trei zile și două nopți dormind în mijlocul oilor, învelit cu șuba făcută tot din blană de oaie, cu căciula neagră de lână trasă pe frunte.

*

Ioan al lui Ioan din Ioancău, cătun de pe lângă Sebeș Alba, s-a hotărât să se însoare cu o olteancă de prin zona Munteniei. Nici nu se topiseră bine petecele de zăpadă de pe Transalpina, că ciobanul, adunând cele zece oi gestante, ce-i mai rămăsese-ră în urma inundării satului de către râul Sebeș, devenit una cu Mureșul, a început să urce pe Transalpina, mânând oile cu flurieratul său caracteristic, printre dinții rari din față. „*Am să-mi gălesc o fomeie, iute și harnică. Am să o învăț să-mi facă balmoș și mulți copii!*” gândea Ioan din Ioancău, fluierând la oile sale, ori de câte ori trecea pe lângă ele câte o mașină.

Luase hotărârea asta, să plece din satul natal, după ce din

gospodăria sa nu mai rămăsese nimic. „*Dacă trebuie să aleg între două rele, gândea Ioan din Ioancău, am ales pe cel care nu l-am încercat până acum!*”.

Urca alene și cu răbdare pe drumul ce ducea către vârful Urdele. Abandonase de mult șoseaua asfaltată, și își conducea oile pe o potecă de munte, folosită de ciobani. Cizmele din piele de bou lăsau în urmă adânciturile tocurilor ce se umpleau imediat cu apa mustind în iarba de pe potecă. Se simțea liber, el cu cerul și oile lui. „*Mă simt slobod, eu și Dumnezeu, dar acest cost este că am acceptat responsabilitatea destinului!*” Prin minte îi treceau tot felul de gânduri, unele mai năstrușnice decât altele. „*Dacă nu-mi găsesc soață, cum îmi doresc?! Sunt bucurii, în viață care pot să mă înjosească, dar și înfrângeri care mă pot împlini!*”. ...Și astfel au trecut trei zile și două nopți dormind, înfășurat în șubă și cu clopul tras pe frunte, în mijlocul oilor.

*

Cu cât urcau, cu atât cerul era mai albastru și aerul mai curat. Ion și oile lui au ajuns pe platforma de pe vârful Urdele. Și-a făcut palmele strașină la ochi să vadă mai bine cine vine dinspre sensul spre care dorea să meargă. „*Poate este unul ca mine. S-o fi săturat și el de satul său și acum își caută norocul. A ajuns, fir-ar să fie, la concluzia că viața poate fi înțeleasă privind înapoi, dar trăită privind înainte. Căci de-aia și el și eu mergem spre înaintele nostru!*”

Ioan, mai având câteva minute până să ajungă pe platforma

mult visată, s-a oprit din urcare și cu oile strânse în jurul său și-a pus palmele strașină la ochi, pentru alungarea razelor de soare ce-l orbeau, să distingă omul ajuns sus. Acesta părea o statuie cioplită în bazalt. „*O fi om bun? O fi om rău? Sau o fi unul ca fostul meu vecin care părea pâinea lui Dumnezeu. Vorba aceea, îți împrumuta umbrela pe timp de soare, dar o cerea înapoi în momentul în care începea să plouă!*”

Soarele îi învăluia cu razele sale blânde de primăvară din preajma Paștelui.

- Ziua bună la dumneata, om cinstit!

- Bună să-ți fie inima! I-a răspuns Ion ștergându-și obrazul cu dosul palmei. Dar ce vânt te aduce pe `mneata în aceste locuri?

- La fel ca pe dumitale!

- Adică?!

- Nu e zăbavă să vorovim fără să spunem nimic. Musai e să-ți spun...?!

- Dacă dorești...

- Iacă... mă duc în Oltenia să-mi găsesc norocul!

- Dar dumneata?

- Mă duc în Ardeal să-mi caut sorocul!

- Spune așa, omule. ...Hai să ne hodinim oleacă pe stâncă

asta că timp avem...

- Se spune că vremurile schimbă lucrurile.

Dar...realitățile ne spun că noi trebuie s-o facem!

- Musai, este cum zici... Dar... drumețele, vorovim, vorovim, cum îi stă bine drumețului, dar nu ne-am cunoscut! Pe mine mă chiamă Ioan din Ioancăul de lângă Sebeș.

- Bine zici Ioane! Mie îmi zice Ion din Ionești de Vâlcea!

- Măi, Ion când te-am zărit aici, sus cu oile lână tine, mi-am zis: aista îi un hoț de animale care vrea să treacă dincoace.

- Hei, Ioane... s-a dus cu haiducia! Așezându-și mâtoasa de lână albă mai bine pe umeri, a continuat. Mă gândesc că un minut de îndoială face cât o veșnicie de suferință.

- Ai dreptate! Dar prin pustietățile aistea te poți aștepta la orice! Însă, o vorbă înțeleaptă spune că eșecul nu ne va doborî atâta timp cât hotărârea mea de a reuși e de-ajuns de puternică.

- Așa e, cum zici!

- Nea, oiță!... A strigat Ioan la oile sale care încercau să se amestece cu ale lui Ion.

- Lasă-le! Se cunosc și ele cum o făcui eu cu `mneata. Numai așa se cunosc oamenii și animalele. Fiindcă taina existenței umane nu constă în a trăi, ci și în a ști pentru ce trăiești.

- Ai dreptate! După cum am aflat unul de la altul, fiecare avem drumul nostru în căutarea unei soațe.

- Cum îți este nevasta, așa îți este și cinstea casei. Trebuie să știi să ți-o alegi. S-o cunoști. Fiindcă cunoașterea vorbește. Iar înțelepciunea ascultă.

- Și, ziceai că treci la noi în Ardeal?

- Musai să trec! Vreau să-mi fac o familie, cu o nevasă harnică, să știe să-mi facă mămăligă și fasole frecată.

- Să te duci în satul meu, Ioancău, de lângă Sebeș, e o văduvă cu casă, lângă beserică, are de toate, harnică și strângătoare...

- Păi... de ce a părăsit-o bărbatul!?

- A trecut la Domnul! S-a răsturnat cu tractorul... Dacă te duci la ea să-i vorovești că eu te-am trimis. Ioan din Iancău. Nu e departe. Cum cobori, ajungi în Sebeș, o iei la dreapta, mergi vreo patru kilometri și ajungi în sat.

- Așa am să fac!... Am și eu o femeie în comuna mea. Pe cinste, pentru `mneata!

- Amu aștept să-mi spui `mneata!

- Coborând, ajugi în Brezoi, apoi o iei la dreapta spre Căciulata, Călimănești, Râmnicul Vâlcea, și mai mergi, timp de a mânca o pâine, spre Drăgășani, și ajungi la Ionești. Comună mare. Să ai grijă să nu-ți calce mioarele careva cu mașina. E circulație mare până la Govora.

- Grijesc! Și pe la noi se circulă bogăt...

- Când ajungi întrebi de Maria lui Mecherel. Stă lângă școală. Îi spui de Ion al lui Ionescu, cioabanul.

- A fost măritată?

- Da! E femeia înecatului de la baraj. Își căuta și ea jumătatea. Ai din sat ziceau că e rea de muscă... Dar nu e adevărat. Știi cum e... gura satului-i slobodă.

- Am s-o caut... Amu zic și eu ca omul. Voi încerca. Încercarea moarte n-are! Zise Ioan făcându-și o țigare dintr-o bucată de ziar mototolită în jeb și tutun scos dintr-o tabacheră veche, ținută în ițari.

După ce a tras un fum în piept, după care îl expiră afară, Ioan a spart liniștea așternută între ei.

- Voi căuta s-o fac fericită, deoarece fericirea este armonia dintre ceea ce gândește omul, ceea ce spune și ceea ce face... E bună de muncă?

- E haitoșe! Are acarteturi, ceva animale...

- Înseamnă că-i fainoșe! Nu e ca Leana din capul satului care are chef să facă ceva, dar începând de mâine...

- Foarte bine! Cărui bărbat nu-i plac muierile? În primul rând le iubim pentru frumusețea lor și în al doilea rând pentru că fac copii.

- Adică oameni!

Ion și-a pus mâinile streășină la ochi și-a privit la poziția soarelui pe cer.

- Bade! E trecut de amiază. E timpul să ne despărțim.

- Călătorului îi stă bine cu drumul...

- Brrr!

După care Ion a fluierat printre dinți. Oile s-au luat după el, coborând agale spre Ardeal.

- No! Amu veniți după mine, mioarelor... Grăi Ioan, sculând oile culcate pe niște smocuri de iarbă, cu bota ce o avea în mână. Încet, cu mica turmă după el, a luat drumul Munteniei.

Amândoi coborau pe căi diferite, având în suflet speranța. În urma lor tricolorul arborat pe cea mai înaltă stâncă flutura pe cerul înalbastrit de senin.

Gânduri de cititor**“Oltenia de sub munte - Repere Vâlcene vechi și noi”****de Mihai Sporiș**

Rațional și ordonat, dar și dând dovadă de o acribie de cercetător, Mihai Sporiș reușește printr-o culegere de eseuri convingătoare – amintiri și evocări jurnalistice, dar și peisagistice reunite în cartea „Oltenia de sub munte – Repere vâlcene vechi și noi”, să rescrie cu intenția de a reînvia dragostea de patrie, de ținuturi mirifice încărcate de istorie, despre bravi români simpli și anonimi, dar și despre unele celebrități ale trecutului și chiar ale prezentului.

Nemurirea genei poporului nostru este legată de simbolurile de pe lut – olărit, de lustruirea pietrelor din râuri, de scrijelirea arborilor, a lemnului în general dând naștere la sculpturi mai întâi naive, apoi mai elaborate, datorită simțului artistic al românului. Cu lutul metaforizat în ustensile și prin portul ungureș îngrijit, vâlceanu urnește și unește marginile.

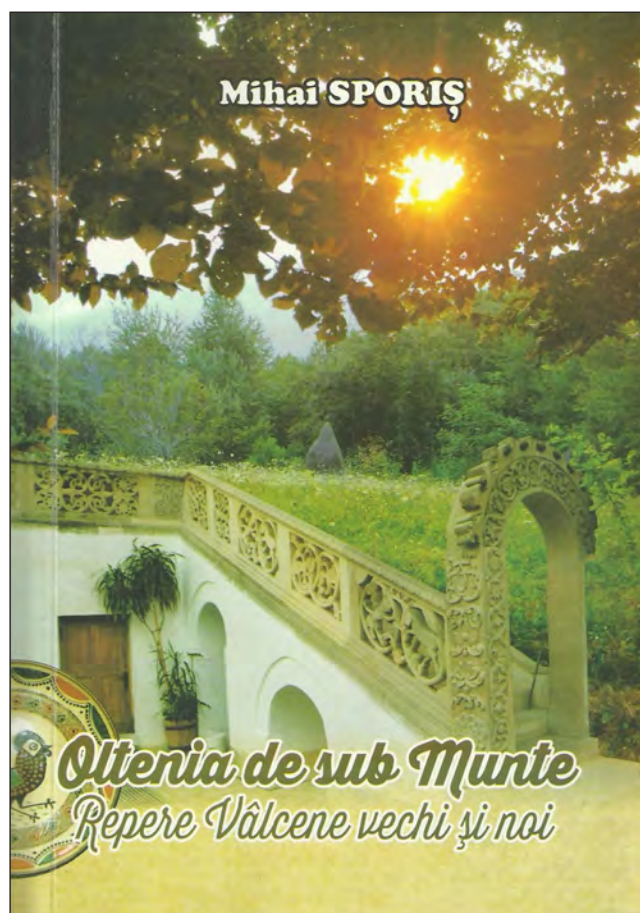
Sub povara veacurilor precum gorunii și brazii, oamenii locului au ctitorit statornicie și înțelepciune cu fire invizibile legate de credință și divinitate, de osemintele strămoșilor din lutul oalelor și ulcioarelor; iar autorul ne prezintă istoria în pas de cioban ce-și dorește transumanța spre mântuire.

Știm că România este o țară binecuvântată, dar parcă o mai binecuvântează odată autorul menționând podoabele (darurile) făcute de D-zeu cu munți încărcăți cu păduri, dealuri pline de livezi, câmpii mănoase și oameni harnici pe măsură și temători de D-zeu, ca domnitorii lor dornici de iluminare prin cultură.

Prin dogme creative boierești unite în acțiuni de sfințire a locurilor, adăpostind sfinte moaște pentru statornicie și dăinuire a simțămintelor curate, prin cărturari și fii iluștri ce nu s-au desmințit de cinste, corectitudine, de moșneni care și-au dorit o emancipare spiritual-culturală și astfel implementarea spiritului locului în întreg arealul românesc. Oalele, ulcioarele după Mihai Sporiș slobozesc un cântec despre viețuirea perpetuă a neamului, încărcată de o frumusețe morală specifică și în armonie cu imbolduri de cântec doinit, dar și de joc și voie bună. Toate acestea definesc „o țară ca o horă a micilor provincii, în care fiecare își aduce mesajul de cinstire într-un specific al exprimării inconfundabil, legat de tradiție, datină, port, rostiri cu sensuri întrepătrunse.” Autorul face referiri la nedei, ca sărbători diferite pentru diverse locuri istorice, menționează date autentice istorice legate de boierii Craiovești, care prețuiau odoarele de preț, pe care le ocroteau cu sfințenie – precum moaș-

tele Sf. Grigore Decapolitul, adăpostit în cetatea Bistriței oltene (fondată la 1492), pe vremea voievodului Radu cel Mare - 1497.

Prin cronicarul Mihail Moxa aflăm despre lupta de la Rovine din 1395 a domnitorului Mircea Basarab - cel Mare (sau cel Bătrân – cu multă înțelepciune) și despre focarul de cultură de la Mănăstirea Bistrița exemplificându-o prin „Scrisoarea de înțelepciune a lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie” etc.

Autorul face referiri despre localitatea Costești cu cele două mănăstiri Bistrița și Arnova, despre focarul de cultură de la mănăstirea Govora și despre ctitoria lui Constantin Brâncoveanu dela Hurezi. Temeiurile acestei cărți sunt limpezi - urmărește o ștafetă a spiritului între boierii Craiovești – stirpea Basarabă, Mircea cel Bătrân, Matei Basarab și Constantin Brâncoveanu (1714).

În demersul său, parcă pentru a da cititorului un prilej de respirație, scriitorul face referire la trovaniții de la Costești, care foarte inspirat sunt numiți de cercetătorii de la Râmnicu-Vâlcea, Ghiță Procopie și

☑ Nicolae Dandeu: „înnuri în piatră închinare perfecțiunii și armoniei naturii.” Dar în diversitatea varietate de forme și mărimi ale trovanților, se pare că domină cele sub formă de sfere mai mult și mai puțin perfecte și de ovoide, de la câțiva milimetri și până la circa 2 metri în diametru. Se crede că ei prezintă un fenomen de respirație, de creștere și revenire, ca „o seducție și o conversație cu divinul”.

Ce să mai vorbim despre „bologanii” cărora le-a dat viață demiurgul-țaran de la Hobița Constantin Brâncuși, și le-a căutat quintesențele, înlăturând de pe ei (cu dalta) tot ce era de prisos, tot ce era balast și, având organul ideii, Brâncuși a deciptat și a extras idei, cărora le-a dat ulterior viață, creând o artă conectată perfect la natural, cu tendință spre divinitate, a dat viață simbolurilor ancestrale, sculpturile sale devenind „flori în stare de grație”, pentru umanitate, pentru viitorime, la fel cum stejarul stă măturie mănăstirii Duntrunlemn.

„Oltenia de sub munte” este o carte de suflet, de reconstituire și punere în evidență a unor înaintași celebri ai zonei ca a savantului psiholog Dumitru Drăghicescu care a militat pentru știința cunoașterii de sine, care a sondat în adâncul psihicului poporului român și a reliefat esența intrinsecă dar și metehnele, păcatele adunate și înrădăcinate de îndochinări străine impuse cu de-a sila de nenumărate contexte socio-politice. Se remarcă la autor o gândire profundă, responsabilă, imparțială cu diverse argumentări și asocieri de bun augur, ajungându-se chiar la proverbe și ziceri. Relatările sunt continue, fluente, fără sincope, pline de raționalitate, dar îmbrăcate în metafore și deși sunt convins că autorul a atins **starea de grație** în meseria sa de bază – energetician,

a făcut-o cu aceeași dezinvoltură și în scriitura sa sub formă de : jurnal, eseu, restituiri, cronici și poeme. Autorul este un bun sintetizator al oricărui eveniment petrecut în arealul de sub munte, la care a participat, are darul de a te implica și pe tine cititor al cărții în eveniment – parcă spunându-ți că ștabela necunoașterii este în totalitate fără câștigător. Meticulos și convingător, dovedește o largă cunoaștere istorică, social-politică și despre eroii generațiilor sacrificate, despre personaje din cultură, este un bun povestitor și interpret, scoțând în evidență fibra unor caractere de stâncă.

Se oprește în mod deosebit asupra însemnătății marelui Voievod Mircea cel Bătrân, care a fost recunoscut cel mai mare apărător din Balcani al creștinismului european astfel încât după bătălia de la Rovine îi va fi fost dedicat un Te Deum de mulțumire în catedrale Notre Dame din Paris spre știința întregului Apus.

Din aproape în aproape autorul ne aduce cu evocările până în secolul XIX, și chiar în apropierea zilelor noastre, făcând remarcă unui alt Sfânt tutelar Neamului nostru Mihai Eminescu, mărturisit de o pleiadă de înalte spirite românești ca: Nicolae Iorga, Titu Maiorescu, George Călinescu, Tudor Arghezi, Constantin Noica, Petre Țuțea, Ovidiu Vuia, Dimitrie Vatamaniuc, Perpessicius, Eugen Simion și alții. Insistă cu acribie pe tradițiile locale, pe religie și armonie, pe acele elemente care dau statornicie și oferă moralitate neamului. În multe descrieri este demn de Calistrat Hogaș. Autorul este caracterizat de un patriotism autentic legendar și previzionar, înălțător cu un orizont în care în-cap din ce în ce mai multe: cunoaștere, tradiții, simțire și duh.

A cronicărit Vasile Ponea

Poeme

Gelu Birău

Rugăciune

Trupul femeii desena în izvor
urma trecătoare a iubirii
ca o rugăciune
pentru eternitate,

Când eram copac

Când eram copac știam că există
mugurii norilor
prin care călătoreau către
Dumnezeu

cohorte de fluturi
când eram copac știam că există
prin rădăcini o poveste cu picături
de cristal.
acum fiind om știu că există
un copac uriaș
cu fructe de aur.

Fereastra

Pe fereastra mea de argint
au înflorit porumbeii
au tras obloanele
și au trimis la culcare
doua speranțe străni
rătăcite prin spațiu
pe fereastra mea de argint
am scris un poem
cu aripi sticloase
între ramele unui greier

De toamnă

Frunze moi de ceară ruginită
picură pe umărul meu
cum un fluviu de aramă
cade în ceruri
este deci adevărat că s-au aprins
îngerii pe tavan
și pe catargele lungi
ale femeii de chihlimbar
te ascunzi foarte bine
în umbra ta zdrențuită
toamnă cu fulgi castanii
în sprâncene

Teme reactualizate

Apărarea lui Mircea Vulcănescu

arh. Bogdan Pârvanu

Primarul Neculai Onțanu, Arhitectul Șef al Primăriei Sector 2 și zeci de personalități, împotriva aberațiilor demolatorilor de statui de la Institutul „Ellie Wiesel”. Sute de persoane și zeci de personalități au condamnat ideea totalitarist-bolșevică a Institutului „Elie Wiesel” de demolare a statuii marelui gânditor și martir român Mircea Vulcănescu, aflată în Piața Sfântul Ștefan din București, în apropierea casei filosofului de anvergură universală ucis la Aiud. “Nu știai ce să admiri mai întâi la Mircea Vulcănescu: nestăvilita lui curiozitate, cultura lui vastă, solidă, bine articulată, sau inteligența lui”, scria Mircea Eliade despre fostul său coleg de la Criterion. “Era o excepție amețitoare... un spirit cu adevărat universal”, afirma și Emil Cioran într-o scrisoare către familia martirului fără mormânt, devenit, recent, Cetățean de Onoare post-mortem al localității Aiud și de la a cărui naștere s-au împlinit în martie 110 ani. Numai Institutului Național pentru Studierea Holocaustului din România “Elie Wiesel” – aflat sub acoperirea Guvernului României și condus de un oarecare Alexandru Florian, fiul unui comisar komininternist al culturii române – s-a gândit să-și motiveze cererea de demolare a statuii lui Mircea Vulcănescu invocând sentința bolșevică a simulacrului de proces din 1948, prin care omul care a adus pe timp de război tone de aur, aflat și acum în Tezaurul Băncii Naționale a României, era condamnat la “8 ani de închisoare pentru săvârșirea de crime de

război și militantism în favoarea hitlerismului sau fascismului”, urmând să **sfârșească ucis de gardieni străini de România în temnița ungro-rusească de la Aiud**. Printre cei care resping vehement aberația sinistră – un adevărat atentat la valorile și simbolurile naționale și o cerere abuzivă pusă sub antetul Guvernului României – se numără, pe lângă Primăria Sectorului 2, în frunte cu primarul Neculai On-

țanu și Arhitectul Șef Bogdan Pârvanu, Mihai Florea, autorul unei inspirate Petiții online, profesorii Adrian Boeru, Septimiu Chelcea, Radu Baltasiu, scriitorii Dorin Tudoran, Ion Lazu, Sanda Golopentia, Magda Ursache, Vartan Arachelian, Adrian Alui Gheorghe, Elena Dulgheru, Vasile Gogea, Ioan Salagean, Mariana Gurza, Grid Modorcea, Dan Culcer, Liviu Ioan Stoiciu, Dora Mezdrea, Sorin Lavric și gazetarii Florin Palas, Adrian Patrusca, Victor Roncea, și mulți alții. Portalul Ziariști Online a obținut în exclusivitate documentul prin care se încercă continuarea crimei de la Aiud în spațiul public româ-

nesc cât și răspunsurile demne și bazate pe Lege ale Primăriei Sector 2. Iată-le: ROMÂNIA Municipiul București Primăria Sector 2 > 2www.ps2.ro – Strada Christigiilor nr. 11-13, Tel: +(4021) 209.60.36 Fax: +(4021) 209.61.42 Statuia lui Mircea Vulcănescu, amplasată conform legii Primăria Sectorului 2 a primit în data de 24 martie a.c., din partea Guvernului României – Institutul Național pentru Studierea Holocaustului din România „Ellie Wiesel”, adresa prin care se solicită „înlăturarea statuii lui Mircea Vulcănescu din piața Sfântul Ștefan”, adresă pe care o anexăm. Institutul Național pentru Studierea Holocaustului din România „Ellie Wiesel” din subordinea Guvernului României precizează că „prezența statuii pe spațiul public contravine legislației în vigoare” din următoarele considerente: „Mircea Vulcănescu a fost condamnat la 8 ani de închisoare pentru săvârșirea de crime de război și militantism în favoarea hitlerismului sau fascismului, permițând intrarea armatelor germane pe teritoriul țării”, „Conform Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 31 din 13 martie 2002 privind ridicarea sau menținerea în locuri publice a unor statui și plăci comemorative dedicate criminalilor de război, este interzisă. Totodată Ordonanța respectivă prevede că fapta de a promova cultul criminalilor de război este incriminată”. Facem precizarea că bustul lui Mircea Vulcănescu a fost amplasat de

☑ Primăria Sectorului 2 în anul 2009 având la bază toate avizele prevăzute de lege, respectiv:– Avizul favorabil al Ministerului Culturii, Cultelor și Patrimoniului Național nr. 2276/V.T./29.07.2009 primită la Primăria Sectorului 2 cu nr. 58624/3.08.2009,– Avizul favorabil al Asociației Foștilor Deținuți Politici din România nr.306/27.07.2009 primită la primăria Sectorului 2 cu nr.59460/06.08.2009,– Avizul Comisiei Tehnice de Circulație din cadrul Primăriei Municipiului București pentru prelungirea scuarului spre strada Popa Soare și crearea spațiului necesar amplasamentului bustului,– În baza acestor avize s-a eliberat Autorizația de Construire nr. 1115/105S/22.10.2009 necesară amplasării bustului. Totodată, pentru corecta informare a societății civile privind amplasarea statuii, Primăria Sectorului 2 a desfășurat, în luna iulie 2009, întâlniri și consultări, organizate la propunerea unor personalități ale vieții culturale românești, la care au participat: președintele Comisiei Monumentelor de For Public, Mihai Oroveanu, academicieni, sculptori, istorici, oameni de literă, membri ai familiei, care au propus și susținut amplasarea bustului în piața Sfântul Ștefan. Precizăm că Primăria Sectorului 2 a transmis răspuns la adresa primită de la Institutul Național pentru Studierea Holocaustului din România „Ellie Wiesel” din subordinea Guvernului României, că amplasarea bustul lui Mircea Vulcănescu a fost făcută cu toate avizele prezentate mai sus și cu respectarea prevederilor legale.

Semnal-eveniment editorial

Florentin Smarandache

Cititoinis. Nousectomy, lecture instante, Editura Ferestre, 2015

Acest jurnal de lecturi cuprinde notițe mai vechi și mai noi, în română și în engleză. Prima parte antologhează idei din patru autori, ordonați cronologic (Vladimir Nabokov, Petre Țuțea, Amiri Baraka, Eugen Evu). Sunt gândurile directe ale acestora, transcrise instant, fără adaosuri subiective. Partea a doua conține notații indirecte pe marginea unor texte publicistice (unele din anii 80 ai secolului trecut, altele transgresând timpurile în căutarea de paradoxuri), sau mărunte comentarii despre câțiva autori (Marin Sorescu, Florin Vasiliu, Petru

Cârdu, Adolf Shvedchikov, Venkateswara Rao ș.a.). Partea a treia sunt re-citiri din scrieri proprii, auto-note.

GATHERED FROM THE SHELF

This reading diary includes old and new notes, in Romanian and English. The first part anthologizes ideas of four authors, chronologically ordered (Vladimir Nabokov, Petre Țuțea, Amiri Baraka, Eugen Evu). There are their direct thoughts, instantly reprinted, without subjective additions. The second part contains indirect notations on some journalistic texts, or minor comments

about several authors (Marin

Sorescu, Florin Vasiliu, Peter Cârdu, Adolf Shvedchikov, Venkateswara Rao etc.). The third part displays re-readings from few of my own writings (Self-Notes).

Referenți: Av. Dr. Pașcu Balaci, scriitor, Oradea, Prof. Miron Blaga, scriitor, Oradea, Mumtaz Ali, Islamabad, Pakistan.

Pof, univ conf. Florentin Smarandache, New Mexico

Prefață: *“Imagination without knowledge leads no farther than the back yard of primitive art.” Vladimir Nabokov** *“Nu mă tem de moarte. Mă tem de însingurare.” Petre Țuțea** *“You can’t write on an empty brain. Some people does.” Amiri Baraka** *“Lecturile mele cele mai liniștitoare,*

încă din copilărie, sunt citirea norilor.” Eugen Evu

CRIZE DE LUCIDITATE, capitolul Eugen Evu

Notițe din jurnalul SOARELE E ACOLO ȘI NOAPTEA al lui Eugen Evu (ediția a doua, Biblioteca Provincia Corvina, 2010), Opera Omnia USR Alba Iulia. Nume apreciat și popular printre scriitorii români actuali, poet, prozator și publicist, Eugen Evu (n. 10 septembrie 1944, Hunedoara), autor a cca. 50 de cărți, a fost și el hăituit de Securitate. Foto credit: <https://cenaclulcolumna.wordpress>

Ziceri neutrosifice de Florentin SMARANDACHE

Mai bine mai târziu decât mai devreme.*Din greșeală, am nimerit-o bine.* Personalitate impersonală.* Ideea de frumos e frumoasă, nu frumosul.* Persoană redusă la absurd.* Ce am pe inimă, am și în gură.

Subiecte care pot leza mințile slabe.

Retro- polemici la export* ...

Napoleon Săvescu- versus Ioan Aurel Pop

În 12 decembrie 2013, am avut neplăcerea să-l ascult, la New York, pe Prof. univ. dr. IOAN AUREL POP, Rector al Universității Babeș-Bolyai din Cluj Napoca (sau cum i-a plăcut să-l numească: „Kolozsvar”) vorbind, dintr-o perspectivă „academică”, despre valorile multiculturale din Transilvania, create de români, germani, maghiari, evrei și alte naționalități, de-a lungul veacurilor. Spre surprinderea mea, nu s-a menționat nici un nume românesc de creator de cultură sau artă din Transilvania. Tot de la emeritul profesor român (?) am aflat cu surprindere că Transilvania a aparținut Ungariei până la anul 1688 când a fost ocupată de imperiul Habsburgic. Oare emeritul profesor român nu a auzit de Pașalâcul de la Buda din anul 1526 sau poate o fi fost și un Pașalâc la Kolozsvar?! L-am întrebat de ce nu vorbește și despre daci, când în inima Transilvaniei sunt rămășițele Statului Dac la tot pasul, iar domnul profesor mi-a răspuns că aici se discută numai de Transilvania, începând cu perioada de când a primit acest nume de la unguri, în secolul al XI-lea (!) L-am replicat că Laonic Chalcocondil (1423—1490) [1], unul dintre cei mai de seamă istorici bizantini din secolul al XV-lea (sic!), numește „Transilvania”, Dacia peonilor, dovedind o cunoaștere exactă a realităților etnice (populația predominant „dacă”) dânsul nu părea să-și amintească numele de Dacia Peonică, dar a ținut, academic, să-mi corecteze pronunțarea numelui lui Laonic Chalcocondil, cu toate că atunci când se referea la Făgăraș pronunța numele acestuia foarte ciudat... „Fogaras” (!?!).

Când, în pauză, îi spuneam unui prieten că: „Cine vrea să mă asculte, Sfatul meu îi poate prinde bine, Se pot spune prostii multe Și-n cuvinte mai puține!”, un colaborator al distinsului Prof. univ. dr. IOAN AUREL POP, Rector al Universității Babeș-Bolyai din Cluj Napoca, tocmai trecea prin spatele meu, și nu a putut

să se abțină să nu menționeze că...m-a auzit. Sigur că frica m-a cuprins pe loc (!)... așa că, acum doresc să-i dau un răspuns, în scris, domnului Prof. univ. dr. IOAN AUREL POP, Rector al Universității Babeș-Bolyai din Cluj Napoca, cu privire la multiplele erori voite (sic!) din prezentarea domniei sale și o fac din două motive: o dată pentru că îi respect pe maghiari deopotrivă cu românii și apoi pentru că Mișcarea Dacologică iubește adevărul. Maghiarii au pretenții teritoriale la toți vecinii. Dacă aceste pretenții sunt întemeiate sau nu, dacă ele sunt corecte și argumentate istoric, e treaba istoricilor maghiari, sloveni, slovaci, austrieci, sârbi, croați și ucrainieni. Pe mine mă privește Transilvania. În școlile române și maghiare din Transilvania se învață faptul că la venirea maghiarilor – la începutul secolului X – în Transilvania era vid de populație. Asta e principala teorie pentru care maghiarii în ziua de azi revendică Transilvania. Astfel pentru maghiari:– nu are nici o importanță faptul că populația majoritară – de aproape 80% (și nu de 45 % cum ne explică academic domn’ Profesor) – din Transilvania e de origine română; – nu are nici o importanță că în inima Transilvaniei sunt rămășițele statului DAC la tot pasul; – nu are nici o importanță că românii vorbesc și astăzi limba lor străveche (și NU o „new latin language”, cum academic ne explică domn’ Profesor Pop), deși sunt în mijlocul unor state de origine slavă; – nu are nici o importanță că într-un interviu acordat postului de televiziune TVR Cluj, Miceal Ledwith, fost consilier al Papei Ioan Paul al II-lea și membru al Comisiei Teologice Internaționale, unul din oamenii care au avut acces la documente secrete din arhiva Vaticanului, a făcut o declarație surprinzătoare: „Chiar dacă se știe că latina e limba oficială a Bisericii Catolice, precum și limba Imperiului Roman, iar limba română este o limbă latină, mai puțină lume cunoaște că limba română, sau precursora sa, vine din locul din care se trage limba latină, și nu invers. Cu alte cuvinte, nu limba română este o limbă latină, ci mai degrabă limba latină este o limbă românească. Așadar, vreau să-i salut pe oamenii din Munții Bucegi, din Brașov, din București. Voi sunteți cei care ați oferit un vehicul minunat lumii occidentale (limba latină – n.a.)”; – nu are nici o importanță că Transilvania însuși poartă un nume latin și nu maghiar, și nu are importanță că Transilvania nu a făcut parte niciodată din Ungaria (iar nu așa cum ne explică academic

Pop că inclusiv după Pașalâcul de la Buda, Transilvania a făcut parte tot din Ungaria, până la ocuparea ei de către Imperiul Habsburgic în anul 1688); – nu are absolut nici o importanță că ungurii însăși se recunosc pe sine ca migratori, venind din Asia și asediind o mare parte din Europa. Nu! Ei spun că Dacii au dispărut din istorie și că Transilvania era goală când s-au refugiat ei, în urma războiului cu moravii și bulgarii, care i-au împins spre Nord. Documentul care consfințește aceste convingeri maghiare este celebra: “Gesta Hungarorum” a lui Anonimus. Problema e că până și această scriere vorbește de lupta de 200 de ani a maghiarilor pentru a cuceri Panonia și mai târziu Transilvania și de faptul că s-au luptat cu ducii Menumorut și Glad, iar în anii 904 au de-a face în Transilvania cu un localnic pe nume Gelu care conduce o formațiune statală locală. I.D. Iscriu amintește de o informație din sec. IV transmisă prin cartea “Origines Hungaricae”, scrisă de Franciscus Foris Otrokocius, la 1693, referitoare la limbile vorbite la curtea regelui hunilor: limbile gotice și ausonica, unde prin limba ausonilor se înțelege dacică care este, de fapt latina vulgară, potrivit prelatului maghiar Otrokocius. Attila Hunul (406-453 d.Hr.)

însuși se intitula „rege al hunilor, al medușilor, al goșilor și al dacilor”, dovadă că dacii existau și erau recunoscuți de Attila. Să nu uităm și de Memoriul din 1784 al grofilor și al baronilor unguri,

care, simțindu-se, pe bună dreptate, venetici în Transilvania, cerând ajutor armat de la administrația habsburgică, pentru înăbușirea revoluției vlahilor de la anul 1784, condusă de Horea, Cloșca și Crișan, recunoșteau că: „Părinții noștri, veniți din Scitia, au cucerit cu lupte victorioase și cu sângele lor această scumpă patrie și după ce au supus și au făcut iobagi pe părinții vlahilor care s-au revoltat astăzi, 1784, asupra noastră, dânșii (n.a. adică ungurii) au domnit liniștit peste ei, ținându-i totdeauna într-o aspră disciplină.“ Domnule Prof. univ. dr. IOAN AUREL POP, Rector al Universității Babeș-Bolyai din Cluj Napoca (sau Kolozsvár, cum vă place să-l numiți), sunteți o cruntă dezamăgire pentru un profesor care își primește salariul lunar de la statul român, din munca milioanele de români, și pentru cetățenii români care își trimit copiii la dumneavoastră pentru învățătură! În final ce trebuie știut este că, de-a lungul zecilor, sutelor și miilor de ani, dacii și urmașii lor legitimi de azi, noi românii, nu am avut nevoie de migratori, ci migratorii au avut nevoie de noi, și ceea ce le cerem noi azi este puțin respect!
Surse:Dr. N. Săvescuwww.dacia.org; Lumină lină, NY.** Titlul red. NP Corvina

Paradoxuri

Florentin Smarandache

I - Paradoxuri biblice

Cel mai mare OM din istorie, Iisus:

N-a avut servitori, și totuși I se spunea Stăpân.

N-a avut diplomă, și totuși I se spunea Învățător.

N-a avut medicamente, și totuși I se spunea Vindecător.

N-a avut armată, și totuși se te-meu de EL.

N-a câștigat nici un razboi, și totuși a cucerit lumea.

N-a comis nici o crima, și totuși l-au răstignit.

A fost înmormântat, și totuși trăiește și azi.

II - Alte paradoxuri

- Răspunde acestor 8 întrebări ușoare – examen.

Ca să-l treci trebuie să răspunzi corect la 4.

1) Cât a durat războiul de 100 de ani?

2) Ce țară fabrică faimoasele pălării de Panama?

3) De la ce animal se obțin corzile de instrumente cu coardă, numite și mațe de pisica în spaniolă?

4) În ce lună sărbătoresc rușii Revoluția din octombrie?

5) Cu ce sunt făcute pensulele cu păr de cămilă?

6) După ce animal au fost denumite Insulele Canare?

7) Care era numele regelui George VI?

8) Ce culoare are cutia neagră a avioanelor?

Gata? Verifică în continuare răspunsurile...

Q Cât a durat războiul de 100 de ani?

A A durat exact 116 ani.

Q Ce țară fabrică faimoasele pălării de Panama?

A Se fabrică în Ecuador.

☑ Q De la ce animal se obțin corzile de instrumente cu coardă, numite și mațe de pisica în spaniolă?

A Se obțin de la oi și cai.

Q În ce lună sărbătoresc rușii marea Revoluție din octombrie?

A În noiembrie.

Q Cu ce sunt făcute pensulele cu păr de cămilă?

A Sunt făcute cu păr de veveriță.

Q După ce animal au fost denumite Insulele Canare?

A Au fost denumite după câine, de la canis în latină.

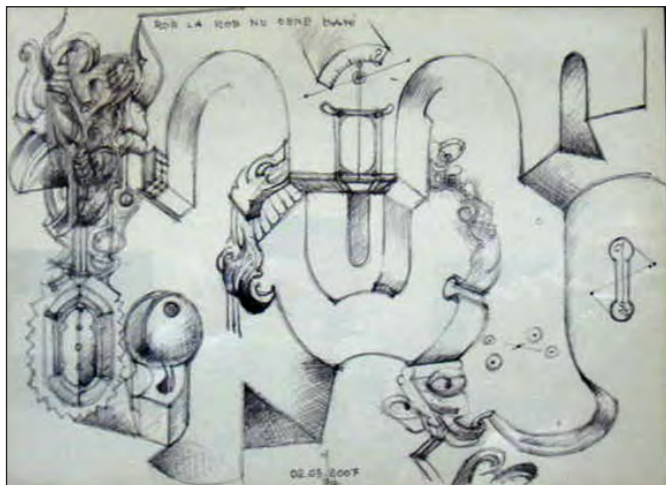
Q Care era numele regelui George VI?

A Alberto.

Q Ce culoare are cutia neagră a avioanelor?

A Este portocalie.

Nu-mi spune că l-ai trecut!

Nutriție paradoxistă

Pentru cei preocupați de o alimentație sănătoasă, iată ultima noutate în domeniul nutriției și al sănătății. Este o ușurare să aflăm adevărul după atâtea și atâtea studii contradictorii despre nutriție.

1. Japonezii consumă foarte puține grăsimi și suferă de mai puține atacuri de cord decât românii.

2. Mexicanii consumă multe grăsimi și suferă de mai puține atacuri de cord decât românii.

3. Chinezii beau foarte puțin vin roșu și suferă de mai puține atacuri de cord decât românii.

4. Italienii beau mult vin roșu și suferă de mai puține atacuri de cord decât românii.

5. Nemții beau foarte multă bere, consumă foarte mulți cârnați și grăsimi și suferă de mai puține atacuri de cord decât românii.

Concluzia:

Mâncați și beți tot ce vreți! Se pare că faptul că suntem români este ceea ce ne omoară!

**După Thirteenth Anthology on Paradoxism
Florentin Smarandache**

Poeme

Constantin Marafet

imoralis...

Las visului tulpina și umbra înșelată,
ca mâine și sicriul își ia din dor rugina
Din dorul de albastru din marginea curbată
a bolților. O, Doamne, prea greu apasă vina.

Doar eu sunt păcătosul, cu martori-haimanale
prin târguri de poveste. Am crama în furtună.
Sedus de aventură, am prins prin tavernele
să cânt: miopul cântec nimicul meu îl sună

Eu singur îmi sunt orbul? de preajmă mult ferit
și nu arunc cu piatra a vorbeii despuiare,
unde muzee poartă centurile ușoare
și Râmnicul arată un cimitir, smerit.

Vă las doar deznădejdea, prieteni dealtădată,
amantelor flotante, las măștile de ghips
și-un dram din nebunia cu cerul împăcată—
primiți-le-n tăcere!, m-așteaptă dragul Styx.

2007

La bănci se dau și plăgile în rate,
străinilor le vindem tânăr sânge,
sar casele din basm ni-s demolate—
pe noi, ca beduini, ce nor ne strânge?

Tornado în pustia cruntă, Doamne,
atomice blesteme le însumă
și tâmpla numără casate toamne
și chipul cere măștile de humă.

O, prunci!, la second-hand, pe veresie
vă aruncăm ca putrede tomate

și firul de lumină întârzie
cu miru-n candelă întunecate.

După potop, n-avem învățătură?
cutremure? o literă de lege,
războaie coafate—, se-nțelege,
aplaudați!, cu-asupra de măsură..

amiezi de vorbă

Amiezi de substantive, vă-ncredințez pe veci
otrava din privirea acestei lumi de verde
pe soclurile nalte bătrânii corbi zezzeci
mătăanii bat din aripi. Chem vântul să-ți dezmierde

ca de leoaică părul în versurile mele
o oră de tăcere. Secunda târătoare
își împrumută suflul oceanului din stele,
cumplita zi să-mi umple orfanele pahare.

lamento

Doamne, căile sunt calpe,
Clopotul globule albe
turlei negre mai petrece
beau confrății din pahare
corbii mei de vânătoare
după umbrele aztece.

Nu mai este lemn de cruci
codrii s-au făcut haiduci
și cu rădăcina-n funii
s-au mutat în munții lunii.

Avem sfinți în stâlpii porții
într-o altă răstignire,
ochiul meu în zugrăvire
schimbă crucea, drumul sorții...

la marginea Cetății

Stau la marginea Cetății
și privesc trecând cobeții
după lună, peste ape
crâșmele rotesc agape.

Putred e sărutul rămnic,
dă în pârgă jos rugina,
scade-n candelă lumina,
cu tăcerea mă cuminic.

Sângele nu-l pot întoarce-n
lamura de la-nceput;
prea bătrâne, îmi torc parce
firele din graiul mut.

Vinul? ah, e o piscină
unde toți orbeții spală
grâu neghiob și grea neghină,
graiul slugă la cabbală.

Eu?
țin calea mea regală.

mulaje

mulajele au invadat alt cer
până la forma -n bronz să hiberneze
și după rang - languste maidaneze
catapultează jos în falanster

cerșind odăjdii versuri și ison
schimbarea stalul stagiul textul loja
ciobirea plasturele doza oja
canabis miedul - spațiul monoton

îi taie corbul cel autohton
pe crania de horn urban se-așează
îi spârcăie orbita de gălbează
o ciugule de spelbii neutroni

un tunet va să cadă tenebros
sunând târâța hoaspa și talașul-
încalecă-ți asinul ca incașul
te du scârbit prin fluierul de os.

exil

mă văd în cosmos orbul cel mai mare
cu alb baston lovind de-a lung Levantul
cât în cărbune tace diamantul
exilul și opaca resemnare

bacovianul corb tăios înfruntă
reflexele zăpezii din topaze
exasperarea tusei Lui și az' e
tumoarea noastră cu găteli de nuntă.

vernisaaj

fecioare înghețate-n golful serii
pe rându-ntâi dorm doamne-n malacov
ca pielea mării moarte, răsul mov
îl trec într-o metaforă truverii

descălecași de dincolo de moarte
mult mai în spate liber travestitul
își plimbă prin pupile amoritul
desnudei maya, coapsele deșarte

din varii unghiuri schimbă electrozii
depresurând poziții amputante

☑ mătăanii de o mie de carate
afonii bat și fonfii și schilozii

șuți la vedere. Gârbovul maestru
dedat și el cu scârbave manele
împarte cupe pline și jartele
bichinei, balerine-n danț ecvestru

visând la Sapho, ora infernală
la țărmlul mării numără vergine
iar tu pe piatra palidă, streine,
îți bei în grup agapia letală.

alean

cum soarele cu luna își împart
a cerului încăpătoare carte
de singura mea moarte mă desparte
neobositul verb a fi .porthart

îmi pare descifrându-i strat cu strat
căutându-l prundul care-mi aparține
să se deschidă drumul către sine
pe unde rădăcina l-a umblat

cu morții mei, o noapte le aprind
înfioarate lacuri în pupile
și mă întorc cu luna cu feștile
la soarele în capăt de colind

străvechi colind, îl cânt înnegurat
și-i gust pe limbă tainica prescură
cât iese din eclipsa ce-o îndură
desprinsa vatră :Râmnicul Sărat.

vatră

Râmnic în duh curat
ochiul meu te-a lăcrimat.

Unii (ciocli și strigoi)
făloșindu-și sfârâiacul
cu ocări deșartă sacul
sloi noroi
împroașcă pleoapa
mângâierii visătoare
și privirea lor (satrapa)
numără-n descălecare
pete petece în soare.

Preajma sufletul mă doare.

Judece-l pe dușmănitul
după-a dușmanilor faimă
pe cât i-au cuprins de spaimă
umilința și jelitul.

Ceasul mi-l citesc în piatră
lângă pătimita vatră.

glasul

Foaie albă până când ?
mă lași singur îngânând
clopotele de pământ
toate-n formă de mormânt.

Prin zăpezile letale
deal coboară urcă vale
și-n răscrucea cerului
e troița Ierului.

Maica mea îl ține-n tângă
și întoarce către mine
un rozariu de suspine
plânsu-i gata să mă plângă:

- lacrima aceea scrie
mirul la iluminare
nu vezi? urmele de sare
duc la Precista Marie.

Fila albă-o mut la tâmplă
și aud de peste mări
un colind desculț cum umblă
cântând „ dalbe flori de măr”

Nota redacției:

Pe această cale redacția își
cere scuze, în primul rând po-
etului, Constantin Marafet, cât
și cititorilor pentru eroarea fă-
cută în numărul trecut al revis-
tei (nr.3/76 2015), de a trece sub
numele Constantin Marafet

alte poeme, care nu-i aparțin,
trimise de cineva la redacție,
fără a-și deconspira numele.

Solicităm, totodată autoru-
lui, care-și recunoaște poemele,
să ne facă cunoscută aceasta.

Redacția

In Memoriam OCTOGENARUL Gheorghe ȘORA

Eugen Evu

Aproape orb văzând interior lumina vie? sau strigăt povestit împotriva orbirii

Dr. Gheorghe Șora scrie la vârsta senectuții, poezie, ca un ultim și ozonat refugiu. Sau, dacă vreți, o buclă de timp. Sau pragul în spirală al unei escaladări mai degrabă dramatice. Dar pieptișe. Fără să se prăbușească, nici să recurgă la ocolișuri, scurtături sau nedemnități. Dintr-o suferință contopită, a Naturii și Spiritului. De apostolat. De Cărturar. Șovăind doar în fața porții „erei virtuale”, a galaxiei internet. Se vede că Galaxiile Gutenberg și Internet se ciocnesc, se întrepătrund, iar la scară micro-cosmică, celula - Om resimte cumva radiesteziac și seismic – telepativ... Se pare că doar Poezia știe face „short”, scurtătura, prin intuiția ce aparține Ființei căreia îi suntem particulă, undă și vibrație. Creierul nostru este un „sistem bio-energetic deschis”. Știam asta, dar venirea savanții să ne definească. Avem, Dobândit Nostalgia inefabilului creației, imitatio Dei. S-a mai enunțat și fenomenul ubicuu în inteligența materiei vii, acela de Mimesis. Pare-se că poezia este empatie și presupunem că e vorba de empatie divină, o atribuim Sinelui și Sinei, Unului tăiat în Doi, întru întreire, teandă, triadă... Gematria revine și ea decodează Treimea asta Electron, Proton și Neutron (care ar fi Însuși Fiul)...

Iată, citindu-i poeziile gânditorului, aflu cum istoricitatea reface regresiv, coborârea, ca Duh (ori Sofia?), ezoteric, prin rostirea poetică. Întru pregătirea Epifaniei ? Iată, istoricul revine

în satul lui natal, satul din Cosmos... Oare lătrăturile câinilor și trilul mierlei se aude în anii lumină? De către cine ? Cine seceră, cine recoltează Memoria? Dar distrugerile? Dar Ravagiile Hazardului luat uneori în control de oculte, Pluralul Elohim?

Cititorule virtual ! Aceste stenograme sunt o tresărire, o reacție, în general, față de Răzlețirea Cuvântului, tot mai descolț prin lumea umanului... Ce sunt de fapt Câmpiile Geomagnetice ? Darul scrierii s-ar putea să fie un disimulat blestem, o stigmă. Mușcătura placebo. Inima sublinară. Cearcănul insomniacilor cioranieni. Cine scrie, de fapt ?

Gheorghe Șora (și alții asemenea lui) a revenit la jocul cioplitor în rouă, în elite de vânt, în trilul sau tânguirea mierlei. Ca poet mi-e foarte departe, dar straniu de aproape. Aidoma Poporului de Poeți, de care se mirase Lucian Blaga „Poeții, toți poeții, sunt un popor...” Pomul cu scribi al poetului Constantin Stancu. Arborele Vieții, care s-a smuls pe sine și a migrat prin lumi.

Este oare scrierea un fruct interzis? Pe cine din „ceruri” face ea gelos? „Să nu ajungă asemenea nouă” (Genesa). Scriu despre poeți ca și cum despre mine însumi. E un calandru în lume, este o Carte la care toți poeții, în tot babilonul semiotic, sunt scribii feluriți aceeași. Cum J. Borges dixit? Zacheu Orbul. Borges, Orbul. Homer Orbul.

Dacă lumina vede, lumina de

ce orbește ? Dincolo și dincoace de opera istorică, Șora (ce povară a numelui acesta!). Dictează orb poezii. S-a rezumat la subțietatea lor de aripi, de efemeride. A scris câteva: „Dreptul la romanță” (2001); „Amărăciune și adevăr” (2001); „Retorica pasagerului” (2004). „Dogoarea iernilor trecute” (2006)... Se pare că prin sertarele Filialei Arad a USR, dacă nu ale Casei Sadoveanu, din București, rabdă un dosar cu obiectul: primire în USR...” Poate prind titularizarea

- tu ce zici? Apuc să primesc și eu bănuții ăia, cei 50 % din pensie ?”

Poetul –jucător nevăzător vede prin cuvinte, întrezărește. Lumina nu e neagră, nici măcar în oglinzile negre ale textului. Șora îmi aduce-aminte de o poziție în sus, pe spate. Una ca a lui Petre Țuțea, răstignit pe Gândire. Poetul Șora, mi-a vorbit telefonic, ori a dictat scrisori. Întrebător, tulburat dinspre preajma iminenței... Confesiv, amintindu-și de mine și de fratele meu, poetul Ioan Evu... „Ion mai cântă ? ” „Ce fac ăștia cu noi, cine sunt ăștia de-acum ?” Eh ! Taifasul Liiceanu – Pleșu – Hurezeanu – Paler – Alex. Ștefănescu ... Metri cubi de cultură...” Dar de ce să vă mai amărăsc și eu, Poete ? Goga, Blaga, Coșbuc, Gyr, toți au fost.

Oare orbirea pentru Borges e alta decât pentru Șora? Oare nu cumva adevărata orbire e cea de care zicea Ecleziastul ? Orbii cei care văd dar nu văd, orbii

☑ care iau și vederea aproapei... Spun asta deoarece în ultima vreme ne-am regăsit și cunosc, din păcate, prin ce îi este dat să treacă, i-a fost dat, sau i-au dat alții, „odiosus speciae”, să înfrunte. Mai ales acei „alții” de foarte aproape. O face cu demnitate, slăbit de puteri și însingurat, apelând doar câțiva prieteni foști studenți ai d-sale, sau scriitori numărați tot mai rari. „*Gheorghe Șora scrie poezie, așa cum respiră, cum bea apă, cum visează la cele întâmplare într-un viitor abstract, se sustrage unui prezent ostil și când fac această afirmație mă gândesc – aproape cutremurat – la faptul că este aproape orb, că-și dictează poeziile, le corectează prin încăpățânată repetiție, dar are vreme să facă teoria cerului albastru și să se gândească, cu dorințe postume, sentimente la satul natal, esență a tuturor îndrăznelilor și obiceiurile îndrăznețe*”, scrie impecabil despre el Cornel Udrea. Aș adăuga că, dincolo de onorurile pentru vasta încordare și reușitele sale, de academici-an la Cambridge și Illinois, Sibiu, Timișoara, Cluj Napoca, București, Arad ori A.B.I. American, de medalii, trofee și inerentele invidii uneori grotești, dintre cele ce insultă și Providența, Domnul Șora este frumos și demn de mare prețuire prin aceea că, aproape nonagenar, este credincios dragostei dintâi, poezia simțirii și limbii române...

Iar acolo, în paideuma resorbită de interioara Lumină, e satul ca un sanctuar, este Inima, ca foc pe vatră și cuvântul românesc, flacăra care intră în cer imediat ce vârfurile jucăușe se rup... Da, este clipa zdrențuită deja a „dogorii iernilor trecute”, metaforă subtilă a percepției inefabile față de viață, căci „înaintăm spre moarte cu spatele”... dar, cine știe? Timpul duratelor noastre umane se inversează...

Da, există pământul din lumină... Se duc corii și Zodia unui Septembrie Natal, Domnule profesor, știe încotro arată vârful săgetării lor... Pe țârmurile oceanice eșuează Balenele, la Tomis delfinii derutați de prădăciune și înrăire terestră... Ne pleacă dealurile, chiar și Muncelul cu sanctua-re-n ruină, jaf și vrăjmășia unei mult mai cumplite orbiri. Să mă iertați! Toate se duc, nemai ținute de rădăcinile copacilor decapitați fără Conștiință. Îi e foame morții de interregnum uman... Harnică e moartea de cu viață. Dar, d-Voastră ca istoric vă amintiți că ai noștri, de foarte demult, mureau răzând ! Ne murim și noi, după vremuri, ne murim moartea, cântând și scriind. Mă gândesc că va

mai fi pe-aproape careva să încălzească mâna care scrie, cu un sărut: nu fetișizând, nu pe imuabil, pe „ecranul” iconic. Ci pe aura scăzută și nevăzută de cecitatea uitării materiei față de ființă, în cuvintele poeziei. De Lumina Rece Altfel.

Ab Initio

Gheorghe Șora

În pământul tău mă-ntorc, la rădăcină,
La talpa gliei, unde-i bobul de cuvânt
Să mă ridic din slavă și rugină
Salcâmi să-mi poarte numele în vânt

Că nu sunt bucurii mai mari pe lume
Și nici medalii pe morminte de eroi
Când spui de sat și îl cinstești pe nume
Te vrea al lui, te cheamă înapoi

Miros de grâu voinic și stele coapte
Ți se mlădie pasu-n alergări
Iar din grădina cu tăceri cresc șoapte
Ce le aduni în pumn din patru zări

II

În pământul tău mă-ntorc, lumină,
Printre greieri vechi și stupi voioși
În pământul tău, la rădăcină
Lângă bunii mei înalți, frumoși

Scrie sus pe cer o ciocârlie- scrie
Dorul toamnei într-o stea deplină
Turnul nopții, înclinat în veșnicie
Vița îmbrăcând încet-încet rugină
În pământul tău mă-ntorc, Lumină.

Cenușă și eter

(fragment de roman)

Cenușă, s. f.. 1.Substanță minerală în formă de pulbere, care rămâne după arderea unui corp. (DEX).

Eter, (1, 2, 4) eteri, s. m. (3) eteruri, s. n. 1. S. m. Combinație organică lichidă, incoloră, foarte volatilă și inflamabilă, cu miros aromatic specific, obținută din alcoolii sau din fenoli, cu numeroase folosiri în industrie. 2. s. m. Substanță ipotetică (a cărei existență nu este admisă de fizica modernă) având proprietăți fizice contradictorii, care ar umple întregul spațiu și ale cărei oscilații ar constitui undele electromagnetice. 3. S. n. Fig. Aer, atmosferă, cer, văzduh. 4. S. m. (În concepția unor filosofi greci antici) Al cincilea element al universului (alături de foc, apă, pământ și aer) din care ar fi alcătuite corpurile cerești. – Din fr. **Ether**, lat. **Aether**. (DEX)

Lazăr Popescu

“Stă scris: Bere ‘shit, la început. Mai înainte de toate, Suveranul a îngădui preschimbarea vidului într-un eter transparent, fluid, imponderabil, asemănător luminii emanate de corpurile fosforescente. Apoi, printr-una din cele mai mari taine ale Infinitului, acest fluid s-a transformat într-un gaz fără formă, fără chip, nici alb, nici negru, nici roșu, nici verde, nici de vreo altă culoare... Astfel, printr-una din cele mai mari taine, Infinitul a lovit cu sunetul Cuvântului vidul, chiar dacă undele sonore nu se transmit prin vid. Sunetul Verbului era, deci, începutul materializării vidului” (Sepher Yesirah).

I. Întoarcere în Valea Frasenului

“Știu ce este timpul dar nu știu să vă spun”.

(Sfântul Augustin)

5

- Tare, mare, Gelucule? zise Lucian Ionescu către Gelu Scorbură, după ce Vlăduț Ștefănescu oprise mașina.

- Ei, ciaca-paca, domnu’ Lucian, domne profesor al meu de engleză și de franceză... Fost. Da’ io am cam beut cerneala, că-m’ ierea sâte rău...

Lucian râse:

- De, mă Gelucule...

Apoi adăugă:

- Ce mai face dom’ Vio?

- Optâșpe? Unchiu’?

- Da, el!

-Păi, io știu ce să mai zâc, domnu’ Lucian...

Cre’ că di la un timp nu-i prea citov la cap. I s-a urcat trăscaul la etaj, că-i tot mereu cu Fiu’, cu Nae primaru’, cu Bâzdâc, că zâce că-s angajaț’ amândoi la Gheveu (asta adică s-ar traduce, da’ tot din română și tot în română, gât veșnic ud, adică-i un fel de asociație)...

-Sau Oengeu, Gelucule, râse Lucian, șitii, organizație nonguvernamentală, da’ Fiu-i primar, așa că nu prea merge...

-Domnu’ Lucian, merge, nu merge, ce-i sigur e că și-a cumpărat capre...

-I-auzi!

-Vreți să-l vedeți?

-Sigur, ne duci la el?

-Vă duc, dom’ profesor, cum să nu!

-Hai să mergem! Lăsăm puțin mașina parcată aici, de fapt trasă pe dreapta.

Porniră. Nu merseseră ei nici o jumătate de kilometru până ajunseră în Linia Dealului cu Ulmi. Din Dealul cu Ulmi în Linie nu era mult de mers și era și un pod de trecut. Când ajunseră și intrară în curte, Gelucu zise:

-Precis că-i băgat în beci. În pivniță.

-Și ce face acolo? Bea?

- Nu mai bea acum! S-a cam sfădit un pic

☑ cu Fiu' pe politică și nu s-a mai dus la primărie, că zăce că *nu să întrevede...*

- Ce anume?
- Păi, problema lui... Pădurea . Cele trei pogoane de pădure aflate acum la stat... Știți...

-Da, Gelucule.
-Da' acuma, de vreo săptămână, îi și mai năuc ca atunci cân' bea...

-Păi de ce?
-Zăce că vrea să întinerească...
-A citit basme? *Tinerețe fără bătrânețe?*
-Nu știu, nu cred că a citit el asta, da-m' pai că tot a citit ceva.

-Cel mai bine ar fi să-l întrebăm pe el, zise atunci Vlăduț care cam tăcuse până acum lăsându-i pe cei doi să vorbească. El nu prea cunoștea multă lume în Dealul cu Ulmi.

-Ai dreptate, răspunse Lucian. Ia strigă-l, Gelucule!

-Gata, dom' profesor!
Și Gelu Scorbură tuși puțin, parcă pentru a-și drege vocea, apoi strigă cât putu el de tare.

-Unchiuleee! Mă unchiule Vio, iești acas' mă? Ieși mă, afar'!

Nicio mișcare.
-Mă unchiu' Vio, mă Optâșpe, ieși afar', că-s cu domnu' Lucian și cu alt domn care-i di la gazetă , veniră să te vadă amândoi!

Iar către cei doi, cu glas potolit, Gelucu Scorbură adăugă:

-Precis că-i în pivniță, vă zăc io!
Și într-adevăr avu dreptate. Căci la scurt timp ușa pivniței se deschise și Viorel Scorbură, un bărbat de vreo patruzeci și cinci de ani la ora aceea ieși cu părul vâlvoi și barba nerasă de o săptămână:

-Ohoo, să trăiești, cuscre, să trăiești, domnule di la gazetă !

-Să trăiești, domnule Vio, dar ce tot faci în pivniță ziua în amiaza mare?

-Ți spun acu' cuscrule, da' domnu' di la gazetă m-ajută ca să lase *să să întrevadă?*...

-Te-ajut, domnule Viorel, zise Vlăduț Ștefănescu care pricepuse că-i amuzant să-i facă jocul.

-Cu problema mea...
-Da, cu ea!

-Problema-i că nu-m' dau ăștia pădurea! Trei pogoane... Ale mele! Că cân' oi lua-o, nici pasărea nu intră! Libertate maximă...

-Voi scrie un articol mare pe tema asta!
-Va scrie, adăugă și Lucian. Dar ia spune-mi ce

faci în pivniță?

-Stau în întuneric!

-Așa și...

-Păi și beau lapte de capră! Haiduc! Că nu-s io bătrân, da' tot vreau să-ntineresc o țără, c-am luat muierea tină. De nouășpe ani. Pe Căprioara...

-Și întinerești în felul ăsta?

-Păi, să vă zăc! Am cetit io în revista aia de paranormal...

-Ce ai citit, domnule Vio?

-Păi că ăia, așa, ăia, *yoghiștii* din Himalaya așa fac...

-Cum fac unchiule Optâșpe? zise și Gelucu curios.

-Păi, fac... Așa fac! Stau zâle-ntregi în peșteri și beau lapte de capră. În întuneric. Și iote-așa tă-rășenie! Întineresc! Asta-i treaba!

-Hă, hă, hă, unchiule Vio, râse și Gelucu. Toată treaba-i din proțap!

-Îi bă, Gelucule, i-auz' tu, i-auz' cuscrule, i-auz' domnu' di la gazetă!

Și începu să cânte. Viorel Scorbură, zis Liniaru, zis 18 Gorj, zis și Optâșpe începu să cânte:

Să nu zăci că iești bătrân!

Cât picioarele te țân!

Și mai poți să țai în braț!

Puișor frumos la față...

-Ău, ău! adăugă el. Ău nazdravela! Ău măsaual! Ău reumatismu'!

-Domnu' Vio, e foarte interesant ce ne-ai spus. Vom scrie la gazetă și poate se va rezolva, zise Vlăduț.

-Mulțămesc dumatile, domnule, mânca-ț-aș curu', zise 18 Gorj. Că mi-i dor de pădure, că io-s haiduc de codru verde...

Cei doi își luară rămas bun iar Gelu Scorbură îi însoți înapoi în Dealul cu Ulmi până în locul unde lăsaseră mașina. Și unde-i aștepta încă o surpriză. Am uitat să vă spun că ei lăsaseră mașina în apropierea casei lui Costică Rușescu. Costică Rușescu zis și Costică Ochiu. Fiul lui Tinghiri, al lui Octavian Rușescu, zis Tinghiri. Care tocmai se supăraseră pe copil. Pe Adrian. Pe fiul său. Costică nu Tinghiri se supăraseră. Care copil nu-și făcuse temele. La limba și literatura română. Cum ar fi dacă. Așa. Bine. Cre' că așa nu mai. Sigur, sigur. Iau măsuri că. Bun! Și supărat foc pentru faptul că Adrian nu învățase la limba română, la limba și literatura română poezia *Revedere* de Mihai Eminescu, nu se poate, zicea, zisese el, Adi nu-i patriot dacă nu știe poezii de Eminescu, că

iote io, așa, știi, cum , păi da , hait , Adișor , porc tinăr , vino-ncoa și sui-te pe scară și cu scara pe claia de fân păi cum să, da, da' ia și cartea cu tine și așa stăi la cucurigu gagu, la 'nălțame, sus pe pătuiagu' de fân și să-nveț' aci ... Apoi îi luase și scara ... Și mai târziu venise să-l verifice, numai că Mitel, băiatul cârciumarului Țăcănescu, mai mare cu doi ani decât Lucian, cârciumarul nu Mitel, desigur, începuse să-l bruieze ... Și când Adrian recita cu patos

Codrule, codruțule

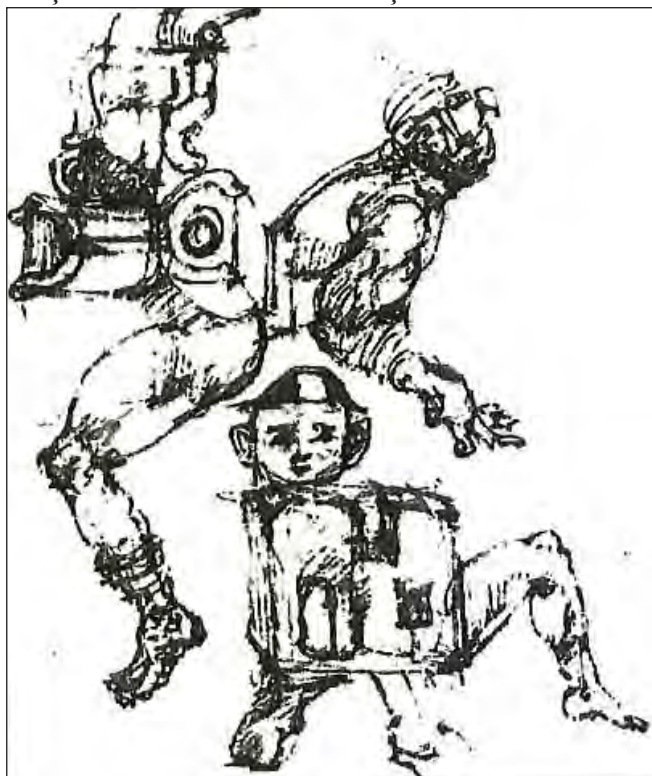
Ce mai faci, drăguțule ?

Mitel adăuga

Cuțu, cuțu, cuțule

iar Costică Ochiu furios, bombănea mereu Mitel, cân' oi da drumu' la câne să te facă dărăpuri, porcule și măgarule, las' că vin io la șicoală și-i spun io la director, vuvarule, că nu mă lași să fac ora de română cu Adișor, păi ce bă Oichiule, ora-i pe pătuiag, da' ce te fute grija, ce te doare rânza pe tine un'e-i bă, vuvarule ... Lume, lume, vremuri, vremuri... Nu? Păi cam cât să? Așadar s-ar putea. Dar ce să zic când? Cum ce? Pipăl, pipăl, sistăr pipăl, ău mai mazăr, ău mai fazăr, ău mai sistăr , ău mai brazăr? Cântec. Sunet. Culoare. Miroș. Până unde ar. Ba poate că ne revine acum. Să vedem... De ce-am venit? Revenit? Pentru a afla ceva despre popa Remus. Despre Goarnă...

Și Lucian zise către Vlăduț:

-Vlăduț, eu cred c-ar trebui să mergem la Berindei. El e finul lui boier Radu Steluță...

-Mergem, Lucian! Hai în mașină...

La Berindei nu-l găsiră acasă decât pe Marian , băiatul cel mic. Cu care Ion Berindei se certase la Revoluție. De fapt, după... La vreo lună, două... Se certase, dar se și împăcase. Marian nu știa prea multe. Iar Berindei era plecat la Târgu-Jiu, la o altă înfățișare în procesul pe care-l declanșase, îl intentase pentru a-și recupera moara din Dealul cu Ulmi, care-i aparținuse lui Constantin Berindei, fost primar liberal în perioada interbelică, moșul Stican, cum îi ziceau ei, fratele mumei Rița, al Mariei Ionescu, bunica lui Lucian, iar Viorel tot cu moara era ocupat, plecase la Artanu, la moară... Adică peste deal...

Singurul lucru pe care-l știa Marian era că Remus Goarnă locuia la Țicleni și că era preot. Ba nu, aflase și el că avusese cu niște ani mai în urmă, adică pe vremea comuniștilor, că avusese necazuri cu Securitatea... Dar mai mult nu știa nici el...

6

-E clar, Vlăduț, zise Lucian, pe când ieșeau pe frumoasele, înaltele porți ale familiei Berindei, acum va trebui să mergem la Țicleni.

-Mergem, ce putem face? Cu ocazia asta ne mai mișcăm și noi puțin...

-Păi, nu?

7

O carte e ca un cântec. Ca o melodie. Fiecare carte reușită, zic eu, își are *sunetul* ei. Când începi să lucrezi la o carte trebuie să-i găsești mai întâi *sunetul propriu*. Să vezi cum *sună*. Iar sunetul dă forma. Așa spuneau înțelepții odinioară...

8

S-au schimbat multe... Lucrurile nu mai sunt deloc cum au fost, Lucian... De pildă, în Luncă-n Vale... Altă dată Lunca era plină de iarbă. Coșea lumea la întrecere... ce mai... ce poți să mai zici... acum... E plină de porumb Lunca... e plin de porumbi în Luncă-n Vale... Că albia Tilișorului cu ani în urmă, așa e, se vede de la distanță, a fost săpată , a fost adâncită... s-a săpat și s-a adâncit... Astfel că inundațiile nu prea mai sunt posibile... Tilișorul nu mai iese din albie... De mult s-a

☑ întâmplat asta... De mai demult... Dinainte de Revoluție... Și podul e altul... Podul al mare e nou... Și oamenii sunt alții, Lucian... De când tu ai plecat... Atunci... Sunt vreo douăzeci și trei sau chiar aproape douăzeci și patru de ani acum... Da... Nu mai cunoști lumea... Lumea tânără... Și-i întrebi mereu: da' tu al cui ești, da' tu al cui ești... Timpul... Timpul care-și pune semnătura deasupra... Pecetea... Podul cel mare de peste Tilișor... Trecut atunci la sfârșit de februarie, ori început de martie... În ziua aceea cu soare puțin... S-au schimbat multe, Lucian... Iar liniștea s-a schimbat în speranță... Și tihna în bejenie... Nu mai suntem demult în anii optzeci... Mai mult de un deceniu s-a scurs și din secolul cel nou... Douăzeci și unu... Noaptea doar vântul mai mișcă norii pe cerul acestei nefericite țări, Lucian...

Ce repede a trecut timpul și doar plânsul salciei pletoase picurat în eter mai consemnează tristețile acestei lumi noi...

9

Memorie, memorie... Memorie.

Lucian își amintește casa mumei Rița. Era mai aproape de curtea de lângă drumul din Valea Frasenuului, da... Apoi a fost demolată și construită alta, dar mai spre nord puțin și cu fața la apus. Casa de la Vale. Cea de la Deal este cu fața la răsărit. Așa, și prima casă, cea a mumei Rița luase foc. Luaseră foc niște grinzi. De la focul din vatră, probabil. Nu probabil, sigur. Cenușă. Cenușa focului. Noroc că săriseră mulți oameni cu gălețile de apă. Și se rezolvase, focul fusese stins. Da. Și muma Rița, și tata Ion sunt acum în eter. S-au dus. Și unchiul Iulian, ba chiar și vărul George. De anul trecut și el e în eter. Cum spun hindușii ăia cu ceakrele? Vishudi, ceakra gâtului. Îi zice și roată. Și lotus, poate... Centru subtil. Poartă. A timpului și spațiului. Purificare. Eter. Akasha. Comunicare. Genialitate. Albastru-albastru. Auz. Sunet subtil. Și simțuri pure. Greu. Poate. Poeți, scriitori, poezitatori. Și oratori. Sunet. Vibrație. Formă. Formă dată de sunet. Auzul și mintea. Arbore al vieții. Și ieșire din timp. Trecut, prezent și viitor într-o singură dimensiune. Privire. Să vezi, deci...

10

-Plecăm așadar spre Țicleni? zise Lucian către Vlăduț care, brusc, părea căzut pe gânduri. Îngân-

durat din pricini numai de el știute...

-N-avem ce face, plecăm. Nu văd altă soluție de a afla ceva despre acest nepot al lui Radu Steluță, Remus Goarnă. Ce nume!

-Da, chiar! Remus e, nu-i așa, fratele ucis, asasinat, sacrificat... Iar Goarnă...

-Trompetă, mă mir chiar că nu-l cheamă Trompetă... Sau Trombon...

-Sau, știu eu, Baterie...

-Sau Țambal, de ce nu?

-Tot felul de instrumente musicale. Suntem în apropierea unui cântec...

-Mai știi? Se poate...

-Oricum, el trebuie să se priceapă într-o oarecare măsură la muzică.

-La cea specifică... Bisericească!

-Am reținut, totuși, că ar fi avut necazuri cu Securitatea...

-Da. Și nu mă miră absolut deloc toată chestia asta... O dată că originea lui socială, nu-i așa, fiind rudă și cu boier Radu Steluță, nu era prea sănătoasă, cum ziceau ăia până acum câțiva ani... A doua oară era sau a fost absolvent de seminar teologic, nu știm dacă și de facultate...

-Poate și de facultate...

-Poate... De ce nu? Și atunci mai era o dată expus...

-Da, iar numele... Prenumele...

-Remus. Învinsul. Cel învins...

-Și Goarnă...

-Da, adică gură spartă... Nu-și poate ține gura...

-Ca și unchiul lui...

-Da, ca și boier Radu. Că și ăsta a făcut de două ori ocnă politică.

-A făcut pentru că-i sfida pe comuniști cam tot timpul. Le spunea că nu-i copoiul lor.

Mergeau spre Târgu Cărbunești, se abătuse ră mai întâi pe la Târgu-Jiu unde Lucian avuse puțină treabă la liceul unde lucra. Era marți și nu avea ore. Așa numita, așa zisa zi metodică. Iar Vlăduț avea două ore de seminar la Universitatea Submontană al cărei rector la ora aceea era cetățeanul Valentin Complexu, om cu vechi state de plată în mediul academic situat nu departe, nu prea departe de Podișul Getic... Se zicea că-l încadraseră pe unul numit Costache Măruntu deoarece-i plăcuse estetica tractorului. Sau estetica, mă rog, a cadoului... Complexu avea și vocație agricolă, deși era inginer... Unii ziceau că de cazane... Gurile rele, mă rog. Și nu prea aveau la Sub-

montană profesori de limbi străine. Oamenii se temeau că splendida ctitorie fesenisto-gorjeană nu avea să reziste. Că, vorba lui Viorel 18 Gorj, *nu lăsa să se întrevadă...* Nimic. Înfloritor nimic. Optimiști erau doar liderii politici Piftie, Mistrie, Dulie și Bujie aflați în fulminantă ascensiune politică și intelectuală. Ei erau optimiști și progresiști, erau de stânga, iar frații Țăruș, opozanții de dreapta, foști propagandiști peceriști (și ei), erau doritori... Doritori să predea cândva și ei acolo. Liberalismul și ce-o mai fi... Mai ales că Gheorghe era parlamentar. Gigi. Gigioacă. Țăruș cel mare. Scoși cu miting, la Revoluție, de elevii liceului din Mătăsari, celebrul Texas al Gorjului care găzduise o vreme faimoasa acțiune 700, începuseră a se revendica și revindeca. Țăruș cel mic, Adrian, era deja inspector școlar. Și romantic fiind, visa la multe... Avusese, se tot gândea el, cugeta așa, dus cu gândul departe, numai funcții mici... În sfârșit, o funcție ceva mai mare se ivise... Dar democrația e generoasă, își spunea el, poate că ajung și ministru... Că destul am stat cu foamea-n gât... Era un băiat tenace și perseverant. Dar să ne întoarcem la Lucian și la Vlăduț, mult mai puțin perseverenții noștri prieteni...

Lucian tocmai terminase atunci a doua facultate a sa, științele umane cu direcția de studiu filosofie postmodernă, iar Vlăduț își finalizase nu de mult, peste ocean, în Statele Unite, în State, cum îi plăcea să spună, un doctorat în Faulkner. Întreprindere la care Lucian se gândea și el...

Intraseră în Târgu Cărbunești, erau aproape de primărie. Orașel cu primar liberal, lucru mai rar în Gorj!

-Hai să intrăm să bem o cafea, zise Vlăduț.

-Ai dreptate, cu ocazia asta ne mai și dezmorțim puțin oasele, adăugă Lucian.

Stătură vreo jumătate de oră. Apoi se urcară în mașină, străbătură un drum cu pădure în stânga și-n dreapta și nu după foarte mult timp ajunseră în Țicleni. O localitate situată cumva într-o vale și care are și băi.

-Cel mai bine ar fi să întrebăm la primărie și la postul de poliție, zise Lucian.

-Așa e, ai dreptate...

Secretarul primăriei era un băiat tânăr și volubil. Îi primi cu un zâmbet larg.

-Părintele Goarnă, da... Popa Remus...

-Exact.

-El a fost preot aci, nu prea departe, în Cărbunești-sat, se ducea cu mașina la serviciu, era navetist. În fine... E o problemă cu el... Locuia într-adevăr în Țicleni. Dar acum...

-Acum?

-Da, acum nu mai este aici... Nu știm exact. Se pare că și-a pierdut și serviciul. Dăduse în darul beției în ultimul timp... Divorțase și coana preoteasă de el. De vreo doi ani, cam așa. Mi se pare că între timp s-a și măritat a doua oară...

-Și el?

-Nu știu foarte sigur, dar cred, așa se zice, că, după ce a fost dus la dezalcoolizare, s-a apucat iar de băut și...

-Și?

-S-ar putea să fie internat la Turceni. La spital, la *glumeți*...

-Așadar s-a dilit la cap?

-Cam așa ceva, dar nu sunt sigur.

-Oricum, noi vă mulțumim, domnule secretar.

-Pentru puțin. Poate reușiți dumneavoastră să aflați mai multe...

-Ne străduim! Vă salutăm cu stimă. La revedere!

-La revedere, domnilor!

Cei doi ieșiră și se urcară din nou în mașină. Păreau cumva debusolați.

-Ce facem acum?

-Păi ce putem face? Ne întoarcem în Târgu-Jiu și ne odihnim puțin. Apoi sâmbătă mergem...

-Unde?

-Uite, Vlăduț, zise Lucian, eu m-am gândit că ar fi mai bine să mergem la un fin al meu care se numește Ionel Giubalcă și e sanitar, agent sanitar, la Turceni. Exact la *glumeți*. Sau la ăia cu *sticleți*, cum li se spune...

-Da, cred că e cel mai bun lucru.

-Exact, el ne poate confirma ce am aflat în legătură cu Remus Goarnă.

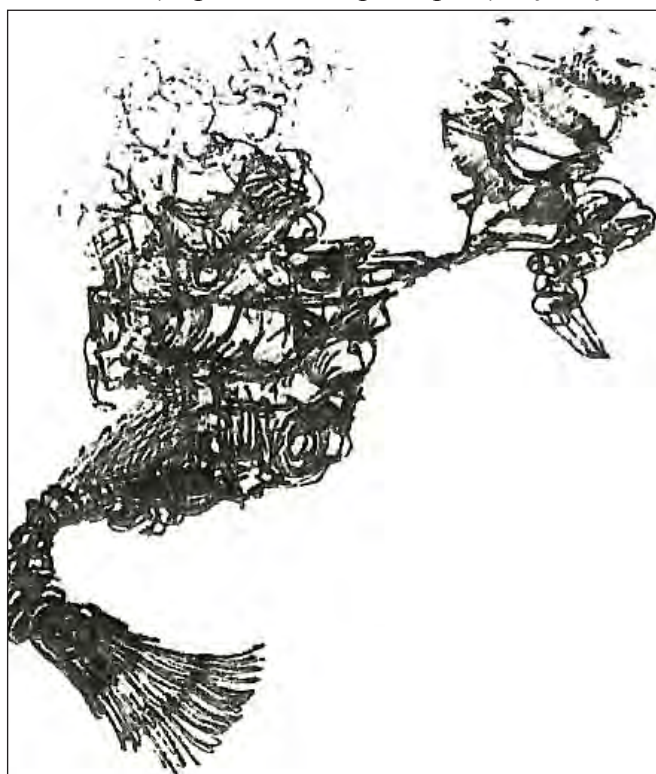
-Perfect de accord!

11

Ce mai faci, Vlăduț? Am înțeles ultima oară că ai scris niște poezii cu oceanul... Oricum, acolo, la Vancouver, ești aproape de el. Și, într-un fel, e normal. Asta-mi amintește puțin de Isidor Ducasse... De Lautréamont. Vancouver... Cel mai mare oraș din provincia Columbia Britanică. Așa am citit pe Net. Da, dar capitala acestei provincii este, din câte am aflat, orașul Victoria. Ei, da,

☑ ei au avut destule victorii, noi mai puține... În 2010, când încă nu ajunseseși tu acolo, acolo s-au ținut Jocurile Olimpice de iarnă. Iar tu ai plecat în 2011. Un an excepțional. Pentru mine, Vlăduț. Nu știu cum a fost pentru tine. Asemănător cumva, așa cred. Excepțional pentru mine, deoarece am tot scris. Am fost, aș putea spune, pe o vibrație înaltă, da... Deosebită. Trăiești așadar de vreo doi ani în cel mai mare oraș canadian situat la vest de Toronto. Și predai la Universitatea Columbia Britanică. Lingvistică și antropologie, mai nou.. Știi că după fraza faulkneriană, cum ziceam noi la Târgu-Jiu, puțin înainte de puciul împotriva rectorului Emil Tălmăciu și înscăunarea (după aducerea prin spate) a Țărușului

de Fărcășești, a lui Adrian Țăruș, care a precedat cu un an darea noastră afară în mod abuziv, de la celebrissima ctitorie fesenisto-forestieră din Târgu-Jiu, Submontana Universitate retardată, așa, deci știu că erai preocupat de noutățile din lingvistică, de lingvistica de ultimă oră, dar și de antropologie și semiotică... Ce să-ți zic, dragă Vlăduț? Dacă vreodată ai drum prin State, și ajungi pe la Stanford University, salută-l pe genialul René Girard și spune-i că are, în trista și nefericita Românie, un admirator constant: pe mine... Din nefericire, la noi în țară nu prea e prețuit la marea, la imensa lui valoare. Elitiștiiăștia autoprocamați, sinecuriștii Feseneului de Dreapta, chiar nu pricep nimic din cărțile lui...

Dar poate-mi spui și mie câte ceva despre comunitatea românească din Vancouver. Da, mi-ar face plăcere să știu! Sigur...

Citeam undeva, dragă Vlăduț, că iubirea e mișcare, mai precis că natura, esența ei, ar fi mișcare. Sincer, nu prea înțeleg cam cum vine și (de)vine asta... Mă rog... În schimb, pricep că atunci când omul e realizat spiritual, la un nivel profund, întreaga lui ființă pare a dansa. Asta da, pricep. Mi-ar plăcea, dragă Vlăduț, să scriu o carte despre joc. În care aș include, desigur, și dansul. Căci trebuie să știm ce suntem! Da! Eu înlocuit de neant. Neant dansator; neant dansând, neant care dansează! Dar poți oare asta, poți oare așa ceva, Vlăduț? Ai glumit sau ai vorbit serios când ai zis că – în particular – ți se preda Dharma? Că iei lecții de Dharma? Ce ironie, dragă Vlăduț! Să fii expulzat (abuziv, e drept, ca și în cazul meu!) de la Universitatea Submontană din Târgu-Jiu și apoi să lucrezi (inclusiv cu o normă de cercetător!) la Universitatea Columbia Britanică din Vancouver! Ha, ha, ha! Îmi vine să râd! Normal. Și ție îți vine, desigur! E bine. E normal. E. Este. Pe-acolo nu-i niciun Țăruș. Aștia-s doar pe la noi... Ei, dar de cinci ani și eu sunt la o altă instituție de învățământ superior... De aici. Știi tu... Dar, sigur, nu-i ca la Submontană... Submontana e unică... E unicat... Are (în prezent!) angajați vreo cinci Țăruși: tatăl, fiul, nevasta, fratele și nepotul... Viitor de aur și prezent mare, cum ziceau poeții preromantici și romantici... Nu? Dar destul cu astea, căci ne agită inutil mintea și nu merită. Nu se merită. Trebuie să ne eliberăm de orice iluzie a minții. Să ne vindecăm. Să stârnim focul curat al inimii, nu? Să tăcem mult pentru a ne trezi! Știm noi oare cum suntem *cu adevărat*? Mai degrabă nu. Să ajungem strălucitori ca soarele și enigmatici cum e cerul lunii august vara în sunetul, în cântecul meteorilor căzuți... Esența e mister și poate că natura noastră, natura noastră reală, autentică e infinită... Nu? Nu doar ni se pare că suntem *separați*? (Eroare a intelectului, parcă, nu-i așa?) Nu e oare necesară trezirea din vis? Ce vid divin, ce nimic infinit... Cu totul opus nimicului zilnic... Cu totul diferit de acesta... Ce misterioasă e cifra *zero*, Vlăduț! Ce misterios e cuvântul acesta, *sunya*! *Sunyata*...

Astăzi e o zi de toamnă cu multă ploaie în țara mea... Sfârșit de septembrie în tăceri ale gândului...

Remember: George ȚARNEA

Egloga la hommo emanatus

Ne trec o mie de sudori
Când dăm cu nasul e duhori
Mișei corupți țepari dihori
Dar punem botul, vrînd- nevrînd,
Cu spaime de popor flămînd,
La fiecare surogat
Adus de câte-un de-legat
Al belitorilor de oi
Bun de legat, dar iar scăpat
Deși, apoi, e vai de noi,
Prin câte cazne înotăm
Să mai trăim, să mai votăm,
Să mai visăm, să mai vedem,
Sau câte-o bubă la export
Să iar mizăm pe calul mort,
Ori, dup-o datină schilavă,
Cam bogomilo-turco- slavă,
Mizăm pe golul din potcoavă
Covrig care nechează, pleavă.
(Provincia Corvina, aug.
2006, pag. 3)

Despre zidire

Un poem de Ioan Flora

Mai întâi, Dumnezeu ciopli în piatră ploaie, ce șiroii șase zile și trei nopți, și iarăși trei zile, încât se învolbură, bubuind, pârâul dedesubtul haznalei din curte.

Apoi (estimp, mortul veghea, gălbejit, pe blană)

Ziditorul se făcu soare și frunză galbenă, și frunză roșie de iederă, încât prohodul să poată porni de-acasă, spre casa în veci mântuită. Acolo, printre tufe, în poarta lăcașului din lemn de gorun, acolo adastă, cernit, cortegiul, urmat la răstimpuri de cruci de bănuți aruncați înspre vămi, în văzduhuri.

Acolo-și începu, vălurită, spusa părintele Demetrian (soarele dogorea ca în miez de noapte, vara), acolo își rostuia tipicul cântărețul, ținându-i, supus, isonul; totul părea a fi că este, totul părea că nu mai poate fi.

Și-atunci, deodată, începu să se rotească în cerc sărutarea cea de pe urmă să se repete și ea (groparii zideau și tencuiau precipitați pustiul de groapă, care nu se mai sfârșea, părintele oficia și pe mai departe slujba care nu se mai sfârșea); era o cursă gratuită contra cronometru, n-aducea ziua ce-ndrăznea să surpe noaptea, meșterii zideau în adâncuri, părintele zidea în ceruri, carnea mortului zâmbea în muțenia ei atemporală, norii plecară de se prăbușiră dincolo de munți.

Trecură trei zile, meșterii zideau înainte la groapă, părintele slujea la capul mortului (Bine ești cuvântat, Doamne), norii reveniseră, muntele era doar munte și nu avea poteci.

Trecură șapte veacuri, iar mortul - tot pe blană, meșterii zideau în hăuri loc de odihnă, loc de verdeață, părintele Demetrian se făcu verde și mărunț ca iarna, sărutarea din urmă veni pentru a mia oară, dar apăru din senin prin preajmă o pasăre violetă și se așeză în vârful lumânării șerpuitoare de pe pieptul adormitului, ciripind îndelung ca un scaiete, iar o bătrână spuse că-i doica ei, a cucuvelei.

Dumnezeu rânduie ploaie, după care soare, și frunză roșie de iederă și mort viu neîngropat în țărână.

Și cruci de bănuți aruncați la răscruci înspre vămi, în văzduhuri. Dumnezeu rânduie căldări de lumină în oase; munții nu mai aveau poteci.

Târgu-Jiu, 25 oct. 2004

Nichita Stănescu

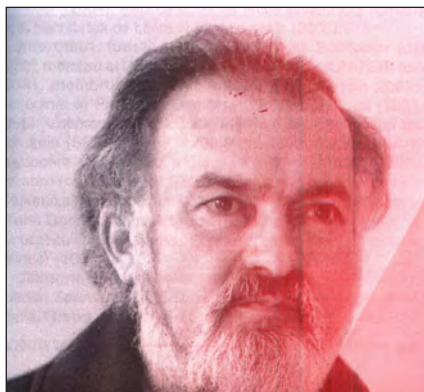
Acad. Zoe Dumitrescu Bușulenga

Venea cu regularitate la seminariile despre Eminescu pe care-l iubea adînc. Dar nu prea lua cuvîntul. Odată, l-am provocat la o lectură comparată a unor texte din Eminescu și din Schopenhauer. S-a uitat la paginile filosofului german cu oarecare indiferență și a început să vorbească. Ceea ce spunea era departe și de filosof și de poet, dar era un discurs poetic în sine. Rămăsesem uimită de frumusețea cuvintelor, de coerența lor muzicală, mai cu seamă însă de privirea care le însoțea, albastră, aruncată în zare, ca a unui profet, a unui poeta vates. Nu publicase încă nimic. Cîțiva colegi doar îi cunoșteau preocupările, printre care și Magdalena, prima lui soție, care mă informase. Pe măsură ce opera i-a apărut, a crescut, s-a desfăcut ca o floare uriașă, l-am descoperit, i-am înțeles și privirea țintă, neîntoarsă, căutătoare, și iubirea pătimașă pentru cuvântul în sine, ca expresie a obiectului, ca sens. În ochii lui cu irizări de celest azur, „sulițe albastre, fără întoarcere”, în ființa lui transparentă ca un ecran, se răsfrîngeau toate lucrurile creației într-o neîncetată tălăzuire, într-o febră a întrebărilor de cunoaștere și de iubire. Recurența imaginii ochiului trăda o imagine cheie, ca în operele lui William Blake sau ale lui Ion Țuculescu, ochiul heruvimic. Imaginea revela, poate, o apartenență la, sau, poate, numai o vocație spre o altă ordine gnoseologică, supraumană. Și a plimbat Nichita acel ochi simbolic, heruvimic, precum un copil printre semne, încercînd să ghicească ce e și cum e înăuntru lor sau dincolo de ele. O nestatornicie plină de grație îl mișcă printr-un univers care pare să trăiască într-o continuă și stranie metamorfoză între regnuri, într-un timp misterios, când linear, când reversibil și care înghite litere și cuvinte uneori, dar alteori se lasă înconjurat de ele. Nestatornicia aceasta a poetului îmbracă aparența jocului când trece prin stări întru care își deplînge, cu suave melancolii, solitudinea sau exultă de bucuria rarei comuniuni solidare. Frunzele tuturor anotimpurilor îi sunt pășuri de-o clipă, precum copacii indicatori într-un spațiu niciodată definit. Dar ca și stelele ori caii sălbatici, îi sunt partenerii celor mai simple metamorfoze prin care e obligat să treacă în pedeapsa neliniștii la care te condamnă cunoașterea neistovită. În mișcarea neîncetată a lucrurilor din cosmos, prinse cu o nespusă ușurință prin rapiditatea modificărilor

de perspectivă, piatra și, în general, regnul mineral, îl fascinează. Un „raid în interiorul pietrelor” mărturisește, implicit, cauza: acestea doar au „destine fixe”, „structuri mișcătoare”, stau ca puncte solide de referință. Peste tot, între sacru și profan, suferința și ontică și metafizică, se ascunde sub joc, drama cunoașterii se ascunde sub spectacol, într-o superioară regie ludică. Peste toate însă domnește cuvântul: „Cuvintele-tristețe”, singure „numai ele, prea puțin doritele” sunt de față. Astfel comunicarea prin cuvînt devine la fel de importantă ca modul de comunicare prin nesfârșitele metamorfoze. Iar visul poetului este să dobîndească acel cuvînt „care a fost la începutul lumilor lumii”, „despărțind apele de lumină”, adică Logosul (Necuvinte). Cunoașterea, iubirea, viața, moartea văzute într-o stare nesfârșit osmotică, așa încât moartea e doar un aspect al nesfârșitei metamorfoze cosmice, sunt cuprinse în cuvînt de poetul care a luptat cu el ca Iacob cu îngerul. Ultima oară ne-am întâlnit la o aniversare eminesciană, la Biblioteca Centrală Universitară, unde trebuia să vorbim amîndoi. Nu-l văzusem mai de mult. Si chipul, și privirea îi erau altele. Purtau pecetea bolii. Ne-am îmbrățișat. Și la întrebarea mea banală: Ce faci?, mi-a răspuns surprinzător: Vreau să încep să-mi scriu opera! Dar tu ai o operă superbă, am ripostat. Și știind despre ce este vorba, am continuat: Te rog, Nini, retrace-te un timp undeva la țară, cu un regim strict de viață și ai să-ți limpezești gândurile. I s-au umplut ochii de lacrimi și mi-a spus încet: Nu mai pot, doamnă Zoe! Nu ne-am mai văzut. Mi-au rămas de la el doar dedicațiile pe cărți. Din toate se desprinde un cuvînt: inefabil. De fapt acesta era atributul operei și omului Nichita Stănescu.

Brâncuși, între Hobița și Uranus

Valentin Tașcu

Nu fac parte dintre cei care, îndemnați de un restrictiv orgoliu local, ar dori să-l sechestreze pe Brâncuși la Gorj sau chiar la Peștișani. Mai ales că artistul a fost destul de hulit, poate chiar insultat pe-aici, din moment ce n-a mai participat nici măcar la dezvelirea complexului cultural de la Târgu-Jiu și nici n-a mai intenționat să se reîntoarcă la origini. În treacăt fie zis, o astfel de revenire la matcă ar fi fost catastrofală, atât pentru sculptor, cât și pentru opera sa, fiind cunoscută capacitatea românului de a-și devora fiii, precum Saturn, fiul lui Uranus și al Geei. E destul că Brâncuși și-a declinat cinstită identitatea: pe așezământul fastuos pe care i l-a rezervat Parisul (în vreme ce România nu i-a conservat nici măcar casa natală) scrie clar și, desigur, cu recomandarea artistului, „né a Hobița, Gorj, Roumanie”. Numai că francezii îl consideră francez - nu sunt de acord însă nici cu această restricție, chiar dacă ea vine din partea „orașului lumină”.

Brâncuși e universal - iată o banalitate care se cere însă demonstrată - este din zodia întemeitorului Uranus, a Cerului deci, soț al Pământului (Geea),

tată al Timpului (Saturn - Cronos), strămoș al Titanilor și al mai marilor zei olimpici. Sună pompos, prețios și-mi repugnă, sună a metaforă livrescă de gust îndoielnic. Numai că în cazul lui Brâncuși acest ton se explică, se justifică.

Pretenția că artistul și-a extras motivele esențiale din specificul etnografic al Hobiței este absurdă și nu mai intru în amănunte, alte banalități de altfel.

Consider că artistul a fost un nativ universal, un fel de mediu al revelațiilor cerești, calitate care nu vine nicidecum din cultura sa (sumară), ci dintr-un sine curat și adânc, în care se vor fi condensat ritmuri ancestrale de peste tot și din toate vremile. Cineva găsea corespondențe ritmice ale lucrărilor brâncușiene în mistica totemică, africană sau mexicană, altcineva descoperea relații cu motive ale țesăturilor marocane și nu văd de ce nu s-ar putea face legături cu ceramica australiană, din moment ce ea coincide adesea cu cea de la Cucuteni (cu o vechime de peste cinci milenii). Sigur că asemenea conexiuni ar putea să pară și ele extrem de orgolioase, chiar dacă pe plan universal. Depinde ce se consideră a fi ritmul: dacă e doar o stare armonică sau gestuală, necesară muzicii și dansului ca sisteme elementare de comunicare, da, atunci afirmațiile de mai sus sunt bombastice. Numai că de mai bine de două decenii, ritmul a intrat în ordinea antropologiei limbajului (prin Henri Meschonnic cu a sa lucrare fundamentală *Critique du rythme. Anthropologie historique du lan-*

gage, Editions Verdier, Lagrasse-Paris, 1982), iar dacă ne gândim bine intrase deja, la începutul secolului al XX-lea, în aria esoterică a antroposofiei prin conferințele stranie ale enigmaticului Rudolf Steiner.

Așadar, ritmul, ritmurile au încetat să aparțină lumii amorfe, mecanice, prozodice, metrice și au intrat în componența ființei umane, în dinamica fiziologică. Acceptând această perspectivă mult mai incitantă, este limpede că ritmurile sunt embleme ale tradiției străvechi, ale manifestărilor umane de bază. Ele s-au născut odată cu ființa umană civilizată, pe o scară evolutivă greu de datat în timp, dar dedusă magistral de savantul sorbonez Pierre Chaunu în altă carte rară a secolului trecut, *Histoire et decadence*, adică momentul în care pentru prima dată omul a decis să-și înmormânteze semenul decedat. În această clipă, mai importantă decât descoperirea roții sau a focului, ființa umană și-a preschimbat ritmurile interioare din strict fiziologice, în ritmuri ideatice, rudimentar filozofice. Adică, a trecut de la gestică biologică la cea ritualică, adjudecându-și deja conștient dansul ca prim sistem de comunicare cu cei din preajmă și mai ales cu divinitatea primordială, cea inspirată de temerea, nemaladivă însă, față cu infinitul morții. Este limpede că omul primitiv era dotat cu simțuri superioare celui de azi, simțuri tocite și anihilate prin progresiva intervenție ajutoare a uneltelor și a tehnicilor, după cum deținea și se exhiba

☑ prin ritmuri pure, nealterate de intervenția armoniilor cultivate, îndemnul lui Jean-Jacques Rousseau „înapoi la natură” avea desigur în vedere aceste pierderi succesive de energii fiziologice și de ritmuri ideatice care au făcut din om cea mai neîn-zestrată, mai vulnerabilă dintre ființele pământene. Plecând de la „formă spre spirit”, invers decât propune tematica simpozionului nostru, încep să văd în Brâncuși un «arc peste timp, din vremurile uraniene și saturnine până dincolo de zilele noastre. Artistul, indubitabil s-a dovedit a fi păstrătorul unui substrat ancestral neerodat, moștenit nu pe filieră locală sau strict familială, ci printr-o ereditate universală. Departe de a suspecta cultura sumară a artistului, o considerăm salutară, tocmai pentru că el n-a avut nevoie de ea, fiindu-i bine înăscută cultura ancestrală. Mai mult, fără a avea cunoștințe temeinice de geometrie, atât de necesare sculpturii și arhitecturii, Brâncuși a fost și simplu (luați elementele acestei sintagme atât sintagmatic, cât și separat) un geometru, așa cum au fost întemeietorii acestei discipline din preajma lui Pitagora, niște filozofi de fapt. Prin mistică geometrică și nu prin geometrie matematică a modelat el formele sale salvate din perfecțiunea liniilor drepte sau a curbilor cu rază constantă, pentru că e limpede că a fost un practician al formelor neeuclidice. Ochiul simplu deduce că liniile paralele ale lui Brâncuși se întâlnesc într-un infinit cosmic, iar liniile formelor sale geometrice (cuburi, hexagoane, trapezoide, poliedre diverse) își asumă curbura suprafeței planetare, iar ființele sale triunghiulare au o sumă a unghiurilor ori mai mare (convexă), ori mai mică (concavă), dar niciodată de 180 de grade. Peste aceste forme plurivalente, mobile, nicidecum fixe, plutește aerul relativismului lui Einstein, savantul cu care Brâncuși a trăit o contemporaneitate distantă, dar ocultă.

Adolescență pe viață

Ileana Vulpescu

„Când nu mai suntem copii, am murit” spune C. Brâncuși. Începem să deschidem cât de cât ochii asupra lumii, începem să judecăm oamenii. Viața începe să ne doară. Adolescența-timpul dintre copilărie și prima tinerețe, aduce cu sine o revoluție a minții și a trupului, care cere înțelegere, blândețe și dragoste. Este vremea celor mai involburate elanuri, a celor mai multe scenarii, fabricate în propria minte, mai ales în jurul unor persoane inaccesibile, vremea bucuriei, motivate numai de exuberanța vârstei, a bucuriei dar și a suferinței maxime: totul te nemulțumește, începând cu propria persoană, urmând familia care nu te înțelege și căreia când nu o ai, îi simți acut lipsa. Vremea dragostei care, neîmpărtășită, capătă proporții de catastrofă.

Edina, eroina romanului de față, se îndrăgostește de profesorul ei de franceză, un tânăr în jur de treizeci de ani, însurat, tată de familie. Cu acuitatea vârstei, toată clasa-și dă seama de dragostea fetei, numai profesorul, Philippe, simulează că nu observă flacăra care o mistuie. Ea nu îndrăznește să declare dragostea față de profesor care, om cu principii, nu dorește să strice viața unei copile, viitoare femeie, anexându-și-o ca amantă.

Eroina ne poartă prin meandrele vieții dintr-un liceu de educație fizică, unde sunt pregătiți sportivi de performanță. Viața acestor adolescenți înseamnă muncă dură, consecvență și ambiție și mai mult decât orice-pasiune.

Impresionantă în această carte este poezia pe care o degajă dragostea Edinei pentru profesor, și de asemenea atmosfera de visare desfășurată în peisaje mirifice, delicatețea de blândă mângâiere, din scrisorile ei către profesor pe care, după treizeci și trei de ani cât nu s-au văzut, îl iubește ca în vremea adolescenței, cu aceleași menajamente prin care-i ocrotește viața de familie.

O melancolie discretă învăluie eșecul unei mari iubiri: amputarea sufletească a doi oameni care nu s-au întâlnit când ar fi putut alcătui un cuplu din pasiune.

Melancolia adolescenței, melancolie pe care adesea o purtăm cu noi toată viața, învăluie această carte.

Minicronică de cititor**O poveste întâmplată în „Timpul florilor de maci“****Eli Gîlcescu***„Și roșul nu mai arde, doar plânge.“**(Margareta Anton)*

Reușind să transforme în realitate cele mai ascunse plăsmuiri ale imaginației, să se împotrivescă imboldului firesc ce-l mână unul către altul, până în clipa în care scrisorile, pline de iubire, deschid ușa secretă a inimii – o permanentă tentație, o furtună de emoții periculoase, o procesiune de chipuri, încordate iluzii... povestea ei, mai mult decât omenească, a lui, mai mult decât rațională sau poate mai puțin... din vreme în vreme, ca o vară nedreptățită, mereu în așteptare în întuneric și tăceri.

Pentru cititor, greu de îndurat suspansul printre florile de cireș, amintiri care plutesc încă în orașul interzis, acolo unde revin ploile cu soare, recorduri, și ele în defilare, sub pașii care împung rădăcinile eliberate de ură, invidie, răzbunare..., rădăcinile tulburate de foșnetul pașilor Edinei (și ei interziși) în **Timpul Florilor De Maci**, fără promisiuni, doar pe lângă iubire, și când spre ea se-aruncă, fără răspuns, pentru prima oară, acel strigăt deznădăduit, într-un joc neînțeles, veșnic treaz, cu amurguri triste, va exista mereu Philippe, o blândețe așezată peste nopți de rugi, de doruri zbuciumate, de lacrimi care au implorat tăcerea să vorbească viselor schilodite de atâta „interzis“... un Philippe năruit sub lițoliul de frunze, de liniști, ca un dan-

găt de clopot, ecouri... un Philippe prin câmpurile cu maci, iar Edina, plutind în derivă, mereu la banca de la fereastra altui timp, Edina sub salcie, ascultând o altă poveste de fantezie și imaginație, o altă „privire“ care s-o întoarce la „căldura amintirilor reînsuflețite“, o altă bucurie, un alt vis – vis de margarete – într-un sublim poetic la hotarul nesfârșit al iubirii, un vis cu aripi spre sărutul din infinit „cu dor de roșu și cu verdele ce-i dă răgaz, cu țipete de metale obosite, învinse de rugină“, sărutul altui veac, „melancolia adolescenței, melancolie pe care adesea o purtăm cu noi toată viața...“ (Ileana Vulpescu, *Adolescență pe viață*, fragment din prefața acestui volum).

Miniprezentare a autorului

Margareta Anton, născută la Cisnădie, județul Sibiu, doctor în Educație Fizică și Sport din anul 2003, conferențiar la Facultatea de Educație Fizică și Sport, Universitatea Ecologică București, artist vizual, Uniunea Artiștilor Plastici, scriitor. Publică în anul 2001 romanul „**Anestezia străzii**“, Editura Smart, și în anul 2015 „**Timpul florilor de mac**“, cu un text argumentativ al distinsei scriitoare Ileana Vulpescu.

A obținut în anul 2015 diploma de Ambasador al orașului Amiens pentru două lucrări de pictură:

„**La Somme**“ și „**Catedrala din Amiens**“.

Mai are în palmares numeroase diplome de merit, de excelență, acordate de Ministerul Educației Naționale, pentru publicarea unor cărți de specialitate, articole la sesiuni de comunicări științifice internaționale și naționale, în reviste de specialitate.

A participat la Campionate Mondiale, Europene, Balcanice și Naționale la categoria masters – aruncarea suliței, unde a obținut medalii de aur, argint și bronz.

In Memoriam: Ion Pena, scriitorul interzis

Marin Scarlat

n. 25 august 1911, comuna Belitori, azi Troianul, Teleorman - d. 29 iulie 1944, Alba Iulia. Perceptorul-scriitor, alături de fiul lui Sadoveanu, îngropat în Cimitirul Eroilor

Ion Pena a scris și s-a impus într-o perioadă tulbură a istoriei noastre, urmată de epoca devastatoare a regimului comunist, care a dus la scoaterea sa în afara circuitului public prin includerea de către cenzura în “fondul special interziși - (S)”, între 1945 și 1989. Viața lui s-a desfășurat sub zodia tragicului, ca să nu spun a blestemului. Ca prim născut, a avut parte de un destin frânt la doar 33 de ani, fiind al cincelea copil, din cei șapte, pe care părinții l-au pierdut în timpul vieții.

Trebuind să-și onoreze funcția de perceptor, nu tocmai populară, Ion Pena a fost scriitor cu normă redusă, scria printre picături. Mai mult, fiind iubitor de oameni, s-a implicat și în activitatea de culturalizare a sătenilor în Banat, la Sichevita și în Domnești, județul Mușcel, actualmente Argeș. În puținul timp rămas Ion Pena a scris, totuși, câteva sute de poezii și epigrame. Oricum, “Non multa sed multum” spunea domnul Peter Sragher. Ca și cum parcă părinții nu ar fi suferit destul, prietenia sa cu Gheorghe Șuța, liderul Partidului Național Țărănesc din Domnești, unchiul Elisabetei Rizea din Nucșoara, participantă activă la „Rezistența anticomunistă din Munții Făgăraș - Haiducii Muscelului”, și apartenența sa țărănistă aveau să-i condamne familia la su-

pravegherea miliției și securității după război, până prin anii ‘70.

Ion Pena n-a fost căsătorit, hotărâse s-o facă după război, dar n-a mai apucat, și n-a avut copii. Totul se pierdea, așa că am decis să mă implic în scoaterea sa la lumină. În demersul meu am bătut la multe uși literare și publicistice care nu s-au deschis. Este un arc în timp, el poate exista din nou prin dumneavoastră, citindu-l.

În studiul său despre Ion Pena, cunoscutul publicist și istoric literar, Stan V. Cristea, membru al Uniunii Scriitorilor, consemnează că „surprinzător, prin 1943 – 1944, acesta pare că evolua spre un nou fel de poezie, îi întrezărim - incredibil, cumva - pe Nichita Stănescu și Marin Sorescu. Este important de spus că Pena a scris și proză. Astfel, astăzi, noi putem să judecăm firul epic din proza utopică “Moneda fantazienilor”, scrisă în Banat între 1937 - 1938, în care merge cu anticipația până în 1 ianuarie 2000. În povestire, previziunile autorului au mari analogii cu colectivizarea și cooperativizarea, Ion Pena dovedindu-se un bun analist social de anticipație. Prozatorul și publicistul Constantin Stan (1951 - 2011) scrie despre faptul că “Pena, prin povestirea sa, îl devansează pe George Orwell”, autorul faimosului roman “Ferma animalelor”, scris în 1945. Iar profesorul, ziaristul și prozatorul Victor Marin Basarab afirma tot în 2001 în cartea pe care începuse s-o

Membrii Fundației “Alba Iulia 1918, pentru unitatea și integritatea României”, la mormântul scriitorului Ion Pena din Cimitirul Eroilor - Alba Iulia. Arhiva Revistei DACOROMANIA

☑ scrie despre Pena: „Moneda fantazienilor” ar trebui pusă în circulație și așezată într-o exactă comparație cu proza urmuziană, într-o corectă înțelegere a vizionarismului sud-est european și, de ce nu, la baza teatrului absurdului ionescian.” Acum, în 2015, citind și cumpănind, putem afirma că scriitorul teleormanean a fost un vizionar.

În prezent, după documetările făcute, este o certitudine că Ion Pena a publicat și era apreciat în marile publicații bucureștene „Universul literar”, „Păcală”, „Prepoem”, „Vremea”, „Epigrama”, în revista buzoiană „Zarathustra”, redactată de Ion Caraion și Alexandru Lungu, cât și în cele teleormănene „Oltul”, „Drum”, „SO4H2”, „Graiul tineretului țărănist” ...

În „Universul literar”, suplimentul celui mai popular și influent ziar din perioada interbelică, „Universul”, Ion Pena era catalogat „Un poet plin, de un talent robust, original și format, care face o figură cu totul aparte în corul celorlalți.” „Astăzi Ion Pena vine între noi cu o liră cu totul înnoită, așezându-se dintr’odată pe primul plan al poeziei tinere”, „Versurile lui trebuiesc citite cu toată atenția, în miezul lor se sbate un poet de rasă, care semnează simplu și deslușit: Ion Pena”.

În 2011 a apărut cartea „Scrieri” de Ion Pena, care include poezii, epigrame, precum și proză, dovedind talentul multilateral al autorului. Consider că scrierile sale pot vorbi cel mai bine despre receptorul - scriitor. Iată una din poeziile care-i definește creația: *Opriți-vă*// În drumul meu opriți-vă fierbinți./ În carnea mea cu târnăcoape./ Am să vă dau mistere și arginți./ Ca fumul, bogăția să vă’ngroape.// Mi-e inima de fulgere ocean./ Mi-e palma năzdrăvană și haiducă./ Opriți-vă cu sufletul ocean/ Să beți înfiorarea hăbăucă.// Pe steiul ars de foc și’nchipuiri/ Să vă înalț o clipă, să vă doară./ Crepuscul de altare și zefiri/ Și vorba peste moarte să vă moară.// Nu închinați cu mine rugăciuni/ Ci treceți, ca barbarii, mai departe./ Mă jefuiți de grâne și tăciuni./ Deschis îmi e pătulul ca o carte.// Eu voi rămâne singur, vagabond./ Un cerșetor de soare și de vise./ Voi ocoli destinul rubicond/ Cu porțile de marmură, închise.

https://ro.wikipedia.org/wiki/Ion_C._Pena
iulie 2015

Poezii

Ion Pena

Portret

Eu sunt sălbatec ca un vis
Ce noaptea liniștea sugrumă,
Ca un profet păgân închis
În carapacea mea de humă.

Eu sunt înalt ca un stindard
Ce-i ros de umbră și de glorie,
Ca un păcat spălat în nard
În patruzeci de purgatorii.

Eu sunt pribeag ca un strigoi
Ce scuipă lumea cu blesteme,
Ca un nebun cu pumnii goi
Și tidva plină de poeme.

Poetul din urmă

Pe-aici poetul este rătăcit
Prin hârburi de anafură și beznă,
Heralzii în tăcere i-au murit
Și plânsu-i-au durerile în gleznă.

De vreme îndelungă-i călător –
Cu pietrele și roua din grădină,
Cu pulberea, cu norul călător,
Cu toamna îmbrăcată în rugină.

A năzuit o țară de povești –
Naiade în albastră legiune,
Luceferi în betele îngerești
Și verile cu umbre de cărbune.

Să fluture alaietele în zob
Pe lanuri să se scuture belșugul
Din cupe să hălăduie - și rob
Ca neaua să-i lucească meșteșugul.

O țară de lumină și de vis
Poetul peste ani a căutat-o;
I-e sufletul de negură, închis
Și țara pân-acuma n-a aflat-o.

Anii mei

Anii mei ca merele toamnei trec
 Cu dragostea , cu tristețea, cu bucuria;
 Peste calendar, peste zile m-aplec
 Și-mi plac colindele și Sântămăria.

Visez adesea biserica din copilărie,
 Bătrână, cu denie, cu joc, cu prohod;
 La bâlciuri o fată, o menajerie
 Și eu evoluând între ele, Irod.

Iunie 1941

Scrisoare din oraș

Comuna mea cu leat pierdut în ceață,
 Cu liniști mari și care de argilă,
 Prin visul meu prin alba dimineață
 Te năzăresc îndepărtată și umilă.
 Eu am plecat în larguri de migale
 Din anii mici ca nasturii și melcii
 Tu ai rămas pe coamele agale
 Cu grâu și flori și râurii auvâlcii
 Poate-i mai bine, dreaptă în natură,
 Să stai așa de dor catapetesmă,
 Arar să-mi joci în orele de zgură
 Pe canaveaua gândului miresmă.
 Prin jurul meu e colb, amar și trudă,
 În creștet nici-un înger nu coboară,
 Cu bozi în păr nu văd o paparudă
 Și chiar regina vinului e chioară.
 Căsoaie mari cu pânțecă bălțate
 Sudalme sure bucură peisajul
 Poemele sunt frânte, lăbărțate
 Pe vârfuri e actor cabotinajul.
 Și nimeni nu visează o minune
 Un boloboc de logică e traiul,
 Pe-aici e mort și timpul în tăciune
 Și luna nu-și mai vântură mălaiul
 Ci tu ești doar un pumn de sărăcie
 Dar eu te simt, comună de pe zare,
 Luceafăr înălțat în veșnicie
 Cu Dumnezeu în frunte și altare.

Metamorfoze

Acest drumeag de lespezi încâlciți
 Îmi rupe carnea goală și trufașă
 Pe armele a mii de neofiți
 Și cu azur durerea mă înfașă.

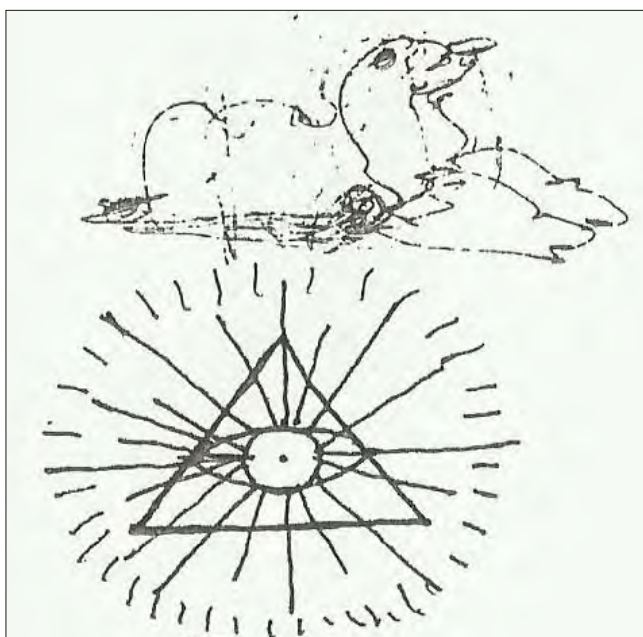
Nestăvilit-nainte mă îndemn
 Urcat pe uriașe crepuscule,
 E lumea ca o amiază de lemn
 Și fluer în săracile-i pătule.

Hei, suflete deapurea hoinar
 Oprește la o margine de vară
 Și soarele luându-l felinar
 Să trecem peste margine, afară.

Voi ocări de-acolo fără coșorog
 Acest pământ aidoma c-o sferă
 Și voi sculpta pe mersul lui olog
 De brută prăbușită în holeră.

Nu-i voi mai cere nici-un dumaticat,
 Nici o tingire doldora de varză,
 Ci ferecat în foame și păcat
 Îi voi lăsa să urle și să arză.

Târziu în veacuri, poate, rătăcit
 Voi reveni pe urme vechi halucinat,
 Cu altă zestre iar de peticit
 Și fi-voi jaguar sau împărat.

Poeme și aforisme

Ionuț Caragea

În așteptarea păsării

timpul dăruit acestor cuvinte
l-am furat morții
asemenea lui Prometeu

ca pedeapsă
am fost înlănțuit pe un munte
în mijlocul unei insule

am scris multe poeme
păsării care se hrănea cu trupul meu
până când a devenit milostivă

atunci am rugat-o să mă ia pe aripile sale
să mă ducă aproape de mare
să mai văd o dată valul
cum se apropie de țărâm

Pasăre fără cer

priviți-l cu toții cum stă cu brațele strânse
ca o pasăre fără cer
ecloziune captivă în oul de lemn
al cui este zborul
pe care trebuia să-l învețe?

să căutăm răspunsul
prin coridoarele întortocheate ale sângelui
avem fiecare un indiciu
un fir deșirat din cămașa îngerului

faceți o plecăciune umbrei
când veți ști ce e zborul

Cuvinte refuzate de tăcere

prea multe metafore au pus poezii în poeme
când ajungea una singură
precum sufletul în mijlocul cărnii
dar s-au temut atât de mult de uitare
încât au înrobit îngerul
au însuflețit umbra
și i-au dat singurătății chip de om

aerul l-au înmiresmat cu metafore
atunci când necunoscutul trecea ca o boare
prin liniștea încăperilor
sau ca un ecou printre glasuri
izbind pereții inimii

pământul l-au însămânțat cu metafore

și repetiții, cât de multe repetiții
au pus poezii în poeme
ca o comandă șchiopului
să urce scara-ntr-un picior

metaforă reîncarnată în cuvânt
cuvânt pierdut în metaforă

Uciderea cuvintelor

dacă nu ar exista poezia
cuvintele ar mișuna precum viermii
în creierul găunos

dacă nu ar exista poezia
cuvintele ar fi doar săbii și cărți
ce proslăvesc nimicnicia
sclavagismul
și frica

dacă nu ar exista poezia
cuvintele ar fi îngropate adânc
în umbrarele conștiinței
ca niște prunci
uciși de Irod

Canibalism liric

îmi țin poemul în mine
la fel cum îmi țin respirația
îl simt zbatându-se
lovindu-se de toți pereții
căutând o rană prin care să iasă
să devoreze liniștea și albul
dar nu
rănile s-au închis
din nevoia mea de a fi cu altcineva
mai presus de cuvinte și alte metafore
fără trup și fără atingeri

☑ ajunge cu iluziile
 încerc să uit, încerc să ignor
 poemul urlă, cuvintele sale înfometate
 încep ca niște fiare
 să-și înfigă colții unele-ntr-altele
 își sfâșie carnea neagră
 își bea sângele
 în inima mea este un cimitir de cuvinte
 în ficat, în intestine, în creier
 peste tot sunt cuvinte
 hrănindu-se cu resturi de cuvinte
 cu măduva silabelor
 scuipând oasele vocalelor și consoanelor

ultimul cuvânt își linge rănille
 și se așază la pândă
 foamea îi roade stomacul
 începe să alerge de nebun după fantomele
 altor cuvinte
 prin ochiul stâng, prin ochiul drept
 până la timpane, printre dinți
 ajunge pe vârful limbii
 amar și negru
 îmi vine să-l scuip, dar știu...
 acest cuvânt este sfârșitul
 îl înghit, nu spun nimic nimănui

Zborul cu ochii închiși pe aerul aripilor lipsă

de boala scrisului
 se îmbolnăvesc cei mai sensibili
 și cei mai aroganți
 care este unul și același lucru
 privit prin ochiul celui ce vede tot
 și înțelege tot

de boala scrisului
 se îmbolnăvesc cei ce cred
 dar care nu o spun
 și cei ce se opun, chiar dacă și ei
 acceptă curgerea cuvântului precum
 lacrima și picătura de sânge

de boala scrisului nu te poți vindeca
 prin beția cuvintelor celorlalți
 ca să uiți cine ești
 de unde vii și unde trebuie să mergi
 și nici nu te poți lega de cuvânt
 ca de-un petroi
 apoi să te arunci în amonteale inimii

de boala scrisului nu te poți vindeca
 prin ecoul cuvântului

și nici prin tăcere, ținând pasărea
 închisă în colivie
 doar zborul cu ochii închiși
 pe aerul aripilor lipsă
 când aerul e sufletul tău, călătorind
 între lumile cuvântului

Primul pas spre eternitate

și iată-mă plecat spre eternitate
 ca și cum ar fi la o aruncătură de lacrimă
 la o aruncătură de stea
 primul pas este cel mai dificil
 este viața
 ca zborul între două oglinzi
 separate de timp
 este viața
 ca râul ce izvorăște din inima mea
 și curge prin capilarele acestui univers
 cu ochi galactici
 este viața
 ca gura ta ce așteaptă respirația mea
 să-ți împrășteze sufletul rarefiat de absențe
 este viața
 ca urechile tale ce așteaptă apropierea pașilor mei
 zigzagați de dureri și ispite
 este viața
 ca visul unor alte emisfere cerebrale
 captive în dimensiunea misterului
 este viața
 ca poemul acesta ce se hrănește
 cu propriile mele cuvinte
 distorsionate
 de gravitația albului

Dumnezeu în stare latentă

nu există drog mai puternic decât creația
 sentimentul acela când plutești
 și lumea întreagă este la picioarele tale
 când ceea ce gândești capătă sens și se conectează
 prin flux luminos
 cu restul gândurilor din univers
 când orice lucru, oricât de neînsemnat părea înainte
 devine o nouă descoperire, un nou adevăr
 privit din toate unghiurile percepției
 drogul acesta nu se prizează, nu se injectează
 nu se bea pahar cu pahar
 și nu se învață
 drogul acesta există dintotdeauna în tine
 îți curge prin vene
 respiră odată cu tine, iubește odată cu tine
 este Dumnezeu în stare latentă.

Aforisme

Destinul meu este o clipă eternă de dimineață suspendată între șoaptele inimii.

*

Să mă lovească soarta, să o lovesc și eu.

*

Destin, suferință adâncă, mă legeni pe brațe, părinte, și-adorm în suflet de stâncă printre atâtea cuvinte...

Nu fi trist, pune-ți o dorință. Cuvântul tău e curcubeul care apare pe cerul gurii, după o ploaie de lacrimi.

*

Dumnezeu este arhitectul bolții mele palatine, dar mi-a lăsat cuvintele să decorez teatrul acestei vieți.

*

Adevăratul pictor al cuvintelor este acela care își face autoportretul cu ochii închiși pe pânza imaculată a sufletului.

*

Războiul modern a transformat calul de lemn în cal virtual. Și dragostea se transformă, începe să poarte ochelari holografici.

*

Dreptatea

Cei care au mereu dreptate sfârșesc prin a avea cei mai mulți dușmani. De aceea este bine să le dai dreptate și altora...

*

Dualitatea

În fiecare om se află un David și un Goliat. David învinge când capătă curaj și ochește punctul sensibil al lui Goliat. Goliat învinge când îl intimidează pe David și îl constrânge să arunce cu pietre în ceilalți oameni din jur.

*

Dumnezeu

Uneori îmi trec prin cap gânduri furioase ca niște armate de fulge-

re. Poate că Dumnezeu încearcă să comunice cu mine, iar eu, ca un insomniac, număr secundele dintre lumina pe care n-o ating și glasul pe care nu-l înțeleg.

*

ADN-ul lui Dumnezeu este compus din spiralele galaxiilor.

*

Dacă la început a fost cuvântul, pot spune că Dumnezeu a fost poet și a creat universul așa cum și eu am creat poezia mea.

*

Când eram mic voiam să mă fac Dumnezeu, dar nu bănuiam cât de greu este să rămâi Om atunci când ești singur.

*

Când ești înconjurat de străini, Dumnezeu este mai aproape de tine.

*

Dumnezeu ne-a dat la fiecare atâta minte câtă putem duce.

*

Dumnezeu nu-și trage niciodată sufletul, îl oferă neconținut.

Efemerul

Mereu trecem pe lângă noi înșine, ocolindu-ne umbrele, ocolindu-ne sufletele, apoi ne admirăm efemerul în oglinzi statice.

Gândul

Mă agăț de un gând ca de un colac de salvare, atunci când crește apa tuturor suferințelor și cerul are culoarea înecului.

*

Și cărui zeu să mă-nchin dacă nu celui ce cade în fiecare zi cu obrazii în palme, așteptând apocalipsa gândurilor?

*

Gândurile mele – circumferința unui trunchi de copac, despletindu-și seva într-o coroană de vise...

*

Mă așez la fereastra singurului

tren: gândul-expres.

*

Eu sunt monarhia absolută a gândurilor mele.

Imaginația

Imaginația – forța minții și a sufletului prin care putem construi noi miracole ce au la bază iubirea și arhetipul creației divine.

*

Dacă te lovești de un zid, îți prelungești viața imaginându-ți o ușă, imaginându-ți un zbor.

*

Pentru a avea imaginație, trebuie să fii atras de ceva. Pentru a avea speranță, trebuie să-ți fie teamă de ceva.

*

*

Inima își face munca silnică în ocnele de sare ale durerilor mele lăuntrice.

*

Inima – pioneza de pe harta lumii.

*

Inima nu bate niciodată ora precisă a îndoielii...

*

Centrul de greutate al oamenilor se află în inima lor.

*

Inima este și vie și moartă, pe jumătate înșelată de propriul ecou.

*

Inima – capcana pusă timpului, împiedicându-l să treacă neobservat.

Inspirația

Deseori mă inspir din ceea ce spun oamenii și spun ceea ce oamenii au nevoie să inspire.

*

Te poți obișnui cu mirosul, cu gustul, cu atingerea, cu auzul, cu privirea, dar cu inspirația niciodată. Iar când te părăsește inspirația, simți că ești privat de toate simțurile la un loc.

Poeme

Mircea Arjuna

Pe o rană să viseze, pe un vifor să se culce

A-nviat din nou jertfitul fluture din crisalidă,
 Și a părăsit mormântul în a rugilor hlamidă,
 A pornit să ne vestească despre calea care duce
 Pe o rană să viseze, pe un vifor să se culce.
 A venit iar între oameni cu solia lui de pace
 De iubire să vorbească și de lumea ideală,
 Să împace omenirea într-o pace epocală,
 Cu euritmii de gânduri în copii a ne preface,
 Să-nțelegem iar misterul, taina care ne seduce ... ,
 Să iubim pe cel de-alături, ca pe propriul nostru chip
 Și cu mâinile întinse, pipăind rana din cruce,
 Să ne prosternăm cu toții în al tălpilor nisip...

Pe o rană să viseze, pe un vifor să se culce .

Cerul înrobitor de muzici peste râuri stă răsfrânt

A trecut și noaptea asta cu miracolul ei sfânt,
 S-a ivit pe boltă luna într-un giulgiu de platină
 Aruncând peste morminte o lumină din lumină... ,
 Cerul înrobitor de muzici peste râuri stă răsfrânt .
 S-a întors din nou la viață fiul lumii pe pământ
 Cu covoare de verdeață, cu ciopoarele de miel,
 Cu copii rumeni la față din reginele femei... ,
 Cerul înrobitor de muzici, peste râuri stă răsfrânt .
 În explozia de muguri, care lumea o subjugă,
 A venit din nou copilul către toate care sunt,
 Să ne-nvețe-abecedarul fericirii pe pământ,
 Ni l-a adus pe Mesia, ascultând a noastră rugă ...

Cerul înrobitor de muzici, peste râuri stă răsfrânt . .

Marele colind al lumii din cuvânt abia începe

Cad silabele în inimi, să putem ușor pricepe,
 Să ne sape în aorte setea noastră de repaos ... ,
 Cad silabele-n comete, stelele s-ascund în hoas .
 Marele colind al lumii din cuvânt abia începe . ,
 Ca o zbatere adâncă izvorâtă din orbite .... ,
 Vorbele se fac în frunze, frunzele în floare plină ,
 Cu nectaruri pentru zborul rătăcit într-o albină.... ,
 Florile se trec în fructe, fructele se trec topite
 Ca o ceară parfumată și se cer culese-ndată ,
 Pentru gura care arde de silaba-nsângerată ,
 După dorul de iubire, după-nflăcărare stepe
 Ce le-a străbătut profetul, anunțând că înc-odată .... ,
 Marele colind al lumii din cuvânt, abia începe .

Numai lebăda-și divulgă măreția prin tăcere

Dintre păsările toate, care zboară spre azur
 Și se-ntorc spre lumea noastră ca o piatră în cădere ,
 Cu întinse aripi albe, ca omătul cel mai pur ,
 Numai lebăda-și divulgă măreția prin tăcere ,
 Ca o zbatere de pleoape, ca o fâlfâire albă,
 Fără cântece de harpă, fără triluri de durere ,
 Pământenilor s-aducă focul dorului în salbă .
 Numai lebăda-și divulgă măreția prin tăcere ,
 Ea trecând, pasăre albă, peste apele-nceștate ,
 Ca un vis pierdut în noapte, ca o palidă părere ,
 Ca o iolă în amurg, cu catargele plecate ,
 Dorul să-mi aprindă-n noapte, de la stelele-nghețate ...

Numai lebăda-și divulgă măreția prin tăcere .

Din ulcior să bea răcoarea zeilor, ca o poveste ...

Pe acel ce mă urăște și acel ce mă omoară
 Tot chemându-mă în lumea din hotarul ce nu este ,
 Să îl fac să-și piardă glasul, poate pentru prima oară,
 Din ulcior să bea răcoarea zeilor ca o poveste .
 Să îl fac să-și ardă ochii în oceanul de albastru... ,
 Ca pe un copil, de mână să îl duc în văi celeste ,
 Să îl fac să fie singur printre prieteni, un sihastru.. . ,
 Din ulcior să bea răcoarea zeilor ca o poveste.
 Peste sarea lui din lacrimi să-i aștern o sete-adâncă ,
 Peste zimbrii de durere să-l arunc precum oveste ,
 Și să-l fac să simtă-n tâmplă tânguiriile aceste
 Ca pe-o zbatere de-o clipă, ca pe ne-mplinitul încă... ,

Din ulcior să bea răcoarea zeilor ca o poveste .

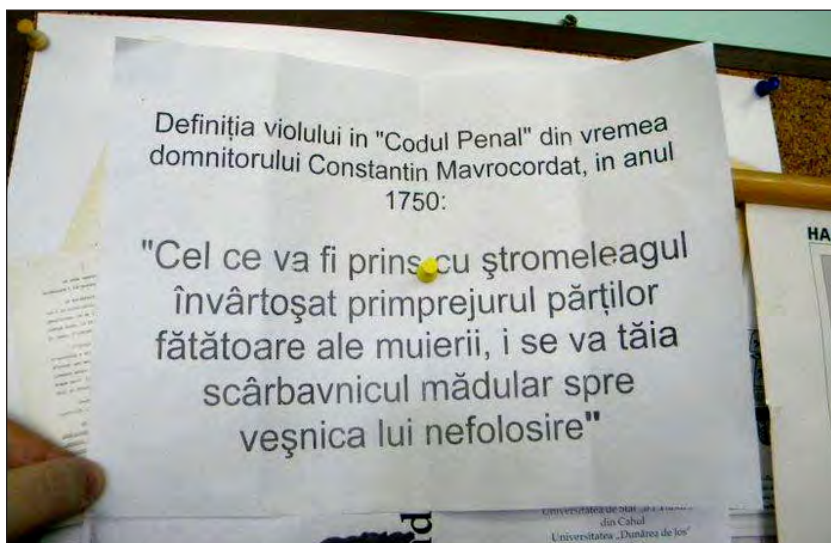
Un rănit apus de soare care-atât de viu se vrea

Am rămas cum stă o frunză sub o ramură de stea,
 Am rămas cum stă o boare peste sânul de fecioară ,
 Tot cătând adânc în mine, poate clipa care zboară ... ,
 Un rănit apus de soare, care-atât de viu se vrea .
 Am văzut că printre brațe doar luferii apar,
 Dar nu-s fetele frumoase și nici cine să le ia ,
 Să le ogoiască pașii, să le stingă-ntr-un sărut
 Cu-n rănit apus de soare, care-atât de viu se vrea ...
 Mi-am dorit să ard pe dealuri focul de aramă grea,
 Focul să-l revărs din mine, ca să-l sting apoi c-o boare ,
 Cu-n sărut pe geana zilei și din trupuri de fecioare ,
 Să păstrez zidit în mine, ca pe-o ofilită floare .... ,

Un rănit apus de soare, care-atât de viu se vrea .

Umor românesc

Geniul umoristic la români: Definiția violului în 1750 - Ștromeleagul” și tăierea sa!

În vremuri de demult, definiția violului era mult mai simplă iar pedeapsa aplicată probabil mult mai ...eficientă.

Textul de lege ce sancționa violul, în perioada domnitorului **Nicolae Mavrocordat**: “*Celui ce va fi prins cu ștromeleagul învârtoșat primprejurul părților fătătoare ale muierii i se va tăia scârbavnicul mădular, întru veșnica lui nefolosință.*”; Textul de lege ce sancționa violul, în perioada domnitorului **Ștefan cel Mare**: “*Velcare sau velcine va îndrăzni a se năpusti asupra tinerelor fete cu ștromeleagul învârtoșat, predepsit va fi de lege prin tăierea scârbavnicului mădular și aruncarea lui la rațe*”!; **Textul de lege ce sancționează violul valabil în prezent, anno pomini 2015** : Art.197. – (1) Actul sexual, de orice natură, cu o persoana de sex diferit sau de același sex, prin constrângerea acesteia sau profitînd de imposibilitatea ei de a se apăra ori de a-și exprima voința, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 ani și interzicerea unor drepturi. (2) Pedeapsa este închisoarea de la 5 la 18 ani și interzicerea unor drepturi, dacă : a) fapta a fost savarsita de doua sau mai multe persoane impreuna; b) victima se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau în tratamentul făptuitorului; b1) victima este membru al familiei;

c) s-a cauzat victimei o vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății. (3) Pedeapsa este închisoarea de la 10 la 25 de ani și interzicerea unor drepturi dacă victima nu a împlinit vârsta de 15 ani, iar dacă fapta a avut ca urmare moartea sau sinuciderea victimei, pedeapsa este închisoarea de la 15 la 25 de ani și interzicerea unor drepturi.4) Acțiunea penală pentru fapta prevazută în alin. (1) se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.*
Sursa Ever Green, wikipedia.ro.

n. n. red. Despre colaborarea sadomasochistă ori naravul pidosnic al colaborării dintre victimă și călău, abuzat sau buzat... legile încă nu fac vorbire...Nici spre noua veche- specie a femeii cu barbă, ori a masculului cu sutien și etcetera. E ora istorică a revizuirilor și dezvățăturilor lui Neagoe Baasarab, către fiul său Teodosie?

Prea des uităm .....

de Simion Felix Marțian

Sunăm, ne apelăm, ne conectăm
Și de semnale-i saturat eterul;
Comunicăm febril, dialogăm
Și, prinși de-acest vârtej, prea des uităm
Că mai avem un fir direct cu Cerul.

Pământul ne-a rămas parcă prea mic
Căci anulând distanțe, cu-ndrăzneală,
Vorbim mai mult, spunând ades... nimic,
Ne-apropie omniprezentul „clic”
Dar ne despart prăpăstii de răceală.

Sunăm să cerem și să oferim,
Avem agenda supraîncărcată
Cu prieteni, cunoscuți sau anonimi
Și-n dialog steril ne irosim
Iar linia spre Cer e neglijată.

Tatăl ceresc așteaptă răbdător
Să-L mai sunăm, să-l spunem ce ne doare,
Să-l cerem, cu credință, ajutor,
Să-l mulțumim că e îndurător,
Să-L laudăm în sfântă închinare.

E dialogul binecuvântat
Când pe genunchi avem conexiune
Cu Cerul, niciodată ocupat,
Cu Cerul ce răspunde garantat,
Cu Ceru-n dialogul rugăciune.

Mereu deschis, mereu având semnal
Și peste tot având acoperire,
Acest serviciu unic e vital
Iar dialogul, strict spiritual,
Ne-mbogățește în dumnezeire.

Sunăm, ne apelăm, ne conectăm
Și de semnale-i saturat eterul
Dar, prinși de-acest vârtej, să nu uităm
Că doar de pe genunchi înaintăm,
Dialogând neincetat cu cerul.

Gențigrame în Prier

Gabriela Gențiana Groza

Născut pe 1 aprilie

*Fiindcă a venit pe lume
Când tot omu-i pus pe glume,
Întâmplare cu folos,
Esté sobru...serios!*

Cuplu perfect

*Se iubesc nespus, nu-i vorbă,
El aspiră, face ciorbă,
Ea nu-l tulbură de fel...
Plimbă-n lesă un cățel.*

Etichete la alimente

*Poți găsi în magazine
Mărfuri multe, variate,
Că de toate cele-s pline
...Cu folos...etichetate..*

Șoferiță „norocoasă”

*Tare scumpă mi-e nevasta,
Mai ales că la volan,
Din viteză, luna asta,
M-a lăsat fără un ban!*

Poate Someșu-i de vină!

*A ascuns apa, de veacuri,
Frunze veștede și vreascuri
Și dintr-o înghițitură,
Luă și Casa de cultură!...*

Anotimpul tare darnic

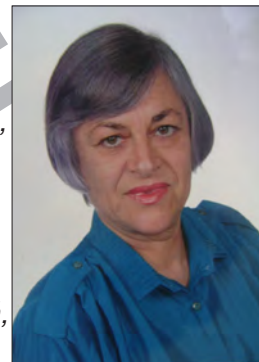
*Mult iubita primăvară
A făcut de ploi, risipă,
Printre flori ascunde iară
Și o porție de gripă...*

Recomandare „medicală”

*După ploi diluviene,
Zilele bacoviene
Au un singur antidot:
Un șpriț bun și un compot!*

Pensionarul fericit

*După ridurile frunții,
Mă mândresc că am mulți ani,
În prezent nu am nici funcții,
Nici prieteni...nici dușmani.*

Cugetări

Paula Adriana Cozian

- Orice minciună pornește invariabil de la un adevăr.
- Sărăcia creează premisele ancorării în ritual.
- De cele mai multe ori nu calitățile îi unesc pe oameni, ci defectele.
- Când barbariei i-au căzut dinții de bătrânețe, oamenii au botezat-o civilizație.
- O societate închisă rămâne bântuită de judecăți.
- Faci un compromis nu atât de dragul tău, cât de al altora.
- Bunicii sunt mai răbdători cu nepoții decât au fost cu copiii lor, pentru că li se oferă prilejul să-și retrăiască, nostalgic, copilăria.
- Creația reprezintă moneda care face sufletul omului palpabil.
- Viața contestă geniile, moartea le consacră.
- Un geniu nu traversează timpul său, ci pe cel al viitorului.
- Cu Dumnezeu nu poți încheia un pact, ci doar un act de supunere necondiționată.
- O iubire neînțeleasă: un catarg care rămâne deasupra vasului eșuat.
- Dacă ai mania faptelor generoase, fă-le din umbră, asemenea providenței.
- Comoditatea este atributul inconștienței.
- Inteligența este o limbă universală care crează punți între generații.
- Înțelepciunea - privită în sine, este atemporală și impersonală.
- Este dificil să vii cu idei noi, când cugetarea s-a născut odată cu lumea.
- Îndepărtându-te de extreme, ajungi la esență.
- Sistemul de învățământ care ignoră valorile naționale pregătește apatrizi.
- Educația devine voința care îngenunchiază firea.
- Într-un cerc de oameni mediocri nu este nici o cinste să fii cel mai de seamă.
- Sărbătorile păstrează vie memoria colectivă.
- Pe măsură ce se civilizează societatea, se relaxează moravurile.
- Apatrizii au doar conștiința unui viitor iluzoriu.
- Nu lua copiilor visele și bătrânilor copilăria.
- Un om de spirit își scoate sufletul la mezat și-l dă pe gratis.
- Fiecare sărbătoare vine cu bucurie și pleacă cu un an din viața noastră.
- Oamenii revoltați: o specie care suferă de emancipare.
- Nu suntem niciodată pregătiți să ne apărăm de furtunile sufletului.
- Cultul personalității, întreținut de elite, justifică societățile corupte.
- Proștii vorbesc tot timpul, de teamă să nu le descoperi ignoranța.
- Proștii sunt un real pericol pentru existența societăților democratice și o adevărată binecuvântare pentru supraviețuirea celor totalitare.
- Conflictul între generații este creat de modernizarea moravurilor.
- Prietenii politice sunt legate de interese transpartinice și transfrontaliere.
- Puterea celor răi își trage seva din comoditatea celor buni.
- Amestecul politicului în cultură încurajează nonvaloarea și veleitarismul unor indivizi fără scrupule.
- Pentru bunul mers al statelor este necesar ca elitele politice să se confunde cu cele intelectuale.
- Trecutul ne preocupă mai mult, când viitorul este incert.
- Cel legat la stâlpul infamiei are față de noi avantajul că nu mai are nimic de pierdut.
- Spunem că au crescut copiii, niciodată că am îmbătrânit noi.
- Când cineva îți spune că te ții bine, complimentează de fapt bătrânețea.
- Dacă uităm că am fost cândva tineri, nu este nici un necaz. Este grav dacă uităm că suntem bătrâni.
- Cu fiecare pas pe care îl facem în viață, rățăm tot mai departe de cer.
- Există în noi o teamă instinctivă de ridicol, care ne obligă să pozăm în oameni virtuoși.
- Virtutea este măsura cu care omul este prețuit la vama vieții.

Viața noastră cea de toate zilele

(*Anatomia unei diversiuni 10 ani de la răpirea din Irak*, Editura Miranda, Brașov, 2015)

Andrei Novac

Citind cartea lui Ovidiu Ohanesian, începi să înțelegi că nimic nu este întâmplător și mai ales de ce libertatea este greu de trăit într-o țară ca România.

Ovidiu Ohanesian rememorează, la un anumit timp de la evenimentele legate de răpire, emoțiile și tensiunea pe care le-a trăit, dar este o tensiune dezamorsată pentru că autorul povestește totul știind deznodământul întâmplărilor.

Jurnalul său este unul care se compune din articole de presă însoțite mereu de dovezi vizuale care ajută cititorul, îi încurajează memoria (vizuală) îi sprijină modul de a înțelege contextul și spațiul în care se petrec lucrurile și, mai ales, de ce se petrec.

Prima ediție a acestei cărți intitulată *Răpirea din Irak*, având o prefață semnată de Sorin Roșca Stănescu, avea să-l impună pe ziaristul Ovidiu Ohanesian ca pe un autor veritabil de cărți de investigații de foarte bună calitate care înțelege că oamenii trebuie să afle într-o formă sau alta adevărul.

Exercițiul lui Ovidiu Ohanesian este necesar într-o societate în care democrația a debutat îmbrăcată în hainele minciunii și ale crimei (decembrie 1989, Mineriatele din anii 90).

Au trecut zece ani de la un eveniment pe care românii, în marea lor majoritate nu au avut timpul necesar să îl perceapă așa cum ar fi trebuit, poate, în fond, eliberarea celor trei jurnaliști a însemnat un triumf care ar fi trebuit să mulțumească pe toată lumea. Ovidiu Ohanesian aduce în discuție motivele pentru care România nu se poate descotorosi de trecut.

Lucrurile se schimbă în aparență, dar, în, fapt ele rămân aceleași, Ohanesian introduce cititorul în contextul social și politic în care evenimentul urma să se întâmple.

Anul 2005 era anul marilor așteptări, primul an

de mandat al lui Traian Băsescu, România răsufla ușurată după ce, teoretic, glonțul șuierase pe la urechia ei, noua putere de la București era garantul încetării oricărui tipuri de abuzuri.

Ovidiu Ohanesian scrie și o face foarte bine, o face acaparând și elaborând spații de dezbatere și de echilibru între imaginile pe care le creează cu talent veritabil și vocație, cartea este un document scris în care autorul surprinde imagini și scene, pe care le analizează, descrie personaje și le caracterizează mimica și gestică, încercând de viziune opera scrisă.

Mai presus de toate aceste lucruri, în tot ce scrie Ohanesian, tronează atitudinea, curajul și bucuria de a fi liber. Cartea are momente tensionate, totodată există o avalanșă de informații care te pun efectiv pe gânduri, te solicită și te epuizează într-un mod plăcut. Întreaga istorie este atât de bine racordată la prezent, încât lumile se suprapun către o analiză de viziune.

Expunerea acelei lumi (2005) surprinde aspecte teribil de interesante din mediile implicate în descrierea autorului, lumea pe care Ohanesian o creionează prinde rădăcini și se dezvoltă, el reușește să se desprindă, să fie deasupra evenimentelor, deși participă activ la ele.

Cartea ridică totodată o serie de întrebări, de suspiciuni care incită și mai mult cu privire la subiectul de discuție. Din păcate, în jurul acestui subiect s-a așternut o tăcere ciudată, iar reparația acestei cărți, la zece ani distanță de la eveniment, este în măsură să stârnească interesul, și spiritul combativ al oamenilor liberi pentru care posibilitatea de a gândi și acționa sunt piloni de bază în evoluția ulterioară a societății românești.

Nu este de ajuns să condamni ceva, fără a avea condamnați și nici să judeci lucruri pe care nu le-ai trăit, știu că societatea civilă din România are carențe grave în foarte multe situații, dar toate acestea trebuie să se termine la un moment dat, apare, însa, problema lucrurilor descrise în carte de Ohanesian, întrebările ridicate de el sunt definitorii pentru cei care vor să formuleze răspunsuri, doar că răspunsurile trebuie să genereze soluții și ele trebuie să elibereze, să detoxifice societatea, să îi dea o șansă pe care, sunt sigur, că o merită și pentru care România frumoasă a suferit și și-a păstrat o linie dreaptă, fără întreruperi și ocolișuri. Ovidiu Ohanesian este

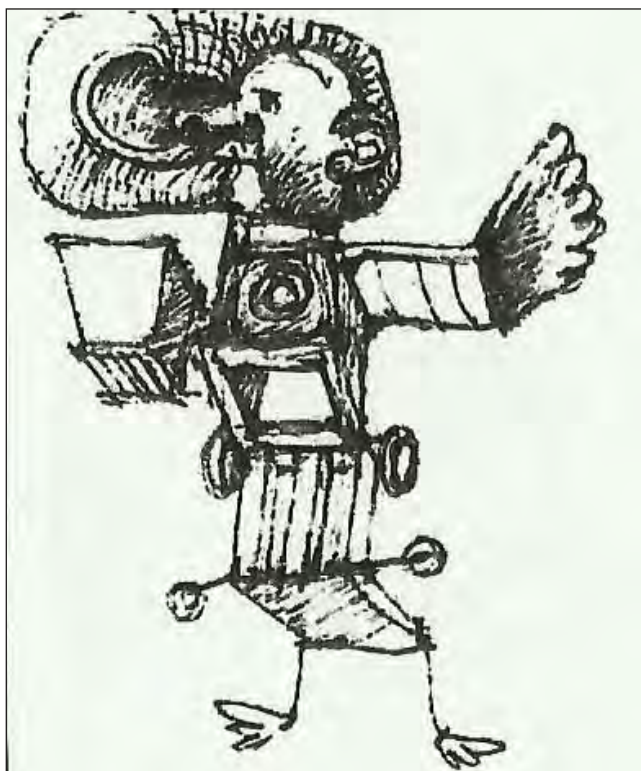

unul dintre cei care mi-a demonstrat mereu că există o șansă adevărată ca România să își revină, știu însă că este foarte greu, după 50 de ani de comunism, alți 25 de ani de democrație, în care criminalii încă mai dau lecții de moralitate la televizor și România nu știe încă numărul celor care au murit la Revoluție pentru o democrație care a subjugat în loc să elibereze.

Cartea lui Ovidiu Ohanesian răspunde la o serie de întrebări pe care nici măcar nu le ridică, are acest dar, te face să înțelegi de ce foarte multe lucruri nu au putut să se întâmple, așa cum ar fi trebuit, cred că asta este un mare merit pentru o carte. Actualitatea subiectelor tratate în ea este cea care dă o valoare reală cărții, una care te aduce cu picioarele direct în realitate. Și mai cred cu tărie că este foarte important în viață să îți dai seama că toate au un rost, că merită să lupti în continuare, merită să aperi adevărul, fără să îți pui vreo secundă problema dacă vei reuși.

Am citit cartea lui Ovidiu Ohanesian, am înțeles multe lucruri, altele m-au pus pe gânduri, dar peste toate acestea, am avut un sentiment de mulțumire pentru că am citit o carte foarte bine scrisă, o carte în care umorul, tensiunea și informațiile înșirate pur și simplu conduc către o formă clară a ce înseamnă viața și moartea stând împreună, pe malul unui orizont din ce în ce mai plutitor.

Balade

Baladă pentru aprigul rodeo

E bântuit de spaimă și
mizerie
Noul secol de gâfâială
universală
Dacă genunchii
tremură nu mă sperie
Condiția
de a
călări pe spinarea goală

Adrian Frățilă

Deși există cale la îndemână pusă
Și ochelari domestici pentru cal
Nu mă încântă scara lângă picior adusă
Ci obiceiul crâncen al saltului mortal –

În aprigul rodeo printr-un pustiu latent
Unde miraje ude îmi trec pe dinainte
Iar coama răzvrătită peste eveniment
În loc de frâu se zbate-ntre cuvinte

Și fiindcă-n toate-i un înțeles mai mult
Spre-a nu plesni lumina retinele prea tare
În iureșul acestui rodeo pot să ascult
Cum la fereastra lumii foșnesc uscat ziare.

Balada delictului de contrast

Poarta infernului tresare
Barca plutește spre cei vii
Se trafichează disperare
Pe malurile sângerii

În lungă șoaptă barcagiul
Ce mi-este cunoscut puțin
Ca și cum ar grăi pustiu
Mă-ndeamnă lângă el să vin

Dau să vâslesc soioasa barcă
Pe râul putrezind sub noi
Dar plânge maica mea și parcă
Mai mult aș trece înapoi

Oh adevărul se învață
Stând între păcătos și cast
Îngerii sunt uciși în piață
Pentru delictul de contrast.

Balada celui exilat

Era atâta aer albastru-n alizee
Și-atâta împăcare în cel trimis era

- Pe-acele teritorii când am pășit cândva
Prin iarba sclipitoare atinsă de maree

Pus la edecul zilei pentru privirea blândă
Strigau că mă făcusem de cântec vinovat
Și-am fost printre migrații cu păsări exilat –
Osândă de luceafăr hoinar dar tot osândă

Îmi contemplam destinul ca pe o Romă arsă
De marile incendii stârnite-n trandafiri
A nins însă-nlăuntrul petalelor subțiri
Și s-a-nălțat tulpina mai grea și mai întoarsă.

Balada înstrăinării

Să ai prieteni și să fii departe
De străzile pe unde-i știi cumiști
Visând frumoși ca niște tineri prinți
Închiși în turnul dinspre miazăcarte

Să-i ai în gând prin țările uscate
Călăuzit de amintirea lor
Când ție-ți bate viața din picior
Atins de cântec și singurătate

Să te întorci fără să dai de știre
Să-i vezi purtându-și palidele vini
Sperând că pleci și ascultând străini
Cuvântul tău de lacrimi și iubire.

Balada soldaților de plumb *Ioanei*

Pe colțul mesei e război
Armata luptă glorioasă
Toate păpușile-au fugit
În cel mai tainic loc din casă

Ochi cenușii ținesc ușor
Prin țevi umplute cu tăcere
Soldații dintr-un plumb mai nou
Aliniați pe etajere

Aproape toți au și uitat
De ce porniră la bătaie
Și uneori cad de pe cai
Sau câte-un braț li se mai taie

Primesc un ordin scurt și orb
Să rupă rândul și să moară
Și asta de mai multe ori
De dimineață până-n seară

Și plâng în somn visând că n-au
Măcar o inimă – să-i doară.

COBILIȚĂ CU STELE ȘI LUT

— VERSURI —

Examen

Ca un copil, în față-ți, stau
cu priviri de tuci
și dau răspuns cu totul stre-
in de întrebare;
tu nu te miri ci calmă, mă
,ntrebi cu ,nduioșare,
de ce privesc la tine cu ochi
așa năuci?

D. TĂTĂROIU

Îmi țese gândul basme, frumoasă profesoară,
când mă cuprinzi în zarea privirilor adânci
și nu știu de ce ,n colturi de suflet, ca pe stânci,
se cațără iubirea, cu pași de căprioară.

Nu vezi cum peste ape se plimbă Dumnezeu
și-adună liniști albe pentru surâsul tău;
iar îngerii cu falduri de vise te alint
și îți sărută urma sandalelor de-argint?

Iar tu mă ,ntrebi, acuma, de-atâta ,nvățătură,
când eu pășesc pe urma driadelor din vis,
și cum aleargă, albe, pe culmi de arătură,
am prins un chip, din toate, și 'n mine i-am închis.

Și stau năuc în față-i, uimit de strălucire,
nu vreau să ies din clipa de vis și fericire,
că ,n horbota de chipuri ce-mi defilează ,n gând,
tu pleci dela catedră și mă săruți, râzând.

Destrămare

Plouă ca ,ntr'o poezie de Bacovia.
Viața mi se pare că-i a altuia.
Inima mi-e moale, ca o cârpă udă.
Nu-i nimeni în mine ca s'o mai audă.

Noaptea-și lasă umbra tot mai plumb pe gând.
Cum ași vrea, din zile, și-altora să vând.
Ca pe o libarcă strâng viața ,n mână.
Undeva, din hăuri, un strigoi mi-o ,ngână.

....Par'că s'aplecuse peste mine-o frunte,
cineva, prieten, pe ochi mă sărute;
dar am rămas singur, biciuit de ploii,
biată rămă mică strivită ,n noroi.

Cine-a pus în coșul meu cu bucurii
în seara aceasta, atâtea stafii?
— Dă-mi să beau, iubire, inimă nebună,
uitarea, prin dulce mir de mătrăgună.

Poeme

Mariana Popeangă Cornoiu

DORINȚĂ

Floarea soarelui să fiu
Alături de-un lan de grâu,
Să privesc grâul cum crește,
Soarele cum strălucește...
Să adorm sub raza lunii,
Să nu știu gustul minciunii...
Și s-aud firul de iarbă
Dimineața cum mă-ntreabă
Ce se vede-n depărtare,
Dacă soarele răsare...
Și când vine vreme rea,
Să-l ascund sub frunza mea,
Dorul nu m-ar mai dura !

NELINIȘTE EXISTENȚIALA

Ce cântar să fi avut,
Doamne, când ai cântărit
Câtă apă, cât pământ
Să fie la mine-n trup !
Câtă pulbere de stea,
Cât fior din Ființa Ta !
Cât rubin și câtă sare,
Câte doruri, câtă jale
Pân' m-oi revărsa în mare !
Cât din cer și cât nisip
Pân' oi deveni nimic !
Tu îți iei partea-Ți de ființă,
Restul, dor și suferința!

MAI SUNT

Dumnezeu mă îmbracă în amurg
Și stelele se-aprind în inima mea.
Zilele, anii în jurul meu se strâng...
Claustrată de ei și arsă de stele, nu plâng,
Ci cobor pe treptele zilelor mele
Până în brațele mamei:
Mai sunt!

UMBRA

Să privești în ochi de apă
Să-ți vezi umbra cum se-neacă
Și se-agață-n disperare
De fuioarele de soare !
Joc de apă și lumină...
Cine oare e de vină
Că vei deveni țărână ?

Umbra te va părăsi
Într-o neștiută zi !
Ai plimbat-o pe pământ
Ca norii purtați de vânt.
Ai cărat-o după tine
Și la greu, dar și la bine
Și-ntr-o bună zi dispare
Și se-ascunde după soare,
Iar tu nu mai ai cărare
Și te-asterni sub iarba moale !
Rostul ei care era ?
În picioare te ținea !
S-o rechemi nu se mai poate,
Că-ntre voi se-asterne-o moarte .

ISCODIRE

Căutăm în cuvinte
Tăcerea dinaintea zidirii,
Pioșenia din fața minunilor sfinte
Și uimirea privind tainele firii.

Căutăm în culori
Întunericul din afara timpului,
Mireasma din flori
Și căldura instinctului.

Căutăm în toate
Întunericul din zi
Și lumina din noapte
Înainte și după a fi.

VIAȚA PICTATĂ

Cuvânt în tăcere,
Culoarea oferă ochiului mângâiere!
-Fii! Spune roșul mușcatelor.
-Ascunde-te! Zice negru păcatelor.
Între ele : alb, albastru până la gri,
Galben, verde, maro...a trăi !
În afară de ele, tăcere !

PETRECERE

Se amestecă râsul cu plânsul
Într-o clepsidră ce măsoară ziua și noaptea :
Cocteilul acesta e viața
Și îl bea, picior peste picior, moartea.

Despre Emil Panaitescu și Columna lui Traian

Claudia Voiculescu

În iunie 1967, elevă de liceu fiind, am văzut expuse la Muzeul Partidului (fost Muzeul Țărânelui Român, înființat la 1906 de Al. Tzigara-Samurcaș) din București, mulajele de pe frizele Coloanei lui Traian. Nu știam nimic despre cel care fusese inima și făptuitorul gestului care-i pune pe români în fața istoriei lor din anii războaielor romano-dacice (din preajma anului 100 al erei noastre) înscrisă pe faimoasa Columnă – opera lui Apolodor din Damasc – inaugurată în Cetatea Eternă la 12 mai 113.

Destinul a făcut ca mai apoi să revăd Roma și să descopăr acolo mormântul lui Emil Panaitescu din Cimitirul Acatolic Testaccio. Asta m-a făcut să vreau să știu mai multe despre acest român. El, Emil Panaitescu este cel căruia îi datorăm azi grațitudinea noastră pentru copia Coloanei. Fiindcă el, ca director al Școlii Române din Roma (desemnat în această demnitate de Ministerul Instrucțiunii – la propunerea Academiei Române – prin ordinul de numire nr. 132019 /

1929 pentru 2 ani, cu începere de la 15 oct. 1929, dar rămânând în această demnitate până în noiembrie 1940), adresând numeroase memorii către Academia Română, către Ministerul Educației Publice, către Ministerul Finanțelor cât și către Parlamentul Român, cerea finanțarea proiectului de copiere a Columnei (aceasta fusese demantelată de pe fusul său și dusă, bucată cu bucată, în pivnițele Vaticanului pentru a fi ferită de stricăciunile războiului). El a fost preocupat de executarea reproducerilor după Columnă. Acest lucru s-a putut pune în aplicare și datorită adresei directorului general al Muzeelor și Galeriilor Pontificale, Bartolomeo Nogara (1868-1954; arheolog și filolog, membru de onoare străin, din 1943, al Academiei Române) către Pietro Ercole, directorul Muzeelor Lateranului. Mulajele au fost executate de către meșteri de la Vatican sub stricta supraveghere a lui Francesco Mercatelli. Copierea celor 125 de basoreliefuri ale frizei Coloanei a început în 1939 și a durat până în mai 1940. Reproducerea bazei Columnei, decorată cu trofee, a fost executată în premieră pentru România în 1943 sub directă urmărire a lui Emil Panaitescu. Cheltuielile pentru acest demers s-au ridicat la suma de 769.000 lire și au fost onorate de către statul român.

Calitatea mulajelor a fost verificată de o comisie formată de Guido Galli, directorul tehnic al muzeelor pontificale, Italo Gismondi, arhitect, Giuseppe Lugli, arheolog și specialist în topografie antică (membru de onoare străin al Academiei Ro-

mâne din 1926) și Virgil Vătășianu, istoric de artă. Mulajele după reliefurile Columnei au ajuns în țară târziu din cauza războiului și a Cortinei de fier, ele fiind adăpostite la Roma în subsolurile Muzeului Lateran ale Forumului lui Traian și în depozitele Palatului Expozițiilor.

Dar cine a fost Emil Panaitescu? A fost istoric al antichității și arheolog. Perfecționat în anii 1910-1913 la München, Leipzig și Bonn în istorie antică, arheologie, filologie clasică, economie, drept roman. Între 1922-1924 a fost bursier al Școlii Române de la Roma cu un doctorat la Universitatea din Cluj, în 1925, cu lucrarea *Fidenae. Studio storico-topografico* (publicată în *Ephemeris Dacoromana*, 1924, 2, p. 416-459). Profesor de istorie antică la Universitatea din Cluj. A fost membru corespondent, din 1931, al societății academice *Pontificia Accademia Romana di Archeologia*.

El a fost cel care a încheiat lucrările și a inaugurat (la 10 ianuarie 1933) noul edificiu al *Școlii române* din Valle Giulia, Roma, ridicat după planurile arhitectului Petre Antonescu pe terenul donat de Municipality Romei (1922) și de Guvernatorul Romei (1927) în folosință perpetuă. Piatra de temelie a edificiului a fost pusă la 27 ianuarie 1928, când ministrul României la Roma era diplomatul Alexandru Emmanuel Lahovary (fica sa și a Annei Krețulescu, Maria-Sofia Lahovary-Krețulescu, a fost soția lui Emil Panaitescu). Banca Națională a României a avut și ea aportul său.

☑ Pe peretele din holul *Școlii*, numită *Accademia di Romania in Roma* este scris:

„Donatori:

Benito Mussolini

Academia Română – București

Vasile Pârvan

În zilele regilor Ferdinand și Carol al II-lea, Banca Națională a României a înălțat acest edificiu pentru progresul științei și al artei românești la lumina eternă a latinității și ca simbol al legăturilor de sânge și de cultură dintre Italia și România. Anno MCMXXXII.

Această clădire a fost ridicată dupe planurile și sub direcția arhitectului Petre A. Antonescu 1873-1965”

Emil Panaitescu a fost și s-a remarcat ca un foarte bun organizator al activității științifice și administrative al acestui for al culturii române în capitala Italiei.

Voi enumera, în ordinea anilor, pe cei care au fost bursieri ai Accademia di Romania in Roma: Al. Marcu (1922-1924); Ștefan Bezdechi (1923-1924); Al. Busuioceanu (1923-1925); Claudiu Isopescu (1923-1925); Radu Vulpe (1924-1926); G. Călinescu (1924-1926); Constantin Daicoviciu (1925-1927); Horia Teodoru (1925-1927); Vl. Dumitrescu (1927-1928); Ștefan Balș (1928-1930); Virgil Vătășianu (1930-1931); Grigore Ionescu (1930-1931); Mihai Berza (1931-1933); D.M. Pippidi (1931-1933); Dumitru Tudor (1933-1935); Ion I. Rusu (1933-1935); Francisc Pall (1934-1936); Dinu Adameșteanu (1938-1942); Ion Barnea (1941-1942); Alex. Țipoia (1946-1947); Marian Papahagi (1969-1972).

Prin grija aceluiași Emil Panaitescu s-a inscripționat pe frontispiciul instituției următorul dicton: „Populus Daco-Romanus hanc sedem in Urbe aeterna Litteris et Artibus faciendam curavit”.

Spre cunoașterea lui Emil Panaitescu, voi da mai jos, în traducerea mea din limba franceză și italiană, panegiricul rostit de prof.univ. Sever Pop (27 iulie 1901, Poiana Ilvei, Bistrița-Năsăud – 17 febr. 1961, Louvain, Belgia. Director adjunct la Accademia di Romania in Roma. Fondatorul *Le Centre international de Dialectologie générale* de la Louvain, cu buletinul său, revista *Orbis*) la moartea lui Emil Panaitescu și publicat în *Orbis – Buletin Internațional de Documentație Lingvistică – Tom VII, nr.2, 1958, Louvain – Centru Internațional de Dialectologie generală*:

Emil Panaitescu
(11.02.1885 - 20.02.1958)

Moartea savantului arheolog român, Emil Panaitescu, constituie, pentru poporul român și pentru viața intelectuală a Romei – unde defunctul a desfășurat o importantă activitate științifică –, o pierdere ireparabilă; ea pricinuieste numeroșilor prieteni și elevi un mare regret și lasă cea mai afectuoasă amintire.

Emil Panaitescu s-a născut la 11 febr. 1885 la Cudalbi, departamentul Covurlui (România). După ce a urmat cursurile de istorie de la Facultatea de Litere a Universității din București sub direcția istoricului român Dimitrie Onciul, Panaitescu a continuat studiile sale asupra istoriei antichității grecești și romane în Germania, mai ales la Bonn, unde a avut ca măștri pe istoricul Ulrich Wilcken, fondator al revistei *Archiv f. Papyrusforschung* (t. I, 1900) și pe arheologul Georges Loeschke.

În septembrie 1909, a intrat în învățământul secundar din țara sa și puțin mai târziu în învățământul superior, la Universitatea din Iași, în calitate de profesor supleant la catedra de arheologie (1919).

Încă din 1920, el devine titularul catedrei de istorie antică a Facultății de Litere de la Universitatea din Cluj, directorul seminarului de istorie antică, și al Institutului de Studii clasice din Cluj (1929-1932).

Să-mi fie permis să amintesc că eu am avut onoarea și plăcerea de a urma la Cluj, în 1920, cursurile sale remarcabile de istorie a antichității grecești și romane.

În 1922, el devine membru al Comisiei Muzeului etnografic din Cluj, al Asociației de cultură Astra din Sibiu și al Comisiei monumentelor istorice, secțiunea Transilvania (1928).

După ce a întreprins o serie de remarcabile cercetări arheologice în România și Italia, Academia Română i-a încredințat, în anul 1929, direcția Academiei Române din Roma (Școala Română din Roma). El a condus strălucit această instituție până în 1940 (vezi mai jos).

Panaitescu a fost ales în Parlamentul Român în anii 1920-1922, 1927-1928.

Alte distincții: Membru ordinar (Socius ordinarius) al Institutului german de Arheologie din Berlin (1929), membru ordinar al Institutului de Arheologie din Viena (Ordentliches Mitglied des oesterreichisches Archäologisches Instituts Wien); membru corespondent al Pontificia Accademia

Romana di Archeologia (1931); membru al Associazione internazionale degli Studi Mediterranei (Roma, 1930); membru de onoare al Societății de Numismatică din București; membru al Società Romana di Storia Patria (Roma); membru al Accademia dei Virtuosi.

Academia Română a încununat descoperirile sale arheologice cu Premiul V. Pârvan.

Decorații: Răsplata muncii pentru învățământ, clasa I-a; Meritul cultural, clasa I-a, Grand officier de la Couronne d'Italie.

Panaiteescu a întreprins călătorii științifice în următoarele țări: Italia, Franța, Germania, Ungaria, Grecia, Africa de Nord, Asia Mică.

El a luat parte la congresele de istorie din Oslo, Zürich, Berlin și Roma.

A ținut conferințe în străinătate: Germania (Berlin); Italia (în numeroase centre universitare), Elveția (Berna, Geneva, Laussane, Zürich).

Activitate literară și artistică: Panaiteescu a publicat în celebra revistă românească *Convorbiri literare* multe articole semnate sub pseudonimele E. Dragoș și E.D.

A avut marele merit de-a fi realizat un mularaj total al Coloanei lui Traian, completat de un studiu foarte important (în manuscris).

Printre aceste numeroase studii, semnalăm următoarele:

La chronique de Radu Popescu (în română);

Histoires des règnes dans les Pays roumains (în română);

Le limes dacique : Nouvelles fouilles et nouveaux résultats (1929);

Il ritratto di Decebalo (în *Ephemeris Dacoromana*, t. I, 1923, pp. 387-413);

Fidenae, Studio storico topografico (în *Ephem. Dac.*, t. II, 1924, pp. 416-459);

Il limes romano nella Romania (conferință la l'Istituto di Studi Romani, Roma);

V. Pârvan, Bucarest, 1930 (opuscolo publicato in occasione dell'inaugurazione del busto di V. Pârvan a Roma, alla Scuola Romana di Roma), 24p.;

Momenti della civiltà romana nella Mesia (în *Gli Studi romani nel Mondo*, vol. II, Bologne, 1935, pp. 225-252);

Le grandi strade romane in Romania, con 4 tavole fuori testo, Roma, Istituto di Studi Romani, 1938, 23 p.;

La chiesa principesca di Curtea de Argeș in Romania (conferință la Ravenna în ciclul de Études byzantines, 1935 și la Accademia di Romania, Roma, 1937, cf. *Ephemeris Dacoromana*, t. VII, 1937, p. IX);

I Daci sulla Colonna Traiana (conferință la École roumaine de Rome, 1939);

Pe țărmul Pontului Euxin (În *Îndreptar*, t. III, nr. 4-5, 1953).

Activitatea desfășurată la Academia Română din Roma. – Activitatea desfășurată de Panaiteescu la Academia Română din Roma constituie un titlu de glorie pentru România; ea merită a fi amintită, mai ales că datorită spiritului de abnegație și de clarviziune a acestui savant, poporul român a putut forma o falangă de istorici, de arheologi, de filologi și de artiști a căror valoare este recunoscută de asemeni de conducătorii actuali ai țării.

Academia Română din Roma (Școala Română din Roma), a fost fondată în 1920, printr-o lege,

votată în Parlamentul român, urmare a unei propuneri făcută de savantul istoric Nicolae Iorga.

La 12 ianuarie 1922, fu semnat, de ministrul român, Alexandru Emmanuel Lahovary și de Municipality din Roma contractul care acordă poporului român 5.000 m² în Valle Giulia „con lo scopo di fabbricarvisi un edificio destinato all'Accademia Romana di Storia, Archeologia e Belle-Arti” (*Ephem. Dac.*, t. V, 1932, p. IX).

În 1924, Direcția Băncii Naționale Române a luat nobila decizie de a construi pe cheltuiala sa Academia. Aceasta este amintită pentru posteritate prin următoarea inscripție: „În numele regelui Ferdinand I și Carol al II-lea, Banca Națională a României a ridicat acest edificiu pentru progresul

științei și artelor românești în lumina dăinuitoare a latinității, ca un simbol al legăturilor de sânge și de cultură între Italia și România” (ib.).

Primul director al Academiei a fost istoricul Vasile Pârvan (1922-1927), urmat de G.G. Mateescu (1928).

Reluarea, în 1929, a lucrărilor de construcție a Academiei și a terminării lor a fost determinată de munca remarcabilă și asiduă a savantului Panaitescu.

La 1 ianuarie 1932, Academia Română din Roma a fost mutată în noul locaș care are pe frontispiciu inscripția următoare: „Populus Daco-romanus hanc Sedem in Urbe Aeterna Litteris et Artibus faciendam curavit”.

Școala oferea tinerilor cercetători, deja licențiați, care obținuseră, prin concurs, o bursă de studii de 2 ani: 12 camere, destinate membrilor secțiunilor științifice; două studio-uri pentru pictori; două studio-uri pentru arhitecți; două ateliere pentru sculptori; o bogată bibliotecă cu mai bine de 15.000 volume; o sală de conferințe; o sală amenajată pentru arhivele de fotografii; o sală muzeu (pentru mai multe detalii a se vedea *Ephem. Dacorom.*, t. V, 1932, pp. IX-X).

Panaitescu a organizat la Academie un mare număr de conferințe și o serie de expoziții pentru operele de artă ale Secției artistice (a se vedea, cu titlu de exemplu, *Ephemeris Dacorom.*, t. VI, 1935, pp. X-XI; t. VII, 1937, pp. IX-X).

Periodicele Academiei. – Academia a publicat următoarele două periodice:

Ephemeris Dacoromana, Annuario della Scuola Romana di Roma (t. I, 1923), având ca țel publicarea lucrărilor membrilor Secției de arheologie și de istorie a artei, referitoare mai cu seamă la probleme ale antichității clasice, de istoria artei și de arhitectură.

Diplomatarium Italicum, Documenti raccolti negli Archivi italiani (t. I, 1925), având ca țel să publice, cu comentarii și note, culegerile de documente din arhivele romane.

Panaitescu definea cercetările întreprinse de membrii Academiei în următorii termeni:

„Punctul de plecare al cercetărilor întreprinse în această direcție de colegii arhiviști dela Școala Română din Roma, este acela al românității reprezentată în orientul european prin Poporul Român. În lupta seculară împotriva păgânilor, Roma papilor a

avut un respect pentru acest popor de origine latină și o permanentă preocupare politică, în virtutea speranței de a-l converti într-o bună zi la propria credință. De aici numeroasele și interesantele relații față de Țările românești, datorate misionarilor catolici locuind acolo și care se referă nu numai la chestiunile ecleziastice confesionale ci și la cele politice, sociale și culturale pentru care, mai ales, aduc date de primă importanță...”

„În afară de documentația care se referă la Evul Mediu și la epoca modernă a cercetărilor, trebuie căutat și în arhivele din Italia în care se conservă documente din epoca Renașterii naționalităților. Acțiunea de eliberare și independență națională a poporului român s-a dezvoltat nu numai în același timp cu aceea promovată cu acțiunea unității italiene ci încă cu sprijinul și exemplul celor mai iluștri dintre reprezentanții Renașterii italiene. Investigații asemănătoare urmărite de tinerii studioși români vor contribui, fără îndoială, și la o evaluare justă a acelei perioade de prietenie entuziastă între Italia lui Cavour și Principatele Danubiene.” (*Diplom. ital.* T. II, 1930, p.VIII).

Lucrări conduse de Panaitescu. – În afara unui mare număr de vizite și excursii științifice în Italia, Panaitescu a condus lucrările membrilor, publicate sub direcția sa în cele două periodice citate mai sus:

I. În *Ephemeris Dacoromana*, tom V, 1932, XI-411p., lucrările următoare:

Al. Busuioceanu, Daniele da Volterra e la storia di un motivo pittorico;

Horia Teodoru, Église cruciformes dans l'Italie Méridionale (San Pietro d'Otranto);

Ștefan M. Balș, Sant'Angelo al Monte Raparo (Basilicata);

C. Daicovici, Gli Italici nella Provincia Dalmatia;

G. Ștefan, Armi protostoriche sulla monete greche;

Hortensia Dumitrescu, L'età del bronzo nel Piceno;

Ștefan Pașca, Le denominazioni personali sardo-logudoresi dei sec. XI-XIII.

II. În *Ephemeris Dacoromana*, Tome VI, 1935, XII - 452 p., lucrările următoare:

Virgil Vătășianu, La „Domitio Virginis”;

Grigore Ionescu, Le chiese pugliesi a tre cupole;
Gr. Avakian, Rilievi inediti di monumenti etruschi e romani;

I. Doboși, Bovillae;

Nicolae Laslo, Riflessi d'arte figurata nelle Metamorfose di Ovidio;

Leon Diculescu, Frammenti di estetica e di letteratura.

III. În *Ephemeris Dacoromana*, t. VII, 1937, XI - 356 p., lucrările următoare :

R. Bordenache, La SS. Trinità di Venosa;

Mihail Macrea, Un disegno inedito del Rinascimento relativo alla Colonna Traiana;

N. Lupu, La Villa di Sette Bassi sulla Via Latina;

D. Tudor, I Cavalieri Danubiani.

IV. În *Ephemeris Dacoromana*, t. VIII, 1938, IX - 449 p., lucrările următoare :

Nicolae Cucu, La casa medioevale nel Viterbese;

Ion I. Rusu, Macedonica;

D.P. Pippidi, Tacite et Tibère;

H. Mihăescu, La version latina di Dioscoride;

M. Beza, Amalfi preducale;

D. Tudor, Nuove rappresentazioni dei Cavalieri Danubiani;

V. În *Ephemers Dacoromana*, t. IX, 1940, XI - 445 p., lucrările următoare:

E. Condurachi, Monumenti cristiani nell'Ilirico;

Leon Țopa, La relazione tra la forma di governo e l'organizzazione militare romana dai Gracchi ad Augusto;

D. Ciurea, Le scritture latine nei Paesi Romeni;

Petru Iroaie, Il canto popolare istroromeno;

T. Onciulescu, G. Vegezzi-Rusca e i Romeni.

VI. În *Diplomatarium Italicum*, t. II, 1930, IX - 514 p., lucrările următoare:

Virginia Vasiliu, Il Principato moldav e la Curia

Papale fra il 1605-1620;

Nicolae Buta, I Paesi Romeni in una serie di „Avvisi” della fine del Cinquecento;

G. Călinescu, Altre notizie sui missionari cattolici nei Paesi Romeni.

VII. În *Diplomatarium Italicum*, t. III, 1934, XI - 421 p., lucrările următoare:

Constantin Radu, Vita Despothi Principis Moldaviae;

Ion Moga, La contesa tra Gabriele Bathori e Radu Serban vista dalla Corte di Vienna;

Anton Mesrobeanu, Nuovi contributi sul Vaivoda Gaspare Graziani e la guerra turco-polacca del 1621;

D. Găzdaru, Une relazione manoscritta italiana sulla rivoluzione di Tudor Vladimirescu;

M. Berza, Indices.

VIII. În *Diplomatarium Italicum*, t. IV, 1939, IX - 413 p., lucrările următoare:

Aurel Decei, „Avvisi” riguardanti i Paesi Romeni negli anni 1596-1598;

Gh. Vinulescu, Pietro Diodato e la sua relazione sulla Moldavia (1641);

Francisc Pall, Le controversie tra i Minori conventuali e i Gesuiti nelle missioni di Moldavia (Romania).

Sub conducerea lui Panaitescu au fost publicate 9 volume de *Ephemerides Dacoromana* și 2 volume de *Diplomatarium Italicum*.

La sfârșitul anului 1941, direcția Academiei a fost încredințată de către Academia Română din București lui Scarlat Lambrino (director) și lui Sever Pop (director adjunct), profesor la Universitatea din București.

În decembrie 1947, instituția a trebuit să înceteze complet activitatea sa științifică în

urma evenimentelor politice survenite în România (proclamarea republicii); după mai mult de zece ani, activitatea n-a fost încă reluată.

Presentimentul unei morți în exil și încrederea sa de nezdruncinat în viitorul poporului român, îndrăgostit de libertate, reies clar din sfârșitul articolului său intitulat *La țărmașul Pontului Euxin* (Au bord du Pont Euxin):

„În zilele din exilul penibil, gândul meu a fost constant fixat spre țara mea pe care eu nu o voi mai

☑ vedea. Corabia României a devenit, de mai bine de un sfert de secol, prada valurilor și a vânturilor. Uneori este izbită de piedici amenințătoare care o sfarmă. Alteori, cum e în prezent, valurile vor s-o înghită. Acest gând mă face să mă cutremur...”

„Eu trăiesc în lumea de altădată, și mă simt obligat de-a o face cunoscută. Suflă vânturi barbare, valuri furioase se ridică. Forțe demonice, însetate de ură, de crimă și de sânge, par să domine pământul României”.

„Dar, va veni ziua în care demonii vor fi încătușați și aruncați în prăpastia și în fundul tenebrelor”.

„Dumnezeul eternității și al libertății va străluci din nou pe cer și va reda voioșia pe câmpurile României. Oamenii își vor întoarce liberi privirile lor spre cer, făcând liberi semnul crucii; ei vor îngenunchea și se vor ruga înaintea altarelor. Ei vor simți din nou chemarea muncii creatoare, energia beneficătoare și miracolul eternității...”

„Atunci vor putea să înalte din nou România pe altarele credinței și ale culturii” (Articol publicat în 1953; a se vedea bibliografia).

Opinia istoricului Vasile Pârvan asupra destinului marilor oameni se potrivește pe drept marelui realizator și director al Academiei Române în Roma:

„Popoarele nu-și iubesc marii oameni decât după ce-i pierd; din această cauză, aniversarea unui mort reprezintă aniversarea unei nașteri”.

Poporul român liber nu va uita niciodată activitatea servitorului său credincios.

Requiescat in pace!

Despre „COPILUL NEDORIT” al domnului Ion C. Gociu și al doamnei Nelly Gociu

Editura Societății Scriitorilor Militari, București, 2015

*

**

Pe la mijlocul lunii iulie a acestui an – 2015 – am primit invitația generoasă a domnului Titi (Lungulescu) și a doamnei Cornelia (Găvănescu) de a face o călătorie în timp și într-un spațiu apropiat, pentru a readuce în actualitate fapte și oameni de odinioară, gravate în sufletele și mințile celor doi, grație unui jurnal ținut „la zi” de către doamna Cornelia încă din adolescență, dar și grație harului cu care domnul Titi a fost înzestrat și pe care domnia-sa și l-a cultivat și l-a întreținut continuu, acela de a ști și a putea să lege vorbele spre a îngădui fiecăruia să înțeleagă poveștile de viață pe care le înfățișează.

Călătoria a durat aproape un veac condensat în vreo două zile de „taifas” cu ilustrele persoane care mă invitaseră.

...Am făcut cunoștință, mai întâi, cu Ion Găvănescu, căruia – la sugestia preotului Mischie, om al zonei - cu toții îi spuneau Ionică; tânărul era institutor și m-a impresionat prin felul în care își ducea existența: lucid, harnic, devotat semenilor, copiilor pe care îi învăța carte, corect, demn și cinstit. În biografia sa, am descoperit numeroase elemente proprii și devenirii autorului acestor considerații: fiu de țărani cu mulți copii, dornic de a scăpa, prin învățătură, de condițiile materiale precare, nevoit să-și petreacă anii de început ai vieții, copilăria, „prin muncă”, la păzi-

Nicolae Brânzan

tul vitelor, cultivarea terenului agricol, culesul roadelor și câte și mai câte activități desfășurate în lumea satelor de la începutul secolului al XX –lea.

Ca ofițer în rezervă al Regimentului 4 Vânători de munte, participase la luptele duse pentru înfrângerea armatelor bolșevice ale zvăpăiatului Bella Kun. Noul context de după prima conflagrație mondială (întregirea teritorială a țării, făurirea statului național unitar, reforme sociale etc.) îi aduce unele drepturi, printre care și acela de a primi o suprafață de două hectare de teren pentru a-și întemeia o gospodărie în mediul rural, unde era nevoie de dascăli. Ionică Găvănescu se integrează în viața comunității din localitatea Mărul Roș și devine un model, prin înțelepciunea dovedită, prin persuasiunea pe care o degaja și prin apostolatul practicat. Lumea îl aprecia, fetele îl râvneau, politicienii vremii îl curtau. El însuși, ca mulți alți intelectuali ai vremii, devine liberal, nu unul

☑ oarecare, ci lider local și zonal.

Prin mijlocirea lui Ion Găvănescu, am cunoscut pe boier Alexe Grofu, proprietar de prăvălie și pe a sa consoartă, cocoana Lica (Elena), oameni chibzuiți care știau să obțină, prin eforturi permanente, foloase nu numai de pe urma prăvăliei, „cea mai veche și mai bine aprovizionată prăvălie, patentată din anul 1895”, ci și de pe urma pământului arabil, livezilor, animalelor deținute. Bogăția cea mai mare a lui Alexe și a Licăi era, însă, fiica lor, Vetuța, o mândrețe de fată, absolventă a 3 ani de pension, care își luase ca pildă de comportament și ținută vestimentară pe Regina Maria. Îi luase, aparent, mințile și învățătorului Ionică.

După drăguțe și insistente tatonări, cu îngăduința și îndemnul tacit ale tatălui Alexe (Tuțu), cu încurajarea prefectului Ion Arjoceanu, a doctorului Hanu și a preotului Mischie, cei doi și-au unit destinele. Am privit cu dragoste și cu admirație o nuntă ca în povești, cu bucate alese, gătite după datina locului, o nuntă cu alergători și cu ospătari de la faimosul restaurant Modern din Târgu-Jiu. Tinerii însurăței erau îmbrăcați după ultimele cerințe ale modei, promovate de magazinele din Târg. Orchestra lui Costică Turturică din Arțaru s-a întrecut pe sine, iar solista și-a dezvelit sânul pentru a primi cocoloașe de bani de la meseni, unul și unul.

Viața ca soți a învățătorului Ion Găvănescu și a Vetuței pornise sub cele mai bune auspicii. Nimeni nu întrevedea vreo posibilă opreliște în calea unei fericiri perpetue. Ne-am bucurat, ne-am veselit, am râs, ne-am distrat și, fără să ne dăm seama, ne-am făcut, cu toții, planuri optimiste pentru anii care urmau. N-a fost să fie! A trebuit să suspinăm de multe ori și să vărsăm lacrimi de tristețe. Tinerei familii i-a murit, pe neașteptate, primul copil. Era o fetiță cu numele Elena, după cel al bunicii sale. Înainte de a pricepe ceva despre viață, a intrat, la nici zece luni, în lumea de dincolo de bine și rău, de speranță și deznădejde.

După ani, cel despre care se credea că va duce mai departe idealurile și experiența de viață a tatălui său, fiul Nicolae Găvănescu și nepotul iubit al lui Alexe Grofu, feblețea familiei, elev în ultimul an al Școlii Normale din Turnu-Severin, după cina în familie din preajma sărbătoririi zilei dascălului, iese „la o țigară”, manevrează greșit o capsă și un material exploziv și rămâne fără suflare, întins pe zăpada imaculată. Era pe 29 ianuarie 1949.

Pe când aveau deja 6 copii (încă nu pierise Ni-

colae), dascălița rămâne din nou însărcinată și soții pun la cale un avort. Numai că în noaptea de dinaintea plecării la oraș pentru a-și aplica planul, femeia are un vis crucial: se făcea că, undeva, într-o apă tulbure, plânge un copil, gata-gata să se înece. Dascălița sare să-l salveze, îl scoate din apă și vede că e o fetiță. Era ziua Sfântului Sfințit Corneliu Sutașul, își dă seama de marele păcat pe care urma să-l facă și nu mai pleacă. La soroc, se naște o ființă plăpândă, care primește numele de Cornelia, copil nedorit în împrejurări de neliniște, dar care, până la urmă, s-a dovedit de mare sprijin pentru tatăl ajuns la anii neputinței.

Fetele cele mari urmează școlile la care au fost trimise și, în condițiile social-istorice date, pleacă fiecare în lumea largă pentru a-și câștiga pâinea cea de toate zilele și pentru a li se pierde urma...

Vremurile erau în schimbare radicală, greutățile de tot felul dădeau târcoale familiei dascălului și dascăliței. Ascensiunea legionară, dictatura carlistă, semnarea Pactului Ribbentrop-Molotov lăsaseră urme adânci asupra soartei României și a Europei. Are loc cel de-al doilea război, după care țara intră sub influența sovieticilor. Alegerile parlamentare din noiembrie 1946, „ajutate” de noii cotropitori, au dus la dispariția partidelor istorice, inclusiv a Partidului Național Liberal, la circumscrierea României în rigorile lagărului socialist, la proclamarea republicii.

Destinele multora dintre români se împletesc cu destinul zigzagat al țării.

Prietenul nostru, Ionică Găvănescu, preda prăvălia prin naționalizare, „de bună voie” la stat livezile, pădurile; este pensionat... fără pensie, pe motiv că venitul agricol depășea plafonul prevăzut, este declarat chiabur și e supus la cote obligatorii nejustificate și greu de suportat. Cărțile i se ard. I se ridică tot ce mai avea: trăsură, cazane, mobilă. Este umilit de către niște activiști zeloși, soioși și analfabeți. Sunt umilite și fetele care-i mai rămăseseră pe aproape de către o primăriță (președinta sfatului popular), bețivă și impertinentă. Cornelia e exclusă din rândul utemiștilor și exmatriculată din liceu.

Dascălița se îmbolnăvește grav și, cu toate strădaniile doctorului Hanu și ale farmacistei Luxița Lupu (fostă proprietară de farmacie, devenită simplă vânzătoare) își dă obștescul sfârșit. Dascălul, după o vreme și după ce organizase pomenirea de un an, primește vizita unei femei care, solicitându-

☑ i un butoi sub formă de împrumut, îi aduce mâncare și băutură: cârnați și mușcheți de la garniță, ouă, țuică. Femeia nu mai pleacă, iar el e chemat de oficialități pentru a da seama de motivele pentru care... exploatează o femeie și, pe deasupra este și curvar. Până la urmă, după ce își liniștește și fetele, Ion Găvănescu se căsătorește cu Gena – așa se numea femeia care - pe lângă unele satisfacții produse bărbatului, pusese și multă durere la odiseea intelectualului. Și cum totul se scurge, și viața domnului Ionică s-a scurs, iar el și-a reunit sufletul cu cel al dăscăliței sale.

Ne-am bucurat pentru reușitele Corneliiei. Ea a fost reprimită la liceu (fără frecvență), pe care l-a absolvit cu succes, a acceptat servicii la o Bază de aprovizionare și, apoi, la un Trust agricol.

Domnul Titi Lungulescu, după o încercare neizbutită de a-i fura inima Corneliiei în timpul liceului, o reîntâlnește și o convinge să devină doamna Lungulescu. Este și explicabil dacă ținem seama de faptul că domnul Titi – băiat de oraș, frumos și curtenitor – a fost și a rămas un om extrem de serios. A parcurs liceul la timp, a absolvit Institutul de Studii Economice și Planificare și a ajuns revizor în urbea noastră, persoană rafinată, cu gusturi fine, cunoscut și respectat.

Împreună, cei doi, ajunși la o vârstă frumoasă, într-o nouă etapă istorică, formează o familie onorabilă, în fața căreia, mulți trecători, în serile destinate plimbării stradale, își ridică pălăriile.

*

* *

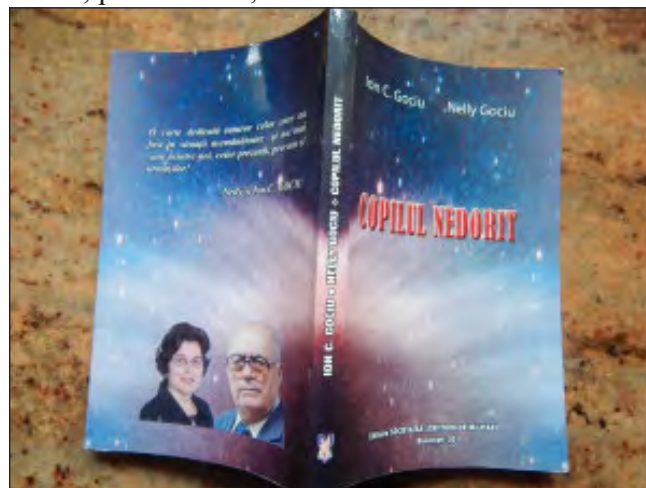
Și, cum călătoria s-a isprăvit, să ne întoarcem la curtea Domnului și Doamnei Gociu.

Primul element de originalitate al volumului constă în faptul că e semnat de doi autori: Ion și Nelly Gociu. Până acum, aparițiile literare ale scriitorului Ion C. Gociu erau semnate doar de către dumnealui, doamna fiind prezentă constant la lansări.

În al doilea rând, transpare cu claritate tenta autobiografică a romanului. Elementele de viață trăite realmente se împletesc cu cele de viață virtuală, imaginară. Nu e cazul să încerci a le separa pentru că te poți afunda în incertitudini. Mai mult, cred că faptele imaginate sunt pe deplin asumate de către cei doi, încât nici domniile-lor nu le mai pot gândi disparat. Aceasta este o presupunere, bineînțeles și nu trebuie luată ca judecată de valoare absolută, deși se întemeiază, printre altele, pe alegerea, în

vederea construcției cărții, a unor nume proprii, a unor toponime și realități de altădată și mai recente, îndeobște cunoscute. Să spunem că o localitate cu numele Măru Roșu se consemnează în județul Mehedinți, iar atmosfera descrisă seamănă izbitor (strict după părerea mea!) cu stările de fapte întâlnite în arealul Ciuperceni-Godinești din județul Gorj. Adăugăm că nume de oameni precum Grofu, Mischie, Arjoceanu, Găvănescu, Lupu (poate fi Lupescu), Gâlcescu (director de liceu) ori de așezăminte și străzi - modern, Teatrul Milescu, Sala Căldărușe și altele – sunt de multă vreme în memoria colectivă a gorjenilor.

Talentul autorilor este confirmat pe deplin și se așteaptă ca el să fie consolidat pe mai departe întrucât, parafrazând, talentul vine scriind...

Cartea este prefațată pertinent și convingător de către profesorul doctor Gheorghe Gorun care abordează, mai ales din perspectivă istorică, textul soților Gociu, insistând pe două aspecte definitorii ale scrierii:

Vorbele de duh: „Să privim înapoi cu iertare,/ înainte cu speranță,/ în jos cu înțelegere/ și în sus cu recunoștință”.

Semnatarul „predosloviei” găsește, pe bună dreptate, multă înțelepciune și mult adevăr în aceste vorbe, pe care le putem echivala cu expresia atât de cunoscută „sine ira et studio” (fără ură și părtinire), atribuită istoricului Tacit. Aceasta ar fi un îndemn la abandonarea mâniei și încercarea de a trata faptele istorice cu cât mai multă obiectivitate, așa cum au fost.

Legăturile de nedesfăcut dintre autorii romanului și evenimentele religioase ce însoțesc viața satului de la începutul până la sfârșitul anului calendaristic și anului bisericesc.

La fiecare dintre aceste sărbători, în prejma lor, în timpul lor sau imediat ce ele au avut loc, s-a întâmplat ceva semnificativ în trecerea oamenilor prin propria existență, evoluția comunităților și a societății, în ansamblu.

Referiri competente la carte au mai scris: domnul Ion Predoșanu, jurnalist cu experiență vastă în plan publicistic, cultural și social; poetul Geo Filiș, precum și Mircea M Pop, poet și doamna Helene Pflitsch, prozatoare, ambii născuți în România și trăitori în Germania. Desigur, când cartea soților Gociu va pătrunde mai mult în public, cronicile vor crește numeric și, de ce nu, calitativ.

Întrucât nu-mi pot îngădui să fac o analiză exhaustivă, rețin atenția cititorului doar asupra câtorva aspecte care țin de personalitățile autorilor, de trăsăturile intrinseci ale acestora.

Ambii probează un nivel superior de cunoaștere a lumii, de instruire, de acumulare de informații și cultural, exprimat prin modul elevat în care știu să transmită semenilor acele informații de care dispun și pe care le transformă în trăiri, în stări de bucurie sau de tristețe provenite de la personajele cărții. Cum spuneam mai sus, luând contact cu Alexe Grofu și soția sa, cu Ionică Găvănescu și dascălița lui, cu copiii acestora, în speță, cu fiicele, este exclus să nu empatizezi, să nu le fii alături la bine și la rău și să nu-i „adopti” ca prieteni sau chiar rude. Și – lucru foarte important pentru scriitor – toate sentimentele pe care ni le trezește lectura se îndreaptă spre domnul Ion și doamna Nelly, cărora era cât pe-acți să le zic domnul Titi și doamna Cornelia.

Cariera de militar a domnului Ion C. Gociu, domnia-sa fiind colonel (r) al armatei române, se regăsește în roman, materializată într-o ordine exemplară a derulării povestirii, într-o logică perfectă a clădirii frazelor; deși avem de a face cu două părți care ar putea fi considerate distincte, precum și cu numeroase componente punctuale, textul rămâne unitar.

Pe de altă parte, frazele ce se perindă în cele 239 de pagini nu cuprind prețiozități lingvistice sau figuri de stil forțate. De aceea, cititorul va avea de trăit multe satisfacții spirituale. Limbajul folosit este „de-al nostru” și presărat pe alocuri cu expresii și cuvinte cu care noi, cei ce ne-am născut și am stat mai multă vreme la țară, ne reîntâlnim.

Pe unele le-am menționat pe parcurs, dar nu strică dacă le mai transcriem selectiv. Trandafirul, la gorjeni, nu este doar floarea viu și divers colorată, plăcut mirositoare, ci și o bunătate pe care gospodarul o prepară pentru iarnă din porcul tăiat la Crăciun și o conservă, alături de altă delicatose, mușchetele, în garniță sau la fum, în podul casei. Carnelegi, termen uzitat frecvent, reprezintă săptămâna din perioada de dulce a Crăciunului, în care e dezlegare la carne chiar miercurea și vineria; goci (miligoci) este banala infecție a ochiului, numită și urcior sau, științific, orjelet; puriceii sunt un preparat din pâine sfărâmată și prăjită în tigaie, fiind sinonim pentru zăbic.

Se poate remarca o anumită predilecție pentru surprinderea detaliilor, fie că sunt de acțiune, fie de ambient. Mobilele din cameră sunt văzute în cel mai mic amănunt; medicamentele recomandate pacienților sunt prezentate cu... profesionalism; pe becul din tavanul locuințelor sunt observate petele lăsate de muște etc. Tenta doctă de redare se împletește cu folosirea accentelor și timpul specific zonei noastre: perfectul simplu este utilizat frecvent și, mai ales, când trebuie, așa cum preciza și domnul profesor Gorun.

În mod inevitabil, evenimentele istorice nu sunt lăsate în afară. Meritul autorilor este, însă, acela că ei doar le reamintesc, revărsând asupra lor multă simțire patriotică, fără implicare pasională, ci, dimpotrivă, cu deplină detașare.

Romanul se termină printr-o postfață în care se sugerează o meditație autentică asupra perioadei de după anul 1989: ce a fost bun? ce a fost rău? cum putea evolua România.

Acum, alte învățăminte desprinse din parcurgerea cărții:

Un soi de „luptă de clasă” transcende etapele istorice, apărând ca un fenomen remanent. E posibil ca, în împrejurări specifice, cei pe care i-ai ajutat cândva să se ridice împotriva ta; unii oameni devin „instrumente” pentru răzbunări induse de indivizi interesați.

Societatea nu se manifestă ca o „mamă” pentru membrii săi. Ea își arată de multe ori ingratitudinea.

Ar fi benefic să revenim la tradițiile strămoșești pentru ca, și pe această cale, să ne impunem în fața altora identitatea noastră românească.

15 august 2015

Panta abruptă a vieții

Fragment din romanul „Copilul nedorit”

Ion C.Gociu, Nelly Gociu

Fiindcă i se promisese, a doua zi după sărbătoarea Sfântului Ioan Botezătorul, când lua sfârșit vacanța de iarnă - cândva oficial i se spunea vacanță de Crăciun - dascălul Ion Găvănescu împreună cu fiică-sa Cornelia, îmbrăcată în doliu, au mers la Direcția Raională de Învățământ să aranjeze reprimirea fetei la cursurile de zi în liceu. După o lungă așteptare, în biroul Inspectorului general a fost primit doar tatăl care, stupefiat asculta smerit ce-i perora acest activist-profesor, dar neconvingător pentru părintele cu sufletul întristat de atâtea suferințe și a nedreptăților care i s-au făcut și încă i se mai făceau familiei lui.

- Tovarășe învățător, i se adresă Inspectorul general, întâmpinându-l surâzând și cu brațul întins ca să prindă în palma lui mâna părintelui năpăstuit în semn de a-i ura Noroc. Cunoaștem foarte bine cazul fiicei dumneavoastră și conform ordinelor primite de la minister, situația se rezolvă numai într-un singur mod. Fata împlinește în anul acesta 16 ani și în situația ei, ca și a celorlalți foști elevi la zi, poate urma liceul doar la cursurile fără frecvență. Asta însemnează că trebuie s-o înscrieți la cancelaria Liceului de Băieți unde am și discutat cu tovarășul director Gâlcescu. În virtutea dispozițiilor apărute, odată cu trecerea la noua formă de învățământ, cu zece clase, pentru tinerii oameni ai muncii, singurii îndreptățiți să urmeze această formă de școlarizare, că lor le este adresat, pe lângă actele care prea bine știți că sunt necesare, mai trebuie și o Adeverință de la locul de muncă unde este angajată. La vârsta ei poate munci oriunde. O văzui că-i trupeșă și mi s-a comunicat de la secretariatul liceului că la zi avea note bune. Anul I l-a terminat cu FB la majoritatea materiilor. Cu părere de rău vă spun că este tot ce pot face pentru dumneavoastră care, știu că ați fost institutor și acum sunteți pensionar, și din suflet vă doresc să mâncați pensia ani mulți și sănătoși.

Ascultându-i vorbele prefăcute ale acestui inspector, care rațional se deformase, trecând din educator, în activist al comuniștilor, nu mai putu răbda umilința la care era supus și se hotărî să-i răspundă cu franchețe:

- Ați uitat domnule inspector că mi-ați semnat Decizia de pensionare în care expres este specificat

că nu pot primi cei 250 lei cuveniți pentru timpul prestat în învățământ timp de 32 de ani, fiindcă am venituri din activități agricole ce depășesc suma de 4.500 de lei?!

- Încrieți-vă la colectiv, tovarășe, că atunci nu se mai ține seamă de venitul agricol, luându-se ca bază de plecare realitatea din adeverința de membru în geace.

- Da' la Măru Roș nu este colectiv și nici speranțe de a se înființa, iar cele peste zece hectare de pământ calitate de întâi de fertilitate donat de soția mea la gease nu s-a scăzut din partida mea în registrul agricol și cotele stabilite în cereale, lapte și carne mă sufocă. N-am de unde să le dau, iar eu cu cele două fiice abia avem ce pune pe masă!

- Tovarășe Găvănescu, asta-i regula și altceva nu pot face pentru dumneata.

- Bine domnule, dar acum o lună când am fost la secretariat mi s-a promis cu totul altceva, preciză pe un ton caustic fostul cadru didactic de elită, dus cu vorba de un profesoraș prea bine cunoscut ca fiind anost, dar uns de comuniști pe funcția de Inspector general.

Fostul dascăl Ion Găvănescu, dădu Bună ziua, puse căciula pe cap, ieși afară din birou și îndurerat, cu fiică-sa după el plecară de unde veniseră, adică acasă.

*

- Mda! ...mormăi Directorul Bazei Raionale de Colectarea Cerealelor, după ce cu mare atenție termină de parcurs cererea de angajare pe postul de referent, rămas liber după plecarea la armată a tânărului Gheorghe Țugui. De unde ești tovarășă? ...Lasă să văd că scrie și asta. Zici că te cheamă Cornelia Găvănescu și te-ai născut în comuna Măru Roș. Daa? ...după câte am înțeles aparține de baza noastră că avem și acolo țărani chiaburi ce predau cotele de cereale la noi... Câți ani zici că ai? Dacă te-ai născut în anul 1937 și acum suntem în 1953; rezultă că ai 16 ani, dar la vară îi împlinești că acum suntem încă în iarnă. Deci ai numai 15 ani și ceva.

- Da, tovarășe director! ...răspunse timid tânăra din fața lui, care purta pe cap un batic negru și, de emoție, la auzul termenului de chiabur își număra

☑ În urechi bătăile grăbite ale inimii. Era cuprinsă de teamă, fiindcă de acest serviciu depindea primirea ei la sesiunea de examene din această iarnă, unde, trebuia să prezinte adeverință de angajat într-un loc de muncă.

- Da' de ce, la vârsta asta nu ești la școală, că văd că ai un scris ordonat și foarte frumos de între-ci pe mulți dintre angajații mei de la birouri?

- Sunt înscrisă în clasa a IX-a la școala medie, dar murindu-mi mama am fost nevoită să mă retrag de la cursurile de zi că nu am bani de gazdă și mâncare, răspunse, sigură pe vorbele ei, Cornelia, așa cum fusese învățată de tată-su când plecase în dimineața aceea de acasă, că acesta era adevărul.

- Bine, tovarășa Găvănescu! Cred că-i adevărat că de aia porți pe cap propoadă neagră de doliu. Câți ani avea mama dumitale?

- La Sfântul Ștefan ar fi împlinit 54 de ani, dar a murit cu o lună mai devreme.

- Era mai mare ca mine cu doi ani și dumneata ești de vârsta fetei mele. Condoleanțe! ... și impresionat de soarta acestei copile din fața lui, se opri cu interogarea. Îți aprob angajarea, dar fii atentă ce-ți zic acum, că te tratez ca pe fata mea și eu nu spun de două ori același lucru! Când ai examene îți pretind să justifici zilele lipsă de la program - chiar dacă-s neplătite - cu notele luate la materiile și datele respective. Eu nu pot fi păcălit și cine a încercat o dată, a doua oară n-a mai făcut-o că l-am dat afară. Ne-am înțeles!? A încercat să mă mintă una mai coaptă ca dumneata care venise acum un an și am angajat-o. Făcea cerere că are examene în sesiune și chiar restante de dat la ISEP, iar ea mergea la București, la un iubit, cu care trăia în concubinaj. E drept că cerea zile libere fără plată, dar serviciul pentru ea era un moft. Iubitul ei era un inginer căsătorit, cu serviciu la Uzina Republica, dacă ai auzit de ea, căreia înainte îi spunea Malaxa, de unde lua bani și o chema pe cheltuiala lui. O culca, auzi și dumneata, la hotelul Cireșica. I-amers la început, dar o dată, când nu era sesiune de examene, i-a prins dorul pe unul de celălalt și, când a făcut cererea să-i acord 15 zile fără plată, i-am dat avizul de desfacere a contractului de muncă. Mă pusese în temă contabilul de la Regională care o știa bine cine este și ce-i poate pielea. La data specificată de ea în cerere nu erau examene. Și eu am fost student la zi și știam când au loc examenele la fefe, cum le place unora să vorbească acum,

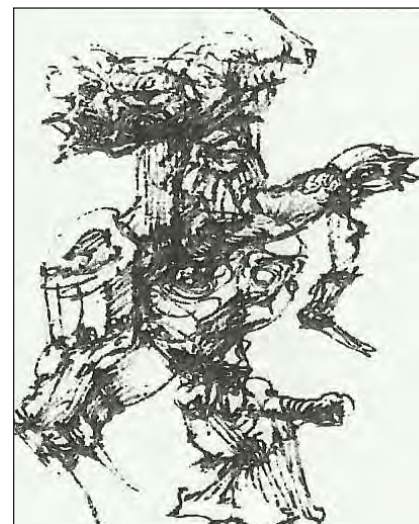
și afectuos, Directorul Bazei se opri din dădăceala părintească.

- Mulțumesc domn' director și vă promit că am să mă țin de treabă! zise Cornelia.

- Fii atentă! În serviciu se adresează cu tovarășe, nu cu domnule cum probabil ai auzit în casă la dumneata. Dacă n-ai unde mânca, avem cantină și se pregătește masă de prânz cu numai 1,50 lei pe zi. Cartela se cumpără săptămânal sâmbăta pentru săptămâna viitoare. Eu plec la București că am fost chemat acolo și poate mâine n-ai bani de masă. Să nu-ți fie rușine și ia de la mine bonurile astea. Făcu o pauză și căutându-se în portmoneu scoase cele trei hârtiuțe care reprezentau trei mese plătite de el și neutilizate. Nu te rușina că eu și așa nu le mai folosesc și știu cum este la început până primești chenzina. Acum mergi la biroul al treilea de pe hol, la tovarășu' Ciobanu care-i contabil-șef, să-ți faci fișa de instructaj și să-ți dea ca să citești și să recitești regulamentul cu sarcinile de serviciu pe care trebuie să le îndeplinești. Da' ia stai! Lasă că mai bine îl chem eu aici!

Directorul Bazei n-a mai stat decât câteva luni pe această funcție în care ajunsese fără voia lui, înainte fusese director la o bancă centrală și a fost ușuit din post ca mulți alți oameni proveniți din regimul burghezo-moșieresc. Când a plecat din Bază și-a luat la revedere de la personalul subordonat adunat în Club, a dat mâna cu tot toți angajații și, ajungând la Cornelia așezată ultima pe rând, i-a întins mâna, a privit-o în ochi și, cu multă afecțiune a pupat-o pe fruntea-i cu pielea creolă zicându-i:

- Cornelia, ce mult semeni cu fata mea! Să-ți termini liceul și să mergi la ce facultate vrei că ești deșteaptă și-i păcat! vorbe care i-au făcut invidioși pe răutăcioșii din Bază, în special pe contabilul zeflemist, Ciobanu.

Directorul, înainte de a fi epurat și din Bază, văzuse pe un borderou de predarea-primire a cerealelor, că în comuna Măru Roș, este un cetățean cu numele Ion Gă-

☑ vănescu, chiaburul cu cele mai mari restanțe de grâu și orz ca obligație către stat. L-a chemat pe contabilului Vasile Ciobanu și i-a dat dispoziție să facă tot demersul să-l aducă la el, pe acest exploatator ca să-l tragă personal la răspundere „pentru că ne face greutăți în realizarea planului și întârzie mereu cu predarea cotelor de grâu și orz!”

De unde să bănuiască Ciobanu că șeful lui a vrut să se convingă de originea socială a copilei nou angajate, și, cu bună intenție dorea a o ajuta și a-i crea toate posibilitățile să-și termine liceul. Dar n-a fost să fie, fiindcă, fără voia lui, a trebuit să plece înainte de a realiza această binefacere.

În sarcinile de serviciu, Cornelia avea atribuții exprese de a participa la cântărirea sacilor cu cerealele intrate în Bază, de a întocmi avizele/borderourile cu grânele colectate și nominalizate pe contribuabili, documentele de încărcare în vagoane, cântărire și expediere către unitățile beneficiare.

Când la Bază venea contribuabilul chiabur, Ion Găvănescu, să aducă din cotele impuse, fiindcă dinainte știa, Cornelia se fofila și era absentă din motive obiective. În aceste situații, se oferea să o însoțească pe casiera Bazei, care aproape zilnic mergea la Bancă și din motive de securitate, nu avea voie să se deplaseze neînsoțită.

Era lesne de înțeles, nu trebuia să știe nimeni că referentul Cornelia Găvănescu este fiica lui Ion Găvănescu, chiaburul cu cele mai mari obligații de pe raza raionului către Statul Democrat Popular Român.

Om ceresc

Tu, omule, ce pari pierdut în colb
Și grijile de colb te tot absorb,
Te naști și crești c-un soare la Zenit,
Dar moartea din Nadir te-a risipit.

Un fir de praf și nici atâta ești,
Când te rezumi la cele pământeste;
Bogat îți pari, tu, bietule calic,
Un Goliat, mai mic decât nimic.

Pământul doar păstrează urma ta
Cât i-e îngăduit a o păstra,
Că ți-ai uitat destinul și-al lui mers
Ca unicat creat în Univers.

Și-atunci Satana, cu forța-i
colosală,
De ce trudește atâta și te -nșală,
Pierzând atâta timp cu un pigmeu
Doar pentru a-l răpi lui Dumnezeu?

În Univers, se mai cunoaște, oare,
Ca Dumnezeu din Cer să se
coboare
Și micșorându-se, cât nici n-ar
încăpea,
Să fie una cu făptura Sa?

Iar tu, cel decăzut și insignifiant,
Să fii la Cer atât de important,
Ca Dumnezeu, Cuvântul, din iubire
Să se smerească pân-la
răstignire?

Să te răscumpere căderii în păcat
Ca înviind, cu El, și tu ai înviat!
O, omule, ce este-atât de greu
Să înțelegi în lume rostul tău?

de Radu Cârstoiu

Cât te iubește pe tine Dumnezeu
Că-l ești asemănare, după chipul
Său,
Te-a răsfățat, creând, să-ți fie bine,
Un colț de Univers, doar pentru
tine!

Știi tu cel mic ce mare poți să
crești
Când te desprinzi de cele
pământeste
Și că se-ntâmplă cu tine o minune
Când te cobori, îngenunchiat, în
rugăciune?,

Că doar smerit te poți înțelepți
Când te faci mic, ce mare poti (tu)
să fii!
N-ai nici prezent și n-ai nici viitor
Decât urmând pe Bunul Creator.

Că gravitația și firele ei pier
Și te înalți în rugă pân-la Cer,
Ori că destinul tău ți-e împlinit
Ca Om Ceresc și Îndumnezeit!

Note de lectură

Poetul și cinstirea strămoșilor

Alensis De Nobilis

Profesor universitar, doctor în filosofie, estetician, gazetar, senator și memorialist, Ion Mocioi este o personalitate plurivalentă a culturii gorjene și literaturii române. Elaborează studii de filosofie, estetică, literatură și, cum poezia atrage mulți căutători de comori spirituale, așterne pe hârtie rodul meditațiilor sale despre istorie și timp, viață, înaintași și locuri natale.

Cu o scriitură fără artificii, transpusă în ritmuri curgătoare, clasice, Ion Mocioi propune poeme simple, fără a complica temele poetice prin abstractizări inutile ale simbolurilor lirice. Poetul nu meditează prea mult la bolile existențiale contemporane ale semenilor și ale lumii; înțelept, se fește de crize, purcede senin pe drumul drept spre lumina răsăritului: „Mă lovesc, nu în neștire,/ Cu orice stol ce-mi vine-n urmă,/ Să-mi încerc a mea zidire,/ Nu sunt orb în marea turmă,/ Visul meu nu-i născocire.”(Întrebare).

Cu viziuni clare, de o frumusețe stranie, poezia atinge corzi sensibile care vibrează în aer și umplu văzduhul cu muzici vrăjite; magie a orelor târzii, poezia își întinde vâlul peste imensități și freamătă insomniacii în timpul înmuguririi:”/ Castelul de scaun e-n ora de somn./ Sub stele bătrâne, de vară târzie,/ Un ochi e de pază. păstorul de domn./ În colțul de veghe și de amnezie.// Păunii în parcuri, în coada rotundă/ Învârt universul săpat în lumini./ Argint este lacul rămas fără undă./ Dormind în mirosul stingherilor crini.//Zăbranic e-n noaptea-ntinată de stele/ Și glonte e vântu-n tufișuri;/ Privirea urcată-n zăbrele/ Clădește căderea-n abisuri.//”(Paznic).

Poetul se simte dator să cânte eroii, învățătorii și luminătorii locului și o face cu prisosință, cu dragoste de pământurile natale și de cele care își leagă existența mai târziu, cu înclinații spre baladesc, cu versuri limpezi, culese din folclorul vechi dar proaspăt al românilor. Regăsim în poeziile sale pe Ecaterina Teodoroiu, Brâncuși, Socrate, Jiul, Coloana Infinitului și Masa Tăcerii, reprezentând modelele poetului în care se regăsește martirul/artist (dar și realizările sale), omul care trăiește și moare pentru înfăptuirea operei sale, operă dedicată exclusiv contemporanilor și generațiilor viitoare: „A dres-o singur dintr-o ladă/ Cu un briceag

de pădurar;/ El nimeni n-ar fi vrut s-o vadă/ Și nici să-l știe făurar./ / Atâtea inimi drăgostite/ Păreau în trupul ei de lemn,/ Ca pentru infinit unite/ Sub vraj-acelei opt ca semn.//(...)/ Sculpturile veneau la vatră/ Pe nevăzute căi de rai,/ Se-nveșmântau în chip de piatră/ Și sufletul și-l luau din plai.// „(Vi-oara lui Brâncuși)”.

Situat undeva între un romantism „cuminte”, și un simbolism „curățat” de efecte și motive negativ-pesimiste, trecut prin filtrul unei gândiri mai calme, poezia lui Ion Mocioi împrumută accente folclorice de baladă, de horă haiducească, de cântec de cătanie. Tristețea este una teatrală, asortată situației, momentului pe care aceasta îl slujește, ea nu vine din adâncul ființei ca o dramă existențială, ci este mai mult recuzită și decor al unei stări de fapt. Chiar și în cele mai profunde stări poetice, Ion Mocioi nu caută viziuni ultime, adevărul suprem, absolutul; nu încearcă stări metafizice ce transcend limbajul. Dimpotrivă, poezia se pliază perfect pe comunicarea simplă,

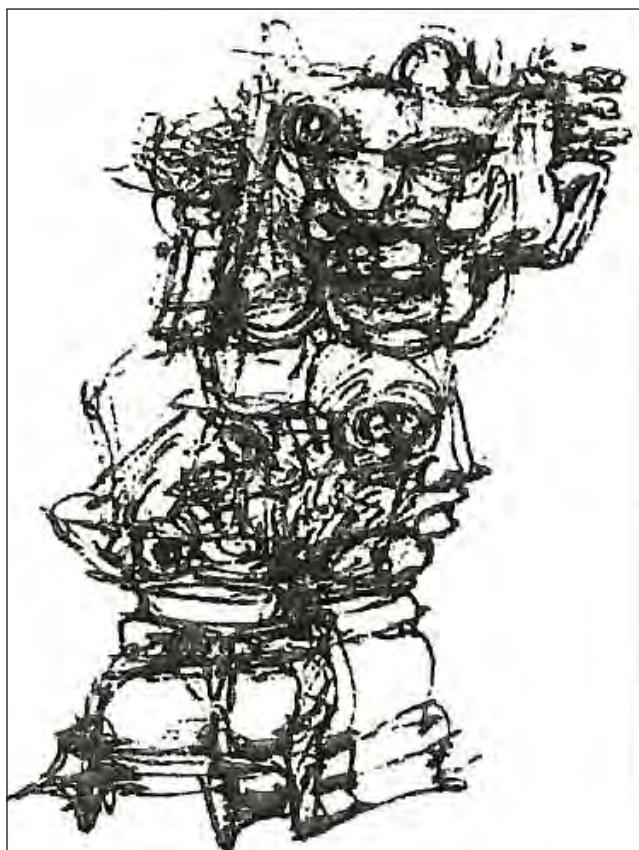
☑ suplă, fără variațiuni notabile între extaz și dramă: „În aer e încă mireasmă/De struguri, de mere./ În vatră/Se naște mirosul de asmă/ Și câinii spre-nalturi tot latră.// O rană e cerul albastru/ Când pleacă, în țipăt, cocorii./ Pe calea de jalnic sihastru/ Deschisă din timpul Comorii.// Instinctul tronează abisuri/ Un sens urmărind peste mare;/ Ei țipă și-n somn când în visuri/ Se-arată limanul cu soare.// (...)”(Cocorii).

Dacă nu am trăi în aceste timpuri moderne iar poetul ar fi existat acum câteva sute de ani, l-am fi întâlnit pe drumuri de țară cu o desagă în spinare, venind de departe și mergând și mai departe, nu se știe unde, fără o țintă dar cu un scop precis: să cânte oamenilor necazurile și bucuriile simple, omenești, nașterea, nunta și moartea. Trubadur înăscut, înzestrat cu har, cunoscător al datinilor, obiceiurilor și semnelor cerești - după o orânduire veche de când lumea, primară, continuând drumul său prin lume, oblojind cu frumoase stihuri sufletele oamenilor: „/Vin dușmanii, vin șuvoi,/ Vin la Jiu, de pe colină./ Vin streinii peste noi./ Cătălină, Cătălină!// (...) Munții sunt ai noștri iar./ Zăpeziți și fără tină;/ Nu luptați în zadar./ Cătălină, Cătălină// (Ecaterina Teodoroiu). Om al Pământului, poetul „simte” trecerea vremii în succesiunea anotimpurilor, în ciclurile biologic-vegetale cu schimbări calme, cu latențe embrionare ale creșterii sevei în sămburi; privește toată această prefacere cu o anume seninătate a existenței date nu cerute, fiecărui anotimp corespunzându-i o stare sufletească profundă izvorâtă din armonia omului cu lumea/lucrurile în microcosmosul lui. Astfel că acestea compensează cumva stările de anxietate, de alienare prin chemarea pământului la conviețuirea cu omul, înțeleasă printr-o trăire în armonie, o iubire a pământului, aerului, focului și apei - cele 4 elemente esențiale care alcătuiesc Universul în concepția anticilor.

Asemenea începutului oricărei existențe a lucrurilor cunoscute, pășind între cele văzute dinspre cele nevăzute, anul începe cu primăvara, natura pleznește în muguri, sevele urcă în plantă să se întâlnească cu soarele în culoarea mirifică a florii, apele sunt limpezi, neliniști astrale coboară în oameni dându-le fiori și transfigurându-le ființa în dorința de fecundare, de iubire a Universului și aproapelui. Rutul, fecundarea dau mereu un sens vieții prin înflorire, frumusețe și trăinicia tiparelor existențiale ale miracolului nașterii. Arșița verii

duce mai departe ființa, spre maturitate, în puterea vârstei prin amestecarea cu teluricul, înfrățirea cu focul verii ca simbol al „coacerii” ființelor-fructe și continuă cu toamna-maturitatea deplină *aparentă sau trebuincioasă* a materiei. Sfârșitul ciclului biologic este asociat cu sfârșitul vieții, cu apropierea de moarte și întoarcerea materiei la originile cosmice prin transformare a efemerului/aparențelor în veșnicie/esențe. Iarna vine ca o încleștare a gândirii pe culmile înghețate ale idealului transfigurând nemurirea/imaterialul într-un vis al fulgului de nea accesibil oricărui muritor ce își pierde sufletul în puritatea și imensitatea zăpezii.

Aceste succesiuni aparențe/esențe, bucurie/tristețe induc stări sufletești contrare în sensibilitatea artistului însă, deschid calea spre înțelegerea profundă a naturii, oamenilor și Universului în toate subtilitățile lor ființiale; pășind pe acest drum al degustării esențelor, când dulci, când amăruși, ale înțelepciunii, poetul Ion Mocioi le filtrează și le asimilează printr-un filtru al gândirii formate la școala confruntării axiomelor cu învățăturile mistice și filosofice metaforice, inițiindu-se în secrete ale cunoașterii adânci, păstrând, în același timp, în poezia sa, cugetarea de mii de ani a poporului român în versurile sale ce curg ca un cântec mlădiat de o fată frumoasă lângă apele Jaleșului.

Balada meșterului Manole – variantă din zona Doljului

Radu–Negru voievod ,
 Domnitor peste norod ,
 Domnitor în țară mare
 Când pleca la vânătoare ,
 Loc de mas că își găsea
 La o casă-ntr-o vâlcea ,
 Casă într-un loc frumos ,
 Loc frumos și răcoros ...
 El în casă că intra ,
 Apă rece că cerea ,
 Apă rece că primea
 Și Ana i-o aducea .
 După ce apa o bea
 El pe Ana o-ntreba ,
 Ce stă mândră singurea ,
 De-i acasă cineva
 Care-i este soarta sa .
 Și Ana îi răspundea :
 - Nu sunt doamne , Singurea !
 Lângă casă-i pădurea
 Și mă preumblu prin ea .
 Astea Radu când afla ,
 Pe genunche o chema ,
 Iute Ana că-mi venea
 Pe genunche-i se suia
 Capu-n brațe că-i lua .
 Radu că o giugiulea ,
 Cu Ana se drăgostea
 Și din gură că-i zicea :
 - Ană mândră și nevestă ,
 Eu cunosc pe soțul tău
 Și mi-e frică să fac rău ,
 Mi-e frică să fac năpastă !
 - Lasă-l doamne pe bărbat,
 Lasă-l doamne , că-i plecat .
 Cu el dragostei m-am dat,
 Dar în casă nu-i bărbat ,
 Doar mă pupă și mursucă ,
 Trupu-mi de dor se usucă.... ,
 Și sunr doamne , tinerea
 Și îmi trece vremea mea ,...
 Nu e doamne greu păcatul
 Dacă nu ți-e bun bărbatul !

II

Radu mare , că pleca ,
 Bani de aur că-i ddădea ,

Pestelcuță și basma ,
 Să-și plătească dragostea
 Ce-o avuse cu Ana

III

Vreme multă nu trecea ,
 Dor lui Radu că-i venea ,
 Dor lui Radu de Ana
 Socoteală că-și făcea ,
 Cum să facă pe Manea ,
 Departe de ei să stea ,
 Să-și plinească dragostea .
 Stând așa Radu gândea
 Că undeva , într-o vâlcea,
 Într-o râpă neguroasă
 Sunt ruine de o casă
 Care se dărăpănase .
 Acolo el se gândea
 Să-și ridice loc de sfat,
 Loc de rugă și-nchinat,
 Pe ruina neguroasă
 Care se dărăpănase .
 La el pe Manea chema
 Și așa mi-l întreba :
 - Maneo , eu am auzit
 Că ești meșter la zidit,
 Uite , ce m-am socotit ,
 Spune Maneo , de-am greșit ?
 Colo-n codru neguros ,
 Se află un loc frumos
 Cu un zid dărăpănat ,
 Colo eu am cugetat
 Să ridic loc de-nchinat ,
 De odihnă și de sfat .
 Spune dacă știi tu bine ,
 De-i mai meșter decât tine ,
 Cineva la ridicat
 Acest loc de închinat ?
 Manea că îngenunchea ,
 Mâna dreaptă-i săruta ,
 Către Radu –așa grăia :
 - Doamne , pe acest pământ ,
 Meșteri buni o sută sunt ,
 Dar ca mine nu socot
 Să ridice zidul , pot .
 Eu mă-ncumet să zidesc ,
 Zidul să ți-l isprăvesc

Pestelcă albă să-și ia ,
 Până-n toamna cealaltă ,
 Iar ca plată să îmi dai
 Pungi o sută și trei cai ,
 Din aceia arăpești ,
 Pe care îi călărești
 Doamne , când vânătorești .
 Târgul iute se făcea ,
 Și o scrisă se tocmea ,
 Ca arvună că+i dedea ,
 Mânyuleț în cap cu stea .
 Bucuros Manea pleca ,
 Cu calfele sfātuia
 Și acasă se+ntorcea
 La Anuța lui frumoasă
 Ce-l aștepta bucuroasă .

IV

Ana că îl aștepta
 Bucuroasă se făcea ,
 Să îi spună lui îndat
 Domnul că i-a ascultat
 Ruga ei , și că e grea ,
 Că e grea , cu Manea .
 Manea mult se minuna ,
 Osebit se bucura
 Și ca dar el îi dedea
 Mânzul pag la soața sa ... ,
 Cu Ana se drăgostea ,
 Noaptea -ntreagă se iubea ,
 I-apuca dimineața .

V

Când Manea ieșsea afară ,
 Curții ca să-i dea târcoară ,
 Lângă gard el că găsea
 Urma de copită grea ,
 Urmă care se ducea
 Proaspăta din calea sa .
 Un cui roșu că-i intra ,
 Drept în inimă-i stetea ,
 Pe Ana o bănuia
 Și în sine se-treba ,
 Cum a dat Domnul , de-a dat
 Ruga de i-a ascultat ,
 Tocmai după șapte ani
 De când s-au luat ei , sărmani !

Doar cu ceata mea îndată ,
 El bine se socotea ,
 Dar socoata nu-i ieșea ,
 El era plecat de-acasă
 De vreme lungă , frumoasă ,
 Că nu poate fi curat
 Lucrul ce s-a întâmplat .

VI

Lunea el când se-ntorcea
 La cel loc la ceata sa ,
 Lua deoparte pe prâslea
 Și măre-i așa-i zicea :
 -Vărul meu , măi verișcane ,
 Iote , ce s-a întâmplat ,
 Dar nu cred că e curat .
 Vere , pent că te-am crescut ,
 Vreau ă-mi faci un legământ ,
 Lucrul tu , să-l lași îndat ,
 Către casa mea te duce ,
 Jură-mi drept , mâna pe cruce... ,
 Pune-te tu la pândit
 Și până n-ai izbâidit ,
 Tu aicea să nu-mi vii,
 Capul ți-l pun căpătâi !

VII

Verișcanul se pornea ,
 În tindă se aciua ,
 Acasă când ajungea ,
 Acolo se ascundea ,
 Cu fața pa ruda sa ,
 Pe Ana că urmărea
 Și el măre , ce-mi vedewa ...
 Ziua noapte se făcea
 Și cine îmi poposea ,
 Cine măre , că-mi venea ?
 Cal arap și înșelat
 Chiar de Radu-ncălărat
 Și de Ana așteptat ...
 Radu-n casă că intra ,
 Cu Ana se drăgostea ,
 Verișcanul se uita ,
 La fereastră se ducea ,
 De acilea asculta
 Domnului cum îi spunea ,
 Domnului , hoța Ana :
 -Doamne , tare-s bucuroasă ,

M-ai lăsat la burtă groasă ,
 Noi vom avea doamne , fiu !
 Bucuroasă-s că mă știu !
 Lui Manea i-am spus aseară
 Cum mă aflu ,într-o doară ,
 Dar eu știu doamne , curat
 Pruncul de la tin mi-e dat ...!
 Radu că se bucura ,
 Pe Ana că-ncotropea
 Și în brațe ridica ,
 Din gură că glăsuia :
 -Ană ,puișor-nevastă
 Să nu-mi fie cu năpastă
 Tare mă simt mulțumit ,
 Cu tine c-am izbândit ,
 Ce nu-mi dete doamna mea ,
 Îmi dedeși tu , draga mea !

VIII

Vărul cum a auzit ,
 Tare el s-a mai crucit ,
 A dat să se-ndepărteze ,
 Să se ducă de îndat ,
 Să spună ce a aflat .
 Bine pasul nu făcea ,
 De o grindă se-mpiedeca ,
 Cei din casă că-l simțea
 Și afară că ieșea ,
 Peste el căzut dedea ...
 Ana de cum l-a zărit ,
 La față s-a gălbinit
 Genunchii i-a-ncotropit .
 Și s-a pornit pe cerșit :
 -Nu mă da lui Manea tu ,
 Spune că n-ai văzut , nu !
 Spune că n-a fost nimica !
 Vere , mă cuprinde frica !
 În ăst timp pe furișat ,
 Radu domnul , a plecat
 Cu cel cal arap țintat ...
 Ana , vărului i-a dat
 Punga ce a căpătat ,
 Mânzul ce l-a căpătat ,
 Să-și pună lacăt la gură
 Și la ochi ferecătură ...

IX

A plecat vărul , plecat... ,
 O ploaie l-a apucat ,
 Era noaptea de Gherman ,
 Ajunsese pe tăpșan ,
 Când cerul s-a desfundat ,
 Norii când s-au fulgerat
 Și în capete s-au dat
 Și cădea din cer la apă ,
 Un potop ce nu te scapă .
 Mergea vărul , tot mergea ,
 În sân punga îl ardea ,
 Mânzul mereu se-ncontra ,
 Sufletul că îl muștra ,
 Cum să fie el curat
 Dacă plată și-a luat
 Și cel mânz cu cap țintat .
 El la Domnul se ruga ,
 Să-l trăznească , să-l orbească ,
 Gura pe veci să-i muțască ,
 Drumul să nu-l nimerească ...
 Domnul nu îl asculta ,
 Apele zăgăzuia ,
 Luna-n cale că-i scotea
 Calea dreaptă-i arăta ,
 Drumul uscat i-l făcea ,
 De la Manea ajungea .

X

Manea mult se minuna ,
 Căluțul când îl vedea ,
 Coama că i-o mângâia ,
 Către văr că se-ntorcea
 Și din gură-l întreba
 Și din ochi îl iscodea :
 -Spune vere , spune drept ,
 Spune , că nu pot s-aștept ,
 Spune ce s-a întâmplat ,
 Văd că nu-i lucru curat ,
 Mânzul cum de te-a urmat ?
 -Maneo , frate și văr bun ,
 Tare greu , mi-e greu să spun !
 Maneo , frate nu e drept ,
 Mă arde o pungă-n piept ,
 Mânzul ăst ce iarbă roade ,

Inima mea o răsroade ,
 Maneo frate , nu e drept
 Să fii tu rănit în piept !
 Soața ta , ce este grea ,
 Nu cu tine e ,Manea !
 E cu Radu , domnul tău ,
 Am văzut cu ochiul meu ,
 Cu urechea eu am tras ,
 Rămăsesem fără glas ,
 Maneo , când am auzit ,
 Maneo , cum te-au înjosit !

XI

Foc lui Manea de i-ai da ,
 El s-ar stinge ca o stea.
 Apă dacă torni pe el ,
 Sloi s-ar face . Și oțel
 De cuțit de-ai împlânta ,
 Lama lui nu ar intra
 Cu nimic în carnea sa ...
 Și-ar lua ceata și ar pleca ,
 Nu îl lasă zisa sa ,
 Nu poate rupe scrisa ,
 Nu-l lasă mândria sa .

XII

Calfele că-și aduna ,
 La toți el le cuvânta :
 -Fraților , de vreți degrabă ,
 Să gătăm a noastră treabă ,
 Uitați , eu ce am visat ,
 Uitați ce mi s-a lăsat ...
 Zidul tare să rămână
 În picioare , nu-ntr-o rână ,
 Este fraților nevoie ,
 Chiar de-o facem fără voie ,
 La zidul de la altar ,
 Cu piatră și cu mortar ,
 Să zidim a bolții cheie
 Doar cu un trup de femeie
 Și aceea nu oricum ,
 Doar în trup cu prunc pe drum ...
 Și pentru că Ana mea ,
 Urma ea un prunc să-mi dea
 Am făcut flăcăi chemare ,
 Să-mi aducă demâncare ...

Fraților am hotărât ,
 Și nu cred că am greșit ,
 Pe ea boltei să o dăm ,
 Altarul să-l terminăm .
 Mai am fraților o rugă :
 Nimenea de-aici nu fugă ,
 Gurile să înclăști
 Nimănui veste nu-i dați ,
 De ceea ce-am hotărât ,
 Doar Domnul ne-a auzit !

XIII

Bine sfatul nu-ncheia ,
 Pe potecă Că-mi venea ,
 Ana lui ,Ana cea grea .
 La Manea că se ducea ,
 Mâna lui că-i săruta ,
 Fruntea că i-o mângâia ,
 Sudoarea că i-o ștergea
 În pestelcă și basma ,
 Masa ea că-i întindea .... ,
 Ploscuța i-o destupa ,
 Vinișor ea că-i turna
 Manea de se ospăta ,
 Doamne , cum se ospăta ?
 Bucătura se-ntorcea ,
 Vinul că nu se ducea ,
 Acru-n gură se făcea ,
 Dar râdea Manea , râdea .
 Mâna el îi apuca
 Și din gură ce-mi zicea :
 – Ană , mândra mea femeie ,
 Să te-nvăț un joc cu cheie ,
 Care nu s-a mai jucat ,
 Joc de viață și păcat ...
 Ca să-mi stea zidul meu drept ,
 Musai trebuie s-aștept ,
 Calfele ce sunt în vale ,
 Unde e pământ de oale ,
 Calfele mele să-mi facă
 Din pământ un trup de fată ,
 Și să-i deie focul roată
 Mai apoi în zid să-l pui
 Zidul meu ușor să-l sui .
 Să-l zidesc până la gleznă ,
 Ca să scot zidul din beznă ,

Să-l zidesc pân la genunchi
 Și apoi pân la rărunchi ,
 Casă-mi steie zidul trunchi ... ,
 De-l zidesc la subțiori ,
 Ridic zidul pân la nori ,
 Pân la buze de-l ridic
 Salt altarul ca nimic,
 Pân la creștet de îl salt
 Mi se face zidu-nalt ...!
 Nu ai vrea tu Ană , zău
 Să te joci în jocul meu ?
 Mâna el că-i întindea
 Și cu Ana se ducea
 Să se joace aevea .
 Cu mâna lui o punea
 În mortar că o băga ,
 În mortarul ce se strânge ,
 Mortar plămădit cu sânge
 De la mânzul cel țintat
 De mâna lui înjungheat ...
 Cărămidă că punea ,
 Zidul repede sălta ,
 Pân la gleznă ... , la genunchi
 Ajunsese la rărunchi ,
 Se făcuse zidul trunchi ...
 Ana-ncepe-a tângui :
 -Maneo , poate te-i mili ,
 Haide Maneo , nu glumi !
 Zidul rău mă strânge ,
 Copilașu-mi plânge ,
 Miroase a sânge ...
 Manea însă n-auzea ,
 Mortar iute că turna
 Cărămidă că punea ,
 Zidul că se ridica ,
 Pe la țățe ajungea ,
 Ana rău se tânguia :
 -Maneo , poate că-i păcat ,
 Zidului de ce m-ai dat ?
 Zidul rău mă strânge ,
 Copilașu-mi plânge ...
 Pân la buze de-a ajuns ,
 Zidul tare și s-a strâns ,
 De-abia atunci socoti ,
 Ana și mărturisi :
 -Maneo , rău m-ai pedepsit ,
 Maneo , că te-am îmșelat ,

De-aia zidului m-ai dat ?
 Nu ți-a fost milă de el ,
 Te-ai purtat ca un mișel !
 Port în trup , în pântecel
 Un copil străin ți-e el !
 Manea însă n-auzea ,
 Cărămida el punea ,
 Gura că i-o astupa ,
 Creștetul că i-l zidea ,
 Zidul că îl termina .

XIV

Calfele când se-ntorcea ,
 Manea , lor că le zicea :
 - Am zidit-o pe Ana ,
 Colea-n zidul de altar
 Cu piatră și cu mortar ... ,
 Cineva de o întreba ,
 Voi să spuneți celora ,
 Că soția mea frumoasă
 S-a-nturnat la ea acasă ,
 Că la pântec era groasă ...
 Și să spuneți negreșit ,
 Ana s-a călătorit
 Peste munți și peste văi ,
 Ca să-i vadă pe ai săi ,
 Că era aici străină ,
 Era din țara vecină .
 Legământul nu-l călcați ,
 Nimănui veste nu dați !

XV

Toamna iute a venit ,
 Lăcașul e coperit ,
 E aproape de sfînțit .
 Domnu-i tare cătrănit ,
 Duce lipsă de iubit ... ,
 Peste tot a iscodit ,
 Urma Anei n-a găsit
 Către Manea s-a pornit
 Și așa l-a iscodit :
 -Spune Maneo , spune drept ,
 Spune-mi ce mă arde-n piept ?
 Îți dau caii ce-am tocmit
 Pe deasupra întreit ,
 Îți dasu aur și smaralde ,
 Spune-mi focul ce mă arde !

- Doamne , să mă arzi cu ceară ,
 Eu port focul de o vară
 Și mă arde focul greu ,
 C-a plecat odorul meu .
 - Spune Maneo , spune frate ,
 Mă topesc de sănătate ,
 Spune-mi Ana une este ,
 Dar nu-mi spune o poveste !
 - Doamne ,noi cum ne-am tocmit ,
 Eu zidul și-am isprăvit
 Iar de Ana să spui drept ,
 Nu pot doamne să dau știre ,
 Poate e în mânăstire ,
 Poate că se află-n zid ,
 Nu pot taina să-ți deschid ...
 De odorul tău pierdut ,
 Jur pe soare ca pe scut ,
 Nu-i din vina mea pierdut ,
 Doamne , tu ne-ai străinat ,
 Cu Ana v-ați bucurat ,
 Casă eu și-am ridicat ,
 Casă tu , că mi-ai stricat .
 Radu când îl auzea ,
 Seama repede își da ,
 Poate lumea auza ,
 Lumea când s-apropia ...
 Schelele că-i ridica ,
 Scările că le strica ,
 Singurel că îl lăsa
 Sus pe coperiș uitat ,
 Sus de turlă agățat .
 Atunci Manea ce-mi făcea ,
 Șindriliță că îmi lua ,
 Aripele că-ți făcea ,
 Cu ceară că le lipa ,

Către soare se nălța
 Către lume că striga :
 - Lume bună , sunt în stare
 Să ridic de-acum spre soare
 Mânăstire mai frumoasă ,
 Mult mai mândră-arătoasă ,
 Cu cincii turle aurite
 Cu altare-mpodobite .

Soarele s-apropia
 Ceara apă o făcea
 Șindrilița că-mi cădea ,
 Manea ca un șoim venea
 Din pământ că se izbea,
 Iar în locul acela ,
 Un izvor că izbucnea ,
 Apă dulce că avea ... ,
 Lumea mult se minuna
 Radu când îngenunchea
 Către lume c că zicea :
 - La biserica de sus
 La altar în zid e pus
 Trup de tânără femeie
 Cununită , sta să deie
 Naștere la prunc frumos ,
 Din domnescul nostru os ,
 Ce a fost în zid zidită ,
 Pentru vina făptuită ,
 Că plăcerilor s-a dat ,
 Spre folos la alt bărbat ...
 Iar izvorul izbucnit ,
 E din trupul ce-a zidit
 Sfânt lăcaș de rugăciune ,
 Sfânt lăcaș de-nchinăciune .

//

Varianta a fost redescoperită în iarna anului 1995 de către ION-MĂLIN TÂRȘOAGĂ (alias Mircea Arjuna) și dată lui spre folosință netulburată pentru totdeauna de bunicul său POPA FLOREA din Lișteava Dolj .

Descoperire !!!**Balada de la Lișteava****Mihai Ungheanu**

Vremea lui Vasile Alecsandri s-a dus, iar cântecele bătrânești nu se mai aud la nunți. Am intrat în mileniul trei, iar televiziunea și computerul domină viața zilnică cu seriale nesfârșite, cu telenovele hispanice cu tastatura înrobitoare și comunicarea prin internet. „Oprișan” și „Mihu Copilul” sunt foarte departe în urmă.

Cultura de tip arhaic își are însă rezistențele și surprizele ei. Una din ele este apariția la Târgu-Jiu, prin grija mai multor cărturari, a unei broșuri intitulate MEȘTERUL MANOLE, variantă inedită a baladei (Spicon -2000), care cuprinde baladă de 508 versuri, în care personajele principale sunt Manole, Ana, un văr și Radu Vodă. Tema principală este aceea a „soției zidite”, de mare circulație și la sudul Dunării. Dar există deosebiri de motivație și de înlănțuire epică față de varianta clasică a lui Vasile Alecsandri sau a lui G. Dem. Teodorescu.

Iată subiectul: Radu Negru, voievod, plecat la vânatoare, intră într-o casă pentru a cere apă și intră în vorbă și dragoste cu stăpâna casei, care e Ana lui Manole.

Pentru ca să-l îndepărteze pe Manole de soața lui, Radu Vodă pune la cale ridicarea unei mânăstiri, care să-l țină pe Manole departe de soție. Manole află de la Ana că va avea un copil cu ea, dar intră la bănuială văzând o urmă de cal cu „copita grea”. Ajuns la zidarii

săi, Manole cere unui verișor să cerceteze pe Ana pentru a afla adevărul. Verișorul își duce misiunea până la capăt și aduce meșterului știrea că Ana e în dragoste cu Radu Vodă.

Manole își strânge calfele și le spune că a avut un vis sfântuitor: pentru ca zidirea să rămână puternică are nevoie de trup de femeie cu prunc în ea și de aceea va chema pe Ana și o va zidi în boltă. Urmează un prim jurământ: nimeni să nu spună nimănui hotărârea. Vine Ana cu merinde, iar Manole îi propune un joc: să fie modelul unui trup de lut ce va fi băgat în mortar. Ana intră în mortar, iar Manole o zidește de vie, în timp ce femeia plânge de strânsura zidului, cu versurile iar Meșterul Manole ridică zidul fără răgaz. Calfelor întoarse, Meșterul Manole le anunță zidirea femeii și le cere, al doilea jurământ, să spună că: „Ana s-a călătorit/ Peste munți și văi / Ca să-i vada pe ai săi, / Căci aici era străină / Era din țara vecină / Jurământul nu-l călcați / Nimănui veste nu dați.” Vine toamna și Radu Vodă-l întreabă pe Manole unde este Ana, iar meșterul îi dă de înțeles că Ana-i moartă în zidul bisericii terminate. „Doamne, tu ne-ai străinat / Cu Ana v-ați bucurat, / Casă eu ți-am ridicat, / Casă tu că mi-ai stricat” Domnul ia schelele și-l lasă pe acoperiș de izbeliște. Manole își face aripi din șindrila lipite cu ceară, ridicându-se către soare, dar soarele-i topește ceara, meșterul cade, iar în lo-

cul unde se izbește de pământ apare un izvor cu apă dulce.

Radu apare în final pentru a explica misterul zidului și al izvorului.

Este, evident, balada meșterului Manole, dar altfel închipuită decât balada știută de Cezar Bolliac și rescrisă de el (1847) și de cele tipărite de Alecsandri (1853) sau de G. Dem. Teodorescu (1885).

G. Dem. Teodorescu a cules-o de la rapsodul Petru Crețu Șolcan, din Brăila. Varianta Vasile Alecsandri este mai greu de localizat. Balada tipărită la Târgu Jiu provine din Dolj, localitatea Lișteava, fiind trecută din gură-n gură și pusă pe hârtie la un moment dat (1972) de un intelectual al locului.

Diferențele sunt importante. Ruina veche există, dar ritualul căutării este eliminat.

Motivația ridicării lăcașului sfânt nu e nici domnească, nici religioasă, ci foarte lumească. Nu este vorba nici despre Argeș. Raporturile meșter-domin sunt terre-a-terre, contractuale. Sunt episoade erotice de baladă nuvelistică, cum este întâlnirea Radu-Ana, apoi episodul casnic al discuției Ana-Manole, când meșterul află că va avea un copil. Se evidențiază detaliul epic al „copitei grele”, care duce la bănuială.

Balada din Lișteava urmărește tensiunea psihologică a unui bărbat înșelat; sunt și episoadele cu verișorul pus s-o urmărească pe Ana lui Manole, ca și în-

cercarea Anei de a cumpăra martorul primejdios. Balada de la Lișteava continuă pe această linie de nuvelă psihologică comună și altor balade dunărene, prin întâlnirea dintre verișor și Manole, în care meșterului i se confirmă bănuiala. Pedepsa soției adulterine este zidirea ei, ceea ce modifică sensul mitic, mistic al baladei. Apare și aici un vis, dar el este inventat de meșter pentru a-și autoriza gestul zidirii și nu ține de condiția dramatică a năruirii repetate a zidului. Nicăieri nu apare motivul zidului care se dărâma în fiecare noapte. Ana vine cu bucate, iar Manole, printr-o înșelăciune, o introduce în zid și o zidește singur de vie, în absența calfelor și zidarilor. Zidirea Anei corespunde în linii mari episodului clasic din majoritatea baladelor românești cunoscute.

Jurământul apare de două ori și nu ține de mistica profesională, intrând în sfera tănuirii vinovate.

În final, spre deosebire de varianta Alecsandri, Radu Vodă se interesează de Ana și nu de isprăvirea bisericii. Pedepsirea lui Manole de către voievod este o răzbunare pentru moartea Anei și nu o pedeapsă pentru superbia arhitectului. Zborul icaric și izvorul curg ca în finalul clasic.

Deosebirile între varianta Alecsandri a Meșterului Manole și cea de la Lișteava-Dolj sunt atât de mari încât se pune întrebarea dacă ne aflăm în fața aceleiași balade și dacă cea din urmă se poate intitula „Meșterul Manole”. Rima este

supravegheată ca în poezia cultă, luând anume întorsături („Doamne, pe acest pământ, / Meșteri buni o sută sunt, / Dar ca mine nu socot / Să ridice zidul „pot.”) care stârnesc îndoieli asupra autenticității folclorice. Tema centrală este însă a „nevestei zidite”, iar meșterul este numit Manea. Lipsește însă caracterul fatal, misterios al prăbușirii zidurilor, ca și condiționarea de același aspect fatal, transmisă în vis, care dă baladei „Meșterul Manole” aspectul supranatural, nelumesc și tragic. Varianta Lișteava – Dolj încearcă o explicație în plan realist a zidirii femeii, de unde o construcție de nuvelă boccacescă.

Un bărbat află că e înșelat și-și pedepsește soția cu cruzime profesională. Balada a pierdut ceva, elementul profan amplificându-se în dauna celui sacru.

Fără îndoială că, introdusă într-un regim de studiu comparat, mai ales cu baladele din sudul Dunării privind „femeia zidită”, argumentele autenticității ei cresc. Este evidentă contaminarea baladei de la Lișteava cu alte tipuri de balade dunărene, care înfățișează fie femeia păcătoasă pedepsită, fie disputa a doi bărbați pentru aceeași femeie. Sunt contaminări interesante, de aspect strict folcloristic, după cum și unele de aspect cult, dependent de gradul de cultură al cercului socio-cultural unde a circulat și s-a cântat balada.

După indicațiile existente, sursa veche o constituie rudarii de la Sadova, de la care ar fi preluat-o un pădurar, Marin Negrilă, rapsod popular, de

la care a copiat-o alt cântăreț popular, Popa Florea, a cărui copie a ajuns la noi prin tipărire.

Mediul unde s-a conservat balada „Meșterul Manole” de la Lișteava este interesant pentru că este vorba de țărani cântăreți de biserică, deci cu conștiința menținerii vii a unor cîntece vechi. Din acest mediu doljean s-a ridicat „menestrelul” Tudor Gheorghe al cărui tată, informează o postfață patetică, era cântăreț de biserică, transmițând harul și fiului său.

Lumea lui Anton Pann, prelungită până-n anii 70 ai secolului a XX-lea. Este evident, o baladă prelucrată, dar prelucrată în spirit și stil popular local, din vremea când la petreceri mari, la nunți și botezuri încă se cântau balade.*

Importanța descoperirii baladei de la Lișteava stă deasupra rezervelor noastre de gust sau susceptibilitate.

Un cercetător ungar, L. Vargyas, a lansat, în 1960, în folcloristica europeană, o bombă: balada „meșterul Manole” a fost, susținea acesta, adusă în Europa din Asia Centrală de triburile ungare, care au luat-o de la mordvini și caucazieni. În Europa, ungerii ar fi transmis-o bulgarilor, în secolul al XII-lea, de unde balada a ajuns la greci, români, albanezi și sârbi. Teza că ungerii ar fi autorii unei balade sud-est-europene, a cărei paternitate fusese până atunci atribuită fie grecilor, fie bulgarilor, iar a cărei frumusețe era ilustrată în mod recunoscut de versurile românești, a stârnit un val de cercetări cu sens polemic.

Folcloriștii greci G. Hadzis , în 1960 , și G.A.Megas , în 1976 , au adus argumente în sprijinul originii sud-est-europene a baladei „nevetei zidite” și a vechimii ei la greci .

O cercetătoare americană , Ninon A.M. Leaderer(1967) , a închinat un studiu vechimii baladei conchizând că prioritare sunt versiunile greacă și albaneză , cea ungară fiind „ un derivat din folclorul românesc ” **

A existat , firesc , și o reacție românească la teoria lui Vargyas . Un cercetător român , Ion Taloș , a făcut o explorare atentă în satele din Transilvania , Dând în 1961 la iveală o variantă a baladei (în multe exemplare) , mai scurtă , mai apropiată de versiunile sud- dunărene , axată pe drama femeii zidite și nu pe a meșterului .

Adrian Fochi (1966 , 1975) a demonstrat universalitatea obiceiului zidirii unei ființe la temelia construcțiilor conturând și harta , extrem de întinsă , a motivului și legendei „ jertfei zidirii ”. precum și geneza motivului la popoarele de tip sedentar, pe un substrat foarte elin , traco-ilir . Ceea ce nu spunea L. Vargyas în studiul său revendicativ era că folclorul ungar cunoaște doar câteva balade de tipul „ Meșterul Manole ”, care au fost culese fie din Transilvania , fie dintr-o zonă de contact cu românii

(Slovacia) , tema baladei fiind la maghiari construirea cetății Deva . Sursa e clar românească . După relevarea variantelor transilvănene , evident

arhaice , se poate afirma că balada „ jertfei zidirii ” a apărut în relativă simultaneitate la mai multe popoare , în mai multe versiuni , diferențiate cultural și artistic .

La români nu s-a cules până la sfârșitul secolului al XX-lea însă o baladă „ Meșterul Manole ” , în care să fie vorba de o cauzalitate atât de lumească a zidirii femeii și a pedepsirii meșterului . Este drept că Ion Taloș a descoperit în „ Almanahul de învățătură și petrecere ” din 1842 , scos de Mihail Kogălniceanu, rezumată în proză, legenda mănăstirii Trisfetele (Trei Ierarhi din Iași) , ridicată de Vasile Lupu .

Vasile Lupu alege pe cel mai bun arhitect , dar „ stahia ” locului dărâmă zidul , cerând jertfă . Meșterul pune în zid „ umbra ” unor oameni vii , dar zidul tot se prăbușește . De frica domnului , meșterul se duce la o vrăjitoare, care-i spune că „ stahia ” cere să zidească în temelia bisericii chiar pe soția și copilul lor . Ceea ce arhitectul și face , în timp ce cei doi sacrificați plâng . La sfințirea noului lăcaș dumnezeiesc , Vasile Lupu află crima și pedepsește pe meșter , ștergându-i numele de pe pisanie și izolându-l pe acoperiș . Meșterul își făcu niște aripi din șindrilă cu care se repezi spre șesul Frumoasei și se înecă în Bahlui . Deși lipsesc calfele și zidarii, recunoaștem balada Meșterul Manole .

Balada de la Lișteava confirmă legenda Treierarhilor , cu care are în comun prezența stăruitoare a domnului comanditar și , mai ales , pedepsirea arhitectului pentru păcatul de

a-și fi îngropat femeia în zid . Vasile Lupu face un act de justiție , pe când Radu Negru amestecă răzbunarea personală cu justiția . Este vorba , în ambele cazuri , de un alt tipar epic al baladei motivat de o viziune demitizantă .

Descoperirea de la Lișteava –Dolj redeschide discuția asupra Meșterului Manole , prin punerea în circulația tipărită a unei noi variante , lipsite de hieratism , a cunoscutei capodopere . Este balada Meșterul Manole de la Lișteava o plasmuire nefolclorică ? Greu de răspuns într-un singur cuvânt , dar răspunsul e mai curând negativ , dată fiind comunicarea baladei Meșterul Manole de la Lișteava (tip foarte mixtat) cu alte balade populare , care se găsesc în sudul Dunării , dar și în folclorul românesc .

Prezentarea Anei ca soție adulterină nu e un motiv pentru respingerea autenticității baladei .

Delavrancea a făcut un adevărat scandal național (1890) când a aflat că regina Carmen Sylva a scris o piesă Meșterul Manole cu o Ana adulterină . Într-o lungă polemică uitată , Delavrancea dezvăluia ceea ce el considera o trădare a identității și spiritului național , adică modificarea subiectului baladei Meșterului Manole, versiunea Alecsandri : „Subiectul dramei este dragostea nefastă a evlaviosului Neagoe Basarab , dragoste care pricinuieste zidirea nefericitei Florica , frumoasa soție a Meșterului Manole , în murii bisericii din Curtea de Argeș ” ***

Delavrancea prezintă pe larg

versiunea Alecsandri a baladei pentru a evidenția contrastul dintre ea și drama reginei Elisabeta. Întrădevăr, Carmen Sylva scrisese o dramă „Meister Manole”, în germană, și o tipărise la Koln (1891), după ce o citise într-un cerc de prietene la Palatul Regal. Delavrancea consideră piesa reginei o blasfemie, o alterare a identității baladei și a spiritului românesc. „Dar Carmen Sylva, scrie mai departe Delavrancea, face din Florica o soție vinovată; zidirea ei tragică, o rasbunare spaniolă a Meșterului Manole, și din Neagoe Basarab, un Don Juan care, pentru poftetele lui, a făcut din nefericitul Manole un soi de Othello. Așa fiind, sincerile lacrimi ale câtorva doamne se explică, dar nu se explică decât prin desăvârșita necunoștință a figurilor epice din poporul din care fac și d-lor parte”

Comparând pe larg personajele din Meister Manole cu Meșterul Manole tipărit de Alecsandri, Delavrancea o acuză pe regină de lipsă de respect, lipsă de fidelitate, lipsă de grație față de poporul român.

Delavrancea pune, în fond, o problemă de identitate și de imagine, cum am spune astăzi. Vehemența lui era maximă, intrând probabil în ea și un accent politic, care nu ne interesează. Ne interesează că această polemică, la temperatură înaltă, ne vorbește de un Meșter Manole care seamănă izbitor cu balada de la Lișteava.

Domnul seduce pe Ana/Florica, soțul – Manole află și-și

pedepsește soția, zidind-o în zidul bisericii, iar voievodul pedepsește pe arhitect.

Coincidențele fiind mari, trebuie să presupunem că, foarte probabil, scriitoarea

Carmen Sylva a pornit de la o altă versiune a baladei „Meșterul Manole” decât cea admirată de Delavrancea. Dacă e așa, balada de la Lișteava face dreptate, fără s-o fi intenționat, Carmen Sylvei și atenuază postum îndreptățirea atacului lui Delavrancea. și mai important pentru noi este să constatăm că surprinzătoarea versiune de la Lișteava, cu un aer destul de târgoveț, are un precedent, care o încuvințează și o validează. După ce citim balada de la Lișteava suntem îndreptății să credem că regina Elisabeta s-a inspirat din folclorul românesc, dar nu din sublima baladă consemnată de Vasile Alecsandri, ci dintr-o variantă mult mai terestră, de „metoc”, care iată că se cânta prin anii 80 în Dolj. Să fi citit rapsozii doljeni drama germană a Carmen Sylvei care nu s-a tradus niciodată în românește? Drumul este sigur invers. Delavrancea mai menționează că Mihail Kogălniceanu a făcut câteva observații dramei germane a reginei, „Meister Manole”, observații de care Carmen Sylva nu a ținut seamă.

Ion Taloș bănuie că autorul prezentării din 1842 a legendei Treierarhilor, din „Almanahul” amintit

, ar fi fost Mihail Kogălniceanu. Cum doar finalul „legende Trisfetitelor” seamănă cu cel al baladei de la Lișteava, putem prezuma că obiecțiile lui Mihail Kogălniceanu vor fi fost, poate, aidoma celor ale lui Delavrancea.

Dar textul doljean întemeiază și justifică pe regina scriitoare.

Dincolo de această polemică, dezideratul lui Ion Taloș pare a se fi împlinit: s-a descoperit o variantă a „Meșterului Manole”, care încuvințează legenda Trisfetitelor, îmbogățind zestrea de variante a baladei românești. O descoperire pentru care nu avem decât să mulțumim pădurarului Marin Negrilă care a cântat-o, lui Popa Florea, și el din Lișteava, care a transcris-o, lui Ion –Mălin Târșoagă, care a bătut cu ea la porțile literaturii, lui Ion Mocioi, de la Editura Spicon, din Târgu Jiu, care a tipărit-o.

Ea ne semnifică supraviețuirea unei structuri mentale, care dezvăluie arhitectura culturală a Olteniei dunărene, a Doljului.

Fragment din romanul „Dorința”

Silviu D. Popescu

ASTRONOMIA și ocultismul erau printre interesele lui. Auzise pe la Tv despre științele oculte și superstițiile/tradițiile românești străvechi. Se informase pe internet, citise și câteva cărți despre asta. Era totuși un necunoscător.

Nu mai credea în nimic. Îi trebuiau dovezi că se poate spune viitorul cuiva prin puterea hazardului. După o căutare rapidă pe google, Andrei găsește numărul de telefon al unei ghicitoare și se hotărăște să o sune și să își facă o programare...

Ghicitoarea îl privește în ochi, îi ia fața în mâini și îi face un descântec:

Lumină mare / Doamnă mare / De pe 99 de văi venită / Din 99 de țări întâlnită / Să dai leac și trup și fapt / Foc cu apă botezat.

Apoi face un foc în vatră, pune un vas de aramă, toarnă în el două pahare cu apă și două crenguțe de lemnul domnului. Așteaptă să fiarbă amestecul și apoi face trei cruci cu cuțitul în el, rostind numele lui Andrei.

Mătrice mătricită / Lasă gura căscată / De la nouă țări și nouă mări / De la trei căței bordei / Neagră ca păcura / Verde ca iedera / Teoi prinde fără picioare / Teoi lega la intrare / Teoi tăia fără cuțit / Teoi arde fără foc / Si teoi mânca fără de gură.

-Vei întâlni o femeie care te va schimba pentru totdeauna. Îți va răsturna lumea cu fundul în sus, iar buzele ei te vor chinui și nu-ți vor da pace până n-o vei avea. Va fi brunetă cu ochii mari ca doua perle...Te va fermeca cu zâmbetul sincer și cu feminitatea ei vaporosă. Îți vei părăsi prietena, îți vei uita prietenii în căutarea acestei femei. Dacă nu vei fi sincer cu tine, te va distruge.

Andrei iese din casa Vrăjitoarei Albe cu o expresie fixă, incapabil să articuleze două cuvinte. Își aprinde o țigară și se îndreaptă spre centrul orașului. Se gândește despre cine ar putea fi vorba în prezicerile ghicitoareii.

Acolo caută o bancă și se așază, continuând să își savureze pachetul de Lucky. Soarele puternic îl face să își găsească un alt loc la umbră, sub un tei vechi. Andrei cumpăraseră o carte să își umple timpul cu ceva.

Citind din ea nu își dă seama că timpul trecuse

pe lângă el. Trăia cu impresia că orele se scurseră totuși prea repede. Se uită la mobil, era deja 7 P.M. Se făcuse seară. Urma noaptea Sfântului Ioan, miezul verii, dar Andrei nu știa nimic despre tradiții. Era un ignorant, ca orice orășean modern, se înstrăinase de pulsul naturii, al pământului, de ritualurile ancestrale.

Trăia după răsăritul și apusul Tvului sau al neonului din cameră. Și totuși o parte a lui se simțea altfel. Avea alte interese ca restul prietenilor. Știa că locul lui nu era printre ei, ci altundeva, poate într-o altă galaxie spirală...

Alpha Centauri e cel mai apropiat sistem de Pământ. Deși apare ca o singură stea pe cerul nopții, este format din trei stele: α Centauri A, α Centauri B, iar la o distanță ceva mai mare de cele două, Proxima Centauri, aceasta din urmă fiind cea mai apropiată stea de Soarele nostru.

În emisfera sudică α Centauri AB este una din stelele care indică Sudul (așa cum Polaris – α UMi, α Ursae Minoris, Alpha Ursae Minoris, indică Nordul în emisfera Nordică). Ambele stele (sistemul binar α Centauri AB) arată spre constelația Crux sau Crucea Sudului. Andrei avea un telescop ceva mai depășit, dar putea să vadă destul de bine în nopțile senine de pe balconul lui.

Se propti la fereastră și privea prin telescop

de fiecare dată când avea timp noaptea. Cercetând cerul își aducea aminte de o vară anume petrecută cu ea, undeva într-o zonă de țară.

Pentru că era slab iluminată zona, noaptea oferea un spectacol inedit al constelațiilor și al Căii Lactee. În seara aceea stătuse cu ea de vorbă pe prispa casei. Nu își mai amintea detalii despre conversație. Îi stăruia în creier imaginea stelelor, în special a unei constelații mici – Ursa Minor¹. Iar fi plăcut să dispară pur și simplu și să se rematerializeze acolo.

Legile fizicii îl împiedicau însă. Universul nui acceptă viziunea. Își aprindea o țigară, își puneă ceva de băut și își nota în agendă observațiile. Câteva zile pe an, mai ales vara, Andrei urmărea ploile de stele căzătoare. În August aștepta Perseidele, oriunde sar fi aflat.

– Andrei, ești acolo? îl strigă Cristina, apropiinduși urechea de ușa închisă.

– Andrei, intru... Mă auzi? continuă ea.

Cristina nu auzi nici un răspuns așa că deschise ușa și intră în camera lui. Lângă telescop, scaunul încă se mai legăna, pe masă țigara ardea în scrumieră, iar sticla de bere era pe jumătate plină. Fereastra larg deschisă făcea loc unui cer senin, plin de stele. În prim plan, Cristina observă Crucea Sudului...

¹ *Ursa mică* sau carul mic (*lat.* Ursa Minor) este o constelație situată în emisfera nordică a cerului. *Steaua polară*, care indică nordul, este situată în această constelație.

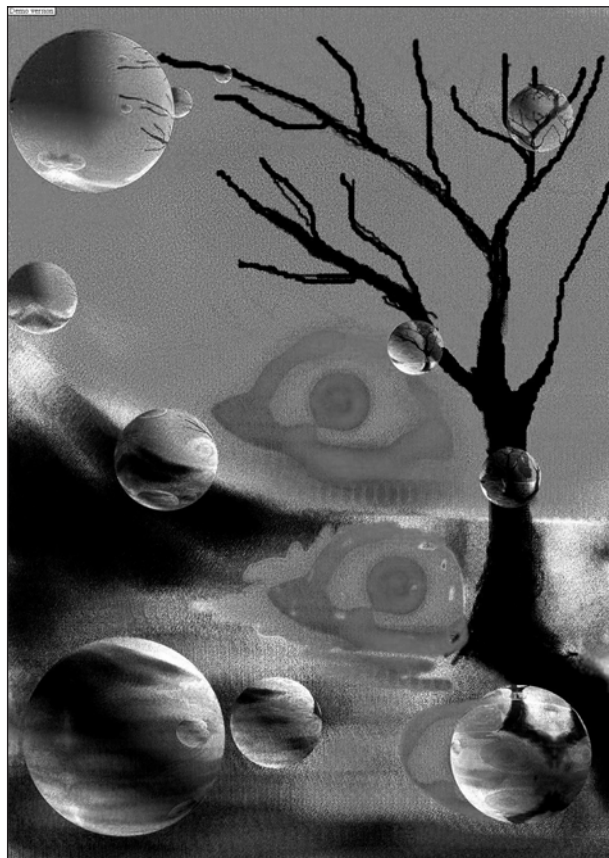
Spre Înființare

Viorel Surdoiu

Înțeleptul se așează pe o piatră. În fața lui stăteau munții și apele și norii. Și copacii, și păsările, și pământul... îi ascultau tăcerea. Oamenii erau prea grăbiți, prea tulburi, prea prinși în vârtoarea nevoițelor. Înțeleptul întindea mâna către un dram de ascultare, pentru o scurtă oprire a semenilor lui întru dorința de a împărtăși trecătorilor din bogăția sufletului său. De atâta împreunare a semnelor anilor perindați sub privirea sa, pe obrajii acoperiți de ninsoarea albă a timpului, lacrima, care se năștea adesea ca ofrandă către zei dispăruți, avea drum lung de străbătut, de la izvorâre până la aruncarea sa în năvoadele ierbii.

„Opriți-vă! Măcar pentru o clipă, trageți-vă sufletele mai aproape de voi, nu le lăsați să bântuie după urmele voastre nelăsate”, rostea gândul său în dorința de a ține calea ființelor și de a le îndemna spre înființare. Dar oamenii alergau, mai departe, neluând în seamă că natura se retrăgea înapoia celui care își păstrase firea moștenită de la făcătoarea tuturor, mamă a toate, Geea. Cuvintele lui se pierdeau în praful drumului, un drum de cuvinte călcate în picioare. Deodată, înțeleptul se ridică, își luă piatra și dispăru, încet, cu um-

bra-i vâlurind peste dealuri. Din când în când se oprea, trăgea cu coada ochiului înapoi, adulmea, asculta vântul purtător de sunete și miresme, parcă intuind că va să apară, cândva, cineva, căutător de sine.

Undeva, nu departe, doi copii alergau, alergau urmărind un pui de căprioară. Piatra tace, tace și vede, știe că drumul nu va rămâne pustiu dacă înțeleptul mai poate iscodi către ele însele sufletele, către reîntoarcerea în fire.

EL

Trecea în spate cu trecutul și scutul său de frunză verde îl ascundea într-un colind un cântec vâlurind în sine și mângăieri de țărnam lovind vibrații străvezi și line spre tine omule să-nchine

Despre IDENTITATE

Géza Szávai - romanul *La Jérusalem Sicule*
Szávai Géza autor-ungar / secuicul azi stabilit în Ungaria

„L'oeuvre cardinal de Géza Szávai - *La Jérusalem Sicule*¹ - est un essai-roman sur l'identité”.

„C'est un livre² qui touche l'âme, où sourire nostalgique est très proche des larmes... Mais surtout, c'est un livre qui invite au dialogue.” (subl. ns. A.G.).

O carte, recunoaștem, la nivel înalt, precum este și „*Istoria Transilvaniei*” în trei volume, Ediția Academiei Ungare de Științe (Köpeczi Béla, redactor, *ERDÉLY TÖRTÉNETE* I-III, Akadémiai Kiadó, Budapest 1986).

De fapt—*Istoria Ardealului*.

A Ardealului, a Ardealului se spune și nu a Transilvaniei—corect se scrie a Transsilvaniei cu doi de s, cu dublu s, astfel s-a scris în tot Evul Mediu. Și după Mohaci 1526 de asemenea (apud: acad. Gyula Kristó, Seghedin, 2004)(v. germanul Toppeltinus), (or și publicația germană-spre 1855 amintită de Auguste de Gerando), Transsilvania pentru oricine altcineva numai pentru români nu; Transsilvania ca denumire dată Ardealului de ocupant, în actele de cancelarie — documentele Cancelariei acestuia spre anul 1200 și numai în latină-medievală. Deopotrivă și în cunoscutele „Cronici ungare”, precum și în actele Curiei Papale. Desigur, după ce ungurii au trecut de Porțile Mezeșene și au intrat în sfârșit în Ardeal. După ce Ardealul va fi fost invadat în timp, pas-cu-pas, de ungar cu sprijin străin de el - de Hungaria ș.a. cu sprijin

militar permanent—ARMĂ am numit-o—SAȘII/Saxones le va fi zis invadatorul/și mai ales cu sprijinul ARMA=SECUIUL, Secuiul-autohtonul cel ce fusese angajat/obligat/în slujba Sfintei-Coroane, înțelegem a Hungariei Papale.

Romanul lui Szávai *Iersusalimul secuiesc* „este un roman-eseu despre identitate”.

Vom spune:

Este „un roman-eseu³ despre”... după o invazie, după acea invazie a Apusului pe Pământul Rumânesc.

Mulțumiri se cuvin autorului.

Vorbiți dumneavoastră de unguri—corect exprimat.

Vorbiți astăzi 2001 și 2008 în ortografie rumânească corectă (vezi: î)—în versiunea rumânească, versiune care vă e lesne cunoscută (Géza Szávai „Né. /1950/ en Transylvanie / Roumanie, vit à Budapest / Hongrie depuis 1988”).

Vorbiți de „La Jérusalem Sicule” = de-Ierusalimul-Secuiesc-adică și nu unguresc—o pledoarie în fapt (v.: pag. 387; pag. 405 în versiunea rumânească) pentru secuicul-braț armat⁴ al Sfintei-Coroane Ungare, Secuiu⁵ care odată angajat el „cultivă destoinic ogorul” Sfintei-Coroane Papale Ungare/cea Hungaria numită la începuturi—secole bune de-a rândul (istoria ei după 1526 se știe — va dispărea⁶).

Se impresionează autorul de un minibaraș: omenirea a cunoscut puzderie, pretutindenea—pe întreg globul pământesc.

Da, un baraș⁷ distruge.

Da, o INVAZIE distruge.

Da, o invazie-sufletească ravajează⁸.

Atenție invadatori,
 DISTRUGEȚI.

Atenție invadatori,
 NU CREDEȚI că
 CIVILIZAȚI.

Atenție, Rumânul a fost la el acasă de când lumea și pământul.

Rumânul a fost tot timpul ravajeat—Papalitatea/prin Sfânta-Coroană/—da. Papalitatea poate să dea suficiente date-de-răul-făcut-neamului-străvechi-rumânesc, blajinului neam rumânesc: din Ardeal și din Panonia, din Beschizi și Tatra, din Carpații-Negri azi numiți ai Maramureșului și Cerna Hora, din Munții Pădurea-Neagră⁹ și din Galiția, din lumea dalmată și din cea albaneză, din...și din...și din...¹⁰

La Jérusalem Sicule este un roman-eseu despre identitate...

A secuifului văzut de la Budapesta.

Ba și a secuifului care se cere/ trebuie/ văzut de la începutul existenței lui.

De la începutul existenței lui în Ardeal (în Ardeal și deopotrivă în Panonia).

„Sur la terre de Transylvanie, pays à la tolérance légendaire où plusieurs nations coexistent depuis des siècles...”: „Pe pământul tolerant al Transilvaniei [Ardealului se va spune pe românește n.n. A. G.] — toleranță intrată [a rumânului înainte de toate, n.n. A.G.] în legendă—, unde de veacuri [cu precizarea care se impune:

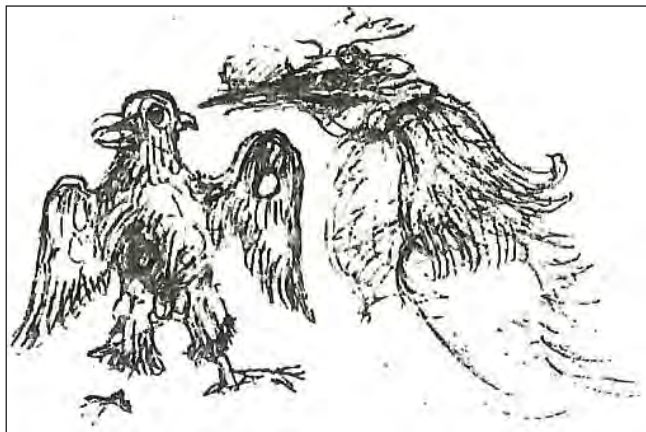

de doar câteva, ultimele câteva, n.n. A.G.] trăiesc alături mai multe etnii”.

De fapt confesiuni¹¹.

Pe Pământul Ardealului. Printre ardeleni.

București, octombrie 2014

Note bibliografice:

1. Apud coperta a IV-a la ediția în limba franceză - Budapesta 2011/ș.a.: Géza Szavai *La Jérusalem Sicule* Editions PONT, Budapesta 2011 (version française)

2. idem—Tudorel Urian/România Literară, Bucharest, le 2 Avril 2008

3. un roman-eseu cu tendință, cu dublă tendință.

4. „Ces fiers et authentiques Sicules”, v.—pag. 387/„chipeșii, străvechii, falcicii Secui”, v.: pag. 405 în versiunea rumânească.

5. cel chipeș, străvechi, falnic (v. pag. 404—pag.4185 versiunea rumânească) angajat ca mercenar ARMĂ „cultiva”[„ogorul/unguresc” în versiune rumânească] pământul-„la terre”-unguresc (la pag. 387 vers. fr.). A plătit cu: credința străbună, catolicismul i-a fost impus la început și cu portul din moși-strămoși, ba și într-o bună zi cu limba părintească, desigur în primul rând cu sângele lui, vărsat pe pământul lui și nu numai—vărsat necentenit spre mulțumirea, timp de multe sute de ani, a Romei catolice și încă; și tot el ardeleanul se va fi și jerfit, nu cu mult timp în urmă, și la Auschwitz...(v. Moshee Carmilly Weinberger, București, ed. Enciclopedică, 1994)

6. (Ungaria dispare! Urmează-abia peste secole bune după anul 1867 -Dualismul Austro-Ungar. Apare Ungaria-stat ungar după câteva secolele, după anul 1920).

7. interesantă denumirea localității unde suntem purtați cu gândul în Ardeal. Cere o cercetare.

8. Cât privește invazia-sufletească autorul o înțelege (v. pag. 400; pag. 418). O înțelege bine atunci când aduce la lumină răul care s-a făcut prin fabricarea străinismului. Ce caută străinul peste autohton (în Columbia, spre exemplu)? Ajuns acel ravajeat peste vremi, și RĂTĂCITUL, el autohtonul, tocmai el cel ce-a fost, fusese cândva cel adânc-ravajeat, ravajeat-de-drept. Adus în timp, iată, în situația și de RĂTĂCIT.

Siculizarea ardeleanului/dacului în fapt: trăsăturile lui de OM - BĂRBAT = CREȘTIN = RUMÂN ca deosebit luptător = lup, dac l-au adus la angajarea în serviciulocupantului-invadator/siculizarea a dus, prin cele ce-i vor fi fost impuse în secole secuiului-brațul armat, i-am spus scurt ARMĂ, „Dans

cette Transylvanie et ce pays des Sicules[...] (où règne la confusion des esprits)”, a dus la aceasta = fac = la ceea ce autorul numește în zilele din urmă „confusion des esprits”/CONFUZIA (v. pag. 195).

„Cu adevărat aspră și grea a fost soarta” Secuiului de-a lungul celor multe sute de ani de supunere...

9. astfel ziși ei azi, defapt masivul Pădurea-Neagră, munți numiți astfel cu sens medieval de Munții-Negri și nu cu cel de acea Pădure-Neagră (silva,-ae înseamnă în Evul Mediu munte, azi doar pădure, așadar: la început Ultra Sylvania și-apoi Trans Sylvania/Transsilvania însemnând Pământul Înalt = Pământul-dealul-munte de dincolo de munți = de Munții Apuseni, însemnând acel Pământ-ținut-fortăreață, adevărată zidire-naturală-înaltă-de relief astfel cum confirmă și numele străbun rumânesc-Ardeal, acea fortăreață naturală dincolo de Apuseni, situată între munți = între munții Carpații Apuseni și Carpații Răsăriteni, Răsăritenii cu Pasul yimeș = Ghimeș, azi trecătoare între Ardeal și Moldova Ghimeș-Palanca).

„Cu adevărat aspră și grea a fost soarta” Secuiului de-a lungul celor multe sute de ani de supunere...

10. Galiția, lumea dalmată și cea albaneză ca denumiri noi—datorate Romei-catolice.

11. Secuiul—ivit pe lume confesiune. O credință străină de cea din străbuni în Ardeal. Peste străbuna lui credință veche de când lumea în Sfântul lui Ardeal. Cel angajat cu funcție militară, permanent, într-acei servicii străine, capătă port de mercenar și o credință nouă (când i se va dispune cea nouă, cuins religie ciusreligia și prin urmare cea protestantă el va reacționa și de acumi se va punela cap în cimitire stâlpul-dacic). Credință a invadatorului. Venit din lumea apusului, ocupantul țintește s-o vadă pe, și pe Pământul Străvechi al Ardealului, ba și răspîndită cât mai departe posibil în Răsărit. Coexistă națiunile în evul mediu timpuriu nu se spune dar sînt în fapt confesiuni, una cea ocupantă a ungarului cu oștenii lui sasul = saxonesul importat și secuiul-autohton și cealaltă, cea a autohtonului oropsit, asuprit - ortodoxul, pravoslavnic, bisen sau bes sau peceneg, cuman după cum l-au tot numit „imperiiile”, recent și beașii (v.: Besenyök). Coexistă catolicul pe circa ortodoxului, pe circa ardeleanului devenit brațul lui armat. Și numit ca atare SICUL. Coexistă catolicul/-/ de/-/ pripas/-/ ungar cu saxones pe seama eroismului secuiului autohton, autohtonul cel silit el a fi braț-armat devotat pentru ocupantul catolic și silit încă și a ține și credința ocupantului catolic (de credință latină se spune). Așadar coexistă impus cele două confesiuni: confesiunea ocupantului și confesiunea celui aflat în serviciul lui și cu confesiunea autohtonului care se vede cu fiecare zi tot mai și mai asuprit. Și confesiunile nu sînt națiuni. Pînă într-o zi. Pînă în ziua cînd ocupantul uită cine este și se vrea stăpînul absolut. Așadar SECUIUL-confesiune provenit din ortodox îngroașă cu timpul rîndurile mai multor confesiuni în Ardeal. În Ardealul pe care-l vedem atît de tolerant. Toleranță plătită scump de autohtonul-Secui pe pământul lui strămoșesc pînă și cu nume înnoit de Sicul, Ardealul devenit și rostit cu rîvnă apuseană, prin mai toate limbile, cum altfel credeți domniile voastre, cum altfel decît (!) Transilvania, Transsilvania pierzîndu-și un s atenție treptat în timp = azi Transilvania.

Antigona Grecu

Un comentariu de secol XXI

Comentariu la romanul Ierusalimul Secuiesc

Nicolai Mazăre

Szávai Géza în pretinsul roman eseu „Ierusalimul Secuiesc” privind identitatea fără a se fi documentat științific despre istoria Ardealului, susține în mod eronat originea secuilor dintr-un spațiu delimitat al Transilvaniei care s-au convertit cândva la iudaism. Grupul evreilor secui se afla în cătunul Bezidul-Nou din județul Mureș. Atât cătunul cât și puținii locuitori au fost strămutați din cauza lacului de acumulare cu același nume.

Scopul lansării acestui roman eseu despre identitate este o acuzare netemeincă a regimului comunist, care în anul 1987 a construit un mic lac de acumulare pe vatra acestui cătun, Bezidul Nou, susținând-se în mod greșit că nu inundațiile păguboase provocate de pârul Cușmed și nevoia de alimentare cu apă a industriei din Târnăveni ci distrugerea comunității de evrei din acel sat cu 87 de locuitori și trei biserici, ortodoxă, catolică și unitariană au fost temeiul.

Dacă originea secuilor nu a fost încă științific documentată, Szávai Géza fără a preciza sursele istorice susține în mod greșit originea ungurească a acestora. O asemenea opinie este foarte gravă, fiind contradictorie cu opiniile unor renumiți istorici unguri, români și străini, astfel că presupusa identitate ungurească a secuilor este o blasfemie.

Szávai Géza susține în mod aberant că secuii au origine asiatică, tătărescă asemănându-i cu ungurii.

Confuzia tendențios lansată este lămurită și de istoricul rus Ю.А.Мыцыка.: (Лызлов, 1990. с.449), care susține opinia lui D. Botera despre originea tătarilor care au fost capturați de evrei și deportați la asirieni forțat. Atât mongolii cât și tătarii capturați au fost ateți.

Am fi fost bucuroși dacă Szávai Géza ar fi tradus Codexul Rohonczi, ascuns la Budapesta, unde locuiește, valoroasă carte despre regatul vlahilor, în care poate că scrie ceva și despre secui. Ceea ce-i definește pe secui ca etnie e știut din școala gimnazială: zona unde a fost prima dată documentată prezența lor etnică, limba vorbită, religia practică, obiceiurile, etc.

Despre oropsirea secuilor ca etnie Szávai Géza face grave **acuzății la adresa poporului** român, dovedind astfel în mod jignitor că nu li se recunoaște trecutul cu toate că a învățat în școală românească istoria. În prezent fiind la Budapesta, ca vorbitor al limbii ungurești, s-ar fi putut documenta cel puțin din istoria Ungariei.

Incontestabilă este surprinderea scriitorului medieval **Sándor Kisfaludy** care a vizitat Transilvania în 1792, în „**Hazai utazók Erdélyben**”, Cluj 1941 (pag. 14-15) unde menționează că: „A trebuit să dorm la Nireț (lângă Cluj) și gândește-te cât a trebuit să mă întristez: în Ardeal, unde credeam că voi întâlni unguri chiar

în primul sat nu am găsit nici-un suflet care să înțeleagă ungurește. Este locuit numai de români (sublinierea noastră N.M.). În general, călătorind prin toată Ungaria și făcând acum comparație, am găsit mai mulți slovaci, șvabi, români, germani decât unguri - găsind la fel și în Ardeal, am oftat: am sfârșit - mă gândeam - cu nașterea maghiară, // care mai trăiește asemenea ruinei unei cetăți, odinioară puternică și maiestuoasă, iar acum, din pricina pericolului vremii, ruinată neîncetat și până în cele din urmă dispărând cu desăvârșire...” (pag. 14-15).

La fel ca Szávai Géza, toți ungurii îl citează pe Rogerius, care (în *Epistola magistri Rogerii in miserabile carmen supra destructione regni Hungariae per tartaros facta-Epistola magistrului Rogerius sub forma unui cantec de jale cu privire la distrugerea de către tătari a regatului Ungariei*) ca bun apărător al Scaunului Papal și al catolicismului unguresc, susține în mod fals că cel puțin patru generali tătaro-mongoli s-ar fi rătăcit prin trecătorile din Carpații Răsăriteni și ar fi ras (fals-precizăm) toată populația Ardealului, repopularea făcându-se ulterior cu unguri, interesantă absurditate la Géza, care ar fi rămas fără de secui. Ori este știut din cronicile rusești că Hoarda de Aur (la 1239) de la Kiev a mers spre Cracovia-Polonia trecând prin poarta Silezia-Moravia (Republica Cehă) și apoi spre Esztergom-Strigoniu- pe la 50 Km. N-V de Budapesta, ocolind mult pe la Nord și Vest pământul României de astăzi. Cunoscut este că luptele s-au dus în SV-Slovaciei, între Nitra-slovacă și Esztergom-unguresc, acele trupe răzlețe care ar trecut prin Pasul Cârlibaba din Carpații Moldovei ar fi ajuns cu cel puțin două luni mai târziu pe marele câmp de bătălie. Interesant este că tătarii-mongolii ținteau-voiau să-i pedepsească pe ungurii din Panonia distrugând nu mai bisericile catolice și pe ungurii ieșiți în cale, vlahii și secuii fiind victime „colaterale”. Eventualele patrulare ale mongolilor despre care pomenește Rogerius erau cu siguranță rătăcite sau erau iscoade trimise de oastea cea mare a Hoardei de Aur. Populația băștinașă obișnuită cu agresiunile ungurești se refugia în munți, în păduri numai de ea știute astfel că a reușit întodeauna să scape, ei, vlaho-dacii nu aveau castele, așa cum scrie Batu han lui Bela IV despre ungurii care le-au fost pradă ușoară.

Sándor Kisfaludy, care a studiat dreptul la Győr și Bratislava în anii 1793-1796, apoi ca militar de carieră a fost membru al Gărzilor de la Viena și ca pasionat al scrisului a idealizat stilul de viață al aristocraților din mediul rural, fiind recunoscut ca scriitor valoros la Budapesta, este posibil ca el să nu fi trecut și prin acest cătun Bezidul-Nou sau prin Sângeorgiu de Pădure (Sancto-Giorgio) singurul atestat documentar în anul 1333, consemnat pe harta Iosefină a Transilvaniei la

1769-1773 cu numele actual. Cunoscând că Sîngeorgiu de Pădure este la numai doi kilometri NV de Bezidul-Nou ar trebui să-l credem când spune că (1792) „A trebuit să dorm la Nireș (lângă Cluj) și gândește-te cât a trebuit să mă întristez: în Ardeal, unde credeam că voi întâlni ungar chiar din primul sat nu am găsit nici-un suflet?(nota noastră NM) care să înțeleagă ungurește. Este locuit numai de români...”

Despre cum au ajuns etnici ungari pe aceste meleaguri istoricii vorbesc documentat despre ocuparea prin violență a Transilvaniei, locuită din timpuri neștiute de daci.

Privitor la secui, nu pe unguri trebuie să-i întrebăm, pentru că ei au venit în aceste locuri ca invadatori foarte târziu, mult după anul 900, este dovedit că în Carpați, băștinași erau creștini deci și secuii. Dacă hunii sec V din Câmpia Panonică au fost catolicizați, după ce-au invadat Transilvania prin forță au impus și ei catolicizarea și UNGARIZAREA băștinașilor ortodocși, spre satisfacția Sfântului Scaun. Cum s-a făcut catolicizarea de către Sfântul Scaun, prin folosirea armatelor Cavalierilor Teutoni și Templieri o știm de la cei 40 000 de cumani care voiau să-l sprijine cinstit pe regele Bela IV, dar ungurii tăidu-i capul „regelui cuman” în tabăra de la Pesta 1241 au trebuit să fugă în sudul Dunării. Ori este deasemenea știut că atât vlaho-dacii cât și secuii fiind monoteiști au asimilat ortodoxismul de la Sf.Andrei „cu sufletul” și nu cu sabia, ei secuii antici nu s-au convertit ci și-au îmbunătășit credința care-i învățase să-și iubească aproapele și să fie milostivi etc.

Szávai Géza nu explică concret câți săteni din cele 87 de familii erau sau au fost convertiții la sabatarianism, ar fi fost o bună identificare documentată a tuturor secuilor după religia practică înainte de invaziile ungurești, cum au fost ei ungarizați și cum au ajuns în acel loc mlăștinos și inundabil unde a fost nevoie de-o amenajare hidrotehnică foarte scumpă la acea vreme, pe care astăzi niciun guvern nu o mai poate realiza. Szávai Géza cu certitudine putea menționa cine au fost cei convertiți, catolicii sau ortodocșii din cătunul Bezidul-Nou ?

Istoricii îi menționează pe secui pe întreg teritoriul Daciei Felix vorbind aceeași limbă, aceleași obiceiuri și practicând aceeași religie ortodoxă ca dacii, dovedind conviețuirea îndelungată pe aceste meleaguri. Lingviștii în mod documentat susțin originea numelui lor „siculi” care-i definește. Secuii bihoreni au fost prima dată colonizați de Stefan I al Ungariei (969-1038) ni se spune eronat că pentru apărarea granițelor în zona Tîrnavelor și a Oltului. De aici trebuie „identificat” calvarul acestui neam de autohtoni ocupați până în zilele noastre.

Istoricii recunosc aptitudinile secuilor ca războinici,

fiind folosiți de unguri în numele Sf. Scaun ca buni de sacrificiu, de aceea au tot fost strămutați în nenumărate perioade istorice la hotarele catolicismului unguresc, apoi la hotarele Imperiului Austro-Ungar pentru întărirea catolicismului, până în 1919 când i-au pus și să apere bolșevismul unguresc al lui Bela Kun, fiind desființați ca armată complet și pentru todeauna la 27 aprilie 1919 în zona Demecser-Tass-Szekeli-Ibranz lângă râul Tisa în Ungaria, unde 477 de ofițeri și 4.545 de soldați s-au predat generalului român Davidoglu. Szávai Géza, trebuie să accepte Szávai Géza, că este un caz unic în istorie când o armată (românească) după ce ocupă o capitală a unui stat beligerant (Ungaria) acceptând capitularea care i-a fost cerută de Ungaria, el învingătorul să se retragă necondiționat în teritoriul lui național reunit prin Actul de la Alba Iulia cu un an înainte.

Ce-a făcut Sf.Scaun pentru Ungaria când i-a părăsit în marile bătălii când Ungaria a fost de-atâtea ori aproape desființată, și în câmpia de la Nitra - R. Slovacă 1241, și la Mohacs 1526.

Din bun simț trebuie spus lui Szávai Géza că regimul comunist românesc le-a permis să-și facă Regiunea Autonomă Maghiară și nu Ungurească în Transilvania fără a îi converti nici la ateism nici la ortodoxism. Mai mult, când ungurii s-au năpustit asupra Cehoslovaciei în 1968 Ceaușescu i-a ținut acasă pe secui.

Comportamentul ungarilor față de secui este evident în perioada 1776-1786 când András Hadik, guvernator al Transilvaniei, a fost delegat să-i mute forțat pe secuii care au supravețuit masacrului de la Madelfalva-Harghita și sate întregi de secui au fost colonizate în Bucovina lângă Radăuți, cam 400 de morți au rezultat, dintre care doar 200 au fost identificate și scrise pe placa comemorativă din Madelfalva-Harghita cu mențiunea că au fost uciși de tunurile austriece conform ordinului Împărătesei Maria Theresa de/spre reorganizarea batalioanelor de grăniceri în Bucovina, astfel că ungarul azi-de fapt secuicul Szávai Géza nu poate scoate o vorbă despre identitatea secuilor din Madelfalva-Harghita, cei care au fost strămutați sau uciși, atâtea timp cât el locuiește la Budapesta. Unul din aceste noi sate bucovinene are și un nume greu de înțeles „Cum o vrea Dumnezeu !” Fogadjisten. În cele patru colonii erau 2.300 de secui adică-înțelegem noi- 24 de sate de credință protestanți exilați fără de case, fără de biserici, fără vite, trăind din mila românilor bucovineni, pentru a apăra granița monarhiei de la Viena.

Strămutarea celor câțiva secui (87) din cătunul Bezidul-Nou din cauza lacului în orașele apropiate este un fapt ce l-a indignat mult pe autorul romanului-eseu Szávai Géza, dar nu-l surprinde cu nimic prin strămutarea din nou 1941 a aceluiași secuici „bucovineni” în Bácska (Voievodina), aproximativ 13.200 de secui, adică peste 150 de sate ca Bezidul-Nou. Evident că în Bucovina în perioada celor 155 de ani printre români

☑ s-au înmulțit de șapte ori față de Covasna-Harghita unde aproape că au dispărut. Poate că mai sînt multe exemple pe care să le înțeleagă secuii că ungurii i-au sacrificat în interesul Sfântului Scaun și al austrieilor. Szávai Géza ar fi bine să se documenteze din lucrarea științifică a lui Daniel Hrenciuc *O comunitate aproape uitată* Centrul de Istorie și Civilizație Europeană Iași.

Ca bun creștin cu pretenții de evreu, cunoașterea limbii Sfântului Scaun de către ungurul-de fapt secuial Szávai Géza este firească. Interpretarea numelui și arealului Transilvania este eronată sau poate tendențioasă în a crede că Transilvania este aceeași cu Ardeal când în „Cronici ungare” cât și în actele Curiei Papale se menționează fără echivoc că „Transilvania” este acea - o parte din teritoriul ocupat din întregul Ardeal, confuzia dintre întreg și parte este nu numai la autorul identificator de secui ci și la majoritatea ungarilor, este spre a-și întinde privirea înspre acele teritorii pe care nu le măcelăriseră pe vremea când Sfântul Scaun îi susținea menționând în mod greșit că Ardeal sau Transilvania este același teritoriu.

Acum când și Sfântul Scaun cât și Parlamentul European au acceptat Europa Unită, astăzi cînd Papa Francisc la Istanbul în ziua Sf. Andrei a slujit împreună cu Părintelele Patriarh Bartolomeu în catedrala Sf. Sofia a rostit pentru ecumenism- asemnea concepții revizioniste și neecumenice sînt inadmisibile, de aceea Szávai Géza trebuie să-și revadă atitudinea pentru a nu fi considerat antieuropean sau anticumenic.

Ca evreu pe Szávai Géza nu-l oprește nimeni să-și practice confesiunea oriunde dar nu-i poate reproșa lui Ceaușescu că i-a distrus sinagoga știind că noi l-am condamnat odată pentru totdeauna și pentru distrugerea de lăcașuri de cult, ceea ce ei, ungurii nu au făcut față de Salasy și Horty. Sîntem con-

vinși că la Budapesta sînt suficiente sinagogi unde-și poate practica credința. Chiar și în România sînt multe sinagogi părăsite și clădirile lor sînt puse în vânzare la prețuri foarte mici cum este cea de la Săveni județul Botoșani.

Despre toleranța românilor este bine ca Szávai Géza ca și alți unguri-seciu transsilvăneni să afle despre strămoșii noștri daci, vlahi, indiferent de cum le-au spus unii sau alții, cum nici noi românii nu știm corect cum să-i numim pe unguri fără a-i supăra, vor constata și căte etnii sînt în toate celelalte ținuturi românești, despre multitudinea de confesiuni nu mai avem ce spu-

ne despre buna lor conviețuire.

Despre amplasarea unui baraj hidroenergetic nu Ceaușescu hotărâ, el aproba finanțarea. Un prim obiectiv în realizarea unui baraj hidroenergetic era protecția populației în cazul inundațiilor, doi: producția de energie electrică ieftină, trei: irigarea terenurilor agricole și mai mult, alimentarea cu apă a localităților.

Amplasarea barajului și a lacului de acumulare este o analiză complexă tehnico-științifică a proiectanților hidrotehniști, energotehniști împreună cu geologii și cu alți tehnicieni. În memoriul de documentare sunt precizate și efectele asupra mediului, asupra populației strămutate, a terenurilor dezafectate prin scoaterea din circuitul agricol, fondul forestier afectat etc. a căror valoare trebuie să fie cât mai mică,

de aceea nu se fac astfel de lacuri de acumulare în mijlocul orașelor.

România în topul barajelor construite în Europa este aproape pe ultimul loc. În nici un documentar hidroenergetic din cele 178 de baraje nu este menționată confesiunea locuitorilor satelor strămutate. La intervenția istoricilor s-a mutat de pe insula Ada-Kaleh întreaga localitate la Șimian pe Dunăre, motivarea a fost bine argumentată și nimeni nu s-a opus. De la Bezidul-Nou nu se cunoaște nici o intervenție pentru strămutarea separat a etnicilor secui de confesiune iudaică.

Cu fondurile europene primite pentru romanul-eseu se putea reconstitui comunitatea evreiască din Bezidul-Nou în Budapesta sau oriunde, ungurii i-au obișnuit pe secui cu strămutările și cu bațjocura așa cum spun chiar istoricii lor. Românii din Rădăuți-Bucovina i-au acceptat, le-au admirat hărnicia, i-au lăsat să-și practice confesiunea și astăzi bucovinenii îi regretă că au plecat.

Dacă romanul-eseu al lui Szávai Géza pare a fi interesant, despre valoarea lui istorică, sub aspectul „identificării” unei etnii și a unei confesiuni este dezagreabil, plin de confuzii și grave erori, având o tentă politică-șovină de prost-gust, provocator pentru un cititor rudimentar și extremist dar ca orice „manea” el se vinde bine.

Toate statele Europene sînt invadate de o mulțime de secte religioase, care de care mai bizare, nici România și nici Ungaria nu au fost ocolite. Ca și sabatarienii toate aceste secte vor dispărea așa cum au apărut. La noi ortodoxismul a apărut din primul secol și cu certitudine va supraviețui. Noi românii ca și strămoșii noștri daco-vlahi, secui, le vom tolera, deoarece toleranța este succesul în timp al unei națiuni multimilenare. Așa că acest roman-eseu al lui Szávai Géza este un gunoi ce nu merită a fi citit și în nici un caz cumpărat.

București 5 martie 2015

Un itinerar critic biobibliografic

Ion Trancău

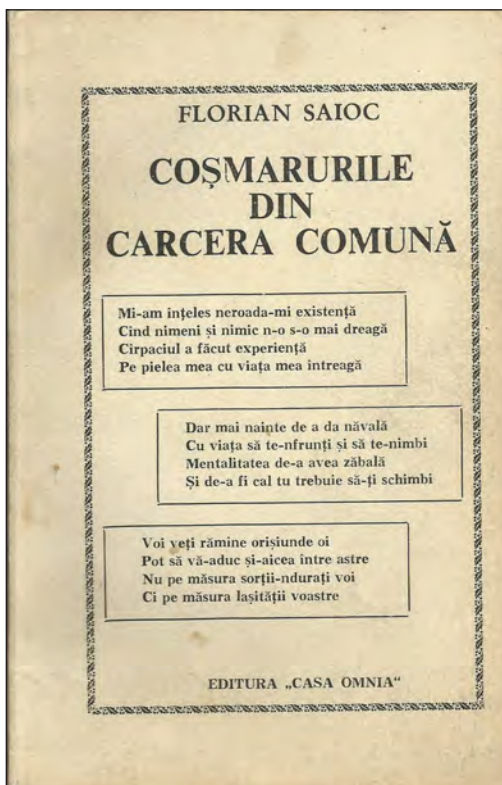
(urmare din pag. 2)

Poezia lui continuă și amplifică acordurile militante, patriotice și mesianice, deloc epigonice, din lirica ardeleană și basarabeană, izbutind o altă *cântare*, aceea a *coșmarurilor din carcera comună*, comunistă și postcomunistă.

Momentul decisiv pentru afirmarea tenace și remarcabilă a poetului Florian Saioc a fost marcat de prezența sa la vestita Școală de Literatură *Mihai Eminescu* din București. Nu știu în câtă măsură această școală avea menirea de a forma scriitori aserviți, dispuși să intoneze apologia regimului comunist. Știu însă că au frecventat școala și tineri cu talent și cu o conștiință politică și morală mai greu de maculat prin influențele nefaste ale fătusei și insidioasei ideologii comuniste.

Dintre tinerii care nu s-au lăsat aserviți menirii și misiunii ignobile a Școlii de Literatură, colegi cu Florian Saioc, trebuie să fie evidențiat, în primul rând, Nicolae Labiș, *buzduganul* faimoasei generații și *ai-zeciste*, autorul celebrului volum liric postum, *Lupta cu inerția*, o luptă acerbă cu vicisitudinile comunismului, cel care debuta la exact 16 ani, ca Eminescu și Argezi, într-un cotidian moldav, cu o poezie fluturând un titlu animat de două verbe, la modul imperativ: *Fii dârz și luptă, Nicolae!* Nu a fost observată și nici remarcată până acum omonimia dată de verbul *luptă* și substantivul *luptă*, ca motive poetice principale frecvente în lirica la-

bișiană. De asemenea, n-a sesizat nimeni până acum surpriza că poetul Nicolae Labiș, a avut curajul, cultura și demnitatea literară de a invoca, într-o odă partinică, numele lui Dante Alighieri. Nu exagerez ideea unei aluzii involuntare și aleatorii la *infernul* social, politic și moral al comunismului, dar, mai ales, nici

a unei iluzorii speranțe în *purgatoriul* și *paradisul* regimului totalitarist de stînga. Cred, în mod cert, că Nicolae Labiș n-ar fi acceptat niciodată compromisurile, colaboraționismul și obediența față de acel regim mefistofelic, așa cum se insinuează uneori în contextul revizuirilor critice postdecembriste.

Temperament liric insurgent, consecvent în militantismul lui politic, moral și artistic, Florian Saioc ar fi putut și el să debuteze publicistic, cu o poezie similară

prin elan revoluționar programatic, schimbând în titlu doar pronumele din cazul vocativ: *Fii dârz și luptă, Floriane!*

Pe celălalt coleg, important ca și Nicolae Labiș, contemporan și în prezent cu Florian Saioc, nu știu cât timp coleg la acea Școală de Literatură bucureșteană, l-am considerat a fi Gheorghe Grigurcu, o personalitate excepțională, pe atunci în devenire, actualmente critic și istoric literar, eseist, poet și memorialist de prestigiu național. Din *obsedantul deceniu* comunist și până în tranziția noastră postdecembristă, ambii scriitori, Florian Saioc și Gheorghe Grigurcu, și-au păstrat imaculată conștiința politică, morală și estetică, rezistând cu demnitate exemplară influențelor și compromisurilor ideologice ale doctrinei comuniste, dejiste și ceașiste. Amândoi au purtat prin anii sumbri ai comunismului insidioasă și vizibilă pelerină a ostilității subversive, repudiind cu consecvență aservirea

creației literare față de proletcultism, realism socialist ori trezism ceașist. În acest sens, abordându-l cu sinceritate și loialitate pe poetul Florian Saioc, regretatul Mircea Ciobanu preciza în mod indubitabil și tranșant că *este poate singurul poet care, din zorii roșii ai comunismului în România, până în 1989, a scris peste 10.000 de versuri explicit anticomuniste, pe care, în parte, le-a și citit în câteva cenacluri bucureștene. Din cele 10*

☑ *cărți de poezie anticomunistă a tipărit, cu greu, în 1993, numai una: Coșmarurile din carcera comună.* Să fie clar pentru toți comentatorii liricii insurecționale saiociene de ce asemenea versuri dinamitarde nu au văzut lumina tiparului publicistic și editorial în anii cumpliți și infernali ai cenzurii comuniste, autorul fiind nevoit să le citească cu mare risc, prin *câteva cenacluri bucureștene.*

Așadar, poezia lui Florian Saioc se integrează tranșant în *literatura subversivă*, fără a refuza o subtilă fuziune ideatică și stilistică prin care devin confluente caracteristici ale moratitudinii, idei și sentimente *disidente* și *evazionist-estetice*. Poezia lui Florian Saioc se află într-un raport de totală antinomie cu *literatura oportunistă*, prima dintre *Cele patru literaturi* postbelice, preconizate, teoretizate și exemplificate de criticul literar Ion Simuț, într-un eseu concludent apărut în revista *România literară* din anul 1993. Florian Saioc se numără printre tot mai puținii scriitori români care, biografic, vin din perioada literară interbelică, un combatant redutabil, în primele rânduri, al *Luptei cu inerția*, în multiplele ei ipostaze. Uneori, militantismul și optimismul lui veritabil sunt pândite și diminuate de efemere resemnări și dezamăgiri de scepticism, și decepționism, arborate cu un pesimism programatic:

*Eu mai fac ucenicie
la de-asurda în pustie
iată-mă-ntru poezie
slugă la zădărnice.*

(fragment din micromonografia: Florian Saioc – un itinerar biopoetic)

Poeme

câteva ponturi

... vara, să dormim bine,
lăsăm fereastra deschisă larg
să intre noaptea
să se culce sub pat,
să ne iubim cum scrie la carte,
cumpărăm un stup
cu albinele cele mai limpezi și dulci
să nu sărăcim, vara, prindem lăcuste
și le vindem la pescari,
să ne treacă vremea frumos
avem grijă și de mormintele
cele lăsate așa singure,
vara, avem tot felul de curiozități,
unele chiar stranii,
despre aripile lui Gabriel
albe ca un plic alb alb,
diferite mult de cele ale lui Mihail
pline de pucioasă, făcute în unele părți
ferfeniță, grele, umede,
despre răcoarea nucilor,
despre femeia aceea în bucătăria ei
ce-o face ea acolo, așa târziu, sau
despre felul în care umblă oamenii vârstnici
rămași... și uite, aici dacă pui
alte câteva descrieri
poți face un poem mare.

afiș de cinema

... când ai adormi tu,
aș vrea să fiu și eu acolo, de față,
când tu te-ai pregăti de somn,
aș vrea eu cu palma mea dreaptă
să-ți țin chipul, ca un ou într-un cuiar,
tu să fii fermecată și eu asemenea,
să fie în patul acela o sărbătoare
mută, nemișcată, a noastră,
să mă gândesc atunci, chiar și pentru o clipă
că aș putea să mă lipsesc de litere,
de toate, să știu sigur că tu
n-o să fii nevoită niciodată
să faci un lucru rău, poate doar din răsfăț,
când tu ai adormi și mâna mi-ar amorți,
m-aș uita foarte atent la buzele tale
și mi-ar fi foarte clar că la judecata de apoi
noi amândoi vom merge tot de mână,
când ar fi să tresari, să miști din picior,
cu îngerul meu păzitorul somnului tău,
atunci să mă bucur și să lăcrimez puțin,
fiind convins că mai mare bucurie
nu s-ar putea să mai aflu.

Mihai Amaradia

Poeme

***

Observ cum ignoranța face progrese,
iar impertinența masive valuri,
creând un dezechilibru profund,
o monotonie program și o filosofie
ce mizează să ne facă unelte.
Crima a căpătat o destinație precisă
și dorește să ridice în slăvi
arta de a suferi în comun și să
statornicească o nebuloasă tagmă umană.

***

Cu spiritul sedus de duh, prin inspirație,
îndrăgind plastica timpului cu dinamica sa
ascunsă în încremeniri, dar cu stocuri de semnale,
cuvintele mă împuternicesc
să mă apropiu de mine și de voi
și astfel să-mi joc tragedia mea și a voastră
cu o oratorie besmetică îndrituită
știind că nu vom avea o viață
fără un trecut plin și respectat.
De regulă românul se balansează lamentându-se,
în loc să creeze și să se ridice în propria sa admirație.
El are permanent sentimentul unui eșec
imposibil de evitat, el se vede continuu
într-un tumult de somații și zădărnicii,
de lașități și disperări și arare acte de curaj.
Avem o platitudine aurită de stare,
cu sedimentarea unei mediocrități colective
și o otravă a resemnării, cu o mare diferență
între înțeles și asumat.
Deși știm că și cuvintele suspicioase
au puteri suverane.

***

Nedilematicii infatuați
au mai multe răspunsuri decât întrebări.
Folosind nimicul altora de la T.V.,
nu vor înțelege profunzimea singurătății,
plinătatea, adâncimea și cuprinderea ei.
Se vor plictisi de tihna nemeritată,
vor fi niște nullități supranude
care abundă, cu intensități mute.

***

Întâlnim tot mai des persoane zvelte,
mediocrii cu temei și stil,
cu un eu dilatat până la nebuloasă,
care înțeleg fericirea numai prin bani,
acesta fiind un mod de a risipi cerul.
Ei nu înțeleg șansa singurătății

Vasile Ponea

și a confruntării cu sinele
ascuns în străfunduri, azi poluate și ele.
Nu întrevăd fundalul unei ordini translumești,
nu sunt capabili de perplexități cutremurătoare,
ci au permanent o luciditate amară
și astfel își trăiesc actual dispariția
neintuind o despăgubire de stimuli nefaști...
Treptat nu vom mai întâlni robi ai dreptății!

***

M-am visat pe un țarm fără zori,
dar plin de cântări,
cu dimineți pretutindeni pline de-ntrebări
cu zările-n-desfrâu până în hău,
cu nopți sidefate și-nmiresmate,
iar eu m-ascundeam într-o carte,
gândindu-mă că poți să trăiești
toate timpurile la prezent,
dar numai dacă ești profet,
cu hărnicia harului înăscut.

Rugăciune

N-am ce face doar cu mine, Doamne!
Ajută-mă să fac voia Ta,
hărăzește-mi împliniri pentru alții,
tărie și voință continuă de-ndreptare,
patimă pentru lucrări bune
și devotament pentru slăvirea Ta,
închină-mă, Doamne, la floarea albă de cireș,
spală-mă întru sfințenia pâraielor de la izvoare,
dă-mi ajutorul pentru înălțare și
patima de a te slăvi în veci,
printr-o cântare celestă.

Poeme

Ion Căpruciu

Poveste

Într-o noapte nu acuma
un moroi a furat luna
cum de unde, de pe cer
L-a văzut și un uncheș
cum a luat-o cu-un furcer
a legat-o fedeleș
și-a ascuns-o sub un preș

Eu tocmai închideam ușa
să mă culc
ușa scâncea ca un prunc
când nu își vede păpușa

La moară dormea moroiul
era negru ca noroiul
cu-un cap țuguiat și tâmp
eu l-am spânzurat de stâlp
și cu palma i-am dat una
de i-a căzut pălăria

Râdea-n barbă-un motan
când i-a văzut scăfârlia
căzută peste-un bostan

De-atunci luna
joacă urma scapă turma
cu sticleții pe gazon
și cu fetele șotron.

Pădurea din vis

În Pădurea lui bunicul
toți își respectă tipicul
Plopilor, teii și un stejar
stând de pază la hotar

Un catâr și un măgar
își plimbă umbrele-n car

Un lup caută amnarul
și tutun pentru lulea
un corb citește ziarul
într-un plop pe-o rămurea

Un urs după cum îi felul
își caută portofelul
dintr-un stup își vinde miera
o albină
vântu-și plimbă adierea

Și-un bondar la mandolină
își învață nepoțelul
Un greier cântă pe-o sulfină
Într-un nuc o veriță
bate cuie-într-o tăbliță

Stau în vise să se-ngâne
pruncii legănați de zâne.

Cântec pe roată

Aș vrea să plec în Rusia
să mai văd pe Marusia
Munții Urali
să văd Volga
să mai iubesc pe Olga
și cum vin rusoaicele după
căpitani
Să văd cazacii în toată slava
să mai fiu azi la Poltava
să văd eu însumi taigaua
și să-mi aprind de la soare luleaua

Să-mi cumpăr câteva suflete moarte
și să beau votcă pe săturate

Să văd dacă și-a luat pământul
mujicul rus

și cât grâu în Siberia și-a pus
să merg cu Dostoievski la piață
și să bea cu el ceaiul de dimineață.

Mereu Vinerea

Mult m-am întrebat
de ce Mama mea
tot urzea
pânza pe gard
de borangic

Și mereu vinerea
la fereastră pune
o perdea

Să înțeleg eram prea mic
dar într-o zi ca acum
cerul s-a înstelat
cobora tata pe drum
de corăbii
strălucind ca un bărbat
printre săbii.

Marea călătorie

Liniste ca într-un pahar
cu lapte. Un tren personal
cu-un singur loc la geam
altul nu este, altul nu am

Pe linia palmei se vede un far

Sunt singurul pasager
singurul de sub și deasupra de cer
cail-s hrăniți cu iarbă de fier
și cu jar

Și eu sunt singurul care mai sper
s-a deschis cerul s-au împrăștiat
norii
s-a dărâmat poarta-nchisorii
Sfânta Vineri mă-ndrumă
și zânele-mi fac cu mâna din urmă

Și încă se poate chiar dacă abia
mai sus se vede o stea

File de reportaj

Furtună peste Domogled

Ion Elena

Râul se rostogolește printre munți precum balaurul din legenda Iorgovanului, izbindu-se cu toată puterea în stâncării uriașe și ciudate, când în valuri înalte și înspumate, când valvârtej, în bulboane argintii și despletite. Șuierând la cascade și-n adâncimi de vale, Cerna aleargă prin microcanyon, misterioasă și sălbatică, primenind aerul și încântând ochiul. Strecurându-se pe sub bolți de arbori și păduri, în umbra munților, râul umple cu vuiet calea-i încercată și spectaculoasă. În albia sa, cerul își limpezește câteodată norii albi, agățați de tamplele munților, ca niște scame pierdute-n zbor de vânt. Cascadele scarmână apele, împrăștiind albia și pregătind aerul cu multă răcoare și încărcătură tămăduitoare.

În ziua aceea, de după Sfânta Maria Mare, prin Băile Herculane, soarele tronase regește pe boltă. Arșița parcă adunase la un loc toate izvoarele. Nici pădurile nu mai respirau. Nicio adiere de răcoare nu scăpa dinspre adâncurile lor. Și Cerna amuțise, nu mai vuiiau vâltorile, nu se mai risipeau caiere de apă peste creștetul pietrelor prăvălitate prin găldaie. Și după-amiaza fusese iarăși copleșitoare, sufocantă. Spre seară însă valea a

început să murmure. Amurgul nu a mai înroșit Culmea Bolvașniței, ca în celelalte zile. Cerul pierduse acea culoare de albastru limpede, sticlos, cu care ne obișnuise.

Deschiderea văii își puse pe neașteptate năframa cenușie a norilor năvăliți dinspre vest, de peste culmi. Aerul cald se adunase la glezna pământului, voind parcă să-ți taie răsufarea. Cerna își ascunsese valurile sub luciul tăcut al albiei. Și peștii s-au retras în ascunzișul radinelor, liniștindu-și înotătoarele și așteptând resemnați dezlănțuirea înalturilor încărcate de nori plumburii. Păsările s-au ascuns și ele, pe la cuiburi, prin tufișuri. Și răcăneii au suspendat concertul serii. Peste fața apei, o viperă șerpuiește tăind firul râului într-o grabă numai de ea știută. Începe a se agita și pădurea, valuri de vânt urcă și coboară versanții, sălciile de pe malul Cernei se apleacă și se leagănă în toate părțile. Valea începe să clocotească de zgomot. Ramuri de arbori se îmbrățișează și se lovesc fără noimă, învălmășite de răsucirile năuce ale curenților scăpați din cotloanele munților.

Timpul urcă spre miezul nopții. Orașul s-a adăpostit de furtună. Deasupra, culmile semețe și neclintite ale Domogledului stau nemișcate sub tăișul fulgerelor scăpate din tenebrele cerului răvășit de nori negri. Ele aprind peisajul și umplu cu mister valea înfierbântată. Sub tălpile tunetelor se zguduie toate temeliiile orașului. Cu pași apăsați primii stropi de ploaie plesnesc pe caldarâm. Brazii de la poartă se îndoie în bătaia vijeliei. Ploaia cade din înalturi în ropote de nestăpănit și este purtată în perdele ondulate, împinse până-n fruntea ferestrelor. Și-n pieptul caselor, și-al munților, și-al pădurilor, și-al împrejurimilor. Doar

mașinile mai încearcă să pătrundă înfernul, spintecând într-o viteză cuminte noaptea furtunii.

Duduie în toată Valea Cernei. Uruie căruța cerului, se răstoarnă bulgării de nori peste adâncimi necunoscute, răvășind totul cu fulgere pizmașe și tunete asurzitoare. Furtuna-și zgâlțâie toată oștirea. E imposibil să pui acum geană pe geană. Îți încerci curajul, lipești ochiul de fereastră, să vezi în măruntaiele ei apocalipsa. Ramuri de fulgere, ca o pădure de foc nedefinită răsar din vârful oceanului de nori. Aprind orizontul și dispar misterios în spatele Domogledului. Sub văpaia globului de lumină al fulgerului, muntele pare un uriaș alb cu pereții drepți, de neatins, pe care s-au cățarat solitari pinul negru de Banat și alți arbuști ce înveșmântează crestele cu viață și farmec. E greu de crezut cum aceste minuni verzi sfidează cerbicia stâncilor și-acum năprasnica furtună. Undeva, sus, ca într-o secvență de film, un fulger învelește-n foc făptura pinului. Pinul-torță, răpus de forța malefică a trăsnetului, arde până este stins de cisternele ploii nemăsurate. Nu este cutremur, dar pământul se cutremură sub răbufnirile tunetelor și rămurișului de fulgere năvalnice, neobișnuite, înspăimântătoare.

Prin lumina ferestrei și cea sălbatică, a furtunii, se zăresc firele înalte și pline ale pânzei de ploaie ce scoboară din ceruri. Vântul răsucesce pomii. Împinge aerul sub trandafirii din curtea vilei și udă cu petale covorul de iarbă verde, abia tuns de gazde. Tremură platanii de peste drum, ramurile se îndoie repetat și-și dau cap în cap. Șuieră vântul chiar și sub gulerul lespezilor din zid, sub barba stâncilor din pieptul versanților aplecați parcă spre oraș. Frunzele tremu-

ră și ele, mai rău și mai des decât platani, ținându-se disperate de degetele coroanei. Foșnește adânc rămurișul pădurii, de parcă ar fi vuietul Cernei tulburate de viitură. Încerc să-mi imaginez ce este acum în sufletul râului limpede și liniștit de ieri.

A trecut de miezul nopții și valea urlă neîncetat. Ploaia aprigă spărsese pacea munților. Calcă acum apăsat peste casele oamenilor, peste oraș, peste vietăți, peste păduri, peste ape, peste tot. Este nestăpânită, vuieste întruna și neliniștește valea. Fulgerele umplu cu lumină deschiderea munților. De la Domogled până-n Pecinișca, din Cheile Feregari până-n Belareca și Mehadia. Răcnesc munții în detunăturile cerului, mugetul furtunii se aseamănă tot mai mult cu vaieul unui animal preistoric.

Brusc, tăcerea se lasă peste împrejurimi. Raluca tresare, ori a visat, ori nu a luat-o somnul! Iar bulbuceală, iar zgomot, se trezește

iar balaurul din cohorta norilor, se zvârcolește și tună iar, aruncă mereu flăcări peste depărtări. Tremură neîncetat frunzele în vânt, se-aude-n tânguire pădurea, ploaia s-a-nteușit, pică tot mai des, cu stropi mari și hotărâți, ambițioși.

S-a tot hurducat cerul toată noaptea, până spre dimineață. Au trâncănit mereu tunetele, când metalic, când adânc, cu ecou repetat, când târăgănat și pierdut spre depărtări. Fulgerele, când în globuri spintecătoare de întuneric, când în ramuri, când în explozii de lumină, au pus și ele stăpânire pe munți, pe ape, pe văi, pe tot ce se mișcă și se vede, pe noaptea cea lungă. Târziu, spre marginea zorilor, tăcerea s-a întins peste vale. Visele au urcat un pic în pridvorul zilei.

Dimineața s-a trezit cu clăbuci de ceață peste ochi. I-a dat cu mâna într-o parte, punându-i căciulă pe vârful Domogledului. Jos, sub brăul stațiunii, Cerna adunase între maluri toate apele cu care munții își spălaseră rănille. Râul

se-ngălbenise la față și gema în vaietul vâltorilor. Pădurea era tăcută, liniștită după atâta zăpăceală, revigorată și mulțumită de botezul ploii îndestulătoare. Cerul, mai albastru ca niciodată, strălucea în lumina soarelui prietenos. Valea dăruia aer curat și crud, înviorător și sănătos. O pală de nori rătăcește pe vâlul său înseninat. Ce înaltă-i valea, cât de adâncă-i respirația! Respiri și trăiești! Îți pătrunde în piept aerul de după furtună! Ce bine e! Să simți în piept lucrând vraja munților! Întru sănătatea ta!

Abia spre seară Cerna își recapătă limpezimea-i proverbială. Prin lumina apei poți admira silueta păstrăvului săgetând unduirea sforului din prag de vad. Valea reintră în normalitate. Domogledul zâmbește iar tuturor. Ce falnic e pinul negru! Te privește de sus, solitar, neînvinș, de pe tăpșan de genune, de pe vârful și văioage. Câtă minunăție ocrotește această vale legendară!

Poeme

I.D. Sicore

Marele păcat...

„E primejdios să te cunoști prea bine, e dăunător să te studiezi prea mult”
– GIDE

REALITATE ești cu ochii pe noi
... fiecare te simțim în preajmă,
ne impui bucurii și teamă –
o, știi că la judecata de apoi,
ofta-vom cu lacrimi și câte-o sudalmă!..

BLESTEMUL meu fi-va (și astăzi mă repet),
... acela ce de-o viață eu l-am tot condamnat,
da, UITAREA ne este vai, marele păcat...
de-a îngădui ușor și ce-i nedrept –
gestul putând fi și-o crimă, chiar de neuitat!..

LA Judecata de Apoi și eu știi c-am să plâng
... realitate prea des zău te-am ascuns,
m-am lăsat realitate și de mine-nvins...
de-aceea Doamne, de pe-acuma strig:
ajută-mă să ies singur din plâns!..

Europa

(trecut, prezent și viitor)

TE pierzi și regăsești Europă
... tu veșnic ești și ce nu ești,
prea multe tu îți plănuiești...
de-aceea mai ajungi și-n „cofă” –
Europă sigur, te iubești!..

ÎN fiecare veac prin tine tu răzbești
... dincoaci de limbi și nații ai menirea,
ne dai satrapi și le „clocești” peirea...
deasupra capul ți-l chitești –
în tine zbirii-și au sfârșirea...

UNITĂ de mii de ani te străduiești
... cum nu odată ai și eșuat,
acum tu pari că drumul ți-ai aflat,
dar nu-i ușor să veșnicești...
ce viața-viață nu ne-a dat!..

Diversitatea-i legea vieții..
și-acest concept demult îi spus,
ideea asta-i cum și-un duș...
de îl ignori îți frângi suportii –
Europă crezi și ce nu-i zis,

... de vrei onest, un cer deschis!..

Purificarea...

„Am iubit pătimirea,
fiindcă minunat curăță sufletul”
– Sf. Luca din Crimeea

SUFLETE te simt că ești al meu
mă însoțești oriund’-m-oi duce,
al meu rămâi și pe o cruce...
tot Universul suflete i-al tău!..

Mi te relevi în tot ce fac mereu
o, și simt că mă împingi și-n cânt,
mă duci și-n soare și-n mormânt...
n-ai aripi, dar zbori la Dumnezeu;

ÎȚI recunosc meritul sfânt
nu te opresc când vreau (o, știi),
ești veșnic suflete și viu...
colinzi și cerul și pământ;

... Și vremurilor le pui roți
le-nvârți și-ntorci neîncetat,
istoria o naști din ce ni-i dat –
ești nevăzut dar toate poți,

... și-n mine simt c-ai curățat,
resentimente, ce-atât m-au tulburat!..

Breviar publicistic

Ion Trancău

Adnotările mele estivale sunt extrase, cu prioritate, din hebdomadarul național *România literară*, eu fiind, după cum s-a putut constata, un subCronicar fidel al celui care semnează cu acest cuvânt de anonimat ultima pagină. Se mai știe că nu este chiar anonim acest Cronicar înzestrat cu promptitudine și cu onestitate critică.

În luna iunie (Cireșar) a anului 2015 revista *România liberă* a apărut cu cinci numere, primele trei, 23, 24 și 25 simple, ultimul fiind dublu, 26-27, între 5 și 26 ale acestei luni. De la prima vedere a paginilor 1, se poate observa că revista nu ignoră momente revoluate și personalități literare ieșite din actualitate. În numărul 25 din 19 iunie putem citi, sub frontispiciu, un titlu de istorie literară *Mihai Vornicu: 'Nainte de-a luci deplin*, dezvoltat în pagina 12. În numărul 23 din 5 iunie, la fel, sub frontispiciu, citim *Duiliu Zamfirescu – pagini de corespondență*, un documentar al cărui girant este Ioan Adam. Cei doi istorici literari, Ioan Adam și Mihai Vornicu, adoptă viziuni și stiluri echilibrate, deloc negativiste sau apologetice, idilizant – paseiste.

În actualitatea noastră literară depistăm crize și reacții de dezbinare, nicidecum de solidaritate, orgolii, invidii și polemici necordiale. În numărul 23, pagina 3, citim *Însemnări cu morala la urmă*, cu un titlu șocant *Și intelectualii se împușcă, nu-i așa?* Este suficient fragmentul introductiv pentru a ne da seama de violența limbajului sarcastic și polemic la care recurg beligeranții: într-o ședință de lecție literară a Academiei Române, romancierul Nicolae Breban considera că pentru răul făcut culturii noastre, ca președinte al ICR, Horia Roman Patapievici ar trebui să fie împușcat, în tovărășia amicului Gabriel Liiceanu, deoarece împreună au liberalizat, adică de-naționalizat cultura română. Alt text din acest editorial semnat *Interim* (Nicolae Manolescu?) constată cu ironie malițioasă: *onorabilii academicieni (...) cu două excepții, lingvistul Brâncuș și poeta Ileana Mălăncioiu, au împărțășit, pătrunși de importanța patriotică a momentului, tăcerea complice a președintelui Secției*, academicianul Eugen Simion. În pagina 5, *actualitatea*, la rubrica *Lecturi libere*, de Gabriel Dimisianu, sub un titlu solidar, *Vocile complementare*, criticul veteran de la *România literară* comentează acest volum omagial coordonat de poetul Ioan Es. Pop și intitulat *Ileana Mălăncioiu 75*. Volumul aniversar este, pe fondul sumbru al vieții literare, o pledoarie pentru solidaritatea scriitorilor, uneori prea antrenați în lupte, conflicte, polemici și *recriminări*, cum observă sincer și conciliant, Gabriel Dimisianu.

Din *România literară*, nr. 24/12 iunie 2015, la pagina 3, (re)citim *Însemnări cu morala la urmă*, sub un titlu – citat, *Nu cultura a fost democratizată, ci incultura*, un titlu aforistic dat de un excepțional interviu acordat de Mario Vargas Llosa hebdomadarului francez, *L'Express*. *Scriu fiindcă nu sunt fericit*, se confesează romancierul și eseistul peruvian, deținător al Premiului Nobel. În pagina 5, din *Contrafort*, *Mircea Mihăieș* lansează pamfletul publicistic, *Omerta Breban*. În *Marele Dicționar de Neologisme*, la pagina 662, *omerta* este s.f. cârdășie, complicitate, mafie, provenit din limbile noastre surori, italiana și franceza. Ca într-un alt pamflet din aceeași revistă prestigioasă, *Care este cea*

România literară

23

• Apare cu sprijinul Ministerului Culturii

• Finanțată de Consiliul Județean Alba

Revistă a Uniunii Scriitorilor din România
Director: Nicolae Manolescu
anul XLVII
5 iunie 2015
24 pagini
3 lei

Duiliu Zamfirescu

— pagini de corespondență

- *Și intelectualii se împușcă, nu-i așa?*
- *Întorcerea la cărți de Mihai Zamfir: Un secol scurt*
- *Tineri poeți: Andrei Mocuța și Dumitru Crudu*
- *Uricele și iscușitele limbii de Andrei Ionescu: De unde vine schepsis?*
- *Mario Vargas Llosa: Povestile ciomei*
- *Constantin Zaharia: Parisul și literatura*

comentarii critice

Gabriel Dimisianu, Gabriel Coșoveanu, Irina Petras, Sorin Lavric, Daniel Cristea-Enache, Gabriela Gheorghisior, Alex Ștefănescu, Gheorghe Grigurcu
despre cărți de:
Ileana Mălăncioiu, Simona Vasilache, Gheorghe Pârja, Horia-Roman Patapievici, Marius Chivu, Gabriela Adameșteanu, Andreea Nănu, Silvia Caloianu

România literară 24

Revista a Uniunii Scriitorilor din România Director: Nicolae Manolescu anul XLVII 12 iunie 2015 24 pagini 3 lei

• Apare cu sprijinul Ministerului Culturii
• Finanțată de Consiliul Județean Alba

Interviurile B.I.

Bujor Nedelcovici:
„Eu am ales o singură cale înainte de '89: protestul”

• **Însemnări cu morala la urmă**

• **Adrian Popescu: Epistolar echinoxist**

• **Contrafort de Mircea Mihaieș: Omerta Breban**

• **Adrian G. Romila: Citit, privit și libertate**

• **Cronica filmului de Angelo Mitchievici: Comorile de odinioară**

• **Dana Diaconu: Cum să scrii „un monument de cuvinte”**

• **Tudora Șandru Mehedintzi: O autologie model**

• **Comentarii critice de Mircea Angheliescu, Alexander Baumgarten, Cosmin Ciotloș, Daniel Cristea-Enache, Doina Condrea Derer, Mircea A. Diaconu, Sorin Lavric, Alex Ștefănescu, Petre Tănăsioaia, Simona Vasilache, Răzvan Voncu**

mai proastă carte de proză românească, aceasta fiind romanul *Craii de Curtea – Veche*, de Mateiu I. Caragiale, tratat cum trebuie de Nicolae Manolescu în ambele sale *Istorii literare*, Mircea Mihaieș intră în familia lexicală vd.dr. detracta și a s.f.m.f. detractor, dar și a sinonimelor acestora: a defăima, a ponegri și defăimător, calomniator.

Vocabularul acestui distins specialist în literaturile anglosaxone este de un negativism atroce, descalificant. *De vreo două decenii, prozatorul Breban e (...) doar anexa voluminoasă a Aurei Cristi (...), care, sosită în 1993 de la Chișinău, răspundea la sonorul apelativ Totlog (...), astăzi se autoalintă, mistic – poetic, luându-și un pseudonim pe cât de ridicol, pe atât de oximoronic. Orizontul cultural – literar brebanian este redus, mediocru. Cu liceul la bază și cu un singur an de studii universitare de filozofie, dizertațiile lui de care Nietzsche erau (...) amatoristice, rizibile, gongorice și stupide. Romanele și povestirile scrise după 1990 sunt la nivelul eseurilor aluvi-onare care au năclăit paginile contemporanului (...) călcând în picioare gramatica și logica. Se pare că Mircea Mihaieș nu ignoră trecutul românesc, de sub comunism al acestui prozator me-*

diocru, genial în ură și resentimente: *Francisca, Animale bolnave, Bunavestire, Don Juan...* Comentariile critice ale pamfletarului, insuficient argumentate, riscă să devină paricide, atunci când pun sub trăgaci scriitori/prozatori, totuși remarcabili: Mateiu I. Caragiale, Nicolae Breban... și alții.

În *România literară*, nr. 25/19 iunie 2015, ne pot destinde și delecta alte *Însemnări cu morala la urmă*, despre *Bulă și Găgă*, prin care *Interim*, alias Nicolae Manolescu, e un narator și portretist în certă devenire. *Bulă și Găgă* sunt personaje din realități ale dublului cotidian, primul prin apartenența insidioasă, isteată și subversivă la comunism, al doilea, personaj negativ, aproape tipic pentru tranziția prelungită și imundă. Jumătate din pagina 3 a revistei este ilustrată cu strălucire... *șaișecistă* de Mihai Zamfir, la rubrica *întoarcerea la cărți*, intitulată *Un secol foarte scurt*, o tabletă concisă și expresivă despre Roland Barthes, care trece de la *emblema structuralismului*, la o *semiologie de fantezie* și la descoperirea valorilor perene ale culturii.

România literară 25

Revista a Uniunii Scriitorilor din România Director: Nicolae Manolescu anul XLVII 19 iunie 2015 24 pagini 3 lei

• Apare cu sprijinul Ministerului Culturii
• Finanțată de Consiliul Județean Alba

istorie literară

Mihai Vornicu:
„Nainte de-a luci deplin”

Mircea Popa:
George Enescu și Iosif Vulcan

• **Însemnări cu morala la urmă: Bulă și Găgă**

• **Ștefan Cazimir: Reportaje lirice (1941-1944)**

• **Lecturi libere de Gabriel Dimisianu: Un jurnal neobișnuit**

• **Poezii de Dinu Flămând**

• **Ana-Stanca Tabarasi-Hoffmann: Opera în țara lui Kierkegaard, 2015**

• **Poeți greci contemporani: Nikos Kranidiotis**

• **Comentarii critice de Cosmin Ciotloș, Luminița Corneanu, Daniel Cristea-Enache, Nichita Danilov, Gheorghe Grigorecu, Ioan Holban, Sorin Lavric, Irina Petras, Alex Ștefănescu, Răzvan Voncu**

Editura Kriterion, o școală de democrație
– interviu cu Elena Diatcu-Schmidt –

T traduceri

Păcatul originar și urmările lui...

Din Pom se auzi o voce (ziua nu se știe)
și, precum în Scriptură limpede se scrie,
Șarpele o l-Lumină pe inocenta, goală Eva,
superbul Nud de Adam văzut să fie...

În ajutorul perfidului scenariu Sexy,
săriră grabnic muzele, cântând
nemaiauzite până atunci epitalamuri,
încât și mintea și-a ieșit din rând...

**ADAM ȘI EVA - „ÎN RAI” ȘI „ALUNGAREA DIN RAI”- pictură din tinda Bisericii „Sf. Nicolae”
din Câmpofeni – (1870 – 1872)**

În opera-i parșivă, Satana folosește
insinuări și provocări lascive:
sădindu-i Evei, în suflet, poftă,
din sânii ei făcând ispite obsesive...

Eva se mlădie pe lângă cel din Rai Bărbat,
mieros poftindu-l, cu iscusite trucuri,
la noi gustări pe-un fel de farfurie,
dublate însă doct de-amețitoare sucuri,

Încât Adam – că-n viață n-a văzut –
s-a înfruptat, servind cu lăcomie...
de Nas-Prea-Dusul nu știa că-n ele
Șarpele veghea, prezent la...datorie...

Apoi, nărodul, cu chef de-mpreunare,
căzu rob în fluxuri de furori
și se uni cu Eva într-o singură făptură,
iar de atunci, zilnic, de zeci de mii de ori...

zboruri de vis în ceruri neumbrate,
rostogoliri în ierburi, în flori de crin,
și-astfel, în surdul pas tăcut al vremii,
specia umană căpătă Destin...

.....
... Căci, din Înălțimi, din nemărginită zare,
se auzi o Voce gravă, guturală:
- De-acum încolo, voi, Evo, Adame,
să nu mai stați, ca-n Rai, în pielea goală!

Rușine să vă fie și să trăiți în chin!
Frig să vă fie-n oase, să beți mereu pelin!

Iar de vă vin și poftă – de mine blestemată –
să-l nașteți pe Cain, un criminal cât șapte!

.....
De atunci, de frică, sau de bucurie,
Adam și Eva își meșteșugiră-n pripă –
din frunze, piei și lână – țoale,
pe firma lor scriind: „CROITORIE”.

**D. DĂNĂU, după
„CULPĂ” de Miguel VALDIVIESO**